

n. hawthorne

casa cu şapte frontoane

Ilustraţia copertei: *Albin Stănescu*

NATHANIEL HAWTHORNE

CASA CU ŞAPTE FRONTOANE

Ficţiune

Traducere, prefaţă şi tabel cronologic de Antoaneta Ralian

1969

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

NATHANIEL HAWTHORNE THE HOUSE OF THE SEVEN GABLES

THE NEW AMERICAN LIBRARY OF WORLD LITERATURE, INC.

PREFAŢĂ

Curând după terminarea romanului *Casa cu şapte frontoane*, Nathaniel Hawthorne – ajuns la maturitatea vieţii şi a gloriei literare – îi scrie prietenului său Horatio Bridge: „După părerea mea, *Casa cu şapte frontoane* e o carte mai bună decât *Litera stacojie*. Simt că anumite părţi din ea cuprind tot ce pot eu spera să dau mai bun”.

Într-adevăr, deşi în ierarhia valorică ulterior stabilită de. unii critici *Casa cu şapte frontoane* se clasează în creaţia lui Hawthorne pe locul al doilea – fiind totuşi considerată, cu excepţia *Literei stacojii* şi a lui Afoby *Dick* de Melville, drept cel mai bun roman scris înainte de apariţia lui Henry James pe firmamentul literaturii americane – autorul a îndrăgit-o mai mult şi a simţit că-l reprezintă cu plenitudine.

Pe de o parte, fără a fi propriu-zis autobiografic, romanul este cel mai apropiat de lumea fizică şi spirituală a lui Hawthorne, evocând personaje din propria-i genealogic şi întâmplări a căror pecete ereditară ajunsese

obsesivă pentru el; deci, în ciuda patinei alegorice, proprie întregii opere a lui Hawthorne, povestirea aceasta era cea mai implântată în Irealitate, în experienţă trăită, din tot ce scrisese până atunci. Pe de altă parte, romanul este o sumă, ori o sinteză, sau poate un *summum* al gândirii lui Hawthorne, al leit-motivelor sale tematice pe care se înşiră cele peste o sută de povestiri publicate până la vremea aceea, inclusiv *Litera stacojie*.

Dar raţiunea capitală pentru care autorul prefera *Casă cu şapte frontoane* constă în sfârşitul luminos al romanului, în raza de soare, de fericire, de graţie, care străpungă în final tenebrele destinului vindicativ şi implacabil.

Hawthorne apare în general ca un scriitor al întunecimilor, al puritanismului american sumbru şi încruntat, un scotocitor al cavernelor tenebroase ale sufletului omenesc, al tainelor adânc îngropate în beznă şi al păcatului negru care umbreşte viaţa omului, al obscurei amprente a fatalităţii. Într-o spirituală comparaţie cu Goethe, criticul Stanley Geist schiţează astfel setea de întunecime a lui Hawthorne: „Părintele literaturii germane moderne a murit cerând mai multă lumină; părintele literaturii americane moderne s-a născut cerând mai mult întuneric”.

Or, în *Casa cu şapte frontoane*, Hawthorne vedea tocmai romanul lui luminos, afirmarea credinţei în putinţa de izbăvire, în triumful binelui sau mai curând în realitatea binelui, a reînnoirii.

Idee, sau mai bine zis ideal, care va reveni şi în ultimul dintre romanele sale, *Faunul de marmură*. Lui Hawthorne cel sumbru îi plăceau personajele sale luminoase şi-i plăcea să creadă că acestea îl reprezintă cel mai bine. Era riposta inconştientă la întunecimile care i au marcat viaţa şi cariera.

Nathaniel Hawthorne s-a născut la începutul veacului

trecut într-o familie pe care imaginaţia sa, infuzată de ironia fină ce-i era caracteristică, o vedea ca pe o versiune americană a Atrizilor. William Hathorne (scriitorul avea să-şi schimbe mai târziu ortografia numelui în *Hawthorne*), fondatorul familiei, ostaş şi legiuitor, a venit în America în 1630, odată cu primii colonizatori puritani emigraţi din Anglia, şi s-a stabilit la Salem, oraşul care a rămas înscris în istoria dramelor fanatismului religios prin celebrele vânători de vrăjitoare. John Hathorne, fiul celui dintâi, judecător la Salem, a avut un rol important în procesele de vrăjitorie din 1652.

Randall Steward, biograful lui Hawthorne, vorbeşte chiar de existenţa unei legende a familiei, potrivit căreia una dintre victime ar fi aruncat un blestem asupra judecătorului şi a urmaşilor săi.

Ideea nedreptăţii ancestrale şi a blestemului ereditar a obsedat încă din copilărie fantezia scriitorului. În schiţa autobiografică *Vama*, Hawthorne îşi zugrăveşte pregnant străbunii a căror „substanţă terestră se amestecase de peste 200 de ani cu ţărâna Salemului”: „Figura acelui înaintaş al meu, investită în tradiţia familiei cu o întunecată măreţie legendară, a fost prezentă în imaginaţia mea de copil încă din primii ani de care îmi pot aminti... Grav, bărbos, purtând o mantie neagră şi o pălărie ţuguiată, acel strămoş a venit de timpuriu în oraş, cu *Biblia* şi spada... A fost soldat, legiuitor şi jude, a fost epitrop al bisericii şi avea toate trăsăturile puritane atât în bine, cât şi în rău. A fost de asemenea un neîndurat prigonitor în treburile religioase... Fiul lui a moştenit şi el acest spirit de persecuţie şi s-a remarcat atât de mult în martiriul vrăjitoarelor, încât se poate spune cu drept cuvânt că sângele acestora a lăsat o pată atât de adâncă, într-adevăr, încât bătrânele lui oase uscate din cimitirul de pe Charter Street trebuie s-o poarte şi azi..."[1]

1 N. Hawthorne, Vama — Litera stacojie (trad. Eugen Filotti), E.L.U.,

Iată deci sursa neîndoielnică a modelelor colonelului Pyncheon şi judecătorului Pyncheon, generatorii tragediei care se consumă în *Casa cu şapte*. *frontoane*, precum şi a indelebilei pete de sânge care acuză vinovăţia Pyncheonilor, aşa cum litera stacojie purtată, pe piept de Hester Prynne înfiera păcatul acesteia.

Tarat de o asemenea sumbră şi obsedantă ereditate, Nathaniel este crescut şi educat în morala întunecată a puritanismului, care, transmutată în artă, va alcătui axa întregii sale creaţii: corupţia, răul, constituie condiţia umană; omul s-a născut în corupţie ca rod al păcatului originar; este damnat şi numai prin graţia divinităţii poate dobândi mântuirea. Pentru puritani, lumea este divizata în „aleşi” – adică minoritatea puritană care va cunoaşte graţia divină – şi damnaţi. „Aleşii” sunt cei care şi-au arogat dreptul de a le conduce pe aşa-zisele vrăjitoare pe Dealul Spânzurătorilor, sau, cu aceeaşi crudă voluptate a fanatismului, de a o expune pe Hester Prynne la stâlpul infamiei…

Întreaga operă a lui Hawthorne se va revolta împotriva necruţării şi intoleranţei puritane, a ascetismului religios, a rigidităţii şi lipsei de caritate. Trufia spirituală a strămoşilor săi din epoca „obscurantismului religios şi a intoleranţei” i se pare unul din cele mai primejdioase păcate.

Şi totuşi, întreaga sa operă va fi clădită pe sensul culpabilităţii umane, care e miezul doctrinei puritane.

Obsesia tragică a blestemului ancestral şi pecetea rigidă a educaţiei puritane se grefează pe o copilărie tristă şi singuratică. O copilărie petrecută în Salemul care, la începutul veacului al XIX-lea, îşi pierduse strălucirea de odinioară – estompată de dezvoltarea porturilor Boston şi New York – şi ajunsese un fel de oraş-fantomă „cu strada lui lungă şi leneşă care-şi plimbă plictiseala în tot lungul

1967.

peninsulei, cu Dealul Spânzurătorilor şi Noua Guinee ia un capăt, şi o vedere asupra azilului de săraci la celălalt"[2]

(Este uşor recognoscibilă scena unde se desfăşoară acţiunea romanului *Casa cu şapte frontoane*.)

Când Nathaniel este în vârstă de patru ani, moartea tatălui său îl lasă în tovărăşia unei mame neurastenice şi a doua surori mai vârstnice; un accident la picior, în copilărie, îi provoacă o temporală infirmitate şi, timp de doi ani, îl obligă să ducă o viaţă retrasă, lipsită de bucuria jocurilor copilăreşti. Nathaniel va deveni un solitar, un izolat, şi această izolare se va transforma într-o obsesie, în angoasa alienării care-l va urmări întreaga viaţă şi pe care o va transmite personajelor sale în chip de „păcat capital", pentru care se plăteşte cu moartea.

După terminarea studiilor la Colegiul Bowdoin, se întoarce în casa mamei sale, la Salem, unde timp de doisprezece ani trăieşte cu totul rupt de viaţă, în deplină izolare, lăsând să-i dospească înclinaţiile literare. E perioada pe care 6 va numi *„Lonely Chamber"*, încăperea singuratică. Este în primul rând perioada acumulărilor – nu de experienţă, ci livreşti. Şi poate că tocmai caracterului acestor acumulări se datorează nota artificioasă, construită, a multora dintre scrierile sale şi, mai ales, paseismul său.

Citeşte frenetic Dante, Walter Scott, Milton şi Samuel Johnson (autorul preferat la al cărui loc de naştere va face mai târziu un pelerinaj), şi al cărui *Rasselas, prinţul Abisiniei*, va găsi ecou în multe dintre povestirile şi romanele lui Hawthorne. Citeşte mai cu seamă romane gotice englezeşti; acele romane gotice care au adus un suflu atât de înnoitor în creaţia romanescă a secolului al XVIII-lea, marcând începutul romantismului englez prin resuscitarea interesului pentru medievalism, pentru ceea ce este misterios, iraţional, esoteric în natură, adică pentru

---

2 N. Hawthorne, *Vama*, op. cit.

ceea ce un secol de raţionalism iluminist ignorase cu desăvârşire. În aceşti ani de romantică izolare, Hawthorne învaţă alchimia transmutării elementelor romanului gotic în alegoriile, parabolele, legendele, povestirile mitico-poetice izvorâte din istoria Noii Anglii, dominată de miturile şi spaimele moralei puritane.

Doisprezece ani a trăit Hawthorne „în încăperea singuratică1, printre fantomele trecutului, printre umbrele romanelor de mister, căutându-şi drum prin labirinturile sufletului puritan, prin zonele subterane, „cavernele inimii omeneşti cum avea să le numească el mai târziu – regiunile obscure ale subconştientului, cum le-am numi azi – printre acele taine cu acţiune ireversibilă ca a legilor naturii, printre fenomenele psihice ajunse la limita paroxistică unde se metamorfozează unele în altele. Aici îşi va plăsmui personajele stranii ale povestirilor, fiecare dintre ele o proiecţie a lui însuşi, sau mai curând a acelor tendinţe de care se temea şi se dezicea, şi pe care le exorciza în eroii săi: estetul steril, spectatorul neputincios al vieţii altora, investigatorul rece, ştiinţific, al sufletului omenesc, personaj care va apărea de-a lungul întregii sale opere, de la Fanshawe, eroul primei povestiri în care se autoproiectează, până la tipul remodelat al lui Holgrave din *Casa cu şapte frontoane*, sau la personajele romanelor neterminate din ultimii ani ai vieţii.

Hawthorne a scris mult despre senzaţiile tragice şi primejdiile izolării. Se simţea, scrie în *Jurnalul* său „întemniţat într-o celulă a cărei cheie fusese pierdută şi tânjea după reintegrarea în „lanţul magnetic al umanităţii. Mult dorita reintegrare se va petrece prin căsătoria, la 33 de ani, cu Sophia Peabody, căsătorie în care vede mântuirea pentru vina de a se fi exclus din şuvoiul vieţii. Încercarea de reintegrare este cu atât mai însufleţită cu cât proaspătul cuplu se mută la Concord, cuibul

entuziaştilor transcendentalişti[3] ai lui Ralph Waldo Emerson. Cu toată prietenia dintre el şi Emerson, Thoreau, Ellery Channing, Margaret Fuller, Hawthorne nu s-a putut lăsa permeabilizat de optimismul rousseau-ist al acestora şi nici de utopicele reforme sociale preconizate de transcendentalism. Cele două crezuri erau ireconciliabile. Doctrina cardinală a transcendentalismului pornea de la postulatul binelui ca unică existenţă reală în natură şi a irealităţii răului. Răul este o noţiune „privativă”, a cărei existenţă se reduce doar la absenţa binelui pozitiv. Or, pentru Hawthorne, răul în natură, ca perpetuare a păcatului originar, este o realitate de netăgăduit.

Din cauza contradicţiilor dintre ei, Emerson nu putea citi operele lui Hawthorne pe care le considera morbide, iar Hawthorne, în ciuda elogiilor publice pe care i le aducea lui Emerson în cartea sa scrisă la Concord în 1846, *Muşchi de pe un vechi prezbiteriu* (*Mosses from an Old Manse*), îl socotea pe acesta superficial şi anost. Dintre transcendentalişti s-a apropiat doar de Thoreau care, cu a sa experienţă a întoarcerii în sânul naturii şi a inocenţei, răspundea într-un fel nostalgiei hawthorniene după edenul pierdut, după inocenţa pierdută.

Efortul de reintegrare a lui Hawthorne merge până acolo încât petrece câteva luni în falansterul experimental, organizat pe baze fourieriste de un grup de transcendentalişti, la Brook Farm. Experienţa sa ratată de la Brook Farm va forma materialul romanului *Blithdale Romance* (1852), în care-şi exprimă neîncrederea în reformele utopice.

Coverdale, eroul romanului, încă una din autoproiecţiile lui Hawthorne, un poet rece, trufaş, spectator al. vieţii altora, face calea inversă a prinţului

3 Grupare de scriitori și filozofi americani care au întemeiat în 1836 „Clubul transcendental" ce urmărea rezolvarea problemelor sociale pe calea autoperfecționării morale.

Rasselas a lui Johnson: în timp de prinţul părăseşte Valea, Fericită pornind în lume să afle adevărul, Coverdale / Hawthorne părăseşte Bostonul lumesc căutând fericirea în colonia de la Blithedale (nume simbolic având în engleza arhaică semnificaţia de vale fericită). Şi Coverdale, ca şi prinţul, se va întoarce, dezamăgit, de unde a plecat.

Hawthorne, asemenea idolului său Johnson, era prin esenţă un tradiţionalist şi se temea de utopia reformelor, de pericolul falselor stabilităţi şi certitudini, aP formelor lipsite de conţinut. Ironia cu care sunt tratate năzuinţele de reformator ale lui Holgrave în *Casa cu şapte frontoane* o dovedeşte din plin. Dar Hawthorne credea totuşi în progres, în progresul social – şi aceasta se reflectă în toate diatribele anti-aristocratice şi în pledoariile proplebee cu care punctează istoria familiei Pyncheon. Credea în progresul tehnic – şi e de ajuns să ne amintim de exaltatul elogiu al electricităţii şi ai mecanizării căilor de comunicaţie, rostit de Clifford Pyncheon în tren.

Reintegrarea lui Hawthorne în lanţul magnetic al umanităţii culminează cu cei aproape şapte ani petrecuţi în Anglia, Italia şi Franţa, ani care-i modifică, îi flexibilizează, îi umanizează viziunea puritană asupra vieţii.

După marele pas spre redempţiune făcut în finalul *Casei cu şapte frontoane*, unde admitea virtutea expiatoare a suferinţei şi forţa purificatoare, înnoitoare, a dragostei, în ultimul său roman *Faunul de marmura* (*The Marble Faun*), scris în 1860, după contactul cu cultura şi morala europeană, Hawthorne ajunge chiar să se întrebe dacă păcatul originar, „căderea omului, nu a fost o împrejurare fericită, o necesitate. După treizeci de ani, în care substructura operei sale a constituit-o răul, culpabilitatea umană, păcatul tăinuit pentru care viaţa terestră nu poate oferi izbăvire, în această nouă alegorie a paradisului pierdut, Hawthorne începe să se întrebe, dostoievskian, dacă izgonirea din paradis nu a condus cumva omul spre

sublimul unui paradis mai real, întrucât numai păcătuind omul devine conştient de natura sa morală şi numai suferinţa îi poate revela adâncurile vieţii spirituale, inaccesibile celui lipsit de optica pasiunii şi a păcatului consumat.

Ultimii ani de viaţă, după întoarcerea din Europa, îi sterilizează efortul reintegrator, ca şi efortul creator.

În mijlocul familiei sale, incapabilă de a-i oferi înţelegerea intelectuală de care avea nevoie, trăieşte o solitudine spirituală mai torturantă, probabil, decât solitudinea socială din anii tinereţii. Se străduieşte cu disperare, ascunzându-se de cei ai casei, să împlinească noi scrieri. În cinci ani, acumulează douăzeci şi două de studii pentru patru romane care rămân neterminate. E stăpânit din nou de obsesia originilor, a dramei condiţiei umane urmărită în trecut pe filiera generaţiilor de strămoşi din Noua Anglie şi a celor din vechea Anglie, până la sursa primară a răului, până la urma de sânge de pe pragul vreunei vetre ancestrale. Încercări gotice, convenţionale, stereotipe. În care se autoparodiază, fiind conştient de acest lucru. Hawthorne-spectatorul a devenit Hawthorne-actorul în propria sa dramă.

Cariera literară a lui Hawthorne a coincis cu anii de declin ai romantismului. În Europa, contemporanii săi Dickens şi Thackeray proiectează asupra literaturii lumina directă a realismului critic. Mişcările sociale zguduie valori prestabilite. Evoluţionismul lui Darwin şi Huxley năruie miturile religioase. Războiul civil sfâşie America.

Vizibilitatea lui Hawthorne se întunecă, nu mai desluşeşte nimic în tenebrele cavernelor sufletului omenesc.

Detaşarea sa de realităţile înfăţişate i-a determinat pe critici să-l clasifice sub cele mai paradoxale etichete. A fost definit ca puritan şi ca răzvrătit împotriva puritanismului, ca romantic şi antiromantic,

transcendentalist şi critic al transcendentalismului, scriitor social-umanist şi estet introvertit, aristocrat şi democrat, realist şi idealist. Şi într-adevăr, Hawthorne a fost o personalitate paradoxală. Se considera un puritan, dar nu s-a dus niciodată la biserică şi dispreţuia scrierile teologice. Cunoştinţele sale de teologie sunt extrase din lecturile istorice, sau din Dante, Spenser şi Bunyan. Îi dispreţuia pe reformatori şi totuşi a luat parte la experienţa de la Brook Farm. A clamat salvarea pe care i-a adus-o căsătoria cu Sophia Peabody, dar în ultimii ani de viaţă a cunoscut în tovărăşia ei cea mai atroce singurătate. Se considera un singuratic şi totuşi era extrem de sociabil cu colegii săi din anii când a lucrat ca funcţionar la vama din Boston şi la cea din Salem, cu negustorii din port, cu marinarii şi căpitanii de vas.

Dar cu toate zbaterile sale, cu toate încercările de a se debarasa de *alter* ego-ul său prin exorcizarea în literatură, Hawthorne n-a putut scăpa de obsesia estetului rece, de investigatorul ştiinţific, anatomistul sufletului omenesc format în încăperea singuratică.

El este Fanshawe din nuvela cu acelaşi nume (1828), studentul solitar, talentat, muncit de presimţirea unei morţi premature, înainte de a-şi fi putut împlini opera; el este preotul tânăr (povestirea *Vălul preotului* din culegerea *Povestiri repovestite* – 1837), care s-a înfăşurat într-un zăbranic negru, drept simbol al „păcatului săvârşit în gând sau faptă” ce sălăşluieşte în inima fiecăruia, văl care l-a separat până la moarte de „vesela frăţie a semenilor săi şi de iubirea femeii".

1 Cf. Darrel Abel, *American Literature*, Barrons Educational, Series, New York, 1965.

El este Wakefield din povestirea cu acelaşi nume (*Povestiri repovestite,*1837), cel care-şi părăseşte soţia, rămânând timp de 20 de ani *incognito* în vecinătate, pentru a investiga, detaşat, trăsăturile vieţii la care a

renunţat – Wakefield pentru, care modul de existenţă cel mai de râvnit ar fi fost „o prezenţă spiritualizată plutind, Invizibilă, în jurul bărbaţilor şi femeilor... împrumutând lumină din bucuriile lor şi umbră din durerile lor, dar fără a încerca nicio emoţie personală; el este versiunea remodelată a lui Fanshawe din alegorica povestire *Oaspetele ambiţios* (*Povestiri repovestite*), talentatul şi ambiţiosul tânăr găzduit pentru o noapte în casa unui fermier din munţi şi îngropat de viu de o alunecare de pământ – despărţit deci în chip absurd de omenire şi de viaţă şi împiedicat prin această separaţie să-şi împlinească năzuinţele; e tânărul din *Ospăţul de Crăciun* (*Povestiri repovestite*), a cărui dramă consta în totala opacitate la viaţa emoţională, în carenţa credinţei care să-l împingă la participare; e Coverdale din *Blithdale Romance* cale trage cu ochiul pe fereastră, observând scene din vieţile celorlalţi; e Chillingworth din *Litera stacojie*, monstrul moral care se hrăneşte din chinul altuia, experimentând cu răceală anihilarea unui suflet, şi rupt cu desăvârşire de orice sursă de viaţă sau de bine; e Ethan Brand din nuvela cu acelaşi nume (culegerea *Chipul de zăpadă* – 1851), omul care colindă lumea întreagă în căutarea „păcatului de neiertat, pentru a-l descoperi în cele din urmă în el însuşi.

Pentru Hawthorne – în toate variantele şi reprezentările sale literare – păcatul de neiertat constă în secătuirea potenţialului emoţional – condiţie primordială a participării active, nemijlocite – sau, aşa cum formulează Ethan Brand, în răsturnarea echilibrului dintre „minte şi inimă, în hipertrofierea gândirii reci în dauna inimii, până când aceasta „se usucă – se contractă – împietreşte – piere. A încetat să mai ia parte la pulsul universal. Şi-a pierdut contactul cu lanţul magnetic al umanităţii. – Deci, păcatul de neiertat, păcatul pe care Ethan Brand l-a răscumpărat prin moarte, este alienarea, înstrăinarea emoţională. Aceasta este de obicei efectul unei

culpabilităţi tăinuite, al cărei mister/ atrăgând centripetal întreaga atenţie a individului, îi rupe orice posibilitate de comunicare cu sursele vitale, şi conferă o calitate fantomatică; realităţii exterioare. Ca şi Dimmesdale din *Litera stacojie* sau ca Reuben Bourne din povestirea *înmormântarea lui Roger Malvin* (*Povestiri repovestite*), culpabilul nu are curajul confesiunii expiatoare. Suferă şi se autotorturează până la sacrificiul de sine în cazul lui Dimmesdale, sau al fiului – prelungire, proiecţie a propriei personalităţi, în cazul lui Reuben Bourne – sacrificiu total, care aduce în sfârşit izbăvirea.

Una din pricinile abominabile care duc la alienare; este trufia, prea marea încredere în forţele proprii, prezumţia intelectuală care cutează să violeze misterele naturii şi ale sufletului uman pentru urmărirea unor ţeluri egocentrice. Este păcatul pe care criticul Hyatt Waggonner îl numeşte *„libido sciendi”* – lăcomia de a cunoaşte – în scopul dominaţiei prin cunoaştere. Savantul Rappaccini, din povestirea *Fiica lui Rappaccirii* (*Muşchi de pe un vechi prezbiteriu*), în zelul său ştiinţific pus în slujba unor scopuri contrare umanităţii, inoculează treptat doze de otravă în organismul fiicei sale, până când aceasta ajunge să răspândească în jur fluide ucigătoare, transformându-se în unealta inconştientă a morţii; moare la rându-i, când bea, deliberat, antidotul preparat de un medic, prieten al omului de care se îndrăgostise. Aylmer, omul de ştiinţă din povestirea *Semnul din naştere* (cuprinsă în acelaşi ciclu), încearcă să înlăture semnul de naştere care ştirbea armonia frumuseţii soţiei sale. Aylmer năzuieşte să perfecţioneze natura, să extirpe răul atât de indisolubil fuzionat cu binele în natură; întrupează aspiraţia trufaşă a omului de a realiza desăvârşirea – şi încercarea se dovedeşte fatală.

Hawthorne nu condamnă, obscurantist, năzuinţa spre cunoaştere, nu damnează mitul faustian – ci doar trufia

intelectuală, reflectarea amorală a lăcomiei de a şti. Tot aşa cum, cristalizându-şi opera în jurul tragismului vinovăţiei, nu se erijează în moralistul care să înfiereze didactic şi dogmatic păcatul uman. Hawthorne nu e nicio clipă interesat de moralitate în abstract, aşa cum nu e interesat de religie; preocupările sale converg spre experimentul moral, spre reprezentarea psihologică a sensurilor morale; spre analiza reacţiilor psihice în confruntarea cu răul. Ca şi Dostoievsky ca Mauriac, urmăreşte dimensiunea longitudinală, verticală a păcatului, în nebuloasa unei conştiinţe introvertite. Aşa cum avea să-l caracterizeze criticul şi urmaşul său literar Henry James: „… el a izbutit printr-un proces miraculos, familiar lui, să spiritualizeze greoaia povară a moralităţii în însăşi substanţa imaginaţiei V

Hawthorne nu îndreaptă un deget acuzator către Hester Prynne, soţia adulteră din *Litera stacojie*; Hester nu e o păcătoasă, ci o victimă a intoleranţei puritane, o victimă rătăcită în labirintul de bine şi rău care e natura. Iar în ce priveşte vinovăţia pastorului Dimmesdale, partenerul de adulter al lui Hester, păcatul acestuia e mult mai puţin substanţial – conform etalonării hawthorniene (dovadă redempţiunea finală) – decât cel al lui Chillingworth, soţul ultragiat, pe care setea de răzbunare îl transformă, ca şi pe Ethan Brand, într-un crud violator şi experimentator al inimii omeneşti.

1 Cf. *The Portable Henry James*, New York, The Viking Press, 1963.

Profunda înţelegere şi disecare a reacţiilor psihice celor mai subtile face ca personajele negative, reci şi ironice, ale lui Hawthorne să fie mult mai convingătoare şi mai realizate artistic decât cele pozitive. Femeile maturizate de păcat sunt superioare fecioarelor angelicate, blonde şi inocente, cu parfum idilic de eden, care plutesc eterice prin toată opera lui Hawthorne: Zenobia din

Blithdale Romance e mult mai vie decât pura Priscilla; Miriam, superba femeie misterioasă din *Faunul de marmură*, face verosimilă ipoteza că prăbuşirea omului a fost salutară, în timp ce Hilda, caracterul pur (şi puritan) al aceluiaşi roman, rămâne o convenţie, o alegorie. Iar în *Casa cu şapte frontoane*, trufaşa Hepzibah Pyncheon este net superioară, ca realizare artistică, lui Phoebe, luminoasa purtătoare a reînnoirii.

Şi totuşi, faţă de Hilda care e croită din substanţe spiritualizate, din „esenţe", Phoebe e o vitală, o întruchipare a bunului-simţ plebeu, a robusteţei morale a oamenilor de la ţară. Pentru că în romanul *Casa cu şapte frontoane*, Phoebe este investită cu o dublă misiune redemptivă: morală şi socială. Pe plan moral, prin Phoebe se produce izbăvirea de suferinţă şi reintegrarea în circuitul vieţii a înstrăinaţilor Hepzibah şi Clifford; prin fuziunea realizată de Phoebe între familia prigonitorilor Pyncheon şi a prigoniţilor Maule, se pune capăt blestemului ancestral, se joacă, am spune, o festă destinului – se crează o breşă de libertate în lanţul fatalităţii. Pe plan social, căsătoria lui Phoebe cu Maule poate fi interpretată ca o alegorie a ridicării democraţiei americane pe ruinele aristocraţiei vlăguite.

Într-adevăr, *Casa cu şapte frontoane* poate fi şi a fost considerat ca romanul în care convingerile democratice ale lui Hawthorne îşi găsesc afirmarea cea mai explicită. Agenia aristocraţiei – privită desigur nu ca o necesitate istorică ci ca una morală – şi procesul de democratizare a Americii la începutul secolului al XIX-lea sunt coordonate determinante pentru desfăşurarea acţiunii.

Trufaşii nobili Pyncheon – legatari ai tuturor păcatelor majore şi minore din panoplia hawthorniană, cei atât de izolaţi încât şi casa şi-au durat-o mai retrasă faţă de celelalte locuinţe, „din trufie, nu din umilinţă – sunt nevoiţi să cedeze primatul, puterea şi averea urmaşilor

tâmplarului Maule, cel oropsit de ei. În ce măsură îmburgheziţii Maule, stăpâni acum pe putere şi pe o avere dobândită tot pe căi nedrepte (de către judecătorul Pyncheon) vor repeta greşelile nobililor pe care i-au înlăturat, e o întrebare la care nu-i chemat Hawthorne să răspundă.

El urmăreşte firul unei poveşti de crimă şi pedeapsă, cu efecte prelungite de-a lungul generaţiilor „care-şi trag seva prin rădăcini străvechi”, o poveste a binelui şi răului în care, o dată, triumfă binele. Un triumf parţial; izbăvirea de păcat şi suferinţă nu poate fi deplină, căci, ne spune Hawthorne: „E o realitate şi încă una foarte tristă… că nicio mare greşeală săvârşiţi sau îndurată în răstimpul vieţii noastre muritoare nu poate fi cu adevărat reparată”. Triumf parţial, în măsura în care Clifford cel frustrat de tinereţe şi de fericire, Clifford cel alienat fără voie, nu se va mai putea reintegra în circuitul vieţii, asemenea altui mare înstrăinat al literaturii anglo-saxone: întunecatul Jude al lui Thomas Hardy. Tot ce-i poate acorda Hawthorne lui Clifford, în generozitatea optimismului său din finalul romanului, este un calm fragil, un echilibru precar.

Casa cu şapte frontoane este, cum am mai arătat, o cristalizare a tuturor miturilor, angoaselor şi obsesiilor care se reiterează în opera lui Hawthorne. Vom întâlni mitul blestemului şi al determinismului trecutului, de sub a cărui putere nu te poţi sustrage; trecutul se reeditează ciclic: colonelul Pyncheon se reeditează în judecător, Matthew Maule în Holgrave, Alice Pyncheon (în postura ei mântuiti de trufie) în Phoebe; Hepzibah îl reeditează pe strămoşul ei sărăcit care a deschis o dugheană; morţile violente ale celor trei Pyncheon se repetă aproape identic; judecătorul impulsionat, ca şi străbunul său, de acelaşi mobil al lăcomiei, reproduce nedreptatea primară, şi răsplata e aceeaşi.

Vom regăsi bineînţeles mitul hawthornian al

păcatului adânc tăinuit în străfundurile conştiinţei; păcat care duce la desfigurarea morală a judecătorului Pyre cheon. Desigur, sunt mereu prezente angoasa alicnării (Clifford, Hepzibah) şi eforturile ratate de reintegraretentate de Clifford în trei rânduri: cererea adresată lui Hepzibah de a merge la biserică, nu pentru a se închina ci pentru a se afla în mijlocul semenilor săi; încercarea dementă de a sări pe fereastră pentru a se înregimenta în rândurile unei manifestaţii politice; evadarea ratată din final, fuga cu trenul şi participarea delirantă la discuţiile celor din jur.

Mitul paradisului pierdut revine obsesiv: Phoebe şi Holgrave transformă grădina Pyncheon într-un nou eden, iar sugestia tânărului de a diviza între ei munca grădinăritului evocă diviziunea pe care Eva i-o sugerează lui Adam în *Paradisul pierdut* al lui Milton; în capitolul intitulat direct *Florile paradisului*, Phoebe şi Holgrave pun bazele spirituale ale repopulării pământului; florile pe care le descoperă Phoebe în prima dimineaţă petrecută în casa lui Pyncheon par transplantate din eden, iar lumina e proaspătă ca aceea care a pătruns în chioşcul unde Adam şi Eva au luat primul lor mic dejun; grădina devine pentru Clifford „paradisul unui Adam năucit… refugiindu-se din sălbăticia sumbră şi primejdioasă în sânul căreia fusese izgonit adevăratul Adam”.

Regăsim în roman şi problema echilibrului dintre intelect şi inimă, în pericol să fie răsturnat în Bbigrave, observatorul rece şi ironic – până când prezenţa salutară a lui Phoebe îi înclină inevitabil balanţa spre inimă – echilibrul în pericol să fi fost răsturnat cândva în Clifford, cel născut spre a fi un sibarit cu inima îngheţată, şi pentru care nedreapta pedeapsă pe care a suferit-o a purtat în sine şi un germene de expiere.

Este obositor de prezentă contradicţia dintre permanenţa naturii şi caducitatea omului şi a realizărilor

sale – vezi casa durată de colonelul Pyncheon pentru a-i adăposti stirpea pe veacuri, ajunsă acum o paragină pe care natura şi-o revendică, cotropind-o de bălării şi înflorindu-i acoperişul cu buchetele Alicei; precum şi contradicţia dintre implacabilitatea morţii şi efemerele ambiţii umane – vezi halucinanta noapte a morţii judecătorului, când autorul, cinic, confruntă până la saturaţie planurile prezumţioase ale omului cu ilimitata neputinţă a mortului.

Cele cinci personaje principale ale romanului îşi găsesc rude mai îndepărtate sau mai apropiate în galeria de eroi ai lui Hawthorne. Phoebe se plasează în regiunea blondelor izbăvitoare, descinse dintr-o nostalgică Arcadie, şi este poate ceva mai puţin convenţională decât toate celelalte; Holgrave, în afară de faptul că vehiculează teorii de reforme transcendentaliste, a căror inconsistenţă o dovedeşte prin propria lui dezicere de ele şi statornicire pe „bunele baze burghezo-conservatoriste –, rămâne la fel de convenţional ca şi Phoebe.

În schimb purtătorii direcţi sau indirecţi ai păcatelor familiei Pyncheon: judecătorul – sânge din sângele tuturor monştrilor hawthornieni; Clifford – calavrul ambulant, împiedicat ca şi Fanshawe, să se realizeze de o prematură moarte vie; Hepzibah, complexata, aâambfcata fată bătrână în care se ciocnesc spaimele trecutului şi luciditatea prezentului, sunt realizaţi cu minuţiozitatea, intuiţia, autenticitatea şi adâncimea care fac din Hawthorne un fin psiholog.

Personajele capătă valori simbolice de întruchipări ale binelui şi răului, ale luminii şi întunericului Alternanţa de lumini şi întunecimi alcătuieşte întregul fond cromatic al romanului. Phoebe, prin însăşi simbolica numelui, e asociată de soare, de răsărituri şi amurguri, de grădină şi *plein-air*. În schimb, în ce priveşte casa şi locatarii ei, autorul foloseşte cea mai nuanţată gamă de tonuri sumbre.

Casa e înnegrită de vreme şi funingine, celebrul salon dominat de înneguratul portret al colonelului e veşnic întunecos şi învăluit de umbre mohorâte, Hepzibah cea posomorâtă e îmbrăcată în mătăsuri cernite, veştede, judecătorul e negru la suflet ca păcatul; singur Clifford e cenuşiu şi cărunt, situându-se în zona clar-obscurului. Alternanţa de întuneric şi lumină din noaptea morţii judecătorului, topirea treptată a beznei opace şi ameninţătoare a nopţii zbuciumate de furtună în lumina rece stelară şi apoi în firava dar promiţătoarea revărsare a zorilor, atinge dimensiunile fantasticului.

Şi în legătură cu acest punct, este necesar să ne oprim o clipă asupra ponderii pe care o deţine miraculosul în opera lui Hawthorne şi mai ales în romanul *Casa cu şapte frontoane*. Încă din prefaţa scrisă la acest volum, autorul ne avertizează că nu vrea să-l intituleze roman, ci ficţiune – termenul englezesc este *Romance*, ceea ce are mai curând sensul romanţului cavaleresc. Prin această schimbare de titulatură, autorul se simte îndreptăţit să-şi ia anumite libertăţi faţă de realităţile înfăţişate şi anume să le învăluie într-un „diafan nimb de legendă” şi să introducă mira (ulosul – nu până la limita inc redibilului, ci doar atât cât să se simtă „ca un parfum vag. suav şi evanescent”.

Este rezerva pe care şi-o face Hawthorne, cel care admira pe Fielding, Smolett şi Dickens, dar nu putea cu niciun chip să împrumute optica lor; Hawthorne pentru care nu exista decât un singur adevăr: cel al inimii omeneşti.

Miraculosul lui Hawthorne, ca şi al lui Poe, în bună măsură, e de o calitate aparte şi anume nu est© generat de intervenţia supranaturalului ci, mai curând, e rezultatul unei naturalizări a supranaturalului. Hawthorne preia elementele romanului gotic şi le adaptează scopurilor sale morale, alegorice. *Casa cu şapte frontoane*, cu toate

dramele misterioase care s-au consumat în ea, nu este *Castelul din Otranto* a lui Horace Walpole, nu e bântuită de stafii nocturne şi de groază; casa Pyncheon are o valoare pur alegorică: se înalţă – sau mai curând se prăbuşeşte – ca un simbol al trufiei şi al morţii.

Preluând meşteşugul Annei Radcliffe, una dintre autoarele sale gotice mult îndrăgite, Hawthorne oferă fiecărui fenomen cu aparenţă fantastică, supranaturală, şi câte o alternativă de interpretare naturală şi raţională. Morţile miraculoase ale celor trei Pyncheon, care apăreau ca o împlinire, repetată de-a lungul veacurilor, a blestemului rostit de Maule de pe eşafod, pot fi interpretate, de fapt, printr-o predispoziţie ereditară spre apoplexie. Forţele magice cu care sunt investiţi cei din familia Maule ţin, în realitate, de facultăţile lor de hipnotizatori. Misterul legat de portretul colonelului capătă în final o explicaţie foarte logică. Iar scenele „cu parfum evanescent”, de apariţie a fantomelor din familia Pyncheon sunt, fie proiectate, filtrate, prin fantezia şi ambiţiile literare ale lui Holgrave – în versiunea sa asupra legendei Alicei Pyncheon – fie, de cele mai multe ori, transmutate în valori mitico-poetice, atribuite tradiţiei orale: „se spune”, „se povesteşte”, „legenda grăieşte”, „poveştii depănate la gura sobei spun că… /.

Şi totuşi romanul lui Hawthorne are o aură dl mister, de miraculos, de *suspense*. Această senzaţie dl irealitate provine din insolitul lumii descrise, din nebuloasa în care e învăluit universul lăuntric al peri sonajelor, din atmosfera asfixiantă a spaimelor puri-i tanc în care evoluează eroii, cu pasiunile lor inhn bate, cu obsesiile lor tragice. Iar lucrurile reale, concrete, pozitive, sunt învăluite în acel nimb straniu, ireal; pe care-l capătă în viziunea omului care suferă. Aşa cum, de pildă, lui Hepzibah îi apare ireală obiş Jnuita stradă Pyncheon, privită pe fereastră înainte de a-l chema pe Clifford la confruntarea fatală cu judecăm

torul. Sau cât de halucinantă, de fantasmagorică, aparscena din noaptea morţii judecătorului – scenă alcătuită totuşi din elemente aparţinând unei recuzite striq realiste: judecătorul mort în jilţ, în noapte, ţinând în? cleştat în mină ceasul care continuă să ticăie măswrând timpul, timpul care pentru judecător a devenit veşnicia; ceasul, singura pată albă în beznă, cramponându-se de timp, de mişcare, ca o inimă falsă, mecanică.

Hawthorne îşi încheie schiţa autobiografică *Vama* cu cuvintele: „S-ar putea totuşi – o, gând înălţător şi triumfal! – ca strănepoţii generaţiei actuale să îndrepte uneori un cuget binevoitor spre scriitoraşul dintr-o epocă apusă…” b

Strănepoţii generaţiei lui văd în Nathaniel Hawthorne iniţiatorul tradiţiei mitico-alegorice a romanului american, făuritorul romanului american de explorare psihologică pe care-l vor cultiva mai departe Melville, Henry James şi Faulkner.

ANTOANETA RALIAN

1 N Hawthorne, *Vama*, în voi. *Litera stacojie*, E.L.U., 1967.

TABEL CRONOLOGIC

1804 4 iulie. Se naşte la Salem, statul Massachusetts, Nathaniel Hathorne (mai târziu, scriitorul îşi va ortografia numele Hawthorne).

Este strănepotul maiorului William Hathorne, militar şi legislator puritan, venit din Anglia în rândul primilor colonişti şi stabilit în Massachusetts în secolul al XVII-lea. Fiul acestuia a fost unul dintre vajnicii acuzatori în procesele de urmărire a vrăjitoriei, care au avut loc la Salem.

1808 Tatăl micului Nathaniel, căpitan de vas, moare de friguri galbene în Guineea Olandeză. Băiatul rămâne în Salem, petrecându-şi copilăria în preajma unei mame neurastenice şi a doua surori, într-o veche şi sumbră reşedinţă strămoşească.

1813 în timpul unui joc cu mingea, micul Nathaniel suferă un accident şi rămâne infirm pentru o lungă perioadă de timp, pe care o petrece în izolare, cufundat în lecturi.

Citeşte cu pasiune Shakespeare, Milton; Walter Scott, romanele Annei Radcliffe etc.

1816 Familia Hathorne se mută la Raimond, îi| statul Maine, la o fermă aparţinând bunicului lui Nathaniel. Cei trei ani petrecuţi în acest sat izolat vor fi consideraţi de Hawthorne drept cei mai fericiţi din viaţa lui. Dar tot aici se formează ceea ce vq numi el mai târziu „blestematele mele înclinaţii spre solitudine.

1819 Se întoarce la Salem, unde îşi reia şcoala! pregătindu-se pentru universitate. Prims producţie literară a lui Hawthorne; redactează revista pentru tineret *The Spectator*.

1821 Se înscrie la colegiul Bowdoin, unde urmează cursurile împreună cu Henry Wadsworth Longfellow, se împrieteneştect Franklin Pierce, viitor preşedinte al Statelor Unite şi cu Horatio Bridge.

În Grecia are loc răscoala care duce la proclamarea independenţei ţării

1822 Apare lucrarea lui Charles Fourier *Tratat despre asociaţia domestică şi agricolă*.

1823 Preşedintele James Monroe adresează Congresului un mesaj cuprinzând celebra „doctrină Mon «roe” – declaraţie asupra principiilor de politici externă ale S.U.A. Doctrina Monroe consideră inadmisibilă colonizarea în viitor a teritoriilor americane de către statele europene şi Intervenţia acestor state pe continentul american; doctrina exprima opoziţia Statelor Unite faţă de politica intervenţionistă a Sfintei Alianţe şi faţă de influenţa crescândi a Marii Britanii.

1825 După ce termină colegiul, Hawthorne se întoarce la Salem. Timp de doisprezece ani duce o viaţă de

totală izolare în casa mamei şi surorilor sale, încercând să-şi cristalizeze cariera literară în pofida dezaprobării rudelor care-l îndemnau spre o profesie mai lucrativă. În aceşti ani de singurătate, trăiţi printre umbrele trecutului, se modelează scriitorul şi operele de mai târziu.

Scrie culegerea *Seven Tales of my Native Land* (*Şapte poveşti din ţara mea*). Neizbutind să găsească un editor care să i le publice, Hawthorne, după un an sau doi, le va arunca în foc.

1828 Apare *Fanshawe*, prima sa operă publicată, inspirată din experienţele vieţii studenţeşti. Curând după apariţie, a încercat să adune toate exemplarele de pe piaţă şi să le distrugă.

1829 Charles Fourier publică tratatul *Noua lume industrială şi societară*.

1831 – 1838 Peste douăzeci şi cinci de povestiri ale lui Hawthorne apar în almanahuri şi magazine.

1336 Emerson publică *Natura* – biblia transcendentalismului american.

1837 Apare culegerea *Twice-Told Tales* (*Povestiri repovestite*), prima lucrare importantă a lui Hawthorne cuprinzând în parte povestirile publicate prin magazine, cele mai multe sub diverse pseudonime. Apariţia volumului este finanţată fără ştirea lui Hawthorne, de Horatio Bridge.

1838 Hawthorne o cunoaşte pe Şophia Peabody viitoarea sa soţie, una dintre cele trei fiice ale unei familii de intelectuali din Salem.

Edgar Allan Poc publică *Aventurile lui Gordon Pym*.

1839 – 1840 Primeşte o slujbă la vama din Bosto unde se ocupă cu controlul cărbunelui al sării. Odată cu venirea la putere a pai titlului Whigilor, Hawthorne care era u democrat convins, e nevoit să renunţe slujbă.

1840 Apar *Baladele* lui Longfellow.

1841 Timp de câteva luni face parte din colonia de la

Brook Farm, organizată de grupul transcendentaliştilor, pe principii fourieriste. S retrage când se convinge că proiectul colonii este utopic atât din punct de vedere econom: cât şi social.

Apare prima serie a *Eseurilor* lui Emerson.

1842 Se căsătoreşte cu Sophia Peabody şi i stabileşte la prezbiteriul din Concord, p şedinţa unor generaţii de clerici puritan strămoşi şi rude ale lui Ralph Waldo Eme son. La Concord, Hawthorne e înconjuri de discipolii transcendentalismului (Eme son, Thoreau, Margaret Fuller etc.), dar nu se lasă cucerit de ideile acestora, în acelaşi an apare o ediţie lărgită din *Twice-Told Tales* asupra căreia Poc va scrie o celebră recenzie, conţinând teoria sa despre nuvelă.

1846 Ca rod imediat al popasului său ia prezbiteriul din Concord, Hawthorne publică *Mosses form an Old Manse* (*Muşchi de pe un vechi prezbiteriu*).

În acelaşi an se întoarce la Salem unde se angajează ca funcţionar vamal, eliberându-se temporar de grijile materiale.

Herman Melville publică *Typee*.

1847 Apare la *răscruce de vânturi* de Emily Brontë.
1817 – 1848 Thackeray publică *Biletul deşertăciunilor*.

1848 Au loc revoluţiile burghezo-democratice şi burgheze din Franţa, Italia, Germania, Imperiul austriac etc.

x Apare *Manifestul Partidului Comunist*.

Odată cu revenirea Whigilor la putere, Hawthorne e din nou nevoit să renunţe la slujba de la vamă.

1850 Publică romanul *The Scarlet Letter* (*Litera stacojie*).

1851 Apare romanul *The House of the Seven Gables* (*Casa cu şapte frontoane*).

În acelaşi an publică şi culegerea de povestiri *The Snow Image and Other Twice-Told Tales* (*Chipul de zăpadă*

*şi alte pov*est *repovestite*}.

Apare *Moby Dick* de Melville.

1851 – 1852 Lovitura de Stat a lui Ludovic Napok Bonaparte şi proclamarea sa ca împărat.

1852 Apare *The Blithedale Romance*, roman l zat pe experienţele trăite la Brook Farm colonia fourieristă.

1853 Vechiul său coleg şi prieten, Franklin Pieri devine cel de-al paisprezecelea preşedir al Statelor Unite. Îi încredinţează lui Hai thorne funcţia de consul la Liverpool, pe pe care-l va ocupa timp de patru ani. acest interval călătoreşte mult în Angl comparând viaţa şi societatea de aci cu o din Noua Anglie.

1854 Apare *Walden de Thoreau*.

1855 Sunt publicate *Cântul lui Hiauatha* de Lo fellow şi *Fire de iarbă* de Whitman.

1858 Mandatul prezidenţial al lui Pierce ex rând, Hawthorne renunţă la funcţia consul. Rămâne încă doi ani cu familia Europa, vizitând Italia şi Franţa.

1859 Darwin publică *Originea speciilor*.

I860 Hawthorne se întoarce în Statele Un după o absenţă de aproape şapte ani.

Tot atunci apare *The Marble Faun* (*Faun de marmură*) roman bazat pe notele impresiile sale de călătorie în Italia.

86 1 Izbucneşte războiul de secesiune care-l zguduie profund. Starea lui de spirit este zdruncinată şi în urma unei boli grave contractate de fiica sa, Una, în Europa. Forţa creatoare începe să i se stingă.

864 19 mai. Nathaniei Hawthorne moare subit la Plymouth în New Hampshire, unde se afla în vizită la prietenul său Franklin Pierce.

Este înmormântat la Concord.

Opere apărute pustum:

868 The American Notebooks (*însemnări din America*).

1870 The english Notebooks (însemnări din 1 Anglia).

S71 French and Italian. Notebooks (însemnări din Franţa şi Italia).

PREFAŢA AUTORULUI

Când un scriitor îşi subintitulează opera „Ficţiune" se înţelege de la sine că doreşte să-şi aroge anumită libertate, atât în ce priveşte forma cât şi conţinutul, libertate pe care nu s-ar fi simţit îndreptăţit să şi-o asume dacă ar fi afirmat că scrie în Roman. Se presupune că acest din urmă gen de literatură tinde spre reflectarea cu o foarte minuţioasă fidelitate nu numai a obişnuitelor vicisiudini ale experienţei umane posibile, ci chiar şi le celei probabile. În timp ce ficţiunea, deşi în alitatea ei de operă de artă este supusă, în mod rigid, unor legi, şi cu toate că ar săvârşi o greşeală de neiertat dacă ar denatura adevărul inimii omeneşti – are totuşi latitudinea de a înfăţişa acest ulevăr în condiţii care ţin în bună măsură de alegerea sau de fantezia autorului. Totodată, dacă tutorul socoteşte potrivit, poate dispune în asenenea chip de mijloacele sale de a crea atmosfera, încât intensifică sau adumbreşte luminile, adineşte sau sporeşte umbrele din tabloul zugrăvit, ară îndoială însă, autorul trebuie să fie îndeajuns de înţelept ca să nu uzeze decât cu moderaţie de privilegiile mai sus enumerate, şi, mai cu teamă, să introducă Miraculosul doar atât cât să poată fi simţit că un parfum vag, suav şi evanescent, iar nu ca o substanţială porţie din hrana cu *care îşi nutreşte publicul. Totuşi, chiar, dacă scrii torul nu ţine seama de acest ultim avertisment) nu s-ar putea afirma că săvârşeşte o crimă literară)*

În opera de faţă, autorul şi-a propus – şi în ce măsură a. izbândit, din fericire nu este el chemat să aprecieze – să se menţină strict între graniţele libertăţilor sale. Raţiunea pentru care această povestire intră în sfera ficţiunii, constă în înceri*carea de a lega vremurile de mult apuse cu prezentul care tocmai se furişează pe lângă noi. Este1*

vorba de o poveste care-şi deapănă firul începând din vremi străvechi, înceţoşate încenuşiul depărtărilor şi până în lumina clară a zilei de azi, răspândind în juru-i un diafan nimb de legendă, pe care cititorul – după cum îi va fi voia >poate fie să nu-l observe, fie să-l lase să plutească şi să învăluie imperceptibil personajele şi întâmplările, de dragul unui efect cât mai pitoresc. Se poate ca însăşi ţesătura povestirii să fie atât de sărăcăcioasă încât să necesite avantajul acestui nimb, dar, în acelaşi timp, să-l facă şi mai greu de dobândit.

Mulţi scriitori pun deosebit accent pe un ţel moral bine definit, afirmând că în acesta ar consta finalitatea operelor lor. Ca să nu rămână mai prejos în această privinţă, autorul s-a înarmat şi el cu o morală – şi anume, adevărul cănedreptatea săvârşită de o generaţie îşi perpetuează efectele asupra generaţiilor următoare şi, dezbărată de orice profit vremelnic, devine rău în sine, pur şi de nestăpânit; şi s-ar simţi nespus de îndatorat autorul dacă această ficţiune ar putea convinge omenirea – sau, mă rog, pe orice om în parte – că e o nebunie să rostogoleşti o avalanşă de galbeni de aur sau de pământuri dobândite pe căi necurate asupra capetelor unornefericiţi urmaşi, în acest chip scâulodindu-i şi zdrobindu-i, până când poverile îngrămădite asupră-le se vor fărâmiţa şi preface din nou în atomii care le alcătuiesc. Autorul mărturiseşte însă, de bună credinţă, că nu are destulă fantezie încât să se lase amăgit de cea mai firavă speranţă că ar putea convinge pe cineva. Când ficţiunile izbutesc să-i înveţe ceva pe oameni, sau să producă vreo prefacere eficientă, aceasta are loc pe calea unui proces mult mai subtil decât cel vizibil. Prin urmare, autorul a socotit că nu merită osteneala de a-şi străpunge povestirea cu o morală ca şi cum ar înţepa-o cu o vergea de fier – sau, mai curând, ca şi cum ar înfige un ac într-un fluture – şi, în acest fel, să o pustiască de viaţă, făcând-o să înţepenească într-o

postură stângace şi artificială. Un adevăr măreţ, şlefuit cu măiestrie, cu fineţe şi îndemânare, conturându-se tot măi clar la fiecare pas şi încununând finalul unei opere de fantezie, poate să adauge desigur un plus de glorie artistică povestirii, dar nu devine cu nimic mai adevărat, şi rareori apare mai evident, dacă-i plasat în ultima pagină a cărţii în loc de prima.

S-ar putea ca cititorul să dorească a localiza întâmplările imaginare petrecute în această povestire. Atât cât i-o îngăduie contextul istoric – care, deşi subţiratic a constituit totuşi un element esenţial al planului cărţii – autorul ar fi foarte bucuros să evite orice încercare de această natură. Lăsând la o parte alte obiecţii, simplul fapt de a stabili un contact pozitiv între imaginile născocite de autor şi realităţile unui anumit moment, ar expune ficţiunea unui soi de criticism inflexibil şi extrem de primejdios. Oricum, n-a stat în intenţia autorului să descrie moravuri locale şi nici să se *lege câtuşi de puţin de caracteristicile unei comunităţi pentru care nutreşte un respect cuviincios şi o consideraţie firească. Autorul este încredinţat că nu se va socoti drept o insultă de neiertat faptul că a tăiat o stradă care nu încalcă proprietatea nimănui, şi-a însuşit pământuri care evident nu aparţin nimănui, şi a durat o casă din materiale de mult folosite la zidirea castelelor de nisip Personajele povestirii – cu toate că au pretenţia de a fi considerate de viţă veche şi de strălucită proeminenţă – sunt realmente plăsmuite de autor, sau, în orice caz, plămădite dintr-o compoziţie amestecată de el; virtuţile lor nu pot stârni jind, iar cusururile lor nu pot nicidecum contribui să discrediteze venerabilul oraş ai cărui locuitori se cheamă că sunt. De aceea autorul ar fi bucuros dacă – mai cu seamă în privinţa celor mai sus pomenite – cartea ar fi citită pur şi simplu ca o ficţiune, carele mai aproape de norii de pe cer decât de oricare petec de pământ din comitatul Essex.*

Le-n. ox, 27 ianuarie 1851

I

VECHEA FAMILIE PYNCHEON

Cam pe la jumătatea unei străzi lăturalnice dintr-un oraş al Noii noastre Anglii, se ridică o veche casă de lemn, împodobită cu şapte frontoane terminate în unghi ascuţit, îndreptate spre toate punctele zării, şi cuprinzând între ele un mănunchi de hornuri uriaşe. Strada se numeşte Pyncheon Street; casa este străvechea reşedinţă a familiei Pyncheon; iar ulmul bătrân, cu trunchiul rotofei, sădit drept în faţa uşii, este cunoscut fiecăruia dintre cetăţenii născuţi în acel oraş, drept Ulmul Pyncheon. De câte ori m-am nimerit şi eu prin locurile acestea, n-am scăpat prilejul să mă abat pe strada Pyncheon, numai de dragul de a trece pe sub umbra celor două antichităţi – ulmul gigantic şi clădirea măcinată de vreme.

Înfăţişarea venerabilei reşedinţe m-a izbit întotdeauna prin asemănarea ei cu un chip omenesc, săpat nu numai de urmele furtunilor şi ale arşiţelor din afară, ci răsfrângând totodată scurgerea unui îndelung răstimp de viaţă umană, cu întregul cortegiu de vicisitudini care o însoţesc şi o străbat Dacă toate acestea ar fi povestite aşa cum s-au petrecut, s-ar închega într-o istorie de loc lipsită de interes şi de învăţăminte, ba mai mult, vădind o remarcabilă unitate, care ar putea chiar să pară rodul unui meşteşug scriitoricesc. Dar povestea ar cuprinde o înlănţuire de evenimente care s-ar desfăşura pe un răstimp de aproape două veacuri şi; care, dacă ar fi istorisite în scris chiar şi cu o cumpănită extindere, tot ar umple filele unui *in-folio* mult mai mare, sau ale unui roman într-o serie de fascicole mult mai numeroase decât ar fi prudent şi potrivit pentru analele Noii Anglii pe o perioadă similară. Prin urmare, este absolut necesar să condensăm într-o povestire cât mai scurtă o întindere cât mai mare din tradiţionala istorie în miezul căreia a stat bătrâna

reşedinţă Pyncheon, cunoscută şi sub numele de „Casa cu şapte frontoane”. Aşadar, după o schiţare sumară a împrejurărilor în care a fost durată-clădirea, şi după o privire fugitivă asupra bizarelor ei exterioare, înnegrite de suflarea precumpănitorului vânt de răsărit – descoperind privirii dumneavoastră, ici şi colo, câte o pată de muşchi verzui pe acoperiş sau pe ziduri – vom trece de-a dreptul la începutul acţiunii propriu-zise a povestirii, petrecute într-o epocă nu prea îndepărtată.

Totuşi, vom face o legătură şi cu vremurile de demult – o referire la întâmplări şi personaje date uitării, la moravuri, simţăminte şi gânduri aproape sau cu totul învechite – care, dacă vor fi transpuse aşa cum se cuvine, pe înţelesul cititorului, vor folosi să ilustreze în ce măsură viaţa nouă şi actuală îşi trage seva prin străvechi rădăcini. De aici, de asemenea, poate fi trasă o învăţătură temeinică asupra adevărului prea puţin luat în seamă şi anume că faptele generaţiei în care vieţuim constituie germenele care s-ar putea şi trebuie să dea în vremi viitoare roade sănătoase ori putrede; că odată cu sămânţa vremelnicei recolte culeasă acum şi din care muritorii gândesc că trag foloase, ei taie inevitabil brazda ce va adăposti o plantă nouă, durabilă, care, cândva, cu umbra neagră a ramurilor ei s-ar putea să le întunece urmaşii.

Casa cu şapte frontoane, oricât de străveche ar arăta acum, nu este prima clădire pe care a ridicat-o mâna omului civilizat pe locul acela. Strada Pyncheon purta înainte vreme denumirea modestă de aleea Maule, după numele primului proprietar al pământului, care avea acolo o căsuţă cu un drumeag în faţă. Un izvor natural cu apă dulce şi-răcoroasă – adevărată comoară în acea peninsulă încinsă pe trei părţi de mare, unde-şi. făcuse aşezare comunitatea puritanilor1 – îl îndemnase în vechime pe Matthew Maule să-şi încropească un bordei ou acoperământ de stuf ţepos, chiar în locul acela, pe atunci

destul de îndepărtat de ceea ce se socotea a fi centrul satului. Dar când satul crescu prefăcându-se în oraş, după trecerea a vreo treizeci sau patruzeci de ani, terenul pe care se afla cocioaba aceea rudimentară deveni foarte de râvnit în ochii unui personaj proeminent şi puternic, care în virtutea unei cesiuni legale începu să reclame drepturi de proprietate asupra pământului, precum şi a unui întins lot învecinat. Reclamantul, colonelul Pyncheon, atâta cât îi putem reconstitui firea din amintirile care s-au păstrat, era înzestrat cu o ambiţie neînfrântă, ca oţelul. Pe de altă parte, Matthew Maule, cu toate că era un om lipsit de faimă, se încăpăţâna să apere ceea ce socotea a fi dreptul

1 Adepţi ai calvinismului în Scoţia şi Anglia în secolele XVI-XVII caracterizaţi prin lupta intransigentă împotriva catolicismului şi prin morala lor rigidă, adeseori fariseică. Fiind persecutaţi, mulţi puritani au fost nevoiţi să emigreze în America de Nord.

lui; şi timp de câţiva ani a izbutit să nu dea din mină acel acru sau doi de pământ pe care cu truda lui îl smulsese din sălbăticia pădurii virgine şi-l luminase făcându-l grădina şi aşezarea sa. Nimeni nu-şi aminteşte să existe vreo mărturie scrisă despre sfada dintre ei. Cunoştinţele noastre în legătură cu întreaga întâmplare izvorăsc în primul rând din tradiţia orală. Aşadar ar fi prea cutezător şi poate nedrept să riscăm o părere hotărâtă asupra caracterului celor întâmplate; pare să fi existat totuşi o îndoială şi anume dacă pretenţiile colonelului Pyncheon nu erau cumva mult prea largi, când încerca să înghită şi măruntele hotare ale gospodăriei lui Matthew Maule. Ceea ce dă puternic temei acestei bănuieli este faptul că disputa dintre cele două părţi potrivnice atât de disproporţionate – şi aceasta într-o vreme în care, oricât am ridică-o în slăvi, influenţa personală trăgea mult mai greu în cumpănă decât acum – a rămas totuşi nesoluţionată ani de zile, şi nu a putut ajunge la un sfârşit

decât odată cu moartea părţii care ocupa pământul jinduit. Chipul în care s-a produs această moarte impresionează în cu totul alt mod minţile noastre astăzi, decât i-a impresionat pe oameni în urmă cu un veac şi jumătate. A fost o moarte care a împroşcat cu înfricoşătoare groază numele umilului stăpân al bordeiului şi care a făcut să fie privit drept un act cucernic faptul că s-a trecut cu plugul peste mica lui gospodărie, iar locul unde a trăit precum şi amintirea lui au fost şterse cu totul din minţile oamenilor.

Pe scurt, bătrânul Matthew Maule a fost osândit la moarte pentru vina de vrăjitorie. A fost unul dintre martirii acelei cumplite înşelăciuni, din care, pe lângă alte învăţături, trebuie trasă şi aceea că oamenii din clasele cu stare, cei care-şi iau misiunea de a fi conducători ai poporului, sunt şi ei supuşi tuturor păcatelor izvorâte din patimă, ce-au caracterizat vreodată plebea cea mai smintită. Clerici, judecători, oameni de stat – feţele cele mai înţelepte, mai senine, mai cucernice ale vremurilor de atunci – se adunau în cercul cel mai apropiat de spânzurătoare, pregătiţi să aplaude cei dintâi fapta sângeroasă, şi să recunoască cei din urină înşelăciunea mârşavă căreia i se lăsaseră pradă. Dacă vreunul din actele lor ar putea fi totuşi ceva mai puţin înfierat decât celelalte, atunci se poate vorbi de ciudata lipsă de discriminare cu care împilau nu numai pe cei sărmani şi vârstnici, cum se întâmplase în masacrele judiciare din trecut, ci pe toţi, fără deosebire de rang; pe cei de-o obârşie cu ci, pe fraţi, pe soţii. În mijlocul unui asemenea haos al năruirii, nu-i de loc ciudat că un om lipsit de nume ilustru, cum a fost Maule, a bătut cărarea martirilor pe Dealul Spânzurătorilor, aproape neobservat în şuvoiul tovarăşilor săi de suferinţă. Dar după un timp, când exaltarea acelei odioase epoci s-a mistuit, lumea şi-a adus aminte cât de puternic a răsunat glasul colonelului Pyncheon în corul general care cerea să fie curăţată ţara

de vrăjitorie; şi nici n-au lipsit şoaptele cum că ar fi existat o înverşunată ură personală în râvna cu care colonelul a urmărit osândirea lui Matthew Maule. Era bine ştiut că victima recunoscuse în purtarea îndârjită a prigonitorului său amarul pizmei personale şi spusese că plăteşte cu viaţa pentru bucata lui de pământ. În momentul execuţiei – când se afla cu ştreangul de gât şi în timp ce colonelul Pyncheon, călare, privea cu ochi încruntaţi scena – Maule i s-a adresat de pe eşafod şi a rostit o profeţie, care a fost păstrată cuvânt cu cuvânt atât de istorie cât şi de tradiţia poveştilor la gura sobei. Astfel a grăit muribundul, cu înfăţişarea sa venită parcă de dincolo de lume, arătând cu degetul spre chipul neclintit al vrăjmaşului: „Cu sânge o să-i potolească Dumnezeu setea!"

După moartea faimosului vrăjitor, amărâta lui gospodărie n-a mai însemnat decât o pradă uşoară în gheara colonelului Pyncheon. Când s-a aflat că acesta are de gând să dureze o reşedinţă de familie – spaţioasă, masiv încadrată în blăni de stejar şi menită să-i adăpostească stirpea pe mai multe generaţii – chiar pe locul unde în trecut se ridicase bordeiul clădit din buşteni al lui Matthew Maule, s-au stârnit vorbe „şi sătenii tare au mai clătinat din cap. Fără să dea grai vreunei îndoieli dacă strălucitul puritan se purtase într-adevăr ca un om cu conştiinţă şi integritate în urmăririle judecătoreşti mai sus pomenite, oamenii au început să şuşotească între ei că noua casă va fi zidită pe un mormânt care nu şi-a aflat pacea. Căminul Cel nou va cuprinde în el căminul vraciului mort şi îngropat, şi astfel strigoiul aceluia va avea prilej să bântuie locuinţa şi încăperile în care viitorii miri îşi vor aduce miresele şi unde vor vedea lumina zilei vlăstarele din sângele lui Pyncheon. Groaza şi urâţenia crimei lui Maule şi nefericita lui osândă aveau să înnegrească pereţii proaspăt teneuiţi şi să-i îmbâcsească dintru început cu miasmele unei case vechi şi triste. Cum, de ce oare – în

timp ce atâta întindere de pământ din jur zăcea acoperită de frunzişul pădurii virgine – de ce să aleagă colonelul Pyncheon bătătura unei case asupra căreia plutea un blestem?

Dar oşteanul şi judecătorul puritan nu era om pe care să-l clintească din hotărârea lui bine chibzuită nici teama de strigoiul vraciului şi nici sentimentalisme uşuratice, oricum înşelătoare. Dacă i s-ar fi spus că aerul e nesănătos, poate că asta l-ar fi mişcat cât de cât; dar întâlnirea cu un duh rău, pe proprietatea lui, nu-l înspăimânta. Înzestrat cu un bun simţ masiv şi dur, asemenea unor stânci de granit 6 trânse laolaltă ca în chingi de oţel de voinţa-i dârză şi neînduplecată, colonelul îşi înfăptuia planul, fără să-şi închipuie măcar că ar putea exista vreo împotrivire. În ce priveşte gingăşia sau scrupulele cu care l-ar fi muncit o sensibilitate mai ascuţită, colonelul, ca şi cei mai mulţi din clasa şi din generaţia lui, era de piatră. Prin urmare, şi-a săpat pivniţa şi a împlântat temeliile adânci ale reşedinţei lui în acel petec de ţărână pe care, cu patruzeci de ani în urmă, Matthew Maule îl curăţase de frunzişul mort. Dar s-a petrecut un fapt ciudat, ba chiar unii gândeau că-i semn rău, şi anume, de îndată \ce zidarii au purces la lucru, izvorul de care am pomenit mai înainte şi-a pierdut cu totul prospeţimea de altă dată. Fie că adâncimea noii pivniţe i-a tulburat ţâşnirea, fie că pricini mai ascunse stăteau la pândă în străfundiâri, fapt este că apa izvorului Maule, cum continua să i se spună, s-a făcut aspră şi sălcie. Aşa am aflat-o şi acum; şi oricare bătrână de prin vecinătate o să întărească mărturia că acei ce-şi astâmpără setea la acest izvor suferă pe urmă de vătămătură.

Cititorul va găsi poate curios următorul fapt: căpetenia dulgherilor care înălţau noua construcţie nu era altul decât fiul însuşi al omului din ale cărui mâini moarte fusese smulsă proprietatea asupra pământului. Poate că

era cel mai destoinic muncitor din vremea aceea; sau poate colonelul a judecat că-i va fi de folos, ori poate că alte simţăminte mai bune i-au dat ghes să înlăture făţiş orice urmă de vrăjmăşie dintre ei şi neamul adversarului înfrânt. Dar nici n-ar fi de mirare, ţinând seama de necioplirea şi de simţul practic specific epocii, să credem că fiul era gata să câştige un ian cinstit, sau mai curând o însemnată cantitate de lire sterline, din punga duşmanului de moarte al propriului său tată. Oricum ar fi fost, Thomas Maule deveni constructorul Casei cu şapte frontoane, împlinindu-şi datoria cu atâta conştiinciozitate, încât scheletul de lemn îmbucat de mâinile lui e şi astăzi întreg.

Aşa a fost clădită casa cea mare. Înfăţişarea ei de acum e atât de familiară memoriei scriitorului – întrucât pentru el a constituit încă din anii fragezi un obiect de curiozitate atât ca exemplar al celei mai trainice şi mai măreţe arhitecturi aparţinând unei epoci de mult apuse, precum şi ca scenă a unor întâmplări mai încărcate poate de semnificaţie umană decât cele petrecute între zidurile cenuşii ale unui castel feudal – atât de familiară, cum ziceam, îi este scriitorului înfăţişafrea ei măcinată de vreme, încât îi vine nespus de greu să şi-o închipuie cu faţada sclipitor de nouă care a răsfrânt pentru prima dată strălucirea soarelui. Impresia pe care casa o face acum, la o depărtare în timp de o sută şaizeci de ani, întunecă în chip inevitabil imaginea, pe care am vrea cu dragă inimă să o evocăm, asupra felului cum arăta în dimineaţa când puritanul de vază a poftit întregul oraş să-i fie oaspete. Urma să aibă loc o sfeştanie, o slujbă sărbătorească şi religioasă. Rugăciunea şi discursul preacuviosului pastor Higginson, urmate de revărsarea unui psalm ţâşnit din gâtlejul întregii comunităţi, trebuiau făcute mai uşor de înghiţit pentru mulţimea de jos prin adaosul de bere, cidru, vin şi rachiu în nestăvilit belşug şi – după cum aduc mărturie anumiţi oameni cu greutate – însoţite de un bou

întreg pus la frigare, sau dacă nu chiar întreg, măcar prin ce are boul mai însemnat şi mai gustos, ciozvârtele şi muşchii mai uşor de mânuit. Leşul unei căprioare, vânată la depărtare de douăzeci de mile, oferise umplutură pentru. O plăcintă cât roata carului. Un cod cântărind şaizeci de pfunzi[4], pescuit în golf, fusese topit în zeama bogată a unei saramuri. Pe scurt, hornul casei celei noi, pufăind fumul de la bucătărie, îmbiba întreg văzduhul cu arome de cărnuri, de păsări, de peşte, savuros condimentate cu mirodenii şi cu ceapă din belşug. Numai mirosul unui asemenea ospăţ, gâdilând nările oricui, era în sine o invitaţie şi stârnea pofta de mâncare.

La ora anunţată, pe aleea Maule, sau strada Pyncheon cum era acum mai potrivit să-i spui, mulţimea se îmbulzea, de parc-ar fi fost o turmă de credincioşi în drum spre biserică. Pe măsură ce se apropiau, cu toţii îşi înălţau privirile către impunătorul edificiu care urma să-şi capete locul printre locuinţele omeneşti. Se ridica acolo puţin mai retras faţă de linia celorlalte case, dar retras din trufie nu din umilinţă. Întreaga-i faţadă, cât vedeai cu ochii, era împodobită cu figuri bizare, concepute în grotescul fanteziei gotice, reliefate sau gravate în tencuiala sclipitoare, alcătuită dintr-un amestec de var, pietricele şi cioburi de sticlă, care se aşternea peste scheletul de lemn al pereţilor. Pe toate laturile, cele şapte frontoane săgetau cerul cu vârfurile lor ascuţite, creând impresia unei înfrăţiri de edificii, care respirau toate prin craterul unui singur horn uriaş. Prin numeroasele ferestre plumbuite, cu micile lor ochiuri de geam tăiate ca diamantul, lumina soarelui pătrundea în sala mare şi în încăperi, dar primul cât, proiectat mult în afară peste parter, şi la rândul lui cu mult mai îngust decât catul al doilea, arunca o umbră întunecoasă şi mohorâtă peste odăile da jos. Sub caturile ieşite în afară, erau fixate globuri din lemn încrustat.

---

4 Un pfund este egal eu 0,453 kg.

Vergele de oţel mici şi spiralate înfrumuseţau fiecare dintre cele şapte vârfuri. Pe porţiunea triunghiulară a frontonului dinspre stradă era un cadran solar, instalat chiar în acea dimineaţă, pe suprafaţa căruia soarele marca trecerea abia *a* primei ore luminoase dintr-o istorie căreia nu-i era dat să fie prea luminoasă. Pretutindeni, de jur-împrejur, erau răspândite aşchii, cioburi, bucăţi de şindrilă, jumătăţi de cărămidă spartă; acestea, laolaltă cu pământul proaspăt desfundat, în care nu prinsese încă firul ierbii, întăreau impresia de straniu şi de nou, creată de o casă ce trebuia abia să-şi statornicească un rost în miezul zilnicelor preocupări omeneşti.

Intrarea principală, de măreţia aproape a unei uşi de catedrală, se afla în unghiul dintre cele două frontoane din faţă şi era acoperită de un portal deschis, sub adăpostul căruia fuseseră instalate nişte banchete. Pe sub această arcadă treceau acum, ştergându-şi de zor picioarele pe pragul încă neîntinat, feţele bisericeşti, sindicii, magistral, diaconii, întreaga aristocraţie din oraş şi din ţinut. Tot pe-acolo tropăia şi gloata, la fel de nepăsătoare ca şi mai-marii lor, şi mult mai largă în număr. La intrare stăteau, ea înfipţi, doi feciori, care îndrumau pe unii dintre oaspeţi spre dependinţele vecine cu bucătăria, în timp ce pe alţii îi pofteau în odăile spaţioase – la fel de cuviincioşi faţă de toată lumea, dar cu o scrutătoare consideraţie asupra rangului social al fiecăruia. Veşmintele de catifea, întunecate la culoare dar bogate, coleretele şi gulerele înalte cu pliuri ţepene, mănuşile brodate, bărbile venerabile, expresia şi ţinuta autorităţii făceab ca pe vremea aceea gentilomii de merit să poată fi lesne deosebiţi de neguţătorul cu aer trudnic, sau de muncitorul cu pieptar de piele, strecurându-se înmărmurit de respect în casa glădită poate chiar de mâinile lui.

O singură împrejurare neprielnică se făcea simţită însă şi isca o nemulţumire cu greu ascunsă în inimile

câtorva dintre oaspeţii mai protocolari. Întemeietorul acestei somptuoase reşedinţe – un gentilom renumit pentru purtările sale de o curtenie dreaptă şi cumpătată – s-ar fi cuvenit de bună seamă să se afle în sala mare şi să fie primul care să ureze bun sosit atâtor personalităţi de vază câte se înfăţişau în cinstea solemnei sărbătoriri. Dar până acum nu se făcuse văzut; nici măcar în ochii celor mai favorizaţi dintre oaspeţi. Această nepăsare din partea colonelului Pyncheon deveni şi mai de neînţeles când îşi făcu apariţia cel de-al doilea mare demnitar al comitatului, care nu avu parte de o primire cu nimic mai ceremonioasă. Adjutantul guvernatorului – a cărui vizită era una dintre gloriile mult aşteptate ale zilei – descălecă de pe calul său, îşi ajută şi doamna să coboare din şa, şi trecu pragul casei colonelului fără să fie întâmpinat de alt salut – decât cel al primului valet.

Acesta din urmă – om cărunt, cu purtări domoale şi pătrunse de respect – socoti necesar să lămurească oaspeţilor că stăpânul se afla încă în biroul sau în iatacul său, unde intrase în urmă cu. un ceas, exprimându-şi dorinţa de a nu fi tulburat sub niciun chip.

— Dar nu vezi, omule, i. se adresă înaltul şerif al. comitatului luându-l pe valet deoparte, că a sosit nici mai mult nici mai puţin decât adjutantul guvernatorului? Cheamă-l de îndată pe colonelul Pyncheon! Ştiu că azi dimineaţă a primit scrisori din Anglia; şi se vede că tot buchisindu-le şi cântărindu-le s-o fi scurs mai bine de un ceas fără să-şi dea seama. Dar gândesc că o să fie foarte nemulţumit dacă-l laşi să nesocotească îndatoririle de curtenie cuvenite unuia dintre conducătorii noştri de frunte, despre care se poate spune că, în absenţa guvernatorului, îl reprezintă pe însuşi regele William. Cheamă-ţi stăpânul pe dată!

— Mă ierte înălţimea-voastră, dar eu n-o pot face, răspunse omul, tare nedumerit, dar eu o îndărătnicie întru

totul grăitoare cu privire la severitatea şi duritatea orânduielilor casnice ale colonelului Pyncheon. Porunca stăpânului meu a fost cât se poate de limpede; şi, după cum ştie şi înălţimea-voastră, dânsul nu îngăduie nicio abatere în supunerea celor care-i datorează ascultare. Deschidă cine-o vrea uşa aqpea; eu nu cutez chiar de-ar fi să mi-o ceară însuşi guvernatorul cu gura lui!

— Pff, pff, domnule şerif! făcu adjutantul guvernatorului care auzise discuţia mai sus pomenită şi care se simţea pe o poziţie destul de ridicată încât să-şi poată îngădui să se joace puţin cti propria-i demnitate. O să mă ostenesc chiar eu cu treaba asta. E timpul ca bunul nostru colonel să se arate şi să-şi întâmpine oaspeţii; altminteri ne-ar putea încolţi în minte bănuiala că tot alegând cărui butoi să-i dea cep în cinstea sărbătorii, a tras o înghiţitură, prea mult din vinul, lui de Canary! Dar fiindcă-i atât de târzielnic, am să-i reamintesc eu de îndatoriri!

Zicând acestea, înaintă cu asemenea tropăit al cizmelor lui de călărie, de-ar fi ajuns numai atât ca să fie auzit până-n cel mai îndepărtat dintre cele şapte frontoane; se îndreptă spre uşa arătată de servitor, şi făcu să răsune lambriurile noi sub ciocănitura lui puternică- Apoi, plimbându-şi asupra celor de faţă privirea însoţită de un zâmbet, aşteptă răspuns. Cum nu se făcu auzit niciunul, ciocăni din nou, dar cu acelaşi rezultat nemulţumitor ca şi prima dată. Şi fiindcă adjutantul guvernatorului era cam iute la mânie, înălţă minerul greu al sabiei, şi izbi în uşă cu atâta furie, încât, după cum şuşoteau unii dintre cei de faţă, larma ar fi putut deştepta şi un mort din groapă. Cu toate acestea însă, pe colonelul Pyncheon păru să nu-l fi deşteptat. Când sunetul bătăii în uşă se stinse, peste întreaga casă se aşternu o tăcere adâncă, mohorâtă şi apăsătoare, în pofida faptului că multora dintre oaspeţi, o cană sau două de vin ori de rachiu, din care se

înfruptaseră pe sub mână, le cam dezlegase limbile.

— Ciudat, fără-ndoială foarte ciudat! strigă adjutantul guvernatorului, al cărui zâmbet se preschimbase în încruntare. Dar ţinând seama că gazda noastră ne-a dat o bună pildă de nesocotire a politeţei, am s-o zvârl şi eu deoparte şi am să pătrund în intimitatea lui.

Apăsă clanţa care cedă pe dată şi, brusc, uşa fu larg deschisă de o răbufnire de vânt, ce se stârni ca un suspin răscolitor ţâşnit dinspre portalul de afară şi răspândindu-se prin toate coridoarele şi încăperile noii case. Veşmintele de mătase ale doamnelor foşniră, buclele lungi din perucile domnilor fluturară, draperiile şi perdelele se unduiră; şi toţi cei de faţă fură străbătuţi de un fior straniu, care semăna mai curând cu înmărmurirea. O umbră de groază şi de înfricoşată presimţire – iscată nimeni nu ştia de unde sau din ce – se lăsase dintr-odată asupra adunării.

Se îngrămădiră, totuşi, în uşă acum deschisă, îmbrâncindu-l în neastâmpărul curiozităţii pe adjutantul guvernatorului înăuntru în odaie. La prima aruncătură de ochi, nu văzură nimic deosebit: o încăpere nu prea mare, frumos mobilată, oarecum întunecată de umbra perdelelor; cărţi rânduite pe poliţe; pe un perete, o hartă mare şi un portret al colonelului Pyncheon, sub care, într-un jilţ din lemn de stejar, şedea însuşi colonelul, ţinând o pană în mână. Pe masa din faţa lui erau împrăştiate scrisori, suluri de pergament şi foi de hârtie nescrisă. Colonelul părea că priveşte la mulţimea de curioşi care se îmbulziseră, în frunte cu adjutantul guvernatorului; iar faţa masivă şi negricioasă îi era încruntată de parcă într-adevăr îl mâniase rău îndrăzneala care-i îmboldise să pătrundă în tainiţa lui.

Un băieţaş – nepoţelul colonelului şi totodată singura făptură omenească ce cuteza să aibă unele familiarităţi faţă de el – îşi croi drum printre oaspeţi şi se repezi spre omul aşezat în jilţ; dar deodată, oprindu-se la jumătatea

drumului, începu să scoată ţipete de groază. Mulţimea, tremurătoare ca frunza arborelui scuturat de vânt, făcu un pas înainte şi abia atunci observară cu toţii că în neclintirea cu care-i pironea privirea colonelului era ceva nefiresc; că gulerul lui plisat era pătat cu sânge; că barba-i căruntă era năclăită de sânge. Era prea târziu ca să mai poată fi ajutat. Puritanul cu inima de oţel, neostoitul prigonitor, hulpavul şi neînduplecatul colonel era mort! Mort în casa lui cea nouă! Şi spune o legendă, la care ne referim doar ca să mai aruncăm şi umbra spaimelor superstiţioase asupra unei scene şi aşa destul de cumplite, că printre oaspeţi s-a auzit atunci un glas puternic, un glas care semăna cu cel al lui Matthew Maule, vraciul omorât, rostind: „Cu sânge i-a potolit Dumnezeu setea!"

Iată cât de curând a sosit acel oaspete unic – singurul oaspete care, mai devreme sau mai târziu, îşi găseşte neîndoios drumul în orice locuinţă omenească – iată cât de curând a păşit Moartea peste pragul Casei cu şapte frontoane!

Sfârşitul brusc şi misterios al colonelului Pyncheon a stârnit multă zarvă la vremea aceea. S-au iscat numeroase şoapte, dintre care unele au plutit vag până-n zilele noastre, precum că, după aparenţe, ar fi avut loc o violenţă; şi anume, pe grumazul colonelului s-ar fi văzut urmele de strânsoare ale unor degete, iar pe gulerul plisat, amprenta unei mâini însângerate; şi că barba lui ascuţită ar fi fost în dezordine de parcă cineva ar fi tras eu sălbăticie de ea. S-a spus de asemenea, că fereastra plumbuită de lângă jilţul colonelului fusese deschisă; şi că numai cu câteva minute înainte de tragica întâmplare, ar fi fost zărită silueta unui om căţărându-se pe gardul grădinii din spatele casei. Dar ar fi însemnat o nebunie să pui temei pe poveşti de felul ăsta, care răsar întotdeauna când se petrece o întâmplare ca aceea de mai sus, şi care, aşa cum s-a petrecut în cazul de faţă, dăinuie uneori de-a lungul

veacurilor, asemenea ciupercilor ce stau încă mărturie că în locul acela s-a aflat cândva trunchiul unui copac prăbuşit şi îngropat, devenit de multă vreme una cu ţărâna. În ce ne priveşte, noi le dăm tot atât de puţină crezare ca şi legendei în jurul mâinii de schelet despre care se spune că ar fi fost văzută de adjutantul guvernatorului pe grumazul colonelului, şi care ar fi pierit de îndată ce adjutantul a înaintat în încăpere. Dar oricum, singurul fapt mai presus de îndoială e că a avut loc un mare sfat al doctorilor şi o ceartă asupra cadavrului. Unul dintre ei – John Swinnerton pe nume – care pare să fi fost un om de mare pricepere, a susţinut – dacă am înţeles bine denumirile proprii meşteşugului său – că ar fi fost un caz de apoplexie. Confraţii săi au adoptat, fiecare în parte, diferite alte ipoteze mai mult sau mai puţin plauzibile, dar toate învăluite într-o frazeologie misterioasă, care, dacă nu dovedeşte năuceală în mintea învăţaţilor medici, în orice caz e menită să o provoace în mintea neînvăţată a celui care le-a cercetat părerile.

Delegaţii procuraturii au anchetat decesul şi, ca oameni cu judecată ce erau, au emis verdictul inatacabil: „Moarte subită”.

Într-adevăr, cu greu s-ar crede că a existat vrea bănuială serioasă de omor, sau vreun temei cât de slab pentru a implica un individ anume care ar fi putut să-l comită. Rangul, averea şi strălucirea decedatului au impus de bună seamă o cercetare amănunţită a oricărei împrejurări ce-ar fi putut da loc la îndoieli. Şi cum n-a rămas consemnat nimic de atare natură, e mai cuminte să presupunem că nici n-a existat. Legenda – care uneori scoate la iveală adevăruri omise de istorie, dai care adeseori nu e altceva decât bârfa epocii, trăncănelile înşirate odinioară la gura sobei iar astăzi turnate în tipar şi îngheţate în file – legenda e răspunzătoare de orice alte spuse contrare celor de mai sus. În cuvântarea rostită la

înmormântarea colonelului Pyncheon, cuvântare tipărită la vremea ei şi încă existentă, preacuviosul pastor Higginson a amintit, printre numeroasele împliniri în activitatea pământească a distinsului enoriaş, şi potrivirea fericită a momentului morţii sale. Cu toate îndatoririle îndeplinite, cu înflorirea bunăstării ajunsă la culme, cu neamul şi generaţiile viitoare statornicite pe o bază temeinică, cu un acoperământ trainic care să-i adăpostească urmaşii pentru veacurile ce va să vină – ce alt pas îi rămânea de făcut bunului om, decât acesta ultim care-l purta de pe pământ către porţile de aur ale raiului! Cucernicul cleric de bună seamă că n-ar fi rostit asemenea cuvinte dacă ar fi bănuit câtuşi de puţin că enoriaşul său a fost zvârlit în lumea cealaltă purtând urme de violenţă pe grumaz.

Familia colonelului Pyncheon, la vremea morţii lui, părea sortită celei mai fericite permanenţe care se poate concepe în această instabilitate inerentă condiţiei omeneşti. Era uşor de prevăzut că timpul, în scurgerea lui, mai curând o să le înflorească şi o să le pârguiască avutul decât să-l veştejească şi să-l macine. Căci fiul şi moştenitorul lui nu numai că intrase în stăpânirea unei bogate proprietăţi, dar se mai ivise şi un document indian, confirmat ulterior printr-o recunoaştere a Tribunalului general, prin care familia reclama drept de proprietate asupra unei întinse suprafeţe, încă neexplorate şi nemăsurate, din ţinuturile răsăritene. Aceste colonii – căci aproape sigur că astfel pot fi denumite – cuprindeau cea mai mare parte din ce se cunoaşte azi drept provincia Waldo din statul Maine, şi erau mai întinse decât multe ducate sau chiar teritorii aparţinând familiilor domnitoare de pe continentul european. Când pădurile neumblate, care se aşterneau încă pe aceste ţinuturi sălbatice, aveau să facă loc – aşa cum era inevitabil, deşi puteau să mai treacă secole până atunci – rodniciei de aur a culturilor însămânţate de mâna omului, din acea clipă aveau să fie

izvor de bogăţii nestăvilite pentru neamul Pyncheon. Dacă ar mai fi trăit colonelul măcar câteva săptămâni, e probabil că prin marea sa influenţă politică, prin legăturile sale puternice din ţară şi din străinătate, ar fi desăvârşit toate formalităţile necesare pentru ca reclamarea drepturilor de proprietate să fi devenit întemeiată. Dar, în ciuda elocinţei entuziaste a bunului domn Higginson, se pare că acesta era singurul lucru pe care colonelul Pyncheon, oricât a fost el de prevăzător şi de chibzuit, nu-l dusese până la capăt. În ce priveşte teritoriile prospectate, indiscutabil colonelul se cam grăbise să moară. Fiul colonelului era lipsit nu numai de strălucita poziţie a tatălui, dar şi de talentul şi tăria de caracter necesare pentru a o dobândi; aşadar, prin mijlocirea armelor politice nu putea realiza nimic; iar în ce priveşte dreptatea şi legalitatea reclamaţiei, acestea nu mai apărură la fel de evidente după moartea colonelului, pe cât fuseseră în timpul vieţii lui. Dintre dovezi, o anume verigă de legătură se rătăcise şi nu putea fi nicăieri găsită. Ce-i drept, strădanii au fost depuse de către familia Pyncheonşi nu numai la vremea aceea, ci în diferite altperioade pe un răstimp de aproape o sută de anij pentru a dobândi ce stăruiau ei cu îndărătnicie şi considere că ar fi dreptul lor. Dar în decursul vrei mii, parte din teritorii au fost reconcesionate unoţ proprietari mai favorizaţi, iar altă parte a fost despădurită şi ocupată de actualii locuitori. Aceştia din urmă, dacă ar fi auzit vreodată de pretenţiile lui Pyncheon, ar fi râs la ideea că pe baza unor pergamente mucegăite, purtând semnăturile spălăcite de vreme ale unor guvernatori şi legiuitori de mult îngropaţi şi daţi uitării, un om putea reclama drept de proprietate asupra pământurilor pe care ei şi părinţii lor le-au smuls prin trudă îndârjită din gheara sălbatică a naturii. Prin urmare, revendicarea nefondată nu a putut căpăta până la urmă o formă mai concretă decât aceea a unei amăgiri absurde, de importanţă familială, nutrită din generaţie în

generaţie şi devenită de-a lungul timpului caracteristică pentru familia Pyncheon. Pe cel mai sărac dintre membrii familiei amăgirea ereditară îl făcea să se simtă ca şi cum ar fi moştenit un fel de rang nobiliar, existând şi posibilitatea de a intra în posesia unor avuţii regeşti menite să i-l susţină. La spiţele familiale de bună calitate, particularitatea amintită nu făcea decât să învăluie într-o graţie ideală materia aridă din care-i alcătuită viaţa umană, fără să adumbrească însă niciuna dintre valorile reale. La cei de proastă calitate, efectul se traducea printr-o creştere a tendinţei spre trândăvie şi spre: specularea muncii altora, împingând victima acelei nebuloase speranţe să renunţe la orice efort personal, în aşteptarea realizării visurilor. Ani şi ani după ce revendicarea lor se ştersese din memoria publică, cei din familia Pyncheon obişnuiau să mai consulte vechea hartă a colonelului, proiectată pe vremea când provincia Waldo era cotropită încă de sălbăticia virgină. Acolo unde topograful marcase păduri, lacuri şi râuri, ei însemnau spaţiile astăzi defrişate, punctau satele şi oraşele şi calculau valoarea mereu crescândă a teritoriului, ca şi cum mai exista perspectiva să devină principatul lor.

Totuşi, în aproape fiecare generaţie, se ivea câte un urmaş înzestrat cu o doză de agerime şi dârzenie şi cu acea energie practică atât de specifică întemeietorului familiei. Într-adevăr, firea acestor descendenţi putea fi urmărită pe filiera generaţiilor până la origine, la fel de limpede de parcă însuşi colonelul, puţin diluat, ar fi fost dăruit cu un soi de intermitentă imortalitate pământească. În vreo două sau trei perioade, când starea financiară a familiei fusese mai precară, s-a ivit câte un purtător al însuşirilor ereditare, făcându-i pe tradiţionalii clevetitori din oraş să-şi şoptească între ei: „Iată-l pe bătrânul Pyncheon revenit pe pământ! Acum Casa cu şapte frontoane o să renască!”: Din tată-n fiu, şi-au împlântat

rădăcinile în reşedinţa strămoşească, vădind un ataşament familial de o tenacitate neobişnuită. Oricum, însă, din diferite pricini şi din anumite impresii uneori prea puţin întemeiate pentru a fi aşternute pe hârtie, scriitorul acestor rânduri nutreşte credinţa că mulţi, dacă nu chiar cei mai mulţi dintre proprietarii succesivi ai acestui domeniu au fost munciţi de îndoieli cu privire la dreptul lor moral de a-l stăpâni. În ce priveşte dreptul legal nu încăpea discuţie; dar mi-e teamă că bătrânul Matthew Maule a descălecat din veacul lui către unul mul (mai apropiat de noi şi, de-a lungul întregii căi par? c. ur-e». a înfipt câte un picior greu în conştiinţă fiecărui Pyncheon. Şi dacă lucrurile au stat ast-< fel, atunci rămâne ca noi să aflăm răspuns la cunM plita întrebare dacă fiecare dintre urmaşii la proj prietate – conştient de nedreptatea înfăptuită şi totuşi neizbutind s-o îndrepte – nu a repetat iaţ şi iar marele păcat al străbunului, atrăgându-şj astfel din nou toate răspunderile? Şi presupunând că aceasta ar fi situaţia, nu e mult mai drept atunci să spunem că moştenirea familiei Pyncheon a fost o mare nefericire şi nu contrariul?

Am mai arătat că nu stă în intenţia noastră să înşirăm istoria familiei Pyncheon desfăşurată în neştirbită legătură cu Casa cu şapte frontoane; nici să vă înfăţişăm ca printr-un glob fermecat cum s-au adunat rugina şi şubrezenia bătrâneţii asupra venerabilei case.

În ce priveşte viaţa ei lăuntrică, într-una dintre încăperi atârna o oglindă mare, înceţoşată, despre care se povestea că ar fi reţinut în adâncurile ei reflexul tuturor chipurilor pe care le-a oglindit vreodată – pe bătrânul colonel, pe numeroşii săi urmaşi, unii în veşmintele unei îndepărtate copilării, alţii în plină înflorire a frumuseţii femeieşti sau a tinereţii bărbăteşti, ori brăzdaţi de zbârciturile îngheţatei bătrâneţi. Dacă am fi cunoscut taina acelei oglinzi, cu dragă inimă ne-am fi aşezat în faţa ei şi

am fi transcris pe hârtie imaginile pe care ni le-ar fi dezvăluit. Dar, spune o poveste, căreia e greu să-i găsim vreun temei de adevăr, că urmaşii lui Matthew Maule ar fi avut legătură cu misterul oglinzii şi că ei ar fi izbutit – prin ceea ce pare a fi un proces de hipnotism – să reînvie în apele oglinzii chipurile săvârşite din viaţă ale celor din familia Pyncheon; dar nu aşa cum apăruseră aceştia în ochii lumii din jur, şi nici aşa cum arătaseră în ceasurile lor bune şi fericite, ci înfăptuind iar şi iar câte o ispravă crâncenă, sau în clipele celor mai aprige suferinţe prin care trecuseră în viaţă. Într-adevăr, fantezia populară a fost îndelungă vreme preocupată de întâmplarea bătrânului puritan Pyncheon şi a vrăjitorului Maule; vorbele azvârlite de acesta din urmă de pe eşafod au fost păstrate în minte, laolaltă cu importantul adaos că blestemul devenise parte integrantă din moştenirea familiei Pyncheon.

Când cineva din familie avea o gâlgâială în gâtlej, aproape sigur că se găsea câte unul de faţă care să şoptească, jumătate în glumă jumătate în serios: „Are de băut sângele lui Maule!” Moartea fulgerătoare a unui Pyncheon, acum vreo sută de ani, în împrejurări foarte asemănătoare cu cele în care s-a sfârşit colonelul, a fost socotită ca o nouă dovadă în sprijinul părerii existente în această privinţă. De altminteri, s-a considerat drept o împrejurare sumbră şi prevestitoare de rele faptul că portretul colonelului Pyncheon rămăsese fixat – ca urmare, se spunea, a unei prevederi testamentare – pe zidul din camera în care-şi dăduse sufletul. Chipul acela crunt, neînduplecat, părea să fie simbolul unei influenţe nefaste, şi îşi amesteca atât de mohorât prezenţa întunecată în lumina însorită a zilei trecătoare, încât în odaia aceea nu puteau niciodată încolţi şi înflori gânduri sau năzuinţe frumoase. Spiritele înţelepte n-or să descopere o nuanţă de superstiţie atunci când afirmăm, printr-o formulare

figurată, că năluca unui străbun e adeseori osândită – ca parte din însăşi pedeapsa lui – să devină geniul rău al familiei răposatului.

Pe scurt, neamul Pyncheon a străbătut aproape două secole trecând poate prin mai puţine vicisitudini exterioare decât au cunoscut cea mai mare parte a familiilor din Noua Anglie în aceeaşi perioadă. Deşi aveau anumite trăsături foarte distinctive, totuşi şi-au însuşit caracteristicile generale ale micii comunităţi în care trăiau: un orăşel cunoscut pentru locuitorii săi cumpătaţi, discreţi, chibzuiţi, casnici, ca şi pentru sfera mărgihâtă de difuzare a simpatiilor; dar în care, trebuie spus, ş-au nimerit inşi mai bizari şi, uneori, întâmplări mai ciudate decât ai fi putut întâlni în orice alt loc. În timpul Revoluţiei, capul din acea vreme al familiei Pyncheon, trecând de partea regelui, a fost nevoit să se exileze; dar şi-a recunoscut greşeala şi a reapărut la timp ca să salveze de confiscare Casa cu şapte frontoane. În ultimii şaptezeci de ani, evenimentele cele mai de seamă consemnate în analele familiei Pyncheon au fost în acelaşi timp şi cele m-au crâncene calamităţi care s-au abătut vreodată asupra neamului; printre acestea se numără nu mai puţin decât moartea prin violenţă – căci astfel a sunat sentinţa – a unui membru din familie, pricinuită de fapta criminală a altuia. Anumite circumstanţe legate de această nefericită întâmplare au indicat ca făptaş neîndoielnic pe un nepot al victimei. Tânărul a fost judecat şi condamnat pentru omor; dar fie din pricina naturii întâmplătoare a dovezilor, sau poate din cauza unei îndoieli tainice a judecătorului, ori, în fine, datorită unui argument de mai mare greutate în republică decât fusese în monarhie – şi anume poziţia de înaltă respectabilitate şi influenţa politică a rudelor criminalului – pedeapsa cu moartea i-a fost comutată în închisoare pe viaţă. Această tristă întâmplare s-a petrecut cam cu treizeci de ani înainte de a începe acţiunea povestirii

noastre. Mai târziu, au circulat unele zvonuri (cărora puţini le-au dat crezare şi numai unul sau doi le-au acordat mare interes) că acel om îngropat de viu ar fi fost – dintr-o pricină sau alta – scos din mormântul lui.

E de mare însemnătate să spunem câteva cuvinte în legătură cu victima acestui omor acum aproape dat uitării. Cel ucis fusese un holtei bătrân care a stăpânit o mare avuţie, pe lângă casa şi terenurile ce alcătuiau întreaga rămăşiţă a vechii proprietăţi Pyncheon. Fiind o fire mai excentrică, aplecată spre visare, îndrăgind mult să scotocească printre vechi amintiri şi să ia aminte la vechi legende, se spune că omul ajunsese la concluzia că Matthew Maule, vraciul, fusese izgonit cu totul pe nedrept din gospodăria lui, dacă nu şi din viaţă. Aşa stând lucrurile, iar el, bătrânul holtei, aflându-se în stăpânirea unei averi pe nedrept dobândite – şi îmbibată de o pată neagră de sânge, al cărei miros putea fi încă adulmecat de nările unui om cu conştiinţă – şi-a pus întrebarea dacă nu era de datoria lui, chiar şi după atâta amar de vreme, să dea înapoi urmaşilor lui Maule ceea ce le aparţinea de drept. Pentru un om care trăia atât de mult în trecut şi atât de puţin în prezent, cum se întâmpla cu singuraticul holtei iubitor de antichităţi, un veac şi jumătate nu reprezenta un răstimp prea lung pentru a uita de datoria înlocuirii nedreptăţii prin dreptate. Cei care-l cunoşteau îndeaproape erau încredinţaţi că, pur şi simplu, ar fi fost în stare să facă ciudatul pas de a renunţa la Casa cu şapte frontoane în favoarea urmaşilor lui Matthew Maule, dacă n-ar fi izbucnit furtuna de nedescris pe care numai simpla bănuială a proiectelor bătrânului gentilom a stârnit-o în neamul Pyncheon. Ca rezultat al presiunii rudelor, bătrânul şi-a suspendat hotărârea; dar existau temeri că după moarte, prin mijlocirea ultimului său testament, va îndeplini ceea ce fusese împiedicat să înfăptuiască în viaţă. Nu există însă lucru pe care oamenii să-l înfăptuiască mai

rar – indiferent cât de provocaţi sau de stimulaţi ar fi – decât acela de a dona prin testament proprietatea strămoşească altora decât celor de un sânge cu ei. Se poate foarte bine să ţină la alţii mai mult decât la rubedeniile lor – se poate chiar să nutrească antipatie sau ură curată faţă de acestea din urmă – şi totuşi, în pragul morţii, puternica prejudecată a rudeniei reînvie şi-l îndeamnă pe testator să-şi îndrepte avutul pe acelaşi făgaş, săpat de o tradiţie atât de străveche, încât se confundă cu însăşi firea. În fiecare dintre membrii familiei Pyncheon acest simţământ avea virulenţa unei adevărate boli. Era un simţământ prea puternic chiar şi faţă de scrupulele de conştiinţă ale bătrânului holtei; drept care, la moartea lui, reşedinţa împreună cu cea mai mare parte a bogăţiilor au trecut în stăpânirea urmaşului săujegal.

Acesta din urmă era un nepot, văr cu nefericitul tânăr care fusese condamnat pentru uciderea unchiului. Până în clipa preluării averii, noul moştenitor trecuse drept un tânăr cam uşuratic, dar pe dată se transformă şi deveni un extrem de respectabil membru al societăţii. În realitate, vădi mai multe însuşiri specifice neamului Pyncheon şi dobândi o poziţie mai strălucită în societate decât toţi urmaşii care se succedaseră de la moartea colonelului puritan încoace. Întrucât în tinereţe se îndeletnicise cu studiul legilor, şi avea o înclinaţie firească spre această disciplină, obţinuse cu mulţi ani în urmă o funcţie juridică la o instanţă mai mică, ceea ce-i conferise pe viaţă râvnitul şi impunătorul titlu de judecător. Mai târziu, se angajase în viaţa politică şi participase la două sesiuni ale Congresului, pe lângă faptul că era cotat drept o figură remarcabilă în ambele ramuri ale legislaturii de stat. Fără îndoială, judecătorul Pyncheon făcea onoare neamului său. Îşi clădise un conac la ţară, la depărtare de câteva mile de oraşul natal, şi acolo îşi petrecea puţinul timp liber pe care-l putea smulge îndatoririlor sale oficiale, desfăşurând

toate binefacerile şi virtuţile – după cum se exprimase un ziar în ajunul unor alegeri – care ţin de un bun creştin, un bun cetăţean, un horticultor şi un gentleman.

Pe vremea aceea rămăseseră prea puţini membri ai familiei Pyncheon care să se poată aureola cu strălucirea judecătorului. În ceea ce priveşte înmulţirea firească, neamul nu propăşise; ba, mai curând părea să se stingă. Singurii membri ai familiei erau în primul rând judecătorul, unicul său fiu rămas în viaţă şi care acum făcea o călătorie prin Europa, vărul întemniţat de treizeci de ani despre care am mai vorbit, şi e soră a acestuia, locuind foarte retrasă în Casa cu şapte frontoane, din care îi revenise o cotă parte ca moştenireprevăzută prin testamentul bătrânului holtei. Se ştia că e săracă lipită pământului şi se pare că alesese de bunăvoie să rămână astfel, ţinând seama că prosperul ei văr îi oferise toate înlesnirile unei vieţi confortabile, fie în vechea reşedinţă, fie în noua şi moderna lui casă. Ultimul şi cel mai tânăr membru al familiei Pyncheon era o fetişcană de la ţară, în vârstă de şaptesprezece ani, fiica unui alt văr al judecătorului, care se însurase cu o femeie fără nume şi fără avere, şi murise de tânăr, în sărăcie. Văduva lui se recăsătorise de curând.

Cât despre urmaşii lui Matthew Maule, se presupunea că s-ar fi stins de mult. Un lung răstimp după amăgirea cu vrăjitoria, familia Maule continuase să locuiască în oraşul în care străbunul lor fusese pe nedrept osândit la moarte. După toate aparenţele, era o familie liniştită, onestă, binevoitoare, care nu purta niciun fel de pică unor anumite persoane sau întregii mulţimi pentru nedreptatea ce li se făcuse; sau chiar dacă, la gura sobei, în căminul lor, îşi transmiteau din tată-n fiu amintirea cruntă a sorţii vrăjitorului şi a proprietăţii lor pierdute, nu întreprinseseră niciun fel de acţiune publică şi nu exprimaseră nimic făţiş. Şi n-ar fi de mirare chiar dacă nu

şi-ar mai fi amintit de loc că vestita Casă cu şapte frontoane îşi avea temeliile înfipte în pământul care de drept era al lor. Există ceva atât de masiv, de durabil, şi irezistibil de impunător în înfăţişările exterioare ale rangului social statornicit şi ale marii avuţii, încât însăşi prezenţa lor pare să le confere dreptul de a exista; sau cel puţin un simulacru de drept, însă atât de bine imitat, încât foarte puţini dintre cei săraci şi umili au tăria morală de a-l pune la îndoială, fie chiar şi în sinea lor. Aceasta era situaţia acum, când atât de multe din vechile prejudecăţi se năruiseră; şi acest lucru fusese cu atât mai valabil în perioada premergătoare Revoluţiei, când aristocraţia îşi putea îngădui să fie trufaşă, iar cei sărmani se mulţumeau să fie înjosiţi. Astfel încât cei din neamul Maule îşi ţineau vrăjmăşia bine tăinuită în inimă. Cu toţii ajunseseră la sapă de lemn; făceau parte din gloata celor de jos, a necunoscuţilor; meşteşugari sârguincioşi dar fără de noroc; trudind pe chei, sau luând drumul mării ca marinari la proră; locuind pe ici, pe colo prin oraşe, în case cu chirie, şi sfârşind în cele din urmă la azil, căminul firesc al bătrâneţii lor. Până la urmă „după ce atâta amar de vreme şi-au târât existenţa pe marginea băltoacei opace a anonimatului, s-au scufundat în ea, aşa cum se întâmplă mai devreme sau mai târziu cu toate familiile, fie ele de prinţi sau de plebei. De treizeci de ani încoace, niciun monument comemorativ, nicio piatră de mormânt, niciun anuar, nici conştiinţa sau memoria oamenilor nu mai purtau vreo urmă a neamului lui Matthew Maule. E cu putinţă ca cei din sângele lui să se fi împrăştiat aiurea; aici însă, unde modesta lor genealogie poate fi urmărită atât de departe în trecut, familia a încetat să se mai ramifice spre viitor.

În măsura în care vreun reprezentant al neamului mai putea fi descoperit, el ar fi purtat drept semn distinctiv – nu în chip izbitor, şi fără să fie propriu-zis marcat, ci ca

un element mai curând simţit decât văzut – o notă de rezervă, moştenită din străbuni. Cei care se însoţeau cu ei, sau care năzuiau s-o facă, deveneau conştienţi de o anumită barieră ce împrejmuia pe orice Maule, şi dincolo de sanctitatea sau de vraja căreia le era cu neputinţă să facă măcar un singur pas, în ciuda aparenţelor de francheţe şi camaraderie. Poate că această bizarerie de nedefinit, care i-a izolat întotdeauna de sprijinul semenilor, i-a făcut să fie atât de nefericiţi în viaţă. Neîndoielnic, în cazul lor, acest element a. avut darul să prelungească şi să confirme drept unica lor moştenire simţămintele de repulsie şi de spaimă superstiţioasă pe care cetăţenii din oraş, chiar după ce se deşteptaseră din exaltarea lor nebunească, au continuat să le încerce în legătură cu amintirea faimosului vrăjitor. Mantia sau mai bine zis caftanul zdrenţuit al bătrânului Matthew Maule se lăsase peste capetele copiilor lui. În parte se credea că moşteniseră însuşiri misterioase, se spunea că ar fi avut anumite puteri magice în ochi. Printre numeroase alte calităţi şi privilegii fără de nicio valoare li se atribuia în special una: aceea de a exercita o influenţă asupra visurilor oamenilor. Potrivit acestor poveşti, cei din neamul Pyncheon, oricât de trufaşi ar fi apărut în timpul zilei pe străzile oraşului natal, îndată ce păleau petărâmul haotic al somnului nu erau altceva decât sclavii legaţi ai plebeilor de Maule. Poate că psihologia modernă ar căuta să explice aceste pretinse magii în cadrul unui sistem şi nu le-ar respinge ca absolut fanteziste.

Nu vom încheia acest capitol preliminar înainte de a înfăţişa într-un paragraf sau două aspectele mai recente legate de Casa cu şapte frontoane. Strada în care casa îşi înalţă venerabilele-i cornişe ascuţite a încetat de mult să mai fie unul dintre cartierele elegante ale oraşului; astfel încât, deşi vechiul edificiu a fost înconjurat de clădiri mai moderne, acestea sunt în cea mai mare parte scunde,

construite în întregime din lemn, şi tipice pentru uniformitatea obositoare a vieţii de rând. Fără îndoială, în fiecare dintre ele s-ar putea să germineze latent întreaga istorie a existenţei omeneşti, dar fără să se manifeste în afară prin vreun element pitoresc menit să atragă imaginaţia sau să stârnească interesul de a le cerceta. În timp ce în cazul bătrânei clădiri care stă în centrul povestirii noastre, rama din stejar alb, schelăria, şindrilele, tencuiala scorojită, ba până şi mănunchiul de hornuri uriaşe, par să nu constituie decât elementele cele mai neînsemnate şi mai mărunte ale realităţii sale. Atâta variată experienţă de viaţă omenească s-a consumat înăuntrul ei – atâta suferinţă şi, întrucâtva, chiar şi bucurie, încât s-ar zice că până şi scândurile mustesc de seva unei inimi. Gasa însăşi e ca o inimă uriaşă, cu o viaţă a ei proprie, pulsând de bogate şi sumbre aduceri aminte.

Proeminenţa întunecoasă a celui de-al doilea cât dă casei o înfăţişare atât de meditativă, încât nu poţi trece pe lângă ea fără să-ţi spui că păstrează anumite taine şi o istorie tumultuoasă din care s-ar putea trage învăţăminte.

În faţă, chiar la marginea alc Mi nepavate, se înalţă ulmul Pyncheon, care, în comparaţie cu copacii obişnuiţi de aceeaşi esenţă, poate fi socotit gigantic. Fusese plantat de un strănepot al primului Pyncheon şi, cu toate că la vremea povestirii noastre număra trei pătrare de veac sau poate chiar aproape o sută de ani, se afla încă în deplină şi viguroasă maturitate, aruncându-şi umbra de pe o parte a străzii pe cealaltă, depăşind înălţimea celor şapte frontoane şi măturând acoperişul casei cu frunzişul ramurilor înclinate. Dădea frumuseţe bătrânei clădiri şi părea să o integreze de-a dreptul în natură. Întrucât strada a fost lărgită în urmă cu vreo patruzeci de ani, frontonul central se aliniază acum în rând cu celelalte clădiri. De fiecare latură a casei se întinde un gard părăginit, din zăbrele de lemn prin care se poate zări o curte potopită de

iarbă şi, mai cu seamă spre unghiurile clădirii, de o imensă bogăţie de brusturi cu frunze, fără exagerare, lungi de aproape un metru. În spatele casei e o grădină, fără îndoială foarte întinsă odinioară, dar încălcată acum de alte îngrădituri sau mărginită de locuinţe şi construcţii care în trecut formau o altă stradă. Ai însemna o scăpare din partea noastră, desigur măruntă dar de neiertat, dacă am uita să amintim de muşchiul care s-a adunat de ani şi ani pe prichiciul ferestrelor şi pe muchiile înclinate ale acoperişului; şi în niciun caz nu putem omite să îndreptăm privirea cititorului spre un mănunchi, nu de bălării ci de flori, care se ridică sus, în văzduh, nu departe de horn, din scobitura prinsă între două frontoane. Li se spune buchetele Alicei. Grăieşte legenda că o anumită Alice Pyncheon se distrase să zvârle în sus nişte seminţe de flori, iar colbul ridicat din stradă şi putreziciunea acoperişului alcătuiseră treptat un fel de sol în care încolţiseră, şi din care continuau să înflorească şi acum, după ce Alice odihnea de mult în mormântul ei. Oricum ar fi ajuns florile acolo, era. totuşi trist şi în acelaşi timp plăcut să urmăreşti felul cum mama-ijatură îşi revendica această pustie, părăginită, bătută de vânturi şi măcinată de vreme casă a familiei Pyncheon, şi cum vara, de îndată ce mijea, făcea tot ce-i sta în putinţă pentru a înveseli casa prin gingaşa frumuseţe a fiorilor, dar până la urmă, obosea de atâta efort.

Şi mai este o singură trăsătură vrednică a fi pomenită, dar care, ne e teamă, ar putea dăuna impresiei de pitoresc şi de romantic în care am urmărit să învăluim imaginea respectabilului edificiu. În dreptul frontonului principal, sub sprânceana ameninţătoare a primului etaj, şi răspunzând în stradă, se găseşte o uşă de prăvălie, împărţită orizontal în două jumătăţi, cea de sus fiind o fereastră de sticlă, aşa cum se vede adesea la clădirile mai bătrâneşti. Uşa aceasta de prăvălie a pricinuit destulă

supărare actualei ocupante a augustei case Pyncheon, precum şi unora dintre predecesorii ei. La mijloc e o chestiune penibil de gingaşă; dar cum cititorul trebuie neapărat să pătrundi în toate tainele, e rugat să la notă că în urmă cu un veac, capul de atunci al familiei Pyncheon s-a împotmolit în serioase greutăţi financiare. Se vede treaba că individul (cu tot titlul lui de gentilom) nu era altceva decât un aventurier deşucheat; deoarece, în loc să ceară sprijin regelui ori guvernatorului regal, sau în loc să-şi sus –, ţină vehement revendicarea ereditară asupra teritoriilor răsăritene, nu l-a dus capul să aleagă altă cale spre avere decât tăind o uşă de prăvălie în peretele ancestralei reşedinţe. Ce-i drept, ţinea de obiceiul timpului ca negustorii să-şi depoziteze mărfurile şi să-şi facă târgurile în propria lor locuinţă. Dar felul în care acel bătrân Pyncheon îşi făcea socotelile lui negustoreşti era de o jalnică meschinărie; se vorbea că el, cu mâna lui împodobită cu manşetă de dantelă, obişnuia să dea rest la un şiling, iar când îi pica o monedă de jumătate de penny o răsucea pe faţă şi pe dos ca să se încredinţeze că nu-i falsă. Fără îndoială, în vinele lui se strecurase, prin cine ştie ce canal, sângele unui precupeţ mărunt.

Imediat după moartea sa, uşa prăvăliei a fost încuiată cu lacăte, zăvorâtă, bătută în scânduri şi, până în zilele în care se desfăşoară povestirea noastră, probabil că nici n-a mai fost deschisă vreodată. Dar vechea tejghea, rafturile şi alte în –, stalaţii din mica prăvălie au rămas aşa cum fuseseră lăsate. Se spunea că dacă priveai prin crăpăturile obloanelor, noapte de noapte îl puteai vedea pe bătrânul prăvăliaş săvârşit din viaţă, purtând o perucă albă, o haină de catifea uzată, încins cu un şorţ în talie şi cu manşetele de dantelă suflecate peste încheietura mâinilor, scotocind de zor în sertarul de la tejghea sau zgâindu-se la filele soioase ale registrului de socoteli. După expresia de indescriptibilă groază aşternută pe chipul său, s-ar fi zis că

fusese osândit să-şi petreacă veşnicia în zadarnica trudă de a-şi cumpăni bilanţul.

Ei, şi acum purcedem – în chip foarte smerit, după cum se va vedea, la depănatul povestirii noastre.

II

MICUL GALANTAR

Mai era o jumătate de oră până să răsară soarele când domnişoara Hepzibah Pyncheon – n-am putea afirma că s-a deşteptat, întrucât ne îndoim dacă sărmana făptură a închis măcar un ochi în toată această scurtă noapte de miez de vară – dar, în orice caz, şi-a ridicat capul de pe perna solitară şi a început ceea ce ar suna a batjocură dacă am denumi „înfrumuseţarea persoanei dumisale”. Departe de noi necuviinţa de a asista, măcar în închipuire, la toaletă unei domnişoare bătrâne. Povestirea noastră trebuie aşadar s-o aştepte pe domnişoara Hepzibah în pragul camerei; ne vom lua totuşi îndrăzneala de a nota numai câteva dintre suspinele dureroase care-i munceau pieptul, fără să facem vreo rezervă în privinţa lugubrei lor rezonanţe şi a volumului acustic, având în vedere că nimeni nu le putea auzi cu excepţia ascultătorului imaterial care e autorul acestor rânduri. Fata bătrână trăia singură în casa bătrână. Singură, în afară de un anumit tânăr respectabil şi ordonat, un artist în meşteşugul daghereotipiei, care de trei luni încoace locuia în calitate de chiraş într-o aripă îndepărtată, corespunzătoare unui fronton lateral – aproape o casă în sine – cu lacăte, zăvoare şi drugi de lemn la toate uşile de comunicaţie cu restul locuinţei. Prin urmare, suspinele furtunoase ale sărmanei domnişoare Hepzibah nu puteau fi auzite. După cum nu putea fi auzit nici scârţâitul încheieturilor şi al genunchilor ei ţepeni, în clipa când îngenunche la marginea patului. Şi la fel de neauzită pentru urechile muritorilor, dar ascultată cu atotînţelegătoare dragoste şi milă în cerurile îndepărtate, era rugăciunea ei chinuită – ba şoptită, ba

gemută, ba înăbuşită în tăcere tulburată – rugăciune prin care implora sprijinul divinităţii pentru ziua în curs. De bună seamă, ziua de azi urma să depăşească încercările obişnuite din existenţa domnişbarei Hepzibah, care, de un pătrar de veac şi mai bine „trăise în deplină sihăstrie fără niciun amestec în preocupările lumeşti sau în relaţiile şi plăcerile lumeşti. Dar nu cu asemenea fervoare se închină detaşatul pustnic căruia i se aşterne în faţă calmul rece, lipsit de soare, stătut, al unei zile de azi ce urmează să fie aidoma cu nenumăratele zile de ieri!

Rugile bătrânei domnişoare s-au încheiat. Să însemne aceasta oare că acum o să treacă pragul povestirii noastre? Încă nu, încă multe clipe nu. Mai întâi fiecare dintre sertarele scrinului înalt, de modă veche, va trebui să fie deschis cu greutate şi cu un şir de smucituri spasmodice; va trebui apoi ca toate sertarele să se închidă din nou, opunând aceeaşi agitată rezistenţă. După care urmează un foşnet de mătăsuri ţepene; un zgomot de paşi ce măsoară odaia în sus şi-n jos. De altminteri o suspectăm pe domnişoara Hepzibah că se urcă pe un scaun ca să arunce o privire atentă înfăţişării ei, din faţă şi din profil, reflectată din creştet până în tălpi în oglinda ovală, cu ramă întunecată, care atârnă deasupra măsuţei. Zău aşa! Ce spuneţi de asta? E cu putinţă să se irosească atâta timp preţios pentru dresul şi înfrumuseţarea matinală a unei persoane vârstnice, care nu iese niciodată din casă, pe care nimeni n-o vizitează vreodată şi faţă de care, după ce se va fi gătit cât îi stă în putinţă, singurul fel în care îţi poţi arăta mila este să-ţi întorci ochii în altă parte?

Acum e aproape gata. Dar să-i mai îngăduim un răgaz; pentru că acesta este închinat unicului simţământ sau, am spune mai curând – ţinând seama de chipul în care suferinţa şi singurătatea l-au amplificat – unicii pasiuni a vieţii ei. S-a auzit o cheie răsucindu-se într-un lacăt mic; a deschis sertarul secret al unei măsuţe de scris şi acum

contemplează o anumită miniatură, realizată în stilul desăvârşit al lui Malbone, şi înfăţişând un chip vrednic de un penel atât de delicat. Am avut o dată prilejul fericit de a vedea această miniatură. Înfăţişează portretul unui tânăr înfăşurat într-o haină de casă mătăsoasă, de modă veche, a cărei moliciune şi bogăţie se potriveşte cu expresia visătoare a feţei, cu buzele pline, fragede şi cu ochii frumoşi care par să exprime nu atât profunzime de gândire, cât de duioşie şi de emoţii voluptuoase. Posesorului unor astfel de trăsături suntem îndreptăţiţi să nu-i cerem nimic altceva decât să privească cu indulgenţă lumea asta aspră şi să se simtă fericit în ea. E cu putinţă ea acesta să fi fost cândva iubitul domnişoarei Hepzibah? Nu; domnişoara n-a avut niciodată un

1 Eduard Greene Malbone (1777 – 1807). pictor şi miniaturist american, celebru pentru graţia şi gingăşia portretelor sale.

Iubit – biata de ea, cum ar fi putut să aibă? – şi nici n-a cunoscut vreodată, din proprie experienţă, ce înseamnă practic dragostea. Şi totuşi, nemuritoarea fidelitate şi încredere faţă de persoana redată de miniatură, amintirea sa mereu proaspătă şi un neistovit devotament au alcătuit unica substanţă cu care s-a hrănit inima ei.

Acum, pare să fi lăsat deoparte miniatura şi să se afle din nou în faţa oglinzii. Trebuie să-şi usuce câteva lacrimi. Paşi străbat din nou odaia încoace şi încolo; şi iat-o, în sfârşit – după un nou suspin sfâşietor, ca o pală vie vânt rece şi umed răbufnit dintr-un cavou de multă vreme ferecat, a cărui uşă s-ar fi deschis pe neaşteptate – iat-o pe domnişoara Hepzibah Pyncheon! Păşeşte în coridorul întunecos, înnegrit de vreme; o siluetă înaltă, înveşmântată în mătase neagră, cu mijlocul lung şi subţire, dibuind orbeşte drumul până la scară, ca un om miop, aşa cum şi este în realitate.

Între timp, soarele, chiar dacă nu se ivise încă la

orizont, oricum se apropiase mult de geana zării. Un mănunchi de nori, plutind la mare înălţime, răsfrângea o rază din lumina zorilor, poleind în sclipiri aurii ferestrele tuturor caselor de pe stradă, fără să le uite şi pe cele ale Casei cu şapte frontoane, care – deşi fusese martora atâtor şi atâtor alte răsărituri – privea veselă şi la cel de acum. Răsfrângerea de lumină ne dă putinţa să desluşim, destul de clar, înfăţişarea şi orânduirea mobilei din încăperea în care a pătruns Hepzibah, după ce a coborât scara. O odaie scundă, cu tavanul traversat de o grindă, cu pereţii îmbrăcaţi în lambriuri dintr-un lemn întunecat la culoare, un cămin spaţios împodobit cu plăci de faianţă pictată, dai astupat acum de o tăblie de oţel prin care trece burlanul unei sobe moderne. Duşumeaua e acoperită cu un covor, odinioară dintr-o ţesătură scumpă, dar acum atât de ros şi veştejit de ani, încât modelul, cândva de mare frumuseţe, s-a şters aproape cu totul, învălmăşindu-se într-o singură culoare nedefinită.

În chip de mobilă, se găsesc două mese.: una dintre ele de o construcţie uimitor de complicată, dând la iveală un număr de picioare egal cu cel al unui miriapod; cealaltă, cioplită mai delicat, cu patru picioare lungi şi-zvelte, în aparenţă extrem de fragile, încât pare de necrezut să fi putut susţine atâta amar de vreme tăblia pe care se servea ceaiul. împrăştiate prin cameră, se află vreo şase scaune cu spătar drept şi ţeapăn, atât de ingenios concepute să împiedice orice confort uman, încât îţi obosesc ochii numai cât le priveşti şi-ţi dau cea mai neplăcută impresie despre stadiul societăţii căreia îi fuseseră destinate. Există totuşi şi o excepţie: un jilţ foarte vechi, cu rezămătoare pentru coate, o spetează înaltă din stejar sculptat cu mare măiestrie, şi oferind între braţele lui o ademenitoare adâncime care te despăgubeşte prin cnprinzătoarea-i generozitate de totala lipsă a curbelor ornamentale atât de abundente la un fotoliu modern.

În ce priveşte podoabele care înfrumuseţează mobila, putem cita doar două – dacă acestea pot fi socotite vrednice de asemenea nume. Prima este o-hartă a teritoriilor răsăritene reclamate de familia Pyncheon, nu o gravură, ci o hartă desenată de mâna vreunui vechi şi. dibaci cartograf, grotesc ilustrată cu poze de indieni şi de fiare sălbatice, printre care poate fi recunoscut şi un leu; istoria naturală a acelor regiuni fiind la fel de puţin cunoscută ca şi geografia lor, era redată în chip cu totul fantasmagoric. Cea de-a doua podoaba e portretul bătrânului colonel Pyncheon, aproape în mărime naturală, cu trăsăturile severe ale unei figuri de puritan, cu tichie lipită de ţeastă, guler din dantelă şi barbă căruntă; într-o mână ţine *Biblia*, iar-in cealaltă minerul unei spade de oţel. Acest din urmă obiect, fiind pictat cu mult mai multă râvnă de către artist, iese incomparabil mai în evidenţă decât cartea sfântă.

Când domnişoara Hepzibah Pyncheon intră în odaie şi se găsi faţă-n faţă cu portretul, se opri locului şi-l privi cu o neobişnuită încruntare, cu o ciudată încreţire a frunţii, pe care, cine n-ar fi cunoscut-o, ar fi luat-o probabil drept o expresie de mânie amară şi de neplăcere. Dar era altceva. De fapt, domnişoara nutrea o adâncă veneraţie faţă de chipul zugrăvit, sentiment de care numai o îndepărtată strănepoată fecioară, bătută de ani, putea fi susceptibilă, iar încruntarea aceea necruţătoare nu era decât nevinovatul rezultat al miopiei şi al strădaniei de a-şi concentra în aşa fel capacităţile vizuale încât să poată desluşi conturul concret al personajului şi nu unul neclar.

E necesar să mai zăbovim o clipă – asupra acestei nefericite expresii a sărmanei Hepzibah. Posomorala ei – aşa cum stăruia cu îndărătnicie s-o numească lumea sau cel puţin acea pante din lume care din când în când furişa câte o privire pe fereastra casei – posomorala aceasta îi dăunase mult domnişoarei Hepzibah, căci de la ea i se

trăgea faima de fată bătrână oţărâtă; ba se prea poate chiar, ca tot privindu-se într-o oglindă tulbure şi tot întâmpinând în fantomaticei ei adâncuri propria încruntare, să fi ajuns până şi ea să-şi interpreteze expresia la fel de nedrept ca şi restul lumii. „Ce jalnic de îmbufnată arăt!” trebuie să-şi fi şoptit de multe orij şi, în cele din urmă, o fi ajuns să-şi închipuie că aşa şi era, în virtutea unui inevitabil destin. Dar inima ei nu se încrunta niciodată. Era o inimă duioasă, simţitoare, fremătând de vibraţii şi palpitaţii; şi adăpostea înăuntru-i toate aceste slăbiciuni, în timp ce chipul, în mod perfid, îi devenea tot mai sever, ba chiar neînduplecat. Şi nici n-a întreprins vreodată Hepzibah un gest cutezător, care să nu fi izvorât din ungherul cel mai fierbinte al simţămintelor Oi.

Dar în tot acest timp stăm şi căscăm gura, în pragul povestirii noastre, ca nişte pierde-vară. Ca să mărturisim adevărul adevărat, tare nu ne trage inima să dezvăluim ceea ce are de gând să facă domnişoara Hepzibah Pyncheon.

După cum s-a arătat, în aripa de la parter cu deschidere la stradă, corespunzând frontonului central, un strămoş nevrednic îşi făcuse, cu mai bine de o sută de ani în urmă, prăvălie. Dar de când bătrânul gentleman se retrăsese din negustorie şi adormise sub capacul coşciugului, nu numai uşa prăvăliei, dar şi cele aflate înăuntru rămăseseră încremenite; între timp, colbul veacurilor se aşternuse în strat tot mai gros pe rafturi şi pe tejghea, şi umpluse în parte cele două talgere ale unei vechi balanţe, de parcă era îndeajuns de preţios ca să fie cântărit. Se adunase şi în sertarul de bani pe jumătate deschis, unde mai zăcea încă o meschină monedă de şase penny, care nu valora nici mai mult, nici mai puţin decât mândria ereditară, atât de înjosită în această încăpere. Aşa arătase mica prăvălie în copilăria bătrânei Hepzibah, când aceasta se juca de-a v-aţi ascunselea cu fratele ci prin

uitatele unghere. Şi aşa rămăsese până în urmă cu câteva zile.

Dar acum, deşi galantarul e încă ascuns de ochii mulţimii printr-o perdea groasă, înlăuntrul prăvăliei s-a petrecut o remarcabilă schimbare. Bogatele şi pletoasele volane de păienjeniş, a căror urzeală şi ţesătură înghiţiseră munca de o viaţă întreagă a unei lungi succesiuni ancestrale de păianjeni, fuseseră măturate cu grijă de pe tavan. Tejgheaua, rafturile, duşumeaua fuseseră toate bine frecate, iar pe cea din urmă se presărase nisip proaspăt, albăstrui. Şi scările cafenii au fost supuse unei discipline rigide, în truda zadarnică de a înlătura mucegaiul care, vai! le mâncase până la miez. Mica prăvălie nu mai era văduvită de mărfuri. Un ochi curios, care ar fi avut privilegiul să cerceteze marfa privind de dincolo de tejghea, ar fi descoperit un butoi – ba chiar două sau trei butoaie şi încă un altul pe jumătate plin – unul cu făină, al doilea cu mere, şi următorul, pesemne, cu mălai de India. Mai era şi o lădiţă pătrată din lemn, plină cu bucăţi lunguleţe de săpun, o alta de aceeaşi mărime cu lumânări de seu, zece la o livră. O provizie nu prea mare de zahăr cafeniu, nişte fasole şibă, mazăre cojită, şi alte câteva sorturi ieftine, de care tot omul are într-una nevoie, alcătuiau cea mai mare parte a stocului de marfă. Ai fi putut lua totul drept o fantomatică şi fantasmagorică reflectare a sărăcăcioasei dughene ţinută de bătrânul neguţător Pyncheon, numai că unele dintre articole erau de un soi şi de o formă care nu putuseră fi cunoscute la vremea aceluia. De pildă, se afla acolo un borcan de murături plin eu bucăţi de rocă de Gibraltar; nu erau ele chiar frânturi veritabile din stânca de temelie a vestitei fortăreţe, ci cioburi de zahăr candel, foarte gustos, învelite în hârtie albă. De altfel, un Jim Crow 1 din turtă dulce îşi executa dansul renumit în lumea întreagă. Un batalion de soldaţi de plumb mărşăluia de-a lungul unui raft, în

uniforme şi cu echipamente moderne; mai era» şi nişte figurine de zahăr, ale căror chipuri nu prea aduceau cu feţele omeneşti din nicio epocă dar, oricum, îmbrăcămintea, ceva mai bine executată, era cea a zilelor noastre şi nu cea de acum o sută de ani. Alt fenomen de o modernitate mai izbitoare îl reprezenta un pachet cu chibrituri, despre care odinioară s-ar fi considerat că-şi împrumută flacăra instantanee direct din măruntaiele iadului.

Pe scurt, ca să nu mai întindem vorba, era limpede şi deasupra oricărei îndoieli că cineva preluase prăvălia şi mobilierul de mult răposatului şi uitatului domn Pyncheon, şi că era pe cale să reînnoiască activitatea vrednicului dispărut, adresându-se unei categorii noi de clienţi. Cine să fie oare acest cutezător aventurier? Şi de ce dintre toate locurile din lume să fi ales tocmai Casa cu şapte frontoane drept scenă a speculaţiilor sale comerciale?

Să revenim la bătrâna domnişoară. În cele din urmă şi-a întors ochii de la chipul întunecat al portretului, a scos un suspin – într-adevăr, în dimineaţa aceasta pieptul ei parc o adevărată peşteră a lui Eol 2 – şi a străbătut camera în vârful picioarelor, aşa cum e umbletul femeilor mai în vârstă. Trecând printr-un coridor, a des.

1 Poreclă peiorativă pentru un negru (în engleză, *crow* înseamnă *ciorοi*).

2 Zeul viaturilor în mitologia greacă.

chis o uşă ce dădea în prăvălia pe care tocmai am descris-o atât de amănunţit. Din pricina ieşiturii primului cât – şi mai mult încă din pricina umbrei dese aruncate de ulmul Pyncheon, care se înălţa drept în faţa frontonului – semiobscuritatea din această încăpere putea să vestească la fel de bine înserarea ca şi zorii. Încă un suspin adânc, smuls din pieptul domnişoarei Hapzibah < După ce zăbovi o clipă în prag, privind, spre fereastră cu încruntarea ei de mioapă, de parcă s-ar fi zborşit la vreun duşman aprig,

domnişoara îşi proiectă dintr-odată făptura în prăvălie. Precipitarea şi impulsul galvanic al mişcării ei erau cu adevărat uimitoare.

Cu nervozitate – am putea spune aproape cu un soi de fervoare – porni să rândui scă nişte jucării şi alte mărunţişuri pe rafturi şi în galantar, în înfăţişarea acestei bătrâne cu ţinută nobilă, înveşmântată în negru, cu chipul palid, era o notă profund tragică, în neîmpăcat contrast cu preocupările ei ridicol de mărunte din clipa aceea. Părea cu totul nefiresc ca o persoană atât de uscată şi de sumbră săi în mână o jucărie; era un miracol că jucăria nu i se frângea în pumn; şi ce dureros de absurd apare faptul că îşi trăia înta mintea rigidă şi posomorâtă cu întrebarea cum să-i ademenească pe copilaşi să-i calce pragul! Şi totuşi ăsta-i gândul care-b muncea. Iat-o acum aşezând în galantar un elefant de turtă dulce, dar mâna-i tremură atât de tare, încât îl scapă pe jos, dezmembrându-l de trei picioare şi de trompă; nu mai este un elefant ci doar câteva frânturi de turtă dulce mucegăită. Poftim, acum a răsturnat un cornet cu bile, care se rostogolesc în toate direcţiile, şi fiecare bilă, minată de un spirit drăcesc, se piteşte în cel mai întunecat colţişor pe care-l poate afla. Cerul s-o ajute pe biata bătrână Hepzibah şi să ne ierte că facem haz de. ponoasele ei! Când silueta-i ţeapănă şi ruginită se lasă în patru labe, în căutarea bilelor pitite, ne simţim cu atât mai îndemnaţi să vărsăm lacrimi de milă cu cât suntem nevoiţi să ne întoarcem faţa şi să râdem de ea. Pentru că avem de-a face – şi dacă n-am izbutit să-l ajutăm pe cititor să înţeleagă cum se cuvine acest lucru este numai vina noastră şi nu a subiectului – avem de-a face, cum spuneam, cu unul dintre cele mai triste aspecte ale vieţii noastre de azi. E vorba de ultimele zvârcoliri de agonie ale celor care-şi spun „vechea nobilime. O doamnă – care din fragedă copilărie s-a nutrit cu nebuloasele aere ale rămăşiţelor aristocratice, crescută în religia că mâna

unei adevărate doamne se spurcă în clipa când-ar întreprinde cel mai mărunt act pentru câştigarea existenţei – această nobilă înnăscută, după şaizeci de ani în care mijloacele de trai i-au devenit din ce în ce mai strâmtorate, e nevoită acum să coboare de pe piedestalul rangului ei imaginar. Sărăcia, care o viaţă întreagă i s-a târât pe urme, a ajuns-o. Sau îşi câştigă singură pâinea, sau moare de foame! Iar noi ne-am furişat în viaţa domnişoarei Hepzibah Pyncheon, cu lipsă de respect, în chiar momentul când patriciana urmează să se prefacă într-o plebee.

În ţara noastră găseşti în orice clipă pe câte cineva gata să se înece în valurile agitate ale vieţii sociale. Tragedia se repetă cu aceeaşi uniformitate ca şi dramele populare jucate în zilele de sărbătoare; dar, cu toate acestea, are ecouri poate la fel de adânci ca şi atunci când un nobil de viţă decade din rangul său. Ba chiar mai adânci; căci.

pentru noi, cei de jos, rang înseamnă doar o pungŞ mai grasă şi o casă frumoasă, iar după pierderea acestora, rangul nostru nu are o permanenţă spirituală, ci se stinge fără speranţă, o dată cât ele. Aşadar, din moment ce am avut ghinionul să o prezentăm pe eroina noastră într-o conjunctură atât de neprielnică, nu putem decât sa de rugăm ca spectatorii destinului ei să vădească o dispoziţie de cuvenită solemnitate. Să privim în sărmana Hepzibah pe nobila străveche, ale cărei origini numără două sute de ani de partea noastră a oceanului, şi de trei ori pe atâta de cealaltă parte – cu portretele ei antice, cu arborele genealogic, panopliile de arme, amintirile şi tradiţiile, precum şi cu revendicările, în chip de comoştenitoare, asupra teritoriilor princiare din răsărit, acum smulse sălbăticiei şi prefăcute în rodnice aşezări – în plus născută pe strada Pyncheon, la umbra ulmului Pyncheon, în casa Pyncheon în care şi-a petrecut întreaga viaţă – şi redusă acum, chiar în această casă, la condiţia unei precupeţe de

mărunţişuri.

Deschiderea unei dughene este aproape unica resursă pentru o femeie aflată în împrejurări cât de cât asemănătoare cu cele ale. nefericitei noastre solitare. Cu miopia şi cu degetele ei tremurătoare, ţepene şi delicate în acelaşi timj3, nu se putea apuca de broderie; cu toate că în probarul ei, alcătuit cu cincizeci de ani în urmă, se găseau cele mai rare modele de cusături ornamentale. O bătuse adeseori gândul să deschidă o şcoală pentru copii mici şi la un moment dat începuse chiar să-şi revizuiască învăţătura primită în copilăria ei, din manualele Noii Anglii, cu scopul de a se pregăti pentru munca de instructoare. Dar flacăra dragostei de copii nu fusese nicicând înteţită în inima lui Hepzibah, şi acum era cu toiul mocnită, dacă nu chiar stinsă; pe fereastra odăii ei privea la copilaşii vecinilor, şi se îndoia dacă ar putea răbda o cunoaştere mai apropiată a lor. Şi apoi, în zilele noastre, până şi simplul A B C a devenit o ştiinţă mult prea ermetică pentru a! predată cu ajutorul unui ac cu gămălie pe care-l plimbi de la o literă la alta. Un copil modern ar putea-o învăţa pe bătrâna Hepzibah mai multe decât l-ar putea învăţa ea pe copil. Şi aşa – străbătută de fiori de gheaţă şi cu dureroase strângeri de inimă la ideea unei reveniri, în cele din urmă, la un sordid contact cu lumea din afară, de care se ţinuse departe atâta vreme, încât fiecare nouă zi de singurătate îngrămădise încă un bolovan la poarta chiliei în care-şi trăia sihăstria – biata făptură şi-a adus aminte de străvechiul galantar, de scările părăginite, de sertarul de bani înecat în praf. Ar fi putut să mai stea un timp la gânduri; dar o anumită împrejurare, despre care încă nu am pomenit nimic, i-a grăbit într-un fel hotărârea. Prin urmare, a pornit conştiincioasă la împlinirea modestelor pregătiri, şi acum hotărârea ei urma să ia fiinţă. Nici măcar nu era îndreptăţită să se plângă că soarta fusese mai vitregă cu ea; deoarece, în chiar oraşul său natal, v-am

putea arăta mai multe prăvălioare de acest fel, unele dintre ele funcţionând în locuinţe la fel de vechi ca şi Casa cu şapte frontoane; şi s-ar putea ca în una sau două dintre acestea, acolo unde în spatele tejghelei serveşte câte o nobilă decăzută, să vi se înfăţişeze o imagine tot atât de severă a mândriei familiale pe cât vă oferă şi domnişoara Hepzibah Pyncheon în persoană.

Trebuie să-mărturisim sincer că încercările bătrânei domnişoare de a rândui totul în prăvălioară, pregătind-o pentru ochii lumii, sunt de un ridicol covârşttor. Se furişează în vârful picioarelor până la vitrină, cu atâta băgare de seamă de parcă şi-ar închipui că de după ulm o pândeşte vreun bandit sângeros, gata să-i ia viaţa. Întinzând un „braţ lung, descărnat, aşază la locul potrivit un cartonaş cu nasturi de sidef şi o muzicuţă de gură sau ce-o mai fi fost, şi pe dată se afundă din nou în întuneric, ca nu cumva să îngăduie lumii speranţa de a o mai revedea. S-ar putea spune, zău aşa, că se aşteaptă să slujească nevoilor obştei într-un chip nevăzut, asemenea unei zeităţi imateriale sau unei zâne bune, oferind marfa, cu o mână invizibilă, unui muşteriu încremenit de spaimă şi de veneraţie. Dar Hepzibah nu încearcă asemenea speranţă măgulitoare. E pe deplin conştientă că în cele din urmă va trebui să se arate şi să-şi dezvăluie adevărata-i individualitate; însă, asemenea persoanelor foarte sensibile, n-ar putea îndura să se supună unei observaţii treptate, şi preferă să-şi facă o apariţie fulgerătoare în ochii înmărmuriţi ai mulţimii.

Clipa de neînlăturat nu mai putea fi mult timp amânată. Razele soarelui se strecurau spre faţada casei de peste drum, ale cărei ferestre răsfrângeau o strălucire aurie ce se cernea printre crengile ulmului, iluminând mai clar interiorul prăvăliei. Oraşul părea să se deştepte din somn. Căruţa brutarului uruise pe stradă destrămând cu stridente clinchete de clopoţei, ultimele văluri ale

sanctităţii nocturne. Un lăptar împărţea din poartă în poartă conţinutul bidoanelor sale şi, de departe, de după colţ, răzbătea huietul aspru al scoicii unui pescar. Lui Hepzibah nu-i scăpă niciunul din aceste semnale. Sosise clipa. Să» mai amâne, n-ar însemna decât să-şi mai prelungească agonia. Nu-i mai rămânea altceva decât să desprindă drugul de pe uşa prăvăliei, lăsând intrarea liberă – ba mai mult decât liberă: ospitalieră – de parcă ar fi vorba de prieteni ai casei – pentru orice trecător ai cărui ochi s-ar lăsa ademeniţi de mărfurile din galantar. Asta face acum Hepzibah, lăsând drugul să cadă cu un zgomot care pentru nervii ei ascuţiţi răsună ca un bubuit asurzitor. Pe urmăca şi cum unica barieră dintre ea şi omenire fusese doborâtă şi acum, prin pământul care s-a căscat, avea să se năpustească un val de cumplite urmări – dădu fuga în odaia alăturată, se prăvăli în jilţul strămoşesc şi izbucni în plâns.

Nefericita noastră bătrână Hepzibah! Pentru un scriitor care se străduieşte să zugrăvească adevărul firii, în feluritele sale înfăţişări şi împrejurări, împrumutându-i un contur pe cât cu putinţă real şi un colorit veridic, este extrem de neplăcut faptul că în substanţa celui mai pur patos pe care i-l oferă viaţa, se amestecă, inevitabil, atâta grotesc şi atâta micime. De pildă, cum poţi inspira unei scene ca aceea mai sus descrisă suflul unei tragice demnităţi? Cum putem da o ţinută elevată povestirii noastre despre răsplata unei fărădelegi săvârşite cu mult în urmă, când una dintre eroinele cele mai de seamă pe care suntem constrânşi să o aducem în scenă este – nu o femeie tânără şi frumoasă, nici măcar trufaşa rămăşiţă a unei frumuseţi răvăşită de suferinţă – ci o fată bătrână, costelivă, spălăcită, cu încheieturile ţepene, îmbrăcată într-o rochie lungă de mătase, cu talie înaltă, şi purtând o oroare de turban pe cap! Faţa ei nu-i nici măcar urâtă. Dacă nu este cu totul ştearsă, aceasta se datorează

încruntării sprâncenelor din pricina miopiei. Şi, în sfârşit, marea dramă a vieţii ei pare să stea în faptul că după şaizeci de ani de trândăvie, a găsit cu cale să-şi câştige pâinea comod, deschizând o prăvălioară de mărunţişuri. Cu toate acestea, dacă o să trecem în revistă destinele măreţe ale omeririi, vom afla mereu aceeaşi strânsă îmbinare de meschin şi josnic cu tot ce are mai nobil bucuria sau durerea. Viaţa e alcătuită din marmură şi glod. Şi, dacă n-ar fi atât de puternică încrederea într-o atotcuprinzătoare proteguire ce planează asupră-ne, am putea ajunge. să suspectăm pe chipul de oţel al sorţii un rânjet insultător şi o neînduplecată mânie. Ceea ce poeţii numesc darul pătrunderii sufletului omenesc, nu este decât putinţa de a discerne, în sfera acestor elemente atât de straniu împletite, frumuseţea şi măreţia, constrânse să îmbrace un veşmânt sordid.

III

PRIMUL MUŞTERIU

Domnişoara Hepzibah Pyncheon zăcea în jilţul de stejar, cu faţa îngropată în palme, lăsându-se pradă acelei senzaţii de inimă grea pe care o trăiesc cei mai mulţi dintre oameni în preajma unei acţiuni îndoielnice şi în acelaşi timp importante, când însăşi imaginea speranţei pare turnată în plumb şi te trage la fund. Deodată, tresări ia clinchetul de alarmă – subţire, ascuţit şi neregulat – al unui clopoţel. Domnişoara bătrână se ridică în picioare, lividă ca o stafie la cântatul cocoşilor; era un spectru înrobit şi auzise semnalul căruia îi datora supunere. Semnalul – clopoţelul, ca să-i spunem pe şleau – aşezat deasupra uşii prăvăliei, era astfel fixat încât, prin mijlocirea unui arc de oţel vibra, dând de veste în celelalte încăperi ale casei, ori de câte ori un muşteriu trecea pragul. Clincănitul lui uricios şi duşmănos (care se auzea acum, probabil, pentru întâia oară de când predecesorul cu perucă al domnişoarei Hepzibah se retrăsese din

afaceri), îi stârni dintr-odată, într-o tumultuoasă vibraţie, toţi nervii din trup. Deznodământul era gata să se dezlănţuie. La uşă se afla primul ei muşteriu.

Fără să mai stea pe gânduri, se repezi în prăvălie albă la faţă. sălbatică, cu o expresie şi cu gesturi disperate, încruntându-se ameninţător şi arătând mai degrabă pregătită să ducă o luptă înverşunată cu un spărgător, decât să se înfăţişeze zâmbitoare îndărătul unei tejghele, pentru a vinde mărunţişuri pe un ban de aramă. La drept vorbind, numai la vederea ei orice muşteriu obişnuit ar fi întors spatele şi-ar fi luat-o la sănătoasa. Cu toate acestea, în biata inimă bătrână a lui Hepzibah nu era nici urmă de înverşunare; şi nici nu purta în clipa aceea vreun gând rău omenirii în genere, sau vreunui bărbat ori femeie, în speţă. Le dorea tuturor numai bine, dar în acelaşi timp mai dorea ca ea însăşi să fi încheiat de mult cu toate şi să odihnească împăcată în mormânt.

Între timp, clientul păşise pragul. Desprinzându-se din lumina proaspătă, părea să fi adus cu el în prăvălie şi un suflu din voioasele tării ale dimineţii. Era un tânăr zvelt, în vârstă nu mai mult de douăzeci şi unu sau douăzeci şi doi de ani, cu o înfăţişare mai curând serioasă şi îngândurată pentru anii lui, dar vădind, în acelaşi timp, o sprintenă vioiciune şi vigoare. Aceste însuşiri puteau fi percepute nu numai fizic, în alcătuirea şi în mişcările lui, dar se făceau aproape nemijlocit simţite şi în caracterul său. O barbă cafenie, cu fir nu prea mătăsos, îi împodobea bărbia, fără să i-o ascundă cu totul; purta şi o mustaţă scurtă, iar faţa smeadă, cu trăsături semeţe, părea înfrumuseţată de aceste podoabe naturale. Cât despre îmbrăcăminte, era de cel mai simplu soi: un surtuc de vară, dintr-un material ieftin şi comun, pantaloni subţiri cadrilaţi, o pălărie de pai, cu o împletitură de slabă calitate. Magazinul Oak Hall îi furnizase, probabil, întregul echipament. Nota de gentleman dacă într-adevăr avea vreo

pretenţie să fie astfel considerat – i-o dădea albeaţa imaculata şi eleganţa rufăriei.

Întâmpină fără vreun semn de alarmă încruntarea lui Hepzibah, întrucât îi mai fusese dat s-o întâlnească şi ştia că nu-i primejdioasă.

— Aşadar, scumpă domnişoară Pyncheon, spuse daghereotipistul – căci clientul nu era altcineva decât celălalt locatar singuratic al Casei cu şapte frontoane – sunt bucuros să constat că nu ai dat înapoi de la înţeleaptă dumitale hotărâre. Am intrat doar ca să-ţi exprim cele mai bune urări şi să te întreb dacă-ţi pot fi de ajutor la pregătirile de deschidere.

Oamenii aflaţi la nevoie sau la mare supărare, şi în orice oaz cei certaţi cu lumea, pot îndura la nesfârşire purtările neomenoase ale semenilor, şi lucrul acesta nu face decât să-i oţelească; în schimb, în faţa celei mai modeste dovezi a ceea ce li se pare a fi simpatie sinceră, nu se mai pot stăpâni. Aşa s-a întâmplat şi cu sărmana Hepzibah; căci, în clipa când a zărit zâmbetul tânărului – zâmbet cu atât mai luminos cu cât mijise pe o faţă întunecată – şi când i-a auzit glasul binevoitor, a izbucnit mai întâi într-un chicotit isteric şi apoi într-un piâris cu sughiţuri.

— Ah, domnule Holgrave, strigă de îndată ce-şi recapătă glasul, n-am s-o pot scoate la capăt! Niciodată, niciodată, niciodată! Aş dori mai curând să fiu moartă şi să odihnesc în cavoul familiei alături de strămoşii mei! Alături de tatăl, şi de mama, şi de sora mea! Da, alături de fratele meu care ar fi mult mai mulţumit să mă ştie acolo decât aici! Lumea-i prea rece şi prea crudă – iar eu sunt prea bătrână, şi prea slabă, şi prea disperată!

— Vai, domnişoară Hepzibah, spuse tânărul cu un glas potolit, crede-mă că o dată ce-ai să intri în miezul îndeletnicirii dumitale, n-or să te mai tulbure asemenea gânduri. Sunt inevitabile în clipa aceasta, când te afli la

limita extremă a îndelungatei dumitale sihăstrii, şi când populezi lumea cu figuri urâcioase despre care vei afla curând că sunt la fel de ireale ca şi uriaşii şi căpcăunii din cărţile de basme ale copilăriei. Nimic nu mi se pare mai ciudat în viaţă decât faptul că orice lucru pare să-şi piardă consistenţa de îndată ce ajungi să-l cunoşti îndeaproape. Aşa se va întâmpla şi cu ceea ce ţi se pare acum atât de înspăimântător.

— Dar eu sunt femeie! zise Hepzibah pe un ton jalnic. Era să spun că sunt „o lady” dar socot că asta ţine de trecut!

— Ei, n-are nicio importanţă că ţine de trecut! râs ($bnse artistul şi bunăvoinţa lui fu străpunsă de licărirea ciudată a unui sarcasm pe jumătate ascuns. Uită trecutul! Ai să te simţi mai bine fără de el! îţi vorbesc deschis, dragă domnişoară Pyncheon, pentru că suntem prieteni, nu-i aşa? Socotesc că ziua de azi este una dintre cele mai fericite din viaţa dumitale. Înseamnă sfârşitul unei epoci şi începutul alteia noi. Până acum ţi-a îngheţat sângele în vine de cât te-ai ţinut de retrasă în sfera aristocraţiei dumitale, în timp ce restul omenirii îşi purta bătălia, ba cu o nevoie, ba cu alta. De azi înainte, ai să cunoşti, în sfârşit, şi dumneata simţământul strădaniei sănătoase şi fireşti de a atinge un scop, şi acela de a spori cu forţele dumitale – fie ele mari sau mici – lupta unită a omenirii. Asta este o izbândă – cea mai mare izbândă pe care o poate cunoaşte un om!

— Domnule Holgrave, pentru dumneata e destul de firesc să nutreşti asemenea idei, răspunse Hepzibah înălţându-şi silueta uscăţivă cu o demnitate uşor jignită. Dumneata eşti Ixubat, un bărbat tânăr, şi ai fost crescut, presupun, aşa cum sunt crescuţi aproape toţi azi, adică pregătit să-ţi făureşti singur soarta. Dar eu m-am născut o lady, şi am trăit toată viaţa ca o lady; şi indiferent cât de strâmtorată am fost, am rămas întotdeauna o lady 1

— Eu nu m-am născut un gentleman, şi nici n-am trăit

ca atare, replică Holgrave cu un zâmbet uşor. Aşa încât, scumpa mea domnişoară, nu te poţi aştepta din parte-mi să simpatizez cu asemenea sensibilităţi; deşi, dacă nu mă înşel, într-un fel le înţeleg totuşi. Titlurile acestea de lady şi de gentleman au avut o însemnătate în istoria trecută a omenirii, şi au conferit unele privilegii, demne sau nu de râvnit, celor îndreptăţiţi să le poarte. În prezent însă, şi cu atât mai mult în condiţiile viitoare ale societăţii – ele nu mai implică privilegii, ci restricţii!

— Astea sunt noţiuni noi pentru mine, răspunse bătrână nobilă clătinând din cap. N-am să le înţeleg niciodată; şi nici nu doresc să le înţeleg.

— Atunci n-o să mai discutăm despre ele, o potoli artistul cu un zâmbet mai prietenos, şi am să te las să înţelegi singură dacă nu-i mai bine să fii o femeie adevărată decât o lady. Crezi într-adevăr, domnişoară Hepzibah, că în familia dumitale, de când a fost clădită reşedinţa aceasta, a existat vreo lady care să înfăptuiască vreun act mai eroic decât cel pe care-l îndeplineşti dumneata astăzi? Niciodată; şi dacă cei din familia Pyncheon s-au comportat într-adevăr cu atâta nobleţe, atunci mă îndoiesc că blestemul unui bătrân vraci Maule, de care mi-ai povestit, ar fi putut influenţa cu atâta putere ursita împotriva lor.

— Ah! Nu, nu! strigă Hepzibah uşor măgulită de aluzia la sumbra demnitate a unui blestem ereditar. Dacă năluca bătrânului Maule, sau dacă, vreun urmaş al lui m-ar putea vedea astăzi îndărătul tejghelei, ar socoti că aceasta este împlinirea celor mai întunecate dorinţe ale lor. În orice caz îţi mulţumesc, domnule Holgrave, pentru amabilitate. Voi face tot ce-mi stă în putinţă ca să ajung o bună negustoreasă.

— Te rog să te ţii de cuvânt, spuse Holgrave, şi oferă-mi plăcerea de a-ţi fi primul client. Am de gând să mă plimb puţin pe ţărmul mării, înainte de a mă întoarce în

odaia mea, unde abuzez de binecuvântata lumină a soarelui pentru a transpune, prin mijlocirea ei, trăsăturile chipului omenesc. Câteva pişcoturi din acestea, muiate în apa mării, ar fi lucrul cel mai nimerit pentru gustarea de dimineaţă. Cât costă o jumătate de duzină?

— Dă-mi voie ca pentru o clipă să mai fiu o lady, răspunse Hepzibah cu un gest de ancestrală mândrie, căreia un zâmbet melancolic îi împrumuta oarecare graţie.

Îi puse pişcoturile în palmă, dar respinse plata.

— Niciodată o urmaşă a familiei Pyncheon nu va primi de la unicul ei prieten, sub acoperământul strămoşesc, bani pentru o bucată de pâine.

Holgrave plecă, lăsând-o pentru moment într-o stare de spirit mai puţin apăsătoare. Curând însă, dispoziţia domnişoarei Pyncheon se nărui din nou, până la limita de jos. Cu inima zbătându-i-se tulburată, ascultă răsunetul pe caldarâm al paşilor trecătorilor matinali, care acum începeau să fie mai numeroşi. O dată sau de două ori, paşii părură să zăbovească; străinii aceia, sau poate că vecinii, priveau la expoziţia de jucării şi de mărunţişuri din galantarul lui Hepzibah.

Tortura era acum îndoită; pe de o parte o copleşea ruşinea că ochi străini şi neprictenoşi aveau privilegiul de a privi în casa ei, iar pe de altă parte, i se năzărise deodată, cu o ridicolă iritare, că galantarul nu era-dichisit cu prea multă dibăcie şi nu arăta nici pe departe aşa cum ar fi trebuit să arate. S-ar fi zis că întreaga izbândă sau înfrângere a prăvăliei ei ar fi atârnat doar de prezenţa în galantar a altor soiuri de mărfuri sau – de înlocuirea unui măr cam pătat cu altul mai frumos. Făcu aşadar schimbările, pentru ca pe loc să aibă senzaţia că stricase totul; fără să-şi dea seama că, de fapt, nervozitatea creată de împrejurări şi scrupulozitatea ei înnăscută, de fată bătrână, purtau vina tuturor relelor.

Curând după aceea avu loc o întâlnire, chiar în

pragul prăvăliei, între doi muncitori, după cum îi trădau glasurile aspre. Schimbară întâi câteva cuvinte despre niscai treburi ale lor, apoi unul din ei observă întâmplător vitrina şi-i atrase şi celuilalt atenţia.

— Ia te uită! strigă. Ce părere ai de asta? În strada Pyncheon a început să înflorească negoţul.

— Ei, ei, asta-i o ispravă, nu glumă! exclamă celălalt. În vechea casă Pyncheon şi sub ulmul Pyncheon! Cine-ar fi crezut! Bătrână Pyncheon să deschidă o dugheană!

— Crezi c-o să facă vreo treabă, Dixey? întrebă prietenul. N-aş spune că vadul e cine ştie ce bun. Imediat după colţ e altă prăvălie.

— Să facă treabă? strigă Dixey pe un ton plin de dispreţ de parcă nici nu se putea admite asemenea idee. Nici gând! Păi ce, numai mutra ei – i-o cunosc pentru că într-un an i-am săpat grădina – numai mutra ei, zic, l-ar băga şi pe Aghiuţă în sperieţi, dacă şi-ar pune vreodată mintea să facă negoţ cu ea. Lumea n-o s-o poată răbda, ascultă ce-ţi spun eu. Arc, n-are de ce, se burzuluieşte la tine, uite-aşa numai pentru că-i o fire ursuză.

— Ei, asta n-ar fi mare lucru, observă celălalt. Oamenii ăştia oţărâţi sunt cei mai destoinici când e vorba de negustorie şi ştiu foarte bine ce vor. Dar, cum spui tu, nu cred c-o să facă mare brânză. S-a zis cu prăvălioarele astea de mărunţişuri, aşa cum s-a zis cu toate soiurile de negoţ, de meşteşug sau de muncă manuală. O ştiu, pentru c-am încercat-o pe spinarea mea. Nevastă-mea a ţinut o dugheană din asta cu mărunţişuri timp de trei luni, şi s-a ales c-o pierdere de cinci dolari.

— Tristă treabă, răspunse Dixey – pe tonul care însoţeşte un clătinat din cap. Tristă treabă 1

Dintr-o pricină sau alta, nu prea lesne de analizat, în toată amărăciunea ei de până atunci legată de prăvălie, Hepzibah nu fusese încercată de un junghi în inimă atât de amarnic ca acela care a săgetat-o pe când trăgea cu

urechea la conversaţia de mai sus. Mărturia cu privire la burzuluiala ci era extrem de importantă; părea că-l dezgolise propriul chip, dezbărat de falsa lumină a aprecierilor ei subiective; şi era un chip atât de hidos ineit nu cuteza să-l privească. Pe de altă parte se simţea în chip absurd jignită văzând cât de slabă/ şi de trecătoare era impresia pe care părea s-o creeze faptul că deschisese o prăvălie – eveniment atât de covârşitor pentru dânsa – asupra localnicilor ai căror imediaţi reprezentanţi erau cei doi oameni. O privire fugară, o vorbă sau două rostite în treacăt; un râs grosolan; şi, de bună seamă, că până să dea colţul o şi uitaseră! Nici că se sinchiseau de demnitatea ei, şi cu atât mai puţin de faptul că se degradase. Şi, mai mult ca toate, prevestirea că n-o să izbutească, rostită eu acea cunoaştere sigură a experienţei proprii, se prăvălea peste speranţele ei pe jumătate moarte, ca bulgării de ţarină pe un mormânt. Nevasta omului aceluia încercase aceeaşi experienţă şi dăduse greş! Şi atunci cum ar fi putut această lady înnăscută – care-şi petrecuse jumătate din trai în sihăstrie, cu totul nepricepută în treburile lumeşti şi, pe deasupra, în vârstă de şaizeci de ani <cum ar fi putut măcar visa la reuşită când până şi femeia aceea din Noua Anglie, călită, vulgară, şmecheră, zeloasă, oţelită de muncă se alesese de pe urma negoţului cu o pierdere de cinci dolari? Reuşita îi părea cu neputinţă, iar speranţa de a izbuti devenea crudă halucinaţie.

Nu ştiu ce duh răuvoitor, care-şi pusese în cap să facă totul pentru a o scoate pe Hepzibah din minţi, îi desfăşură în imaginaţie un fel de panoramă înfăţişând o mare stradă comercială dintr-un oraş, mişunând de lumea cumpărătorilor. Ce de prăvălii şi cât de minunate! Băcănii, magazine de jucării, de pânzeturi şi mătăsuri, cu vitrine imense din cristal, cu rafturi încântătoare, gemând de bogăţia mărfurilor în care fuseseră investite averi; şi oglinzile măreţe care căptuşeau peretele din fund al

fiecărui magazin, şi dublau această revărsare de bogăţii într-o strălucită şi scânteietoare imagine de irealităţi! De o parte a străzii minunatul bazar, cu un furnicar de negustori pomădaţi şi lustruiţi, linguşindu-se, Zâmbind, înclinindu-se, măsurând şi cântărind mărfurile. De cealaltă parte, posomorâta Casă cu şapte frontoane, cu străvechiul galantar de sub proeminenţa primului cât, şi cu Hepzibah însăşi într-o rochie de mătase neagră veştejită, încruntându-se dindărătul tejghelei la lumea care i se perindă prin faţă! Acest dolx) – câtor contrast i se înfăţişa ca un simbol limpede al auspiciilor sub care îşi pornea lupta pentru existenţă. Reuşită! Absurd! Nici n-o să se mai gândească vreodată la aşa ceva. Ar fi fost totuna dacă o pâclă veşnică ar înghiţi acum casă, în timp ce toate celelalte clădiri ar continua să strălucească în soare; pentru că picior de om n-o să-i treacă vreodată pragul şi mână de om n-o să-i apese clanţa!

Dar chiar în acea clipă clopoţelul de deasupra capului ei clincăni de parc-ar fi fost vrăjit. Şi ai fi zis că însăşi inima nobilei bătrâne atârna de arcul clopoţelului, pentru că se porni să zvâcnească repede, ţinând isonul sunetului. Uşa se deschise deşi nicio siluetă omenească nu se desluşea de cealaltă parte a geamului înalt. Cu toate acestea, Hepzibah scruta cu privirea, ţinându-şi mâinile încleştate şi arătând de parcă ar fi stârnit vreun duh rău, pe care era hotărâtă să-l înfrunte în ciuda spaimei de care se lăsase cuprinsă.

„Doamne ajută-mă! gemu în gând. Acum a sosit pentru mine ceasul marii încercări

Uşa, care se mişca greoi pe balamalele-i ruginite şi scârţâitoare, fu împinsă la perete şi în prag se ivi un băieţaş voinic şi rotofei, cu obrajii roşii ca mărul. Era îmbrăcat destul de neîngrijit (dar s-ar fi spus că mai curând din pricina nepăsării maică-sii decât dintr-a sărăciei lui taică-su), cu un şorţ albastru, pantaloni scurţi

şi umflaţi, pantofi cam tociţi la vârfuri şi o pălărie spartă, prin plesniturile căreia ieşeau la vedere câteva şuviţe de păr creţ. O carte şi o tăbliţă strânse sub braţ arătau că băiatul era în drum spre şcoală. Se holbă o clipă la Hepzibah, aşa cum ar fi făcut de bună seamă şi un muşteriu mai vârstnic, neştiind ce înseamnă atitudinea tragică şi încruntarea ciudată cu care era privit.

— Ei, băieţaş, rosti bătrâna, prinzând puţină inimă la vederea unui personaj atât de puţin formidabil, ei, băieţaş, ce doreşti?

— Pe Jim Crow ăla din geam, răspunse puştiul întinzând un cent şi arătând cu degetul figura de turtă dulce care-i reţinuse interesul, în timp ce tândălea în drum spre şcoală. Ala care n-are piciorul rupt.

Hepzibah întinse braţul uscat şi, scoţând figurina din galantar, o oferi primului ei muşteriu.

— Ţine-ţi banii, spuse ea, înghiontindu-l uşor spre uşă; întrucât vechea ei obârşie nobilă se zbârlise cu îndărătnicie la vederea bănuţului de aramă; şi apoi ar fi fost o jalnică meschinărie să iei banii de buzunar ai unui copil, în schimbul unei bucăţi de turtă dulce uscată. Ţine-ţi bănuţul. Mănâncă-l sănătos pe Jim Crow!

Copilul, holbându-şi ochii rotunzi în faţa acestui exemplu de liberalitate cu totul fără precedent în vasta lui experienţă legată de dughenele cu mărunţişuri, înşfăcă figurina de turtă dulce şi o întinse la drum. Nici nu ajunse bine pe trotuar (ah, micul canibal!) că şi înghiţise căpăţâna lui Jim Crow. Cum ştrengarul n-avusese grijă să tragă uşa, Hepzibah se chinuia să o închidă după el, însoţindu-şi sforţările cu vreo două exclamaţii de indignare la adresa turbulenţei tineretului şi mai cu seamă a băieţaşilor. Dar abia apucă să aşeze în galantar altă reproducere a faimosului Jim Crow, când clopoţelul clincăni iar zgomotos, uşa fu din noi împinsă la perete, cu toate smucelile şi opintedâe-i obişnuite, lăsând să apară iar acelaşi puşti

rotofei care ieşise cu două minute mai înainte. Firimiturile şi vopseaua decolorată, urme ale ospăţului canibalic abia săvârşit, erau foarte vizibile în junii gurii băiatului.

— Ce mai e, băieţaş? întrebă domnişoara bătrână puţin enervată. Te-ai întors să închizi uşa?

— Nu, răspunse băiatul arătând cu degetul spre figurina care tocmai fusese aranjată în galantar, îl vreau pe celălalt Jim Crow.

— Poftim, ia-l, spuse Hepzibah, scoţând figurina; dar dându-şi seama că acest stăruitor muşteriu n-o s-o slăbească cu niciun chip atâta timp cât va măi exista o figurină de turtă dulce în prăvălia ei, îşi trase îndărăt braţul întins. Unde-i bănuţul? întrebă.

Băieţaşul avea banul pregătit dar, ca orice yankeu adevărat, prefera să facă un târg în câştig decât unul în pagubă. Cu o mutră botoasă puse banul în palma Tui Hepzibah şi plecă, trimiţându-l pe al doilea Jim Crow în căutarea primului.

Proaspăta neguţătoreasă vâri în sertarul de bani primul rod material al întreprinderii ei comerciale. Zarurile fuseseră aruncate! Josnica pată a acelei monezi de aramă nu se va m-ai putea şterge în vecii veciloi de pe palma ei. Micul şcolar, ajutat de figura poznaşă a dansatorului negru, desăvârşise ireparabila prăbuşire. Destrămase structura vechii aristocraţii, ca şi cum, cu pumnul lui de copil, ar fi dărâmat însăşi Casa cu şapte frontoane. Fie ca Hepzibah să întoarcă acum cu faţa la perete portretele strămoşilor Pyncheon, iar cu harta proprietăţilor ei răsăritene să aţâţe focul din bucătărie, suflând în flacără cu pustiita răsuflare a tradiţiilor ancestrale! Ce o mai leagă de strămoşi? Nimic; nimic mai mult decât ceea ce o leagă de urmaşi! Acum nu mai e o lady, nu, ci pur şi simplu Hepzibah Pyncheon, o fată bătrână deznădăjduită, patroana unei dughene de mărunţişuri!

Şi totuşi, chiar în timp ce făurea în minte, cu oarecare ostentaţie, asemenea gânduri, în chip cu totul şi cu totul surprinzător o mare linişte pogorî asupră-i. Tulburarea şi temerile care o chinuiseră, fie în somn, fie în tristele visări cu ochii deschişi, se spulberaseră parcă în cele patru vânturi, de îndată ce proiectul ei începuse să capete o înfăţişare materială. Resimţea, ce-i drept, noutatea bizară a poziţiei sale, dar nu mai era frământată sau înfricoşată. Din când în când, o străbătea chiar un fior de veselie tinerească. Era suflarea înviorătoare a aerului proaspăt de afară, după îndelunga toropeală şi monotona singurătate a vieţii ei. Iată cât de prielnică e munca! Cât de miraculoasă e forţa pe care nu o bănuim în noi. Cea mai sănătoasă îmbujorare pe care Hepzibah o cunoscuse de ani încoace îi cuprinsese obrajii acum, în mult temuta criză, când pentru prima dată în viaţa ei întinsese o mână ca să se susţie. Micul cerc al monedei de aramă dată de şcolar – aşa tocită şi înnegrită cum ajunsese după măruntele servicii pe care le împlinise ici şi colo, de-a lungul şi de-a latul ţării – se dovedise a fi un talisman, purtător al binelui, vrednic a fi turnat în aur şi aninat pe inima ei. Era la fel de puternic şi poate că înzestrat cu aceleaşi însuşiri tămăduitoare ca un inel galvanic! Oricum, Hepzibah simţea cu recunoştinţă gingaşele prefaceri pe care le stârnise în trupul şi în sufletul ei; cu atât mai mult cu cât îi însufleţi energia de a-şi pregăti gustarea de dimineaţă, la care, pentru a-şi menţine curajul, îşi îngădui să toarne o linguriţă suplimentară de ceai negru, în infuzie.

Totuşi, ziua de introducere în tainele negustoriei nu s-a desfăşurat fără numeroase şi grave întreruperi ale acestui simţământ de vigoare bucuroasă. De regulă, Providenţa binevoieşte rareori să dăruiască muritorilor mai mult decât acel grăunte de curaj cât e de ajuns ca să-i păstreze în limitele unei cumpănite exercitări a forţelor. În cazul bătrânei noastre nobile domnişoare, după ce

însufleţirea noii activităţi s-a mai potolit, vechea deznădejde a întregii ei vieţi începu, când şi când, să scoată capul. Ca o masă de nori plumburii ce adesea întunecă cerul, învăluind firea într-o penumbră fumurie, până când, în amurg, se lasă vremelnic străbătută de o rază de soare. Dar norii hulpavi se străduie într-una să înghită iarăşi peticul de azur celest.

Pe măsură ce dimineaţa înainta, mai intrară unii muşterii, dar nu prea des; trebuie să recunoaştem că, în unele cazuri, negoţul nu s-a desfăşurat nici spre mulţumirea lor, nici spre a domnişoarei Hepzibah: şi, în general, nici spre rodnică îmbogăţire a sertarului de bani. O fetiţă, trimisă de mama ei cu un fir dintr-o jurubiţă de bumbac de o culoare neobişnuită, ca să potrivească alta la fel, cumpără una pe care bătrâna domnir şoară, în miopia ei, o găsi cu totul asemănătoare; dar, după scurt timp fetiţa se întoarse în fugă aducând vorbă mânioasă de la maică-sa că aţa nu se potriveşte de loc, plus că era şi putredă! Pe urmă a mai venit o femeie cu faţa palidă şi brăzdată de griji, nu bătrână, dar buimacă, cu părul străbătut de şuviţe cărunte ca nişte panglici de argint; o femeie din acelea plăpânde din fire, pe care le recunoşti pe dată” că-s trudite de moarte de către o brută – şi, probabil, o brută beţivă – de soţ şi de cel puţin nouă copii. Ceru câţiva pfunzi de făină şi oferi banii pe care nobila decăzută îi refuză în tăcere, cântându-i bietei nenorocite mai multă făină decât şi-ar fi luat ea singură. Puţin timp după aceea, intră un bărbat într-o salopetă slinoasă din pânză albastră şi ceru o pl] lă, dar umplu întreaga prăvălie cu miasma înţepătoare de băutură pe care o exala nu numai răsuflarea lui înfierbântată, ci părea să-i mustească prin toţi porii, ca un gaz inflamabil. Hepzibah nu-şi putu scoate din cap că acela era soţul femeii cu faţa brăzdată de griji. Ceru şi-o pungă de tutun; şi cum neguţătoreasa nu avusese grijă să se-aprovizioneze cu acest articol, brutalul muşteriu zvârli cât

colo pipa cea nouă şi ieşi din dugheană bombănind nişte cuvinte de neînţeles, care aveau tonul şi asprimea unor înjurături. În urma cărui fapt, Hepzibah îşi înălţă privirile încruntate fără voie, şi le pironi pe chipul Providenţei.

În timpul dimineţii, nu mai puţin de cinci persoane veniră să ceară bere de ghimber, bere de rădăcini, sau alte băuturi de acelaşi fel şi, cum nu putură găsi nimic din ce doreau, părăsiră cu mare. îmbufnare prăvălia. Trei dintre ei lăsară uşa deschisă şi doi o trântiră la plecare cu atâta necaz, încât clopoţelul începu să joace nebuneşte pe nervii sărmanei Hepzibah. X) gospodină din vecini, grăsună, gureşă şi rumenă ca para focului, năvăli în prăvălie cu răsuflarea tăiată, cerând poruncitor drojdie de bere; şi când biata nobilă domnişoară, cu răceala sfielnică a bunelor maniere, îi dădu a înţelege aprinsei cliente că nu ţine asemenea articol, acea gospodină destoinică socoti de datoria ei să-i ţină o adevărată predică:

— O dugheană de mărunţişuri să nu ţină drojdie de bere! rosti ea. Cum se poate una ca asta? Cine-a mai auzit aşa ceva? Află că nici dumitale n-o să-ţi crească pita, nu mai mult decât o să-mi crească azi mie. Ai face mai bine să-ţi închizi dugheana pe loc.

— Da, răspunse Hepzibah cu un oftat adânc, poate că aş face mai bine.

De altminteri, în mai multe rânduri, în afara întâmplării de mai sus, sensibilităţile ei aristocratice fură aspru biciuite de tonul familiar, dacă nu grosolan, cu care i se adresau oamenii. De bună seamă, se socoteau acum nu numai egali, dar chiar superiori şi ocrotitori. În subconştient, Hepzibah se măgulise cu gândul că un fel de nimb sau de iradiere sau, mă rog, ceva de felul ăsta îi va învălui făptura, asigurându-i supunerea celorlalţi în faţa greutăţii obârşiei ei nobile, sau dacă nu chiar supunerea, măcar o tacită recunoaştere. Pe de altă parte, nimic nu o chinuia mai rău decât această recunoaştere, când era

exprimată prea făţiş. Răspunsurile ei în faţa uneia sau a doua binevoitoare încercări de exprimare a compătimirii au fost aproape răstite şi, spre părerea noastră de rău, trebuie să mărturisim că Hepzibah cunoscu o stare de furie păgână numai la bănuiala că una dintre cliente intrase în prăvălie nu pentru c-ar fi avut într-adevăr nevoie de articolul pe care pretindea că-l caută, ci doar din dorinţa răutăcioasă de a se uita la ea. Josnica fiinţă era hotărâtă să se asigure cu ochii ei ce mutră face îndărătul tejghelei o vechitură aristocratică, după ce şi-a istovit tinereţea şi parte din amurgul vieţii ţinându-se departe de omenire, în acest caz în speţă, încruntarea sprâncenelor lui Hepzibah – oricât de nepremeditată şi de inofensivă ar fi fost altă dată – îi fu de mare folos.

— În viaţa mea n-am tras aşa o sperietură, relată clienta cea curioasă, zugrăvind întâmplarea uneia dintre cunoscutele ei. E o adevărată zgripţuroaică bătrână, poţi să mă crezi pe cuvânt. De spus, nu spune mare lucru; dar dacă i-ai vedea numai răutatea din priviri!

Aşadar, luată în tot, noua experienţă i-a pricinuit nobilei noastre decăzute concluzii foarte neplăcute cu privire la felul de a fi şi de a se purta a ceea ce se numea „clasa de jos”, pe care o privise până atunci cu o blândă şi compătimitoare indulgenţă, dat fiind că ea ocupa o sferă de superioritate neîndoielnică. Dar, din nefericire, avea de luptat în acelaşi timp şi împotriva unui amarnic simţământ de un fel cu totul opus: anume un simţământ de mânie împotriva trândavei aristocraţii căreia îi aparţinuse cu atâta mândrie până nu demult. Când vreo doamnă, într-un diafan şi costisitor veşmânt de vară, cu un văl fluturând şi o trenă ce se legăna graţios, păşind cu mişcări aeriene ce te făceau să priveşti la picioarele-i elegant încălţate pentru a vedea dacă atinge glia sau pluteşte în văzduh – când o asemenea viziune trecea din întâmplare pe străduţa lăturalnică, lăsând în urmă-i o dâră de parfum suav şi

înşelător, ele parcă sub paşii ei ar fi răsărit un mănunchi de roze de culoarea ceaiului – în asemenea clipe ne e teamă că vechea încruntare a lui Hepzibah nu putea fi pusă în întregime pe seama miopiei. „Ce rost o fi având, gândea ea, dând grai acelei porniri duşmănoase care-i singura formă de înjosire a săracilor în faţa bogaţilor, ce rost o fi având în înţeleaptă orânduire a providenţei, viaţa acestei femei? Oare lumea întreagă trebuie să trudească pentru ca palmele mâinilor ci să rămână albe şi catifelate?”

După care, căindu-se ruşinată, îşi ascundea faţa.

— Dumnezeu să mă ierte! murmura.

Fără îndoială, Dumnezeu o ierta. Dar luând aminte la evoluţia desfăşurărilor lăuntrice şi a celor exterioare din această primă jumătate de zi, Hepzibah începu să se teamă că prăvălia va duce la prăbuşirea ei din punct de vedefe moral şi religios, fără să-i sporească substanţial bunurile pământeşti.

IV

O ZI PETRECUTĂ ÎNDĂRĂTUL TEJGHELEI

Spre amiază, Hepzibah zări un domn mai în vârstă, robust şi corpolent, dar de o remarcabilă distincţie a ţinutei, mergând agale pe trotuarul de peste drum al străzii albe şi prăfoase. Când ajunse în raza fâşiei de umbră aruncată de ulmul Pyncheon, se opri locului şi (în timp ce-şi scoase pălăria pentru a-şi şterge năduşeala de pe frunte) păru să scruteze cu un interes deosebit dărăpănata şi măcinata de vreme Casă cu şapte frontoane. Dar, într-un fel cu totul diferit, şi dânsul oferea o privelişte nu mai puţin vrednică de admirat decât cea a casei. Nici că s-ar putea căuta or găsi o mai bună întruchipare umană a unui foarte înalt grad de respectabilitate, care, prin nu ştiu ce farmec de nedescris, se desprindea nu numai de pe chipul şi din gesturile sale, dar pătrunsese până şi în tăietura veşmintelor, făcându-le cum nu se poate mai

potrivite şi mai importante pentru acel om. Fără să se deosebească, în mod vizibil, de îmbrăcămintea altor oameni, hainele lui erau totuşi pătrunse de o vastă şi adâncă gravitate, care trebuie să fi fost o caracteristică a celui ce le purta, întrucât n-ai fi putut spune că ţinea nici de croială şi nici de stofa din care erau făcute. Chiar şi bastonulcu măciulie de aur – un baston comod din lemn negru, lustruit – avea aceleaşi trăsături specifice, şi dacă i-ar fi venit cheful să pornească de unul singur la plimbare, ar fi fost recunoscut pretutindeni ca un reprezentant vrednic de stăpânul său. Această caracteristica – care apărea izbitor în tot ce-l înconjura şi pe care încercăm să o sugerăm cititorului – nu pătrundea însă dincolo de poziţia lui socială, deprinderile de viaţă şi împrejurările exterioare. Îţi dădeai seama uşor că era o persoană de mare influenţă şi autoritate; şi, mai cu seamă, simţeai cu atâta siguranţă că era om cu stare, de parcă ţi-ar fi înfăţişat contul lui la bancă, sau de parcă l-ai fi văzut atingând rămurelele ulmului Pyncheon şi, asemenea regelui Midas, prefăcându-le pe dată în aur.

În tinereţe, probabil că trecuse drept bărbat frumos; la vârsta de acum însă, fruntea îi era prea greoaie, tâmplele prea dezgolite, părul, care-i mai rămăsese, prea sur, ochii prea reci, buzele prea crispate ca să mâi evoce cât de cât frumuseţea. Ar fi fost însă un model de portret bun şi masiv; acum, mai curând decât în orice altă perioadă din viaţă, deşi poate prin procesul fixării pe pânză, expresia feţei lui ar fi devenit prea aspră. Artistul ar fi socotit necesar să-i studieze faţa, să-i încerce capacitatea de a varia expresiile: s-o înnegureze cu o încruntare, s-o ilumineze c-un surâs.

În timp ce domnul vârstnic stătea cu privirile aţintite asupra casei Pyncheon, pe faţă i se perindară rând pe rând atât încruntarea cât şi surâsul. Ochii îi zăboveau asupra galantarului şi, punându-şi o pereche de ochelari înrămaţi

în aur, pe ea.

1 Midas – rege al Frigiei (în mitologia greacă) pe care Dionysos l-ar fi înzestrat cu darul de a preschimba în aur tot ce atingea, până şi hrana.

re-i ţinuse în mână, cercetă în amănunţime micul aranjament de jucării şi de mărfuri al lui Hepzibah. La început s-ar fi zis că nu-i place – ba, dimpotrivă, că-l nemulţumeşte foarte – şi totuşi, un moment mai târziu, zâmbi. În timp ce această din urmă expresie îi întârzia încă pe buze, o zări pe Hepzibah care se aplecase întâmplător spre fereastră; şi atunci, zâmbetul lui, din acru şi neplăcut, se prefăcu în cea mai însorită mulţumire de sine şi îngăduinţă. Se înclină, cu un fericit amestec de demnitate şi bunăvoinţă curtenitoare, şi-şi continuă drumul.

— Iată-l, murmură Hepzibah pentru sine, înghiţind cu noduri o amară emoţie, pe care, văzând că n-o poate alunga, încerca s-o îndese la loc în inimă. Mă întreb ce-o fi gândind despre toate astea? Oare-l mulţumeşte? Ah! Uite-l că întoarce capul!

Domnul se oprise în stradă, şi-şi întorsese trupul pe jumătate, cu ochii încă aţintiţi pe galantar. De fapt, se răsucise pe călcâie şi făcuse un pas sau doi îndărăt, de parcă ar fi avut de gând să intre în prăvălie; dar se întâmplă că i-o luă înainte primul muşteriu al lui Hepzibah, micul canibal al lui Jim Crow, care, aruncând o privire spre galantar, fusese irezistibil ispitit de un elefant de turtă dulce. Ce poftă uriaşă avea ţâncul ăsta de-o şchioapă! Devorase doi Jim Crow imediat după gustarea de dimineaţă, şi acum un elefant, ca apetitiv pentru prânz! Când isprăvi cu această ultimă achiziţie, domnul mai vârstnic îşi reluase drumul şi dispăruse după colţul străzii.

— Ia-o cum îţi place, vere Jaffrey! murmură fata bătrână, înapoindu-se în prăvălie după ce scosese eu grijă capul pe uşă, privind în susul şi-n josul străzii. Ja-o cum îţi place! Mi-ai văzut micul meu galantar! Ei bine.» Ai ceva de

zis? Casa Pyncheon nu-i oare proprietatea mea cât timp voi trăi?

După acest incident, Hepzibah se retrase înnodaia din spatele prăvăliei, unde, la început, luă un ciorap pe jumătate împletit şi începu să croşeteze cu mici tresăriri nervoase şi dezordonate; dar curând, dându-şi seama că nu prea ţine socoteala ochiurilor, aruncă împletitura de o parte şi începu să străbată cu paşi iuţi încăperea. În cele din urmă, se opri în faţa portretului austerului puritan bătrân, străbunul ei şi întemeietorul casei.

Într-un anumit sens, pictura intrase aproape în pânză şi pălise pe după întunecimea aşternută de vreme; în alt sens însă, Hepzibah nu-şi putea închipui decât că devenise din ce în ce mai proeminentă şi mai izbitor expresivă, în tot timpul scurs de la prima ei familiarizare cu portretul, în frageda copilărie, şi până acum. Pentru că, în vreme ce conturul şi substanţa se întunecau şi se ştergeau pentru ochiul privitorului, caracterul sfidător, dur, şi în acelaşi timp ascuns, al personajului părea să iasă la suprafaţă, ca într-un fel de descătuşare spirituală. Uneori, la picturile foarte vechi poate fi observat acest efect. Chipurile personajelor capătă o expresie pe care un artist (dacă ar fi avut măcar un dram din vanitatea artiştilor de azi) n-ar fi cutezat niciodată să i-o înfăţişeze celui ce-i comandase portretul drept expresia caracteristică a chipului său, dar în care, cu toate acestea, recunoaştem pe dată reflectarea adevărului crud al unui suflet omenesc. În asemenea cazuri. Înţelegerea profundă, vădită de pictor, a trăsăturilor lăuntrice ale modelului s-a infiltrat în însăşi esenţa tabloului şi poate îi percepută numai după ce coloritul superficial a fost şters de timp.

În timp ce se uita la portret, Hepzibah tremura sub privirea lui. Veneraţia, moştenită din străbuni, pe care i-o purta o făcea să se teamă a judeca firea originalului cu asprimea la care o îndemna parţială întrezărire a

adevărului. Dar continua să-l privească, pentru că faţa portretului îi dădea putinţa

— Cel puţin aşa îşi închipuia – să înţeleagă mai bine şi mai adânc faţa omului pe care tocmai îl văzuse în stradă.

— Ei în persoană! murmură ca pentru sine. N-are decât să surâdă Jaffrey. Pyncheon cum i-o plăcea, dar dedesubt se ascunde tot chipul ăsta! puneţi-i o tichie pe ţeastă, şi un guler plisat, o mantie neagră, o *Biblie* într-o mână şi o spadă în cealaltă – şi-apoi Jaffrey Pyncheon n-are decât să surâdă cum i-o place; nimeni nu se va îndoi că bătrânul colonel Pyncheon a revenit printre noi! Jaffrey 6-a dovedit a fi omul în stare să clădească o nouă casă! Şi ar putea să şi atragă asupră-ne un nou blestem!

Astfel îşi ameţea Hepzibah mintea cu închipuirile trecutului. Trăise prea mult în singurătate

— Locuise atâta vreme în casa Pyncheon, încât mucegaiul lemnăriei îi pătrunsese până în creier. Ca să nu-şi piardă minţile, avea nevoie de o plimbare pe strada luminată de soarele amiezii.

Prin forţa contrastului, un alt chip i se contura în minte, un portret pe care-l zugrăvea în gând mult mai măgulitor decât ar fi cutezat orice artist s-o facă, şi totuşi cu atâta gingăşie, încât asemănarea rămânea desăvârşită. Miniatura executată de Malbone, deşi după acelaşi original, era mult inferioară portretului zugrăvit de Hepzibah din aer, cu penelul afecţiunii unite cu amintirea îndurerată. Molatic, blând, vesel contemplativ, cu buze pline, roşii, gata să se arcuiască într-un zâmbet pe care ochii păreau să-l vestească printr-o blajină scânteiere a pupilelor. Trăsături feminine, indivizibil contopite cu cele ale sexului slab! Oricum, miniatura lui Malbone surprinsese această din urmă ciudăţenie, aşa încât nu te puteai împiedica să te gândeşti la original altfel decât asemuindu-l cu mama lui, o femeie încântătoare şi plăcută, poate cu o oarecare moliciune de caracter, care făcea să-ţi

fie cu atât mai drag s-o cunoşti şi mai lesne s-o iubeşti.

„Da, gândi Hepzibah, cu o durere din care numai partea cea mai uşor de îndurat ţâşnea din inimă către pleoape, da, au persecutat-o pe maică-sa în el. Dânsul n-a fost niciodată un adevărat Pyncheon

Dar iată clopoţelul din prăvălie se auzi din nou; se părea că sunetul vine de la mari depărtări, atât de intens coborâse Hepzibah în adâncurile sepulcrale ale amintirilor. Înapoindu-se în prăvălie, dădu cu ochii de un bătrân, un umil locatar de pe strada Pyncheon, căruia în trecut îi îngăduise o bună bucată de timp să fie un fel de obişnuit al casei. Era un personaj uitat de vreme, care părea să fi avut dintotdeauna părul alb şi faţa zbârcită, şi să nu fi posedat nicicând mai mult de un singur dinte – şi acela pe jumătate măcinat – înfipt în falca de. sus, drept în faţă. Deşi Hepzibah era destul de coaptă, totuşi nu-şi putea aminti de vremea când moş Venner, aşa cum îi ziceau vecinii, n-ar fi străbătut strada în sus şi-n jos, cu silueta-i gârbovită, târşindu-şi greoi picioarele pe prundiş sau pe caldarâm. Şi cu toate astea respira în el un suflu rezistent şi viguros, care nu numai că-l ţinea în viaţă, dar îl făcea să ocupe un anumit loc, care altminteri ar fi rămas pustiu în această lume aparent atât de aglomerată.

HA o pornetutert tirtş-grăpiş după târguieli, cu paşii lui nu l şi târşiţi, eare te făceau să te întrebi dacă u să ajungă vreodată undeva; să taie cu fierăsli ătil câteva braţe de lemne pentru gospodărie, sau să despice un butoi vechi, ori să prefacă o scânduri de pin în surcele de foc; vara să sape cei câţiva metri de grădină ai unei case cu chirie ieftină, şi să împartă juma-juma roadele muncii sale; iarna, să cureţe zăpada de pe trotuar, să taie pârtie spre şopron, sau de-a lungul frânghiei de rufe; astea sunt câteva dintre serviciile esenţiale pe care moş Venner le îndeplinea pentru cel puţin douăzeci de familii. În cercul acestora, se bucura de acelaşi soi de privilegii şi, probabil, se simţea

înconjurat de acelaşi cald interes ca un preot în mijlocul enoriaşilor. Nu vom spune că avea pretenţii la un porc de zeciuială[5]; dar, ca o corespunzătoare expresie de respect, dimineaţă de dimineaţă dădea câte o raită ca să adune firimiturile de la mese şi resturile de la prânz, drept hrană pentru propriul său porc.

În tinereţea sa – căci, de fapt, există o vagă legendă că ar fi fost cândva nu chiar tânăr, dar, oricum, *mai* tânăr – moş Venner fusese socotit drept om cam sărac cu duhul. Învinuirea aceasta şi-o atrăsese realmente singur, prin faptul că nu năzuise aproape de loc la succesele după care aleargă ceilalţi oameni, iar în mecanismul vieţii îşi alesese doar acel rol umil şi modest oare aparţine celor declaraţi neputincioşi. Dar acum, la bătrâneţea lui înaintată – fie că îndelunga şi dura experienţă îi luminase într-adevăr mintea, fie că judecata slăbită îl făcea să nu-şi mai dea seama cât cântăreşte cu adevărat – fapt este că venerabilul bătrân avea pretenţia de a mânui înţelepciunea, iar cei din jur îl credeau. Şi, uneori, mai pulsa într-însul şi o vină de ceva ce semăna cu poezia; erau muşchiul verde sau floricelele răsărite prin crăpăturile minţii lui părăginite, şi care dădeau o aură de farmec la ceea ce în tinereţe sau în maturitate ar fi părut vulgar şi ordinar. Hepzibah îi nutrea consideraţie, pentru că se trăgea dintr-o familie cu nume vechi în oraş şi care pe vremuri fusese respectabilă. Şi o pricină mai întemeiată de a-i purta un soi de reverenţă familială era faptul că moş Venner însuşi constituia cea mai veche existenţă – dintre fiinţe şi dintre lucruri – de pe strada Pyncheon, cu excepţia Casei cu şapte frontoane şi poate a ulmului care o umbrea.

Acest patriarh i se înfăţişa acum lui Hepzibah, îmbrăcat într-o haină albastră, cu tăietură elegantă, care ajunsese la el, pesemne, din garderoba uzată a vreunui slujbaş spilcuit. – Cât despre pantaloni, erau dintr-o stofă

5 Clerul avea pe acea vreme dreptul la zeciuială.

ţesută din câlţi, cu crăcii foarte scurţi, dar curios umflaţi în spate într-o bulfă, şi totuşi potrivindu-se perfect cu silueta bătrânului, ceea ce despre haină nu s-ar fi putut spune de loc. Pălăria nu se potrivea cu nicio altă piesă vestimentară, şi cu atât mai puţin cu capul ce-o purta. Aşadar, moş Venner. era un bătrân gentleman hibrid, în parte el însuşi, dar în bună măsură altcineva; cârpăcelile avuseseră şi ele loc la epoci diferite; reprezenta deci o sinteză a epocilor şi a modelor.

— Ei, va să zică te-ai apucat de-adevăratelea de muncă, o întâmpină el, te-ai apucat de-adevăratelea! îmi pare bine. Tinerii nu trebuie niciodată să ducă o viaţă trândavă, şi nici bătrânii, de altfel, afară dacă i-au înţepenit reumatismele. Şi mie mi-au dat reumatismele semn; şi peste doi-trei ani, am să încep şi eu să mă gândesc să părăsesc afacerile şi să mă retrag la ferma mea. Aia de-acolo – casa cea mare de cărămidă, ştii dumneata care – unii îi zic şi azilul de săraci; dar mai întâi am de gând să-mi isprăvesc treburile, şi” după aceea mă retrag acolo să huzuresc şi eu şi să mă bucur de viaţă. Îmi pare bine să văd că şi dumneata începi să-ţi faci datoria, domnişoară Hepzibah.

— Îţi mulţumesc, moş Venner, răspunse Hepzibah zâmbind, pentru că întotdeauna simţea o pornire prietenoasă faţă de bătrânul simplu şi guraliv. Dacă ar fi avut de-a face cu o femeie, probabil că ar fi respins cu înţepare libertatea ce şi-o luase, dar din partea bătrânului o accepta. Într-adevăr, e timpul să mă apuc şi eu de muncă! Sau, ca să vorbim drept, am început şi eu taman la vârstă când ar fi trebuit să mă retrag.

— Să nu spui aşa ceva, domnişoară Hepzibah! Dumneata eşti încă tânără. Cum aşa, de mine abia pot să-mi aduc aminte de când eram tânăr, în schimb pe dumneata parcă te văd jucându-te încă în faţa uşii casei, o copiliţă! Cu toate că mai ades obişnuiai să şezi în prag şi

să priveşti în stradă, serioasă; pentru că întotdeauna aveai un fel de a fi foarte serios – un aer de om mare, chiar când erai de-o şchioapă. Parc-ar fi fost ieri; uite, îl văd şi pe bunicul dumitale cu mantia lui roşie, cu peruca albă, pălăria cu borul ridicat şi bastonul, ieşind din casă şi păşind cu atâta măreţie în stradă! Nobilii ăia bătrâni dinaintea Revoluţiei îşi dădeau nişte aere! în tinereţea mea, omului celui mai de vază din oraş i se zicea în mod obişnuit „rege”; şi nevesti-sii, nu i se zicea chiar regină, desigur, dar „lady”. Azi niciun om n-ar mai cuteza să se lase numit rege; şi dacă se simte cumva mai presus de oamenii de rând, nu face decât să se încline cu atât mai jos, până la ceilalţi. L-am întâlnit acum vreo zece minute pe vărul dumitale, judecătorul; şi uite aşa cum mă vezi în pantalonii mei vechi de căiţi, judecătorul şi-a scos pălăria în faţa mea, aşa cred! în orice caz, judecătorul s-a înclinat şi mi-a zâmbit.

— Da, răspunse Hepzibah pe un ton în care se strecurase, fără voia ei, puţină amărăciune. Se zice că vărul meu Jaffrey are un zâmbet foarte plăcut.

— Aşa şi e! întări moş Venner. Şi ăsta-i un lucru rar la un Pyncheon; pentru că, nu te supăra domnişoară Hepzibah, dar Pyncheonilor niciodată nu le-a mers vestea c-ar fi un neam de oameni de înţeles şi prea prietenoşi. Nu era cale să te apropii de ei. Dar, domnişoară Hepzibah, te rog să-mi spui – dacă unui om bătrân ca mine îi elngăduit să întrebe – de ce judecătorul Pyncheon, <u atâta avere cită are el, nu se înfăţişează la verişoara lui spunându-i să închidă pe dată prăvălia? Dumitale îţi face cinste să munceşti, dar judecătorului nu-i face cinste să te lase!

— Dacă nu te superi, moş Venner, n-aş vrea să discutăm despre acest lucru, răspunse Hepzibah cu răceală. Oricum însă, trebuie să spun că dacă prefer să-mi câştig singură existenţa, aceasta nu-i din vina judecătorului Pyncheon. Şi tot astfel nu el va purta vina,

adăugă ea ceva mai prietenos, amintindu-şi de privilegiile pe care i le confereau lui moş Venner vârstă şi umila sa familiaritate, nu el va purta vina dacă în curând voi găsi de cuviinţă să mă retrag şi eu la ferma dumitale.

— Şi nici nu-i un loc prea rău ferma asta a mea! strigă vesel moşneagul, de parcă într-adevăr perspectiva era foarte atrăgătoare. Nu-i rea clădirea cea mare de cărămidă a fermei, mai ales pentru cine o să dea acolo peste o sumedenie de vechi prieteni, aşa cum o să se întâmple cu mine. Uneori, în serile de iarnă, jinduiesc să mă aflu acolo printre ei; că-i treabă tare plicticoasă pentru un om mai în vârstă şi singur, aşa ca mine, să moţăie ore la rând, fără altă tovărăşie decât soba bine încinsă. Vară, iarnă, găseşti numai lucruri bune de spus despre ferma mea! Sau, de pildă, toamna, ce poate fi mai plăcut decât să petreci o zi întreagă pe lângă şură sau pe lângă stiva de lemne, în partea unde bate soarele, stând la taifas cu cineva pe care-l ştii de-o seamă cu tine; sau tândălind poate cu vreun tont din născare, care ştie cum se trândăveşte, pentru că nici măcar yankeii noştri cei vajnici n-au putut găsi mijlocul să stoarcă vreun folos de la el. Pe cuvântul meu, domnişoară Hepzibah, nu ştiu dacă în toată viaţa de până acum m-am simţit mai bine decât am de gând să rife simt la ferma mea, căreia unii îi spun azilul de săraci. Dar dumneata, dumneata eşti încă tânără; dumneata nu ai nevoie să te duci acolo! Pentru dumneata o să se ivească ceva mai bun! Sunt eu sigur de asta!

Hepzibah îşi imagină că desluşeşte o notă ciudata în privirea şi în tonul venerabilului ei prieten; până-ntr-atât, încât îi scrută cu considerabilă seriozitate faţa, străduindu-se să discearnă ce tainic înţeles – dac-o fi existat vreunul – se ascunde acolo. Fiinţele ale căror vieţi au atins punctul suprem al deznădejdii, trăiesc aproape invariabil din speranţe, şi aceasta cu o largheţe cu atât mai iluzorie, cu cât deţin temeiuri din ce în ce mai puţin concrete din care

să-şi poată făuri o chibzuită şi cumpănită aşteptare a binelui. Şi astfel, în tot timpul cât Hepzibah îşi materializase planul prăvălioarei, nutrise o speranţă nemărturisită că soarta va şti să născocească vreun truc de saltimbanc prin care s-o ajute. De pildă, un unchi plecat pe mare, spre Indii, în urmă cu cincizeci de ani şi despre care nimeni nu mai auzise nimic, ar fi putut să se reîntoarcă şi s-o adopte pentru a-i fi sprijinul bătrâneţii înaintate şi ruinate, împodobind-o cu perle, cu diamante, şaluri şi turbane orientale, şi făcând din ea suprema moştenitoare a incalculabilelor sale comori. Sau acel membru al Parlamentului britanic, care era acum în fruntea ramurii engleze a familiei Pyncheon – şi cu care tulpina mai veche de dincoace de Oceanul Atlantic nu mai întreţinuse relaţii, de loc sau în prea mică măsură, de două secole încoace – acest strălucit gentleman ar fi putut s-o invite pe Hepzibah să părăsească dărăpănata Casă cu şapte frontoane şi să vină să locuiască împreună cu familia lui la Pyncheon Hall. Dar, din motive bine întemeiate, ea nu i-ar fi putut accepta invitaţia. De aceea, era mult mai probabil ca urmaşii unui Pyncheon din generaţiile trecute, care emigrase în Virginia, unde devenise mare plantator, auzind de sărăcia în care se zbătea Hepzibah şi sub imboldul minunatei generozităţi de caracter cu care amestecul Virginian trebuie să fi îmbogăţit sângele din Noya Anglie, îi vor trimite un mandat de o mie de dolari, strecurând subtila aluzie că această favoare va fi repetată anual. Sau – şi, desigur, un lucru atât de incontestabil nu depăşeşte limitele speranţelor rezonabile – marile – revendicări de proprietate asupra ţinutului Waldo ar putea fi în cele din urmă soluţionate în favoarea familiei Pyncheon; aşa încât, în loc să ţină o dugheană de mărunţişuri, Hepzibah ar putea să-şi clădească un palat şi să privească, din cel mai m-a fi dintre turnuri, dealurile, văile, pădurile, câmpurile şi oraşele care ai fi numai partea cuvenită ei din teritoriul

strămoşesc.

Acestea sunt câteva dintre fanteziile la care visa de multă vreme; şi, însoţindu-se cu asemenea speranţe, întâmplătoarea încercare a lui moş Venner de a-i da curaj, făcu să scânteieze o stranie iluminaţie sărbătorească în chiliuţele sărace, pustii şi dezolate ale minţii ei, de parcă în această lume lăuntrică s-ar fi aprins dintr-odată policandre. Dar, fie că bătrânul nu ştia nimic despre castelele ei de nisip – şi cum ar fi putut să ştie? – fie că încruntarea ei, de astă dată reală, i-a tulburat amintirile, efect pe care l-ar fi avut şi asupra unui om mai curajos, fapt este că în loc să-şi întărească mai departe ideea, moş Venner s-a mulţumit s-o fericească în continuare pe Hepzibah cu câteva sfaturi înţelepte privind arta de a ţine o prăvălie.

„Să nu dai pe datorie! aşa sunau câteva din maximele lui de aur. Niciodată să nu primeşti bancnote de hârtie. Fii cu ochii în patru când dai restul 1 încearcă banul de argint după sunet, lovindu-l de cântar. Să schimbi toate monezile englezeşti de juma de penny şi bănuţii mărunţi de aramă, de care-i plin oraşul. În timpul liber, împleteşte ciorapi de lână pentru copii şi mănuşi c-un deget! Prepară-ţi singură drojdia de bere şi berea de ghimber!”

În timp ce Hepzibah făcea tot ce-i sta în putinţă ca să digere pilulele tari ale înţelepciunii oferite până atunci, bătrânul dădu grai ultimului şi, după cum afirma el, celui mai însemnat dintre sfaturile sale, şi anume:

— Întâmpină-ţi muşteriii cu o faţă luminoasă şi zâmbeşte-le plăcut când le înmânezi marfa cerută. O marfă veche, dar muiată într-un zâmbet bun, cald, însorit, se vinde mult mai bine decât una proaspătă pe care-o întinzi cu o mutră acră.

La auzul acestui din urmă aforism, biata Hepzibah răspunse cu un suspin atât de adânc şi furtunos, încât aproape că-l luă pe sus pe moş Venner, ca pe o frunză

veştedă – ceea ce şi era – în faţa vântului de toamnă. Când îşi recăpăta echilibrul, bătrânul se aplecă spre ea şi, cu o faţă care oglindea multă simţire, îi făcu semn să se apropie:

— Când îl aştepţi să se întoarcă? şopti.

— Despre cine vorbeşti? întrebă Hepzibah pălind.

— A! Nu-ţi place să discutăm despre asta, comentă moş Venner. Bine, bine! Nu mai scot un cuvinţel, cu toate că tot oraşul vorbeşte. Mi-l aduc aminte, domnişoară Hepzibah, încă de pe când mergea în patru labe.

În tot restul după-amiezii, biata Hepzibah s-a achitat de îndatoririle de negustoreasă încă şi mai jalnic decât la începutul acestei zile de chin. Ai fi spus că umblă ca-n vis; sau, mai curând, însufleţirea vie şi realitatea materială pe care o îmbrăcau simţirile ei lăuntrice, făceau ca tot ce era împrejurare concretă exterioară să-şi piardă consistenţa, asemenea fantasmeloi obsedante ale unui somn pe jumătate treaz. Continua să răspundă mecanic la chemările dese ale clopoţelului, iar la cererea muşteriilor, scotocea cu priviri pierdute prin prăvălie, oferindu-le un articol după altul şi dând deoparte – în chip perfid, bănuiau cei mai mulţi dintre ei – tocmai obiectul pe care-l ceruseră. Într-adevăr, ce haos trist când spiritul îţi zboară într-una la trecut, ori la viitorul şi mai înfricoşător, sau, oricum, trece graniţa imaterială dintre sălaşul lui şi lumea reală; fier trupului nu-i rămâne altceva de făcut decât să se călăuzească de unul singur, atâta cât poate, adică nu după mult mai mult decât mecanismele vieţii animale. E ca un fel de moarte, dar lipsită de calmul privilegiu al morţii: eliberarea de frământările muritorilor. Şi cel mai rău e atunci când îndatoririle reale constau în fleacuri meschine ca acelea ce chinuiau acum sufletul contemplativ al bătrânei nobile. Şi, aşa cum numai o soartă duşmănoasă poate rândui lucrurile, în cursul după amiezii fu o mare afluenţă de clienţi. Hepzibah orbecăia de ici colo prin

strâmta ei prăvălie, săvârşind greşelile cele mai neauzite: lega grămăjoare ba de douăsprezece, ba de şapte lumânări de seu, în loc de zece la o livră; vindea ghimber în loc de tutun scoţian de prizat, ace cu gămălie, în loc de ace de cusut; se înşela când dădea restul, uneori spre paguba clientului dar mult mai des spre paguba ei; şi astfel mergea înainte, făcând tot ce putea ca să reinstaureze haosul în univers, până când, la sfârşitul zilei de lucru, spre marea ei uimire, găsi sertarul de bani aproape gol. După toată activitatea ei trudnică, suma beneficiilor era poate de şase monezi de aramă şi o dubioasă monedă de nouă penny care până la urmă se dovedi a fi tot de aramă.

La acest preţ, sau la oricare alt preţ, nu putu decât să se bucure că ziua de lucru luase sfârşit. Nicicând până atunci nu fusese conştientă de insuportabila tărăgănare a răstimpului care se scurge între zori şi asfinţit, de trista plictiseală de a nu fi avut nimic de făcut, precum şi de înţelepciunea de care ai da dovadă culcându-te pe dată să zaci într-o ursuză resemnare şi lăsând viaţa, cu caznele şi nedreptăţile ei, să-ţi calce în picioare trupul sleit!

Ultima operaţie comercială a zilei fu încheiată tot cu micul devorator al lui Jim Crow şi al elefantului, care de astă dată îşi propusese să mănânce o caramea. În năuceala ei, Hepzibah îi oferi mai întâi un soldat de lemn, apoi un pumn de bile; cum niciunul din aceste articole nu răspundea poftei – de altfel omnivore – a puştiului, scoase repede tot stocul ei de istorie naturală reprodusă în turtă dulce, şi-l înghionti pe micul client afară din prăvălie. Înfăşură apoi clopoţelul într-un ciorap de lână neisprăvit, şi trase drugul de lemn pe uşă.

În timpul acestei din urmă operaţii, un omnibuz se opri sub ramurile ulmului. Inima lui Hepzibah îi sări în gâtlej. Îndepărtată şi întunecoasă, fără nicio rază de soare care să se prizărească printre zăbrele, era acea zonă a Trecutului din care unicul ci musafir putea fi aşteptat să

sosească. Avea să-l reîntâlnească oare acum?

În orice caz, cineva străbătea omnibuzul venind din spate şi îndreptându-se spre uşa de ieşire. Coborî un domn; dar numai ca să ofere mina unei tinere fete, a cărei siluetă sprintenă – ce nu avea în niciun caz nevoie de ajutor – cobora acum scările şi executa un mic salt aerian de pe ultima treaptă pe caldarâm. Îşi răsplăti cavalerul cu un zâmbet, a cărui veselă strălucire se reflecta încă pe faţa domnului când se urcă din nou în vehicul. Fata se întoarse apoi spre Casa cu şapte frontoane, la a cărei uşă – nu la uşa prăvăliei, ci la anticul portal – conducătorul omnibuzului depusese o valiză uşoară şi cu o cutie de pălării. După ce bătu puternic în uşă cu vechiul mâner de oţel, conducătorul îşi părăsi pasagera cu bagajul în prag şi plecă.

„Cine poate fi? gândi Hepzibah, care-şi încordase ochii, concentrându-le focarul la maximum cu putinţă. Fata trebuie să fi greşit adresa”.

Se strecură tiptil în hol şi, fără să sedase văzuttă, privi prin lucarnele prăfuite ale portalului la faţă tânără, înfloritoare, veselă, care dorea să intre în vechea şi mohorâtă clădire. Era o faţă înaintea căreia orice uşă s-ar fi deschis de la sine.

Copila, atât de. fragedă, de neconvenţională, dar, în acelaşi timp, atât de disciplinată şi de supţisă regulilor societăţii – lucru pe care-l recunoşteai în ea pe dată – alcătuia, în clipa aceea, un contrast izbitor cu tot ce o înconjura. Mizera şi urâta pădure de bălării uriaşe care cotropiseră colţul casei, greoaia proeminenţă a catului de sus care-şi arunca umbra asupră-i, lemnăria mâncată de vreme a uşii – nimic din toate acestea nu ţinea de lumea fetei. Dar întocmai cum o rază de soare, rătăcită într-un cotlon oricât de posomorât, creează pe dată impresia că acolo-i locul ei, tot aşa părea cu totul potrivit ca fata să se afle în pragul uşii. Şi la fel de firesc era ca uşa să se

deschidă, făcându-i loc să intre. Însăşi domnişoara bătrână, al cărei prim impuls fusese cu totul potrivnic ospitalităţii, începu curând să simtă că uşa ar trebui smucită din loc şi cheia ruginită întoarsă în broasca ostilă.

„Să fie oare Phoebe? se întrebă ea. Trebuie să fie micuţa Phoebe, pentru că nu poate fi nimeni altcineva – şi am desluşit o asemănare cu tatăl ei. Dar ce caută aici? Şi numai o verişoară de la ţară poate să-ţi pice în felul ăsta pe cap, fără să te înştiinţeze măcar cu o zi înainte, fără să întrebe dacă e binevenită! Ei, se vede că e nevoie să tragă undeva pentru o noapte, aşa bănuiesc; şi mâine copila o să se întoarcă înapoi, la maică-sa

Phoebe, trebuie să se ştie, era acea mlădiţă a neamului Pyncheon, despre care am mai pomenit că locuia undeva la ţară, în Noua Anglie, acolo unde vechile deprinderi şi simţăminte de familie sunt încă în bună măsură păstrate. În cercul ei, nu era socotit nepotrivit ca rubedeniile să se viziteze unele pe altele fără invitaţie specială şi fără comunicări preliminare şi ceremonioase. Totuşi, ţinând seama de felul de viaţă retras al domnişoarei Hepzibah, îi fusese scrisă şi expediată o scrisoare cuprinzând vestea proiectatei vizite a lui Phoebe! Această epistolă se găsea de vreo trei-patru zile în buzunarul poştaşului, care, întâmplându-se să n-aibă altă treabă pe strada Pyncheon, nu găsise încă de cuviinţă să treacă pe la Casa cu şapte frontoane.

„Nu, nu poate să rămână mai mult de-o noapte, îşi spuse Hepzibah trăgând ivărul de pe uşă. Dacă ar găsi-o Clifford aci, s-ar putea să se necăjească? 4

V

MAI ŞI NOIEMBRIE

În noaptea sosirii sale, Phoebe Pyncheon dormi într-o cameră care dădea în grădina vechii case. Încăperea răspundea spre răsărit, aşa încât, la ceasul hotărât, o revărsare de lumină purpurie inundă fereastra, scăldând în

aceeaşi culoare tavanul răpciugos şi tapetul scorojit. Patul lui Phoebe avea perdele: un baldachin antic, întunecat, cu volane grele, drapate, dintr-un material bogat şi chiar fastuos la timpul său, dar care acum atârnau deasupra fetei asemenea unui nor greu, făcând ca în colţişorul acela să fie încă noapte, în timp ce de jur-împrejur începea să fie zi. Oricum însă, lumina dimineţii se furişă curând prin despicătura perdelelor fanate. Aflând în pat un oaspete necunoscut – cu obrajii îmbujoraţi, aidoma că ai aurorei, iar în mădularele pe care le părăsea somnul, un freamăt uşor ca înfiorarea frunzişului unduit de briza zorilor – dimineaţa îi atinse fruntea cu un sărut. Era mângâierea pe care fecioara cu mărgăritare de rouă – aşa cum e de-a pururi aurora – o dăruia surorii ei adormite, parte dintr-un imbold drăgăstos, parte ca un graţios semn că e vremea să deschidă ochii.

La atingerea buzelor luminii, Phoebe se deşteptă liniştită şi, o clipă, nu-şi aduse aminte unde se află şi nici cum se făcea că perdelele acelea neguroase se împreunau asupră-i. Într-adevăr, nimic nu-i era foarte limpede, în afară, de faptul că se luminase de zi şi că, ori ce-avea să urmeze, se cuvenea înainte de toate să coboare din pat şi să-şi rostească rugăciunile. Se simţea îmbiată spre cucernicie mai mult de înfăţişarea austeră a odăii şi a mobilei, şi mai cu seamă de scaunele înalte, ţepene; unul dintre acestea se găsea chiar lângă patul ei şi s-ar fi spus că vreun personaj din alte vremuri veghease acolo întreaga noapte şi se mistuise tocmai la timp pentru a nu se da în vileag.

Când Phoebe fu gata îmbrăcată, furişă o privire, pe fereastră şi zări în grădină un boschet de trandafiri. Cum tufişul crescuse foarte înalt şi stufos, fusese proptit de peretele casei şi părea nins în întregime cu roze albe, de o specie rară şi foarte frumoasă. Mai târziu, fata descoperi că mare parte din flori aveau inima mâncată de mucegai

sau de rugină; dar, privit de la depărtare, tufişul de trandafiri arăta de parcă atunci fusese transplantat din paradis, laolaltă cu glia din care creştea. Adevărul este că fusese sădit de Alice Pyncheon – străstrămătuşa lui Phoebe – într-un pământ care, dac-ar fi să-i ţinem socoteala numai de când era folosit ca petic de grădină, ajunsese să fie îngrăşat de vegetaţia putrezită în decurs de două secole. Aşa cum creşteau din străvechiul sol, florile continuau încă să înalţe o mireasmă dulce şi proaspătă către creatorul lor; mireasmă care nu era cu nimic mai puţin pură ori binevenită pentru faptul că se îngemăna cu răsuflarea fragedă a lui Phoebe, în clipa când plutea pe lângă fereastra acesteia. Coborând în grabă scara scârţâitoare, fata intră în grădină, culese câteva roze dintre cele mai desăvârşite şi le aduse în camera ei.

Micuţa Phoebe era una dintre persoanele care posedă, ca avut exclusiv personal, darul rânduirii lucrurilor. Este un fel de magie naturală care dă acelor norocoase fiinţe putinţa să scoată la iveală însuşirile ascunse ale obiectelor din jur; şi mai cu seamă să dea o înfăţişare de confort şi de cămin îmbietor oricărui loc în care s-ar întâmpla să se afle pentru un răstimp oricât de scurt. O cocioabă Sălbatică înjghebată din crengi azvârlite una peste alta de către călătorii ce străbat o pădure virgină, se va pătrunde de intimitatea căminului numai după o singură noapte în care asemenea făptură ar dormi în ea, şi ar păstra-o încă multă vreme după ce tăcuta siluetă s-ar fi mistuit în umbrele junglei. Şi nu o mică doză de asemenea farmec vrăjitoresc era necesară în odaia pustie, tristă şi întunecoasă a lui Phoebe, atâta amar de vreme nelocuită de nimeni – în afară de păianjeni, şoareci, şobolani şi stafii – încât părea toată năpădită de deznădejdea care pândeşte să şteargă orice urmă a unor ceasuri mai fericite cândva petrecute de un om. În ce a constat anume prefacerea adusă de Phoebe, ne e cu

neputinţă să arătăm. Părea să nu” urmeze un plan dinainte gândit, şi se mulţumea c-o atingere ici, cu alta colo; mută câteva mobile în lumină şi târî altele în umbră; ridică o perdea şi lăsă o alta în jos; şi, numai după o jumătate de ceas, izbuti din plin să dăruiască încăperii un zâmbet blând şi ademenitor. Numai cu o noapte în urmă, odaia aceea semănasc cel mai mult cu inima fetei bătrâne; pentru că nici în una, nici în cealaltă nu răzbea lumina soarelui sau a focului de cămin; şi în afară de fantome şi de fantomatice amintiri, de mulţi ani încoace niciun alt oaspete nu mai populase nici inima şi nici odaia.

Mai exista încă o curiozitate a acestui farmec de nepătruns. Dormitorul lui Phoebe era, fără îndoială, o încăpere ce fusese martoră unui lung şir de trăiri felurite, întocmai ca o scenă pe care se joacă viaţa omenească; acolo pâlpâiseră bucuriile nopţilor de nuntă; noii nemuritori acolo văzuseră lumina zilei pământeşti; acolo se stinseseră bătrânii. Dar – fie din pricina trandafirilor albi, or din a nu ştiu cărei subtile înrâuriri – o persoană cu intuiţie delicată şi-ar fi dat numaidecât seama că acum odaia devenise iatacul unei fecioare, care, prin răsuflarea-i înmiresmată şi gândurile-i însorite, purificase încăperea de urmele răului şi ale durerii. Visurile care-i înfloriseră somnul peste noapte fiind atât de fericite, izgoniseră tristeţea şi acum se înstăpâniseră în locui pe încăpere.

După ce-şi rândui camera după placul ei, Phoebe ieşi din nou, cu gândul să coboare iar în grădină. În afară de boschetul de trandafiri, mai zărise şi alte soiuri de flori care creşteau acolo în sălbăticia neîngrijiririi, stânjenindu-şi una alteia dezvoltarea (aşa cum se întâmplă adeseori şi în societatea omenească) prin necultivata lor încâlcire şi îmbulzeală. În capul scării o întâlni pe Hepzibah, şi cum era încă devreme, aceasta o invită într-o cameră pe care-ar fi numit-o probabil budoar dacă instrucţiunea ei ar fi cuprins asemenea expresie franţuzească. Era împodobită

cu câteva cărţi vechi, un coş de lucru de mână, o măsuţă de scris îmbâcsitu de praf; şi la un perete se afla o mobilă cu un aspect foarte ciudat, despre care bătrâna domnişoară îi spuse lui Phoebe că e un clavecin. Părea mai curând un coşciug; şi, într-adevăr, cum de ani de zile nimeni nu-i atinsese clapele şi nici nu-l deschisese, pesemne că adăpostea în el multă muzică moartă, sufocată din lipsă de aer. Nu se ştia că vreo mână de om să-i fi atins vreodată coardele din vremea Alicei Pyncheon, care deprinsese în Europa dulcea artă a melodiei.

Hepzibah o invită pe tânăra ei vizitatoare să ia loc, şi, aşezându-se şi ea pe un scaun alăturat, scrută cu atâta seriozitate micuţa siluetă îngrijită a lui Phoebe, de parc-ar fi vrut să-i descopere resorturile şi mecanismele tainice.

— Verişoară Phqebe, îi spuse în cele din urmă, într-adevăr nu văd cum aş putea să te ţin aici.

În cuvintele acestea nu răsuna nicidecum acea nepoliteţe inospitalieră care l-ar putea izbi pe cititor; pentru că între cele două verişoare avusese loc cu o seară înainte o discuţie prin care ajunseseră să se înţeleagă oarecum una pe cealaltă. Hepzibah cunoştea îndeajuns lucrurile ca să poată înţelege că împrejurările (rezultate din faptul că mama fetei se recăsătorise) făceau de dorit pentru Phoebe să-şi caute un alt cămin. Şi nici nu interpreta greşit caracterul fetei şi acea râvnă sănătoasă care-l străbăte-a – una dintre cele mai merituoase trăsături ale femeilor din Noua Anglie – şi care-i dăduse ghes, cum s-ar spune, să-şi caute singură norocul, dar cu respectabila intenţie de a aduce tot atâta folos lumii pe cât ar putea culege şi ea. Cum Hepzibah era una dintre rudele ei cele mai apropiate, fireşte că i s-a adresat ei, dar fără gândul de a se vâri cu sila sub ocrotirea verişoarei, ci numai cu dorinţa de a-i cere adăpost pentru o săptămână sau două, perioadă care s-ar fi putut prelungi fără margine dacă s-ar fi dovedit prielnică amândurora.

De aceea, la observaţia directă făcută de Hepzibah, Phoebe răspunse la fel de sincer, dar cu mai multă voioşie:

— Scumpă verişoară, n-aş putea spune cum o să fie, dar cred că ne-am împăca mult mai bine decât gândeşti.

— Eşti o fată bună, asta văd bine, urmă Hepzibah, şi şovăiala mea nu porneşte de aici. Dar, Phoebe, casa asta a mea e un loc prea trist pentru o copilă tânără. Şi dacă vântul şi ploaia, ba iarna chiar şi zăpada, pătrund în pod şi în odăile de sus, în schimb lumina soarelui nu pătrunde niciodată. Cât despre mine, vezi bine ce sunt – o bătrână posomorâtă şi singuratică (căci încep să mă socotesc bătrână, Phoebe), cu o fire, mi-e teamă, cam arţăgoasă şi cu cea mai ursuză dispoziţie cu putinţă. Nu pot să-ţi fac o viaţă plăcută, verişoară Phoebe, şi nici măcar nu-ţi pot asigura pâinea cea de toate zilele.

— În schimb eu sunt o fire veselă „răspunse

Phoebe zâmbind, însă cu o notă de demnitate în glas, şi am de gând să-mi câştig singură pâinea. Ştii bine că n-am fost crescută ca o membră a familiei Pyncheon. Şi într-un sat din Noua Anglie, fetele învaţă multe.

— Ah, Phoebe, oftă Hepzibah, aicea la oraş cunoştinţele tale nu-ţi vor fi de prea mare folos! Şi mă doare gândul că-ţi vei irosi tinereţea într-un oraş ca ăsta. Peste o lună sau două, obrajii tăi or să-şi piardă bujorii. Uită-te la faţa mea! – şi, într-adevăr, contrastul era izbitor – vezi cât de palidă sunt. De mult mă urmăreşte ideea că praful şi paragină neîntreruptă a clădirilor ăstora vechi sunt tare nesănătoase pentru plămâni.

— Dar aici am şi grădina, şi florile cărora o să le port de grijă, răspunse Phoebe. O să-mi păstrez. sănătatea făcând multă mişcare în aer liber.

— Şi apoi, fetiţo, exclamă Hepzibah ridicându-se brusc de pe scaun ca şi cum ar fi vrut să pună capăt convorbirii, nu eu sunt aceea care hotureşte cine poate rămâne ca musafir sau locatar al vechii case Pyncheon. Se

întoarce stăpânul casei.

— Vrei să spui judecătorul Pyncheon? întrebă Phoebe surprinsă.

— Judecătorul Pyncheon exclamă verişoara ei cu supărare. Atât timp cât trăiesc eu, judecătorul n-o să calce pragul acestei case. Nu, nu! Phoebe, am să-ţi arăt chipul celui despre care vorbesc.

Se duse în căutarea miniaturii pe care am mai descris-o, şi reveni cu ea în mână. Dându-i-o lui Phoebe, îi scrută cu încordare faţa aşteptându-i cu un fel de gelozie reacţia la vederea portretului.

— Cum îi găseşti chipul? întrebă Hepzibah.

— E plăcut – e foarte frumos, zise Phoebe cu admiraţie. E cea mai dulce faţă pe care ar putea-o avea un bărbat, sau pe care ar trebui s-o aibă. Are ceva din expresia unui copil – fără să fie totuşi copilăros – numai că-ţi inspiră atâta duioşie! Un chip care n-ar fi trebuit să cunoască niciodată suferinţa. Îţi vine să faci orice ca să-l cruţi de greu ori de durere. Cine este, verişoară Hepzibah?

— N-ai auzit vorbindu-se niciodată, şopti verişoara aplecându-se spre ea, despre Clifford Pyncheon?

— Niciodată! Nu credeam că mai sunt alţi Pyncheon în afară de dumneata şi de vărul nostru Jaffrey. Şi totuşi, parc-am auzit de numele Clifford Pyncheon. Da – l-am auzit rostit de tata sau de: mama). dar nu-i; cineva care n murit de mult?

— Ei, ei, fetiţo, poate c-aşa o fi, răspunse. Hepzibah cu un râs trist, lugubru, dar nu ştii tu că în casele foarte vechi, cum e asta de aici, morţii se pot întoarce oricând? Vom vedea. Şi, verişoară Phoebe, dacă după toate câte ţi le-am spus încă nu ite-a părăsit curajul, înseamnă că nu ne vom despărţi chiar atât de curând. Pentru momentul de faţă, copila mea, fii bine venită în căminul acesta, singurul pe care ţi-l poate oferi verişoara ta.

Dându-i această încredinţare drămuită, dar nu chiar

rece, că o va găzdui, Hepzibah o sărută pe obraz. Apoi coborâră la parter unde. Pheobe – nu atâta pentru a-şi lua rolul în primire, cât simţindu-se atrasă prin magnetismul îndemânării ei înnăscute – se arătă foarte activă în prepararea micului dejun. În timp ce stăpâna casei, aşa cum se întâmplă cu persoanele din categoria structurilor rigide şi nemaleabile, se ţinu mai mult deoparte; doritoare să dea o mână de ajutor şi totuşi conştientă că nepriceperea ei n-ar face decât să stânjenească treaba. Phoebe şi flacăra pe care fierbea apa din ceainic, erau deopotrivă de luminoase, zglobii şi utile, fiecare în misiunea ei. Hepzibah privea din străfundurile obişnuitei sale apatii – inevitabil rezultat al unei îndelungi solitudini – ca dintr-o altă sferă. Totuşi nu era cu putinţă să nu se arate interesată, ba chiar amuzată de promptitudinea cu care noua ei locatară se adapta împrejurărilor, şi supunea întreaga gospodărie şi mai ales vechile şi ruginitele ei ustensile, făcându-le să-i slujească dorinţele. Şi în orice făcea, nu depunea niciun efort conştient, ba chiar adeseori izbucnea în frânturi de cântec, foarte plăcute la auz. Această armonie firească o asemuia pe Phoebe unei păsăruici într-un arbore umbros; sau îţi sugera gândul că revărsarea vieţii susura în inima ei cum susură pârâiaşul într-o vâlcea însorită. Toate acestea însemnau voioşia unei firi active, care află bucurie în muncă, împrumutând astfel frumuseţe efortului; era o trăsătură caracteristică Noii Anglii: în ţesătura vechiului şi întunecatului zăbranic al puritanismului, se împletise un fir de aur.

Hepzibah scoase nişte antice linguriţe de argint, gravate cu emblema familiei, şi un serviciu de ceai din porţelan pictat cu figuri groteşti de oameni, păsări şi fiare, într-un peisaj deopotrivă de grotesc. Aceste figuri pictate erau nişte ciudaţi oameni de duh, într-o lume a lor, o lume de strălucire vie, cel puţin în ce priveşte culoarea, încă neştearsă, deşi ceainicul şi ceştile erau la fel de vechi ca

însăşi deprinderea de a se bea ceai.

— Stră-stră-stră-bunica ta a primit aceste ceşti ca dar de nuntă, o informă Hepzibah pe Phoebe. Era o Davenport, dintr-o familie foarte aleasă. Acestea au fost aproape primele ceşti folosite în colonie; şi dacă vreodată s-ar sparge vreuna, s-ar frânge şi inima mea. Dar e lipsit de noimă să vorbesc astfel despre o ceaşcă fragilă, când îmi aduc aminte prin câte a trecut inima mea şi totuşi nu s-a frânt.

Ceştile, care pesemne nu mai fuseseră folosite din tinereţea lui Hepzibah, adunaseră o grea povară de praf, pe care Phoebe o. spăla acum cu atâtagrijă şi gingăşie, încât o satisfăcu până şi pe proprietara porţelanului nestemat.

— Ce micuţă bună gospodină eşti! exclamă aceasta din urmă zâmbind, dar în acelaşi timp încruntându-se atât de cumplit, încât zâmbetul părea o rază de soare prizărită pe sub un nor de furtună. Eşti tot atât depricepută şi la alte lucruri? La carte te pricepi le lei de bifte ca la spălatul ceştilor?

— Nu prea, din păcate, răspunse Phoebe râzând de chipul în care o întrebase Hepzibah. Dar vara trecută am fost învăţătoarea copiilor din districtul nostru, şi aş mai fi putut fi şi acum.

— A, foarte bine, observă bătrâna domnişoară, îndreptându-şi spinarea. Se vede că ai moştenit toate astea de la maică-ta. N-am cunoscut niciodată vreun Pyncheon cu asemenea înclinaţii.

E bizar dar nu mai puţin adevărat că oamenii, în general, sunt la fel de mândri, ba poate chiar mai mult, de slăbiciunile moştenite, ca şi de însuşirile valoroase; aşa cum era Hepzibah de pildă, cu privire la nepriceperea înnăscută – ca să-i spunem astfel – a familiei Pyncheon în legătură cu activităţile practice. O considera o trăsătură ereditară; şi poate că aşa şi era, dar, din neferi care, o

trăsătură bolnăvicioasă, din acelea ce se ivesc deseori în familiile care se menţin vreme îndelungată mai presus de societate.

Înainte de a se fi isprăvit gustarea de dimineaţă, clopoţelul din prăvălie zăngăni şi Hepzibah lăsă din mână rămăşiţele ultimei ceşti de ceai, cu o expresie de disperare lividă, de-ţi era mai mare mila s-o priveşti. Când e vorba de o îndeletnicire dezgustătoare, cea de-a doua zi e de obicei mai rea decât prima: ne întoarcem din nou la calvar, purtând în mădulare întreaga durere a torturii de ieri. În orice caz, Hepzibah era încredinţată pe deplin că nu se va putea deprinde niciodată cu clopoţelul acela arţăgos şi impertinent. Oricât de des se repeta, sunetul îi biciuia nervii cu duritate şi bruscheţe. Şi mai cu seamă acum când linguriţele gravate şi porţelanul antic îi răscoliseră măgulitoare gânduri de nobleţe, simţea că-i este cu neputinţă să înfrunte un muşteriu.

— Nu te osteni, iubită verişoară! strigă Phoebe săltându-se uşoară de pe scaun. Astăzi voi fi eu negustoriţă.

— Tu, fetiţo? exclamă Hepzibah. Ce se pricepe o fată de-ţară la asemenea treburi!

— A, eu. făceamcumpărăturile pentru întreaga familie iar prăvălia, din sat. Şi am avut o tejghea la un bazar, unde am făcut cea mai mare vânzare. Lucrurile astea nu se învaţă; ţin de o îndemânare care îţi. pătrunde în vine, bănuiesc, odată cu sângele mamei, adăugă ea zâmbind. Ai să vezi că am să fiu o negustoriţă tot atât de pricepută pe cât sunt ca gospodină.

Bătrână nobilă se furişă în spatele fetei şi, din coridor, trase cu ochiul în prăvălie, s-o vadă cum se descurcă în sarcina pe care şi-o asumase. Venise o clientă cu încurcături. O femeie foarte bătrână, îmbrăcată într-o rochie albă scurtă şi o jupă verde, cu o salbă de mărgele de aur la gât şi purtând pe cap ceva ce semăna cu o. scufie

de noapte, adusese o legătură de fire de tort, pentru a le da în schimbul unor mărfuri din prăvălie. Era, pesemne, ultima persoană din oraş care menţinea încă în permanentă mişcare roata de tors. Merita să auzi vocea drâită şi seacă a bătrânei doamne, şi glasul plăcut al lui Phoebe, împletindu-se în firul răsucit ai discuţiei şi, mai vrednic de interes ar fi fost să urmăreşti contrastul dintre cele două figuri. – una atât de luminoasă şi de înflorită, cealaltă ruinată şi cenuşie – despărţite aparent numai de tejgheaua dintre ele dar, în realitate, de mai. bine de şaizeci de ani. Cât despre târg, s-au înfruntat viclenia şi abilitatea minţii zbârcite cu cinstea şi înţelepciunea înnăscute.

— Ei, n-a mers bine? întrebă Phoebe râzând, după ce clienta plecase.

— Într-adevăr, foarte bine, copila mea, răspunse Hepzibah. Eu nu m-aş fi putut descurca nici pe departe atât de bine. Aşa cum ai spus tu, trebuie să fie vorba de o îndemânare moştenită de la maică-ta.

Persoanele prea sfioase sau prea siingace ca să ia parte activă la forfota lumească privesc cu admiraţie neprefăcută la adevăraţii actori ai frământatelor scene din teatrul vieţii; o admiraţie cu atât mai sinceră cu cât cei dintâi sunt de obicei dispuşi să o facă suportabilă propriului lor orgoliu, încredinţându-se singuri că atari însuşiri practice şi energice sunt incompatibile cu altele, pe care preferă să le considere mult mai înalte şi mai importante. Astfel, Hepzibah recunoştea bucuroasă marea superioritate a lui Phoebe în ce priveşte însuşirile de negustoriţi; pleca o ureche docilă la sugestiile ei asupra feluritelor căi prin care puteau fi sporite vânzările şi câştigul, fără investiţii de capital hazardate. Primi ca fata de la ţară să prepare drojdie de bere, atât lichida cât şi în turte; şi mai urma să facă un soi de bere, foarte plăcută la gust şi prielnică pentru stomac; ba mai mult, avea să coacă

şi să pună în vânzare nişte prăjiturele cu mirodenii, pe care oricine le-ar fi gustat o dată, tânjea să le mai guste şi a doua oară. Toate aceste dovezi de isteţime a minţii şi de destoinicie erau pe deplin acceptate de aristocratica negustoriţă, atâta timp cât în sinea ei îşi putea spune, cu un zâmbet sever, un suspin cam afectat şi un sentiment în care se amestecau mirarea, mila şi crescândi afecţiune;

„Ce om drăguţ e! Numai dacă ar fi putut să fie şi o lady – dai asta-i cu neputinţă! Phoebe nu e o Pyncheon! Seamănă întru totul cu maică-sa”.

Cât despre faptul că Phoebe nu era o lady, or dacă era sau nu, aceasta constituie un punct asupra căruia cu greu ar putea cineva decide, însă nici unui om cu mintea limpede şi sănătoasă nu i-ar trăsni prin cap să-l judece. Altundeva decât în Noua-Anglie, ar fi fost cu neputinţă să întâlneşti o făptură care să îmbine atâtea însuşiri de lady cu atâtea altele care nu ţin în mod necesar (deşi *sunt* compatibile) de trăsăturile caracteristice tipului. Satisfăcea toate canoanele bunului gust; era în perfectă concordanţă cu ea însăşi şi nu făcea notă discordantă în niciun fel de mediu înconjurător. Desigur, silueta ei – atât de micuţă încât părea aproape a unui copil şi atât de flexibilă încât mişcarea îi era la fel de uşoară sau chiar mai uşoară decât repausul – nu s-ar fi potrivit cu imaginea noastră despre o contesă. Şi nici faţa ei – cu zulufii castanii care-o mărgineau de-o parte şi de alta, cu nasul uşor în vânt, bujorii plini de sănătate, uşoara rumeneală a obrajilor şi cei vreo şase pistrui care aminteau prietenos de soarele şi vânticelul de aprilie – nu ne-ar da dreptul neîndoielnic de a afirma că era frumoasă. Dar ochii ei aveau şi strălucire şi adâncime. Era foarte drăgălaşă; graţioasă în felul în care-i graţioasă pasărea; plăcută în casă ca o rază de soare cernută pe podea prin umbra frunzişului fremătind sau ca lumina focului dansând pe albul peretelui în timp ce înserarea te împresoară. În loc

să-i discutăm dreptul de a fi socotită o lady ar fi mai bine să vedem în Phoebe o pildă de graţie feminină îmbinată cu simţ practic, într-un stadiu al societăţii, dacă se poate numi astfel, în care aşa-zisele lady nu mai existau. Menirea unei femei ar trebui să fie aceea de a trăi în mijlocul problemelor practice şi de a le aureola pe toate, chiar şi pe cele mai prozaice – fie şi frecatul oalelor şi al ceainicelor – cu un nimb de frumuseţe şi de bucurie.

Aceasta era atmosfera lui Phoebe. Pe de altă parte, pentru a găsi o lady prin obârşie şi educaţie, nu trebuie să căutăm mai departe de Hepzibah, disperata noastră fată bătrână în mătăsurile ei foşnitoare şi veştede, cu adânc îndrăgitul şi ridicolul ei orgoliu al străvechii genealogii, cu pretenţiile nebuloase la teritorii princiare şi, ca realizare în viaţă, poate numai cu amintirea de a fi zdrăngănit cândva la clavecin, de a fi schiţat câţiva paşi de menuet, şi de a fi brodat puncte de tapiserie antică pe probarul ei de lucru de mână. Era o frumoasă paralelă între noii plebei şi vechii patricieni.

Într-adevăr, s-ar fi spus că îmbătrânita faţă a Casei cu şapte frontoane, aşa cum arăta ea neagră şi cu fruntea împovărată, dădea semnele unei voioşii care sclipea în ferestrele-i întunecate, când Phoebe se învârtea încoace şi-ncolo înăuntrul ei. Altminteri, ar fi cu neputinţă să explicăm cum de şi-au dat atât de repede seama oamenii din vecinătate de prezenţa fetei. De pe la ora zece până spre prânz, a fost o mare îmbulzeală de clienţi; în timpul prânzului năvala s-a mai domolit, pentru a se înteţi iar după amiază şi a se stinge, în cele din urmă, cam cu o jumătate de oră înainte de amurgul lungii zile. Unul dintre muşterii cei xmai devotaţi a fost micul Ned Higgins, devoratorul lui Jim Crow şi al elefantului, care astăzi îşi manifesta omnivora bravură înghiţind doi dromaderi şi o locomotivă. 1

Phoebe râse când adună pe plăcuţă totalul

vânzărilor; în timp ce Hepzibah, după ce-şi trase mai întâi pe mâini o pereche de mănuşi de mătase, începu să numere murdara învălmăşeală a monezilor de aramă, amestecate şi cu câţiva arginţi, care zornăiseră în sertar.

— Trebuie să rfe reînnoim stocul de marfă, verişoară Hepzibah! strigă mica negustoriţă. S-au isprăvit toate figurinele de turtă dulce, şi lăptăresele olandeze din lemn, şi cea mai mare parte din jucării. Şi s-au cerut într-una stafide ieftine, a fost mare cerere de fluiere, de trompete şi de muzicuţe de gură; cel puţin o duzină de băieţaşi au cerut zahăr de melasă. Şi trebuie să facem rost de-o puţină cu mere creţeşti, doar e vremea lor. Vai, verişoară dragă, ce morman de monezi. Un adevărat munte de aramă!

— Bună treabă! Bună treabă! Bună treabă! spusese moş Venner, care toată ziulica îşi găsise prilej să-şi târşească paşii înăuntru şi afară din prăvălie. Fata asta n-o să-şi sfârşească niciodată zilele la ferma mea! Doamne-Dumaezeule, ce sufleţel ager.

— Da, Phoebe e o fată bună, confirmă Hepzibah cu o încruntare auster aprobativă. Dar, moş Venner, dumneata care ai cunoscut familia atâta amar de ani, poţi să-mi spui dacă a existat vreodată un Pyncheon căruia să-i semene?

— Nu cred să fi existat Vreodată, răspunse venerabilul bătrân. În orice caz, eu n-am avut norocul să văd vreunul ca ea nici printre Pyncheoni şi nici altundeva. Am cunoscut tare multă lume, nu numai prin bucătării şi curţi dosnice, dar şi pe la colţuri de stradă, pe cheiuri şi prin alte locuri pe unde mă poartă treburile mele; şi pot să-ţi spun, domnişoară Hepzibah, că n-am văzut niciodată suflet de om care să-şi facă munca aidoma cu un înger al Domnului, aşa cum – şi-o face fetiţa asta, Phoebe.

Elogiul lui moş Venner, oricât ar părea de exagerat în raport cu persoana şi cu împrejurările, avea totuşi un înţeles care vădea şi pătrundere şi adevăr. Activitatea lui Phoebe avea o calitate spirituală. Viaţa întregii zile lungi şi

agitate – petrecută în miezul unor îndeletniciri care ar fi putut atât de lesne căpăta o înfăţişare meschină şi urâtă – devenise plăcută, ba chiar încântătoare, datorită graţiei spontane cu care prozaicele însărcinări păreau să înflorească din chiar felul ei de a fi; astfel încât muncă, în timp ce o îndeplinea, avea farmecul uşor şi săltăreţ al unui joc. Îngerii nu trudesc; binefăcătoarele înfăptuiri ţâşnesc din însăşi fiinţa lor; aşa se întâmpla şi cu Phoebe.

Cele două verişoare – fata tânără şi cea bătrână – găsiră timp înainte de căderea nopţii, în răgazurile îngăduite de negoţ, să facă paşi iuţi spre afecţiune şi încredere. De obicei, o făptură izolată ca Hepzibah, atunci când e cu adevărat încolţită şi împinsă. până la punctul de unde încep relaţiile personale, dovedeşte o francheţă deosebită şi o amabilitate măcar vremelnică; asemenea îngerului cu care s-a luptat Iacov, odată înfrântă, e gata să te binecuvânteze.

Bătrâna patriciană încercă osumbră şi trufaşă satisfacţie să o conducă pe Phoebe din încăpere în încăpere, povestinduri legendele care, putem spune, se impregnaseră în pereţi ca nişte fresce lugubre. îi arătă urmele lăsate de minerul sabiei cu care adjutantul guvernatorului lovise în uşa dincolo de care bătrânul colonel Pyncheon, gazda încremenită în moarte, îşi primise cu o cumplită încruntare oaspeţii îngroziţi. Se spune că groaza sinistră a acelei schime pluteşte de atunci încoace prin coridor, adăugă Hepzibah. Îi ceru poruncitor lui Phoebe să se urce într-unul din jilţurile înalte pentru a cerceta vechea hartă a teritoriilor răsăritene reclamate de familia Pyncheon. Arătă cu degetul o fâşie de pământ unde se zicea că s-ar fi aflat o mină de argint; dar numele exact al localităţii era înscris într-un document secret al colonelului Pyncheon, şi nu avea să fie făcut public decât când revendicările familiei vor fi fost recunoscute de guvern. În felul acesta, era interesul întregii ţări ca să se

facă dreptate familiei Pyncheon. îi mai povesti că, mai presus de orice îndoială, o comoară Uriaşă de guţnee englezeşti se găsea îngropată undeva în casă, sau în pivniţă, sau poate că în grădină.

— Dacă o găseşti cumva, Pheobe, zâsq Hepzibah privind-o cu un zâmbet ţeapăn şi totuşi blând, legăm pe veci clopoţelul din prăvălie!

— Da, scumpă verişoară, dar până atunci, îl şi aud că vesteşte intrarea cuiva, răspunse Phoebe.

După ce plecă muşteriul, Hepzibah îi vorbi pe lung, dar oarecum vag, despre o anumită Alice Pyncheon, care fusese nespus de frumoasă şi plină de însuşiri, la vremea ei, adică în urmă cu o sută de ani. Parfumul personalităţii ei bogate şi fermecătoare mai plutea încă prin încăperile unde locuise, aşa cum un boboc veşted de trandafir înmiresmează sipetul în care s-o ofilit şi s-a mistuit. Această încântătoare Alice înfruntase o cumplită şi misterioasă nefericire, în urma căreia se topise şi albise şi, încetul cu încetul, se stinsese din viaţă. Dar se spune că şi acum mai bântuie prin Casa cu şapte frontoane şi, adeseori – mai ales când vreun

Pyncheon e pe patul de moarte – a fost auzită cin tind, sfâşietor şi celest, la clavecin. Unul dintre cântecele ei fusese transcris de un muzician întocmai cum răsunase de sub f-ntomatica-i atingere; dar era de o gingăşie atât de dureroasă, încât niciun om, până în ziua de ari, nu suferise să-l audă decât dacă vreo copleşitoare tristeţe îl făcuse să poată înţelege melancolia şi mai răscolitoare a melodiei

— E vorba de clavecinul pe care mi l-ai arătat?

Întrebă Phoebe.

— Chiar de acela, răspunse Hepzibah. Era clavecinul Alicei Pyncheon. Când luam lecţii de muzică, tatăl meu nu mi-a dat niciodată voie să-l deschid. Aşadar, cum nu puteam exersa decât la clavecinul profesorului, am uitat de mult tot ce-am învăţat.

Lăsând la o parte toate aceste subiecte antice, bătrâna domnişoară începu să-i vorbească despre daghereotipist, care, dat fiind că părea să fie un tânăr serios şi cu o viaţă ordonată şi pe deasupra cam strâmtorat, căpătase încuviinţarea ei de a se muta într-una din aripile de sub cele şapte frontoane. Dar cu cât îl cunoştea mai mult pe domnul Holgrave, cu atât mai puţin îl înţelegea. Avea cei mai ciudaţi prieteni pe care ţi i-ai putea închipui; oameni cu bărbi lungi, îmbrăcaţi în bluze de pânză sau în alte veşminte din astea moderne şi prost croite: un fel de reformatori sau predicatori împotriva alcoolului şi tot soiul de filantropi cu feţe mânioase; membri ai unei asociaţii, şi publicişti, aşa credea Hepzibah, care nu recunoşteau nicio lege, şi râu se hrăneau cu mei-inde solide, ci trăiau doar din aroma mâncărurilor gătite de alţii, întorcând capul în faţa bucatelor. Cât despre daghereotipist, eu o zi înainte citise într-o fiţuică un articolaş care-l acuza că ţinuse un discurs sălbatic şi distrugător la o întrunire a asociaţilor lui cu mutre de bandiţi. În ce-o priveşte pe ea, avea motive să creadă că tânărul practica magnetismul animal, şi dacă astfel de lucruri erau azi la modă, totuşi ea îl bănuia că acolo, în camera lui singuratică, studia magia neagră.

— Dar, scumpă verişoară, exclamă Phoebe, din moment ce tânărul e atât de periculos, de ce-l laşi în casă? Chiar dacă nu face altceva mai rău, ar putea da foc casei.

— Da, uneori mi-am pus serios întrebarea dacă n-ar trebui să-l dau afară. Dar, cu toate ciudăţeniile lui, e o persoană liniştită şi are o asemenea putere de a pune stăpânire pe mintea ta, încât, fără să pot afirma că îmi place (pentru că nu-l cunosc îndeajuns), mi-ar părea rău dacă nu l-aş mai vedea. O femeie care trăieşte atât de mult singură precit am trăit eu, se agaţă de cunoştinţele trecătoare.

— Dar dacă domnul Holgrave e un om lipsit de lege!

protestă Phoebe în a cărei esenţă fusese sădit principiul că omul trebuie să se menţină în limitele legii.

— O, făcu Hepzibah nepăsătoare – căci, oricât era ea de ceremonioasă, experienţa vieţii o făcuse să scrâşnească din dinţi în faţa legilor omeneşti – presupun c-o fi având el o lege a lui.

VI

IZVORUL LUI MAULE

După ce-şi bău dis-de-dimineaţă ceaiul, micuţa fată de la ţară pomi să hoinărească prin grădină. În trecut, terenul fusese foarte întins, dar acum se restrânsese la o arie mai mică, îngrădită de jur-împrejur, parte prin garduri înalte de lemn, parte prin calcanurile unor case ale căror faţade dădeau în altă stradă. În centru, se găsea o pajişte acoperită cu iarbă, ce încercuia o măruntă clădire dărăpănată, care mai păstra din aspectul ei iniţial doar atât cât să-ţi indice că fusese cândva un dhioşc de vară. O plantă agăţătoare, răsărită din rădăcina de anul trecut, începuse să se caţere pe zid, dar avea să mai dureze mult până să înfăşoare acoperişul în mantia-i verde. Trei dintre cele şapte frontoane ale casei răspundeau în grădină sau o priveau pieziş, cu o înfăţişare de întunecată solemnitate.

Pământul negru, gras, se hrănise cu putreziciunile unui îndelung răstimp: frunze moarte, petale de flori, tulpinile şi seminţele unor plante vagabonde şi nelegitime, mai folositoare după moarte decât în timpul cât se împăunaseră în soare. Duhul rău al tuturor acestor ani desigur că ţâşnise la suprafaţă prin bălăriile luxuriante (simbol al viciilor transmise, în societate, din generaţie. În generaţie), care sunt întotdeauna dispuse să se aciuieze pe lângă locuinţele omeneşti. Phoebe observă totuşi că înmulţirea lor fusese stăvilită printr-o muncă grijulie, depusă zi de zi, sistematic. Boschetul dublu de trandafiri albi fusese. neîndoielnic proptit din nou în primăvara acestui an, iar părul şi cei trei. pruni – care, în afara unor

tufe de coacăze, alcătuiau singurele varietăţi fructifere – purtau urmele unei recente amputări a câtorva braţe de prisos ori bolnave. Se mai găseau şi câteva soiuri străvechi de flori moştenite, care deşi nu arătau prea înfloritor, fuseseră totuşi plivite cu mare grijă; de parcă cineva, fie din dragoste ori din curiozitate, se străduise să le aducă până la punctul maxim de dezvoltare pe care-l puteau atinge. Restul grădinii prezenta o varietate bine aleasă de legume-hrănitoare, aflate într-un stadiu vrednic de laudă. Dovleci, gata să-şi deschidă floarea de aur; castraveţi, vădind înclinaţia de a o lua razna din răzor, răzleţindu-se în dreapta şi-n stânga; două sau trei straturi de fasole oloagă şi încă o dată pe atâtea de fasole care începea să încolţească pe araci; pătlăgele roşii, ocupând un răzor atât de adăpostit de vânt şi atât de însorit, încât tulpinile crescuseră uriaşe şi făgăduiau o recoltă timpurie şi îmbelşugată.

Phoebe se întrebă prin a cui trudă fuseseră plantate aceste legume şi menţinut pământul atât de curat şi de îngrijit. De bună seamă, nu prin strădania verişoarei Hepzibah „lipsită de orice atracţie pentru îndeletnicirea – deşi potrivită cu o lady – a cultivării florilor şi care, cu deprinderile ei de sihăstrie, înclinată fiind să se adăpostească în umbra mohorâtă a casei, n-ar fi ieşit sub fierbinţeala cerului liber să plivt & la şi să prăşească prin frăţia de fasole şi dovleci.

Fiind întâia ei zi de completă înstrăinare de elementele rurale, Phoebe descoperi un neaşteptat farmec în acest colţişor cu iarbă, frunziş, flori aristocratice şi legume plebee.

S-ar fi zis că şi cerul îl privea eu un ochi binevoitor şi cu un zâmbet ciudat, parcă bucuros să vadă că natura, sufocată prin alte părţi şi izgonită din oraşul îmbâcsit de praf, izbutise să-şi afle aici un adăpost unde să-şi tragă sufletul. Colţişorul era pătruns de o vrajă oarecum

sălbatică şi totuşi suavă, prin faptul că o pereche de prihori îşi duraseră cuibul în păr, şi acum îşi vedeau de treabă, sârguincioşi şi fericiţi, prin încâlceala întunecoasă a crengilor. Ciudat că şi albinele socotiseră de cuviinţă să se abată pe aici, sosind se vede din stupii vreunei ferme aflată la depărtare de mile. Câte călătorii aeriene trebuie să fi făcut – în căutarea mierii sau cu povara lor de miere – din zori şi până-n asfinţit! Da, chiar şi acum, cu toate că era târziu, se înălţa încă un zumzet prietenos dinspre florile de dovleac, în potirele cărora albinele scormoneau cu râvna unor căutători de aur. Şi se mai afla în grădină un element pe care natura era îndreptăţită să şi-l revendice ca proprietate inalienabilă, oricât s-ar fi căznit omul să şi-l însuşească. Şi anume, un izvor încercuit cu un inel de pietre străvechi, căptuşite cu muşchi, şi pardosit în culcuşul apei cu ceea ce părea să fie un fel de mozaic din pietricele de felurite culori. Jocul şi uşoara învolburare a apei care ţâşnea în sus, învârtejcau ca prin farmec pietricelele multicolore, alcătuind un şir de imagini în continuă mişcare, ce închipuiau contururi stranii, prea curând tulburate pentru a putea sugera asemănări limpezi. De acolo, revărsându-se peste marginile cercului de pietre acoperite cu muşchi, apa se strecura pe sub un zăplaz, adunându-se în ceea ce ar trebui să numim mai curând o rigolă decât un canal.

Şi, de asemenea, nu trebuie să uităm a pomeni de un coteţ de găini, venerabil ca vârstă, aflat în colţul cel mai îndepărtat al grădinii, nu departe de izvor. Acum nu era locuit decât de Chantecler, cele două neveste ale sale, şi un pui solitar. Cu toţii erau specimene pure dintr-o rasă pe care generaţiile de Pyncheoni şi le transmiseseră asemenea unor bijuterii de familie; se spunea că în trecut găinile fuseseră mari cât curcanii, iar în ce priveşte frăgezimea cărnii, s-ar fi potrivit la masa unui prinţ. Ca dovadă a temeiniciei acestei faime legendare, Hepzibah ar

fi putut arăta o coajă de ou atât de mare, că niciun struţ nu s-ar fi ruşinat cu el. Oricum or fi arătat pe atunci, acum însă găinile nu erau mai breze decât nişte porumbei, aveau o înfăţişare vlăguită, bătrânicioasă, un fel de a se mişca de parcă le chinuia podagra, iar în variaţiile lor de cloncănit şi cotcodăcit străbătda un ton somnoros şi melancolic. Era limpede că rasa degenerase – ca de altfel multe alte rase nobile – drept urmare a prea zeloasei griji de a o menţine neamestecată. Această rasă penată vieţuise prea mult în caracterul ei de varietate distinctă; fapt de care actualii săi reprezentanţi păreau să fie conştienţi, dac-ar fi să judecăm după lugubra lor ţinută. Supravieţuiau, fără îndoială şi, din când în când, mâi făceau câte un ou, ori cloceau un pui; nu pentru plăcerea lor, ci doar ca omeni.

1 Nume prin care e reprezentat în literatură, încă din vechime, cocoşul.

rea să nu piardă cu totul ceea ce a fost cândva o atât de minunată rasă de păsări. Nota distinctivă a găinilor fusese un moţ de pene, astăzi jalnic de pleşuv, dar- semănând atât de oiudat şi de. diabolic cu turbanul lui Hepzibah, încât Phoebe, deşi cu o ascuţită, mustrare de conştiinţa, nu. se putu împiedica să găsească o asemănare generală între aceste sărmane bipede şi respectabila eb rubedenie.

Fata alergă în casă pentru a strânge nişte firimituri de pâine, cartofi reci şi alte resturi care satisfac pofta lipsită de pretenţii a orătăniilor. Când se întoarse, le chemă într-un fel curios, pe care găinile părură a-l recunoaşte. Puiul se strecură printre parii coteţului şi alergă, cu. oarecare paradă de vioiciune, la picioarele ei, în timp ce C/iantecler şi doamnele din gospodăria sa îi aruncară priviri ciudate, laterale, şi apoi cloncăniră între ei, ca şi cum şi-ar fi comunicat păreri autorizate asupra caracterului fetei. Înfăţişarea lor era atât de înţeleaptă şi de antică, încât îţi deşteptau gândul că reprezentau nu

numai descendenţii unei rase onorate de-a lungul veacurilor, dar că existaseră, în structura lor individuală, în tot timpul de când fusese întemeiată Casa cu şapte frontoane, şi că, într-un fel, erau amestecaţi cu destinul ei. Păreau a fi nişte ursitoare sau duhuri proteguitoare ale casei; dar deşi aveau pene şi aripi, nu semănau cu ceilalţi îngeri păzitori.

— Pui, pui, pui, puişor ciudat, i se adresă Phoebe. Uite, ţi-am adus nişte firimituri!

Drept răspuns, puiul, deşi la fel de venerabil la înfăţişare ca şi maică-sa – vădind într-adevăr aceeaşi antică respectabilitate, în miniatură, ca şi mai-marii lui – îşi adună destulă vigoare ca să-şi ia zborul şi să se lase pe umărul lui Phoebe.

— Pasărea asta îţi aduce un mare omagiu, spuse o voce în spatele lui Phoebe.

Întorcându-se cu un gest iute, fu mirată să vadă un tânăr care pătrunsese în grădină pe o uşă din altă aripă a casei decât cea de unde venise ea. Ţinea în mână o sapă de grădinărit şi în timp ce Phoebe intrase în casă după firimituri, tânărul şi începuse să afineze pământul din jurul rădăcini? lor de pătlăgele roşii.

— Puiul te tratează ca pe o veche cunoştinţă, urmă el cu voce potolită, în timp ce un zâmbet îi lumină faţa făcându-i-o mult mai plăcută decât i se păruse lui Phoebe la început. Şi aceste venerabile personaje din coteţ par dispuse la amabilitate. Eşti norocoasă că le-ai intrat atât de repede în graţii! Pe mine mă cunosc dendilt mai multă vreme, dar niciodată nu m-au onorat cu atâta familiaritate, deşi nu trece o zi să nu le aduc de mâncare. Sunt sigur că domnişoara Hepzibah o să facă legătură între acest fapt şi celelalte tradiţii ale ei şi o să tragă concluzia că orătăniile au recunoscut în dumneata o Pyncheon.

— Toată taina e că am învăţat cum să vorbesc cu găinile şi cu puii, răspunse Phoebe zâmbind.

— Vai, dar găinile astea, reluă tânărul, găinile astea de obârşie aristocratică nu s-ar înjosi să înţeleagă limba vulgară a orătăniilor de curte. Prefer să cred – şi aşa ar gândi şi domnişoara Hepzibah – că au recunoscut tonul familiei. Pentru că eşti o Pyncheon, nu?

— Numele meu e Phoebe Pyncheon, răspunse fata cu un glas mai rezervat.

Îşi dăduse seama că noua ei cunoştinţă nu putea fi decât daghereotipistul despre ale cărui îndeletniciri nelegiuite îşi făcuse o idee neplăcută, în urma spuseloi bătrânei domnişoare.

— Nu ştiam, continuă ea, că altcineva are grijă de grădina verişoarei Hepzibah.

— Da, răspunse Holgrave. Sap, afinez, plivesc pământul ăsta negru şi bătrân, pentru a mă împrospăta pe mine însumi cu rămăşiţele de natură şi de simplitate pe care le-a mai putut păstra, după atâta amar de vreme cât oamenii au cosit şi au secerat pe aici. Desţelenesc pământul ca să-mi omor timpul liber. Ocupaţia mea de bază, dacă aşa poate fi socotită, e legată de un material mai luminos. Pe scurt, folosesc lumina soarelui ca să fac portrete, şi pentru ca meseria mea să nu mă orbească, am convins-o pe domnişoara Hepzibah să-mi dea voie să locuiesc într-una din aripile acelea foarte întunecoase. Când intru acolo, e ca şi cum mi-aş lega un bandaj pe ochi. Dar n-ai vrea să vezi una din creaţiile mele?

— Adică o poză făcută la daghereotip? întrebă Phoebe, a cărei rezervă mai slăbise; pentru că în ciuda părerii preconcepute, tinereţea ei izbucnea în întâmpinarea tinereţii lui. Nu prea îmi plac portretele de felul ăsta – sunt atât de dure şi de aspre; şi apoi contururile îţi fug tot timpul din ochi, şi parcă încearcă să-ţi scape de-a binelea. Cei din portrete îşi dau seama că nu arată prea plăcut şi de asta nu suferă să fie văzuţi, aşa cred.

— T) acă-mi dai voie, spuse artistul privind-o pe Phoebe, aş încerca să văd cum ar putea scoate daghereotipul un portret neplăcut dintr-o faţă cu desăvârşire plăcută. Dar e şi mult adevăr în ce-ai spus. Cele mai multe dintre pozele mele au chipuri urâcioase; singura explicaţie este, îmi închipui, că şi originalele sunt astfel. Generoasa şi-elementara lumină a soarelui are o minunată putere de pătrundere. În timp ce noi credem că reproduce numai suprafaţa, ea scoate la iveală trasătu? de lăuntrice cu un adevăr pe care niciun pictor nu s-ar încumeta să-l redea chiar dacă ar şti să-l descopere. În umila mea ramură de artă cel puţin nu există linguşeală. Uite, am să-ţi arăt o poză pe care am luat-o în repetate rânduri şi totuşi n-am izbutit să obţin un rezultat mai bun. Şi cu toate astea, în ochii lumii, expresia originalului apare complet alta decât în portret. M-aş simţi îndatorat să aflu cum judeci dumneata caracterul acestei persoane.

Îi prezentă un daghereotip-miniatură, într-o cutiuţă de piele. Phoebe îi aruncă o singură privire şi i-o înapoie.

— Cunosc faţa, îi răspunse, pentru că ochii ăştia încruntaţi m-au urmărit întreaga zi. Este strămoşul meu puritan, al cărui portret atârnă în salon. Se vede că dumneata ai găsit o cale să copiezi portretul fără tichia de Catifea neagră şi fără barba căruntă, şi i-ai îmbrăcat o haină modernă şi o legătură de satin la gât în locul mantiei şi a gulerului înalt. Nu găsesc că schimbările dumitale îi priesc.

— Dacă te uitai ceva mai mult, ai fi găsit şi alte deosebiri, răspunse Holgrave râzând, dar vizibil impresionat. Te încredinţez că e chipul unui om modern, şi încă al unuia pe care, după toate probabilităţile – ai să-l întâlneşti curând. Dar remarcabil e faptul că originalul se înfăţişează în ochii lumii – şi, din câte ştiu chiar în ochii celor mai intimi prieteni ai săi – cu o figură foarte plăcută, care trădează bunăvoinţa, o inimă deschisă, o fire

luminoasă, şi alte lăudabile însuşiri de acelaşi fel. După cum vezi însă, soarele spune eu totul altă poveste, şi nu se lasă convins să renunţe la ea, nici după vreo şase răbdătoare încercări din parte-mi. Iată cum apare omul aci: viclean, ascuns, neîndurător, poruncitor şi, în acelaşi timp, rece ca gheaţa. Priveşte-i ochii. ŢI-ar plăcea să ajungi la mila lui? Şi uite-i gura! Ar putea oare să zâmbească? Şi curtoate astea, dac-ai vedea zâmbetul. plin de bunătate al modelului meu! Şi întâmplarea e cu atât mai nefericită cu cât este vorba de o personalitate de vază din viaţa publică/ şi urma să se facă o gravură după portretul meu.

— Ei bine, eu nu vreau să-l mai văd, spuse Phoebe întorcându-şi ochii. Seamănă foarte bine cu vechiul portret. Dar verişoara Hepzibah are o altă miniatură. Dacă modelul acesteia ar fi încă în viaţă, cred că ar putea desfide soarele să-l facă să arate mai aspru şi mai dur.

— Deci ţi-a arătat portretul acela! exclamă artistul cu viu interes. Eu nu l-am văzut niciodată, dar tare aş fi curios să-l văd. Şi-ţi place faţa lui?

— Nici nu poate exista o alta mai blândă, îl încredinţa Phoebe. E aproape prea dulce şi prea suavă pentru un bărbat.

— Nu are un licăr sălbatic în ochi? urmă Holgrave eu atâta seriozitate incit o făcu pe Phoebe să se simtă stânjenită, simţământ sporit şi de calma libertate cu care tânărul abuza de cunoştinţa lor atât de proaspătă. N-ai văzut pe chipul lui nimic întunecat sau sinistru? Ai putea să-l vezi pe modelul acelui portret vinovat de săvârşirea unei cumplite crime?

— E cu totul lipsit de noimă, răspunse Phoebe cu o uşoară iritare, să vorbim despre un portret pe care dumneata nu l-ai văzut niciodată. Cred că-l confunzi cu altcineva. O crimă! Din moment ce eşti un prieten al domnişoarei Hepzibah, ar trebui să-i ceri să-ţi arate

miniatura.

— Mi-ar fi de mult mai mare folosea văd originalul, răspunse daghereotipistul cu răceală. Cât despre caracterul său, nu e nevoie să-l discutăm; a fost înfăţişat de un tribunal competent, sau care-şi spunea competent. Dar, stai! Nu pleca încă, te rog! Vreau să-ţi propun ceva.

Phoebe era pe punctul de a se retrage, dar se întoarse cu oarecare şovăială; nu înţelegea prea bine felul lui de a se purta, cu toate că, la o cercetare mai atentă, ceea ce-l caracteriza părea să fie mai curând lipsa de convenţionalism decât vreo tendinţă de grosolănie insultătoare. Şi mai răzbea din cele ce spunea un soi de ciudată autoritate, de parcă grădina aceea era a lui şi nu un loc în care era tolerat prin bunăvoinţa verişoarei Hepzibah.

— Dacă-ţi face plăcere, urmă tânărul, ar fi o bucurie pentru mine să-ţi încredinţez dumitale grija florilor şi a păsărilor ăstora străvechi şi respectabile. Dat fiind că abia ai părăsit aerul proaspăt şi îndeletnicirile de la ţară, ai să simţi curând nevoia să-ţi cauţi de lucru în afara casei. Eu nici nu mă prea pricep la flori. Poţi să le dichiseşti şi să le potriveşti cum îţi place; şi-o să-ţi cer doar din când în când câte un boboc, în schimbul gustoaselor şi cinstitelor legume cu care am ambiţia să îmbogăţesc masa domnişoarei Hepzibah. În felul ăsta vom fi tovarăşi de muncă într-o activitate obştească.

Tăcută, mirată de propria ei supunere, Phoebe începu aşadar să plivoască buruienile dintr-un răzor de flori, preocupată însă de propriile ei gânduri cu privire la acest tânăr cu care, în chip cu totul neaşteptat, se şi afla în termeni vecini cu familiaritatea. N-ar fi putut spune că-i plăcea fără rezerve. Felul lui de a fi o nedumerea pe micuţa fata de la ţară, aşa cum ar fi nedumerit şi pe un observator mai experimentat; căci, deşi tonul discuţiei lor fusese glumeţ, impresia pe care i-o lăsase era de gravitate

şi aproape de austeritate, pe care le îndulcea doar tinereţea lui. Phoebe se răzvrătea împotriva unui anumit element magnetic din firea artistului, de care acesta poate că nu era conştient, dar a cărui înrâurire ea o *resimţea*

Curând, amurgul se contopi cu umbrele pomilor şi ale clădirilor din jur şi învălui grădina în înserare.

— Ei, zise Holgrave, e timpul să isprăvim treaba. Ultima mea lovitură de sapă a tăiat din greşeală un vrej de fasole. Noapte bună, domnişoară Phoebe Pyncheon! în orice zi senină, dacă ai să-ţi prinzi un boboc de trandafir în păr şi ai să vii la atelierul meu din Central, Street, am să captez cea mai luminoasă, rază de soare ca să reproduc portretul florii şi al. purtătoarei ei.

Se retrase către aripa singuratică în care locuia, dar când ajunse la uşă, întoarse capul şi-i strigă lui Phoebe pe un ton neîndoielnic zeflemitor, în care părea totuşi să răzbească şi o notă serioasă:

— Păzeşte-te să bei din izvorul lui. Maule 1 Nici nu bea şi nici nu-ţi scălda faţa în el!

— Izvorul lui Maule? întrebă Phoebe. Acela încercuit cu pietre acoperite de muşchi? Nu m-am gândit. să beau de acolo – dar de ce nu?

— O, făcu daghereotipistul, pentru că, asemenea fierturii unei babe, e un filtru vrăjit!

Tânărul pieri din văz; şi Phoebe, zăbovind o clipă, văzu mai întâi o flăcăruie pâlpâitoare, şi apoi lumina statornică a unei lămpi într-o odăiţă de sub unul dintre frontoane. Se întoarse în aripa locuită de Hepzibah şi intră în salonul cu pilaştri scunzi, învăluit într-o lumină atât de tulbure şi, adumbrită, încât ochii ei nu putură desluşi interiorul. Îşi dădu totuşi nelămurit seama că silueta scheletică a bătrânei domnişoare se afla aşezată pe unul din scaunele cu spetează dreaptă, peva mai încolo de fereastra a cărei slabă licărire îi lumina paloarea ca de var a feţei, întoarsă într-o parte, spre un colţ.

— Să aprind o lampă, verişoară Hepzibah? întrebă fata.

— Aprinde; dacă doreşti, fetiţo. Dar aşaz-o pe masa din colţ, în coridor. Vederea mi-e slăbită; ochii mei nâi prea. suferă lumina lămpii.

Ce instrument minunat e glasul omenesc f Cât de profund răspunde fiecărei vibraţii a sufletului! în clipa aceea, în tonul lui Hepzibah răsunau adâncuri clipocind de sevă, ca şi cum cuvintele, oricât ar fi fost de banale, fuseseră, muiate în căldura inimii ei. În timp ce aprindea lampa în bucătărie, lui Phoebe i se păru că verişoara îi vorbeşte din nou.

— Vin într-o secundă, verişoară! Chibriturile astea scapără numai şi se sting.

Dar în locul unui răspuns al verişoarei Hepzibah, lui Phoebe i se năluci că aude murmurul unui glas necunoscut. Un *a* murmur straniu, de nedesluşit, parcă nu de cuvinte articulate, ci de sunete răzleţe, aşa cum şi-ar găsi rostire mai curând simţirea şi mila decât gândirea. O şoaptă atât de aeriană, încât impresia sau ecoul stârnite în mintea lui Phoebe erau de irealitate. Îşi spuse că pesemne se înşelase, luând drept voce omenească cine ştie ce foşnet; sau poate că fusese doar o închipuire.

Aşeză lampa aprinsă în coridor şi intră din nou în salon. Silueta lui Hepzibah, cu toate că îşi confunda cu întunericul conturul îndoliat, era acum ceva mai vizibilă. În ungherele mai îndepărtate ale încăperii, cu pereţii ei atât de puţin făcuţi să răsfrângă lumina, obscuritatea era aproape la fel de deasă ca şi înainte.

— Verişoară, spuse Phoebe, mi-ai vorbit adineaori?

— Nu, fetiţo.

Chiar şi mai puţine cuvinte decât înainte, dar străbătute de aceeaşi misterioasă muzică! Cald, melancolic, şi totuşi nu trist, glasul părea să izvorască din fântânile profunde ale inimii lui Hepzibah, înmuiat în cea

mai adâncă emoţie. Şi avea în el o vibraţie care – aşa cum orice simţământ puternic emană fluid electric – i se transmitea în parte şi lui Phoebe. Fata rămase tăcută o clipă. Dar curând, cu simţurile ei foarte ascuţite, deveni conştientă de o răsuflare neregulată, venind dinspre un colţ întunecat al odăii. Alcătuirea ei fizică – în acelaşi timp gingaşă şi sănătoasă – operând aproape cu acuitatea unui medium spiritual, o făcu să perceapă o prezenţă în apropiere.

— Scumpa mea verişoară, întrebă ea, învingându-şi o repulsie de nedefinit, se găseşte cineva aici în cameră, cu noi?

— Phoebe, fetiţa mea dragă, spuse Hepzibah după un moment de ezitare, te-ai sculat în zori şi ai muncit întreaga zi. Te rog du-te la culcare; sunt încredinţată că ai nevoie de odihnă. Eu mai rămân în salon, să-mi adun gândurile. E o deprindere a mea, fetiţo, care numără mai mulţi ani de cât ai 1$ăit tu pe pământ.

În timp ce o îndepărta cu aceste cuvinte, bătrâna domnişoară păşi spre Phoebe, o sărută şi o strânse la inima ei care, lipită de pieptul fetei, bătea puternic, avântat şi furtunos. Cum de s-a putut aduna atâta dragoste în inima aceasta bătrână şi secătuită, încât putea acum să se reverse cu atâta belşug?

— Noapte bună, verişoară, zise Phoebe „ciudat impresionată de purtarea lui Hepzibah. Dacă începi să ţii puţin la mine, sunt fericită.

Fata se retrase în odaia ei, dar nu adormi de îndată şi nici nu se lăsă pradă unui somn prea greu. La un anumit moment incert din adâncul nopţii, prin pânză diafană a unui vis, Phoebe percepu nişte paşi care urcau scara greoi, dar fără vlagă şi fără hotărâre. Odată cu paşii, urca şi glasul şoptit al lui Hepzibah; şi, din nou, răspunzând glasului verişoarei ei, auzi murmurul acela nelămurit şi straniu, care putea fi asemuit cu umbra nedesluşită a

vorbirii omeneşti.

VII

OASPETELE

Când Phoebe se deşteptă – fapt care se petrecu odată cu gânguritul matinal al perechii conjugale de prihori, adăpostită printre ramurile părului – auzi forfotă în odăile de jos şi, grăbindu-se să coboare, o găsi pe Hepzibah în bucătărie. Stătea în picioare lângă o fereastră, ţinând o carte lipită de nări, de parcă nădăjduia să poată lua cunoştinţă de cuprinsul ei pe cale olfactivă, din moment ce vederea-i beteagă o împiedica s-o poată citi uşor. Dacă vreo operă ar putea cândva să-şi comunice esenţa pe calea mai sus arătată, apoi tomul din mâna lui Hepzibah era acela; şi în asemenea caz, bucătăria ar fi mustit de aromele vânatului de căprioară, fripturii de curcan, claponului, potârnichilor împănate, budincilor, prăjiturilor şi plăcintelor de Crăciun, în cele mai măiestrite amestecuri şi compoziţii. Pentru că tomul din mâna lui Hepzibah era o carte de bucate, plină de nenumărate vechi reţete de mâncăruri englezeşti şi ilustrată cu gravuri ce înfăţişau cum trebuie orânduite mesele la ospeţe de felul acelora pe care le oferă un nobil în sala mare a castelului. Şi printre aceste îmbelşugate şi savuroase proiecte ale aftei culinare (dintre care niciunul, probabil, nu mai fusese pus în practică din moşi strămoşi), sărmana Hepzibah căuta un fel gustos şi uşor pe care, cu câtă pricepere avea ea şi cu materialele care-i stăteau la îndemână, să-l poată prepara pentru micul dejun.

Curând, cu un oftat adânc, puse de o parte apetisantul volum şi o întrebă pe Phoebe dacă bătrâna Speckle, cuqj îi spunea uneia dintre găini, nu ouase cumva cu o zi înainte. Phoebe alergă să cerceteze, dar se întoarse fără să ţină în palmă aşteptata comoară. În aceeaşi clipă, însă, se auzi vuietul scoicii vânzătorului de peşte, anunţându-i înaintarea de-a lungul străzii. Hepzibah îl

chemă înăuntru cu bătăi energice în galantarul prăvăliei, şi cumpără ceea ce o asigură el că era cea mai frumoasă scrumbie din căruţă, şi cea mai grasă din câte simţise vreodată sub degetele lui, la început de sezon. Cerându-i lui Phoebe să prăjească nişte cafea – despre care-i spuse în treacăt că era Mocca veritabilă, şi de-atâta vreme păstrată încât fiecare boabă valora greutatea ei în aur – bătrâna domnişoară îngrămădi asemenea cantitate de cărbuni în gura uriaşă a vechii sobe de gătit, până când ultima rămăşiţă de întuneric ce mai întârziase prin bucătărie fu izgonită. Fata de la ţară, gata să ajute cât îi sta în puteri, se oferi să coacă o turtă indiană, după o reţetă specială a mamei ei, care se pregătea foarte uşor şi despre care garanta că e mai săţioasă şi, când e bine preparată, mai gustoasă decât orice alt fel de prăjitură pentru micul dejun. Hepzibah consimţi cu bucurie, şi bucătăria deveni curând scena unei activităţi savuroase. Poate că fantomele bucătăreselor de mult răposate priveau, mirându-se, prin fumul ce se învolbura pe coşul prost zidit, fiindcă fumul e elementul lor prielnic, sau poate că trăgeau cu ochiul prin Burlanul uriaş, dispreţuim! simplitatea bucatelor care se pregăteau, dar tânjind zadarnic să-şi vâre mâinile: imateriale în fiecare fel.de mâncare încă. neisprăvit. Oricum, şobolanii pe jumătate morţi de foame; o zbugheau, afară, din ascunzişurile lor şi.se aşezau.pe labele dinapoi, adulmecând atmosfera: aburindă, şi aşteptând pofticioşi prilejul să ronţăie ceva.

Hepzibah nu avea înclinaţie pentru gătit şi, ca să spunem adevărul, silueta ei scheletică se datora. În bună parte faptului că adeseori preferase să renunţe la masa de prânz decât să supravegheze frigarea rotindu-se, ori oala dând în fiert. De aceea, râvna cu care se apleca acum deasupra plitei, constituia o eroică dovadă de afecţiune. Era mişcător şi chiar vrednic să stoarcă lacrimi (dacă i Rhoebe, unicul spectator în afară de şobolani şi; de

fantomele mai sus pomenite, n-ar fi avut ceva mai bun de făcut decât să lăcrimeze) s-o vezi pe Hepzibah scormonind printr-un strat de cărbuni proas peţi şi licăritori şi pregătindu-se să frigă scrumbia. Obrajii ei livizi de obicei erau aprinşi de dogoare şi de zor. Privea peştele cu o grijă atât de duioasă şi cu o atenţie plină de migală, de parcă. – nu suntem în stare să găsim altă comparaţie – de parcă însăşi inima ei s-ar fi aflat pe grătar, şi fericirea vieţii de apoi ar fi atârnat de izbutita îndeletnicirii de acum!

Viaţa de interior are puţine perspective: mai atrăgătoare decât aceea a unei mese de dimineaţă îmbietor rânduită şi bine asortată. Ne îndreptăm către ea plini de prospeţime, în frageda feciorie a zilei, la ora când între elementele noastre spirituale şi cele senzuale există mai multă armonie decât va exista ceva mai târziu; astfel încât ne putem bucura de plăcerile materiale ale mesei de dimineaţă fără mustrări prea dureroase de stomac sau de conştiinţă, iscate de faptul că am cedat poate puţin prea mult părţii animalice din noi. Chiar şi ideile pe care le schimbă cei din cercul de familie strâns în jurul mesei de dimineaţă au o picanterie, o voioşie şi uneori o ascuţime de adevăr care-şi găsesc rar loc în cadrul discuţiilor mai studiate din timpul prânzului. Micuţa şi antica masă de ceai a lui Hepzibah, cu picioarele-i zvelte şi graţioase, acoperită cu o faţă de masă din cel mai bogat damasc, era vrednică a fi scena şi centrul uneia dintre cele mai vesele reuniuni. Aroma de peşte fript se înălţa ca fumu Fde tămâie de pe altarul unui idol barbar, în timp ce parfumul de Mocca ar fi gâdilat plăcut şi nările unui iar protector sau ale oricărei zeităţi ce patronează o modernă gustare de dimineaţă. Turtele indiene ale lui Phoebe erau cea mai dulce dintre ofrande – prin rumeneala lor potrivindu-se cu altarele rustice din epoca de aur şi de inocenţă – sau, mai curând, erau de un gălbui atât de luminos, încât semănau cu pâinea care se „prefăcuse în aur strălucitor de îndată ce

Midas încercase să o mănânce. Nu trebuie uitat nici untul – pe care Phoebe îl bătuse cu mâinile ei în puţineiul de acasă, la ţară, şi-l adusese verişoarei ca dar de îmbunare – untul mirosind a floare de trifoi şi răspândind un farmec de idilă pastorală în salonul cu lambriuri întunecate. Toate acestea, laolaltă cu bizara splendoare a ceştilor de porţelan şi a linguriţelor gravate, precum şi a unei căniţe argintii (cel de-al doilea şi ultimul obiect de argint al lui Hepzibah, având forma unui blid primitiv) alcătuiau o masă la care şi cel mai pompos dintre oaspeţii colonelului Pyncheon n-ar fi pregetat să ia loc. Dar chipul puritanului se încrunta din rama portretului, ca şi cum nimic din ce se afla pe masă nu-i mulţumea pofta.

Pentru a-şi aduce şi ea prinosul de frumuseţe, Phoebe culesese câţiva trandafiri şi alte câteva flori, adunate fie pentru parfumul ori coloritul lor, şi le aşezase într-un urcior de sticlă care-şi pierduse de mult toarta, devenind astfel mai potrivit ca vază de flori. Lumina soarelui de dimineaţă – la fel de nouă ca aceea care se strecurase, curioasă, în boschetul unde Eva luase primul mic dejun cu Adam – se cernea palpitând printre crengile părului şi se aşternea pe masă. Acum totul era gata. Trei scaune în jurul mesei şi trei tacâmuri. Un scaun şi un tacâm pentru Hepzibah, unul pentru Phoebe – dar ce alt oaspete mai aştepta verişoara ei?

În tot timpul pregătirilor, silueta lui Hepzibah fusese străbătută de un tremur neîntrerupt; o stăpânise o tulburare atât de puternică, încât Phoebe îi vedea umbra deşirată tremurând pe peretele bucătăriei iluminat de văpaia focului, ori pe podeaua din salon, luminată de soare.

Tulburarea se traducea în chipuri atât de felurite, care se potriveau atât de puţin unele cu altele, încât fata nu ştia ce să mai creadă. Uneori Hepzibah părea cufundată într-o încântare şi o fericire extatică. În asemenea clipe îşi

deschidea braţele, o strângea pe Phoebe la inimă şi-i săruta obrajii cu o duioşie de mamă; părea minată de un impuls de nestăvilit ca şi cum pieptul îi era inundat de tandreţe şi trebuia neapărat să o reverse pe dinafară, pentru a nu se sufoca. În momentul următor, fără vreo pricină vizibilă, bucuria neobişnuită se închircea, parcă înspăimântată, şi se înfăşură în văl îndoliat; sau alerga şi se pitea, ca să spunem astfel, în temniţa inimii ei „unde îA trecut zăcuse lungă vreme ferecată, în timp ce o îngheţată şi spectrală îndurerare lua locul bucuriei întemniţate, ce se temea parcă de eliberare – o suferinţă pe atât de tenebroasă, pe cât de luminoasă fusese cealaltă simţire. Adeseori – izbucnea într-un râs scurt, nervos, isteric, mai înduioşător chiar decât o izbucnire în plâns; după care, ca şi cum ar fi încercat într-adevăr să vadă ce-i mai mişcător, urma un şuvoi de lacrimi; sau poate că râsul venea laolaltă cu plânsul şi o învăluiau pe biata Hepzibah într-un fel de palid şi înceţoşat curcubeu moral. Faţă de Phoebe se arăta afectuoasă, aşa cum am mai spus – mult mai tandră decât în orice alt moment din scurta lor cunoştinţă, cu excepţia sărutului dăruit cu o seară în urmă – şi totuşi, mereu îşi făceau drum sâcâiala şi iritarea. Uneori îi vorbea aspru; apoi, tepădându-se brusc de toată obişnuita ei rezervă înţepată, îşi cerea iertare, pentru ca o clipă mai târziu să reînnoiască nedreptatea care tocmai îi fusese iertată.

În cele din urmă, când mântuiră munca lor comună, Hepzibah cuprinse mâna lui Phoebe în mâna ei tremurândă:

— Trece-mi cu vederea, fetiţă dragă, îi strigă, pentru că inima mea e plină. până la marginea răbdării! Trece-mi cu vederea pentru că mi-eşti dragă, Phoebe, chiar dacă-ţi vorbesc răstit! Nu te necăji din pricina asta, copilă scumpă! În curând o să fiu bună şi numai bună.

— Scumpa mea verişoară, nu mi-ai putea spune şi mie ce s-a întâmplat? întrebă Phoebe cu o simpatie plină

de soare şi de lacrimi. Ce-te tulbură atâta?

— Sst! Sst! Vine! şopti Hepzibah ştergându-şi ochii în grabă. Să te vadă întâi pe tine, Phoebe; pentru că tu eşti tânără şi în floare, şi nu-ţi poţi stăvili surâsul, orice-ar fi. Întotdeauna a îndrăgit chipurile luminoase! Pe când faţa mea e acum bătrână şi lacrimile încă nu mi s-au zvântat. Niciodată n-a putut suferi lacrimile. Aşa; trage un pic perdeaua pentru ca umbra să cadă pe colţul de masă unde va sta el! Dar lasă şi lumina soarelui să pătrundă din plin; niciodată nu i-a plăcut întunecimea, aşa cum le place altora. Şi a avut parte de prea puţină lumină în viaţa lui – sărmanul Clifford – şi, o! de cită neagră întunecime! Sărmanul, sărmanul Clifford!

Murmurând astfel cu voce sugrumată de parcă vorbea mai curând cu inima ei decât cu Phoebe, bătrâna domnişoară se învârtea prin cameră în vârful picioarelor, făcând micile dichisuri care i se mai păreau trebuincioase în aceste momente de culme.

Între timp, în coridorul de deasupra scării se auziră paşi. Phoebe îi recunoscu drept aceiaşi care urcaseră parcă prin visul ei, în cumpăna nopţii. Oaspetele care se apropia, oricine va fi fiind, păru să se fi oprit în capul scării; când începu să coboare, se opri iarăşi de două sau trei ori; apoi se opri la piciorul scării. De fiecare dată, popasul părea lipsit de orice rost, sau mai curând datorit unei uitări a scopului iniţial care-l făcuse pe om să coboare; sau ai fi spus că picioarele lui se opreau fără voie, pentru că forţa motrice îi era prea vlăguită ca să le susţină înaintarea. În cele din urmă, făcu un lung popas în pragul salonului. Puse mâna pe clanţă; apoi slăbi strânsoarea degetelor, fără să fi deschis uşa. Hepzibah, cu mâinile încleştate spasmodic, îşi pironea ochii pe intrare.

— Scumpă verişoară Hepzibah, te implor, nu te mai uita în felul ăsta! spuse Phoebe tremurând; pentru că emoţia verişoarei ei şi paşii aceia misterioşi şi şovăielnici îi

dădeau impresia că urma să intre o stafie în odaie. Mă înspăimânţi! Urmează să se întâmple ceva îngrozitor?

— Ssst! şopti Hepzibah. Fii veselă! Orice s-ar întâmpla, fii veselă!

Popasul ultim din prag se dovedi atât de lung, încât Hepzibah, nemaifiind în stare să îndure suspensia, se repezi la uşă, o deschise şi, luându-l pe străin de mână, îl conduse înăuntru. La prima aruncătură de ochi, Phoebe văzu un om mai în vârstă, îmbrăcat într-un halat de casă de modă veche dintr-un damasc decolorat, şi cu părul cărunt sau aproape alb, de o lungime neobişnuită. Aproape că-i acoperea fruntea, în afară de momentele când şi-l dădea pe spate şi se uita prin cameră cu o privire rătăcită. După o fugară cercetare a feţei lui, era lesne să-ţi dai seama că mersul acestui om nu putea fi altul decât cel care-l adusese până aici, adică poticnit şi la fel de necălăuzit ca prima călătorie pe podea a unui prunc. Totuşi nu vădea prin nimic că ar fi lipsit de puterea fizică necesară pentru un mers liber şi hotărât. Dar spiritul acestui om era cel care nu putea să meargă. Expresia feţei lui – deşi oglindea lumina raţiunii – părea să şovăie, să pâlpâie, aproape să se stingă, pentru a se reaprinde cu un licăr. Era ca o flăcăruie zbătându-se sub jăraticul pe jumătate stins; flăcăruia ce ne atrage privirea mai intens decât o văpaie strălucitoare înălţându-şi limbile de pară – da, o privim mai intens, dar şi cu anumită nerăbdare, de parc-ar trebui sau să se învilvoreze în aşteptata splendoare, sau să se mistuie pe loc.

O clipă după ce intră în odaie, oaspetele rămase nemişcat continuând să ţină mâna lui Hepzibah, instinctiv, cum se ţine un copil de persoana matură care-l călăuzeşte. O văzu totuşi şi pe Phoebe şi fu iluminat de reflexul tinereţii şi drăgălăşeniei ei, care radiau un nimb de strălucire în întreg salonul, asemenea cercului de lumină răsfrânt de vasul cu fipri aşezat în bătaia soarelui. Schiţă

un salut sau, ca să fim mai aproape de adevăr, încercă o vagă şi nereuşită plecăciune. Oricât de neizbutită fusese, sugera totuşi o idee sau cel puţin o impresie de indescriptibilă graţie, cum nu poate avea niciuna din manifestările exterioare ale politeţii meşteşugite. Era o graţie prea vagă ca să poată fi sesizată pe mojnent; totuşi, când îţi aduceai mai târziu aminte ac ca, părea să transfigureze total imaginea omului.

— Clifford dragă, spuse Hepzibah pe tonul cu care domoleşti un copil năzuros, ţi-o prezint pe verişoara noastră Phocbe – micuţa Phoebe Pyncheon – ştii, unicul copil al lui Arthur. A venit de la ţară să locuiască o bucată de timp la noi; pentru că vechea noastră casă a ajuns tare pustie în ultima vreme.

— Phoebe? Phoebe Pyncheon? Phoebe? repetă oaspetele rostind cuvintele într-un fel ciudat, apatic, confuz. Copilul lui Arthur! Ah, am uitat! Nu are importanţă! E binevenită!

— Vino, Clifford dragă, aşază-te aici, spuse Hepzibah conducându-l spre scaunul lui. Te rog, Phoebe, mai coboară un pic perdeaua. Şi acum, să începem gustarea!

Oaspetele se aşeză pe scaunul oferit şi se uită în jur cu o privire bizară. Era limpede că încerca să se acomodeze cu situaţia prezentă şi să şi-o fixeze în minte cu mai multă claritate. Dorea măcar să se încredinţeze că se află aici, în salonul cu Pilaştri scunzi, cu grinzi încrucişate şi lambriuri de stejar, şi nu în alt loc, care i se întipărise invariabil în simţuri. Dar strădania era prea mare pentru a fi susţinută altfel decât cu o izbândă parţială. Am putea spune că în mod continuu se eclipsa din locul prezent; sau, cu alte cuvinte, spiritul şi conştiinţa lui o luau razna, lăsându-i doar trupul răvăşit, cenuşiu, trist – un neant concretizat, o fantomă materială – să ocupe locul de la masă. Şi apoi din nou, după un asemenea moment de absenţă, un licăr îi scânteia în pupile. Semn că spiritul se

reîntorsese în lăcaşul trupului şi se străduia să aţâţe focul din căminul inimii, să aprindă luminile intelectului în întunecosul şi ruinatul sălaş al cărui deznădăjduit locatar îi fusese sortit să fie.

Într-unul din aceste momente de trezire – deşi nu încă deplină – din amorţeală, Phoebe se încredinţă de adevărul unei impresii pe care la început o alungase ca fiind prea năstruşnică şi prea uluitoare. Îşi dădu seama că persoana din faţa ei trebuie să fi fost originalul frumoasei miniaturi pe care o păstra verişoara Hepzibah. Într-adevăr, cu priceperea ei feminină pentru îmbrăcăminte, recunoscuse pe dată că halatul său de damasc era acelaşi ca aspect, material şi croială, cu haina de casă înfăţişată atât de măiestrit în portret. Acest veşmânt vechi, decolorat, a cărui strălucire de altă dată se fanase, părea să traducă într-un chip cu neputinţă de zugrăvit, şi să facă perceptibilă ochiului, drama nerostită a omului care-l purta. Prin acest simbol exterior se putea lesne discerne cât de veştede şi de îmbătrânite trebuiau să-i fie veşmintele mai nemijlocit apropiate de suflet: trupul şi chipul, ale căror frumuseţe şi graţie transcendaseră măiestria celui mai delicat dintre artişti. Cu atât mai clar îţi dădeai seama că sufletul acelui om trebuie să fi suferit o cumplită lovitură ca urmare a experienţei sale pământeşti. Părea să se afle aici, despărţit însă de omenire printr-un păienjeniş de năruire şi decădere, prin a cărui ţesătură însă, în clipe fugare, răzbea acea expresie atât de fină, de gingaş spiritualizată, pe care Malbone, hazardându-se cu respiraţia întretăiată într-o inspirată unduire de penel, o transmisese miniaturii. Această expresie era atât de caracteristic înnăscută, încât toţi anii întunecaţi şi întreaga povară a calamităţii nemeritate care se abătuse asupra omului, nu izbutiseră s-o distrugă pe de-a-ntregul. Hepzibah umplu o ceaşcă de cafea delicios aromată şi o întinse oaspetelui. Când ochii lui îi întâlniră pe ai ei,

străinul păru uluit şi tulburat.

— Hepzibah, tu eşti? murmură cu tristeţe; apoi, ca pentru sine, probabil fără să-şi dea seama că e auzit, şopti: Cât e de schimbată! Cât e de schimbată! Şi e supărată pe mine? De ce-şi încruntă fruntea în felul ăsta?

Biata Hepzibah! Era doar blestemata ei de încruntare, pe care timpul, şi miopia, şi frământarea neliniştilor lăuntrice o făcuseră să-i ajungă atât de obişnuită, încât îi apărea pe chip la orice salt de dispoziţie. Dar la murmurul nedesluşit al cuvintelor lui, faţa lui Hepzibah se înmuie de duioşie, de o afecţiune dureroasă care o făcu plăcută; asprimea trăsăturilor i se topi într-o lumină caldă, aburită.

— Supărată! repetă. Supărată pe tine, Clifford! În tonul cu care rosti cuvintele, vibra o muzică tristă şi gingaşă, şi totuşi nu-şi putu împiedica o anumită rezonanţă pe care un ascultător lipsit de subtilitate ar fi luăt-o drept asprime. Ca şi cum un muzician transcendental ar fi revărsat valuri de muzică sublimă dintr-un instrument cu coarde plesnite, care-şi face simţită imperfecţiunea fizică în miezul armoniei eterice – atât de adâncă era simţirea care-şi făcuse armonium din glasul spart al lui Hepzibah.

— Clifford, aici te înconjoară numai dragoste, adăugă ea. Nimic decât dragoste. Eşti acasă!

Oaspetele îi răspunse printr-un zâmbet care nu-i lumină faţa decât pe jumătate. Dar chiar şi aşa, surâsul firav şi într-o clipă pierit avusese totuşi un farmec de nespusă frumuseţe. Fu urmat de o expresie mai grosolană; sau care, cel puţin, pe chipul lui atât de gingaş modelat şi conturat părea grosolană, întrucât nu era temperată de niciun clement spiritual. Expresia poftei. Devora mâncarea cu ceea ce am putea numi lăcomie; şi în bucuria senzuală pe care i-o isca masa generos împodobită, părea să uite de el, de Hepzibah, de tânăra fată şi de tot ce-l înconjura. Pesemne că sensibilitatea la plăcerile stomacului era

inerentă alcătuirii lui fireşti, deşi atât de rafinată şi delicată. Această înclinaţie ar fi fost de bună seamă frânată, sau chiar convertită într-o însuşire, într-una din cele o mie de căi de exprimare ale culturii intelectuale, dacă trăsăturile lui spirituale şi-ar fi putut menţine forţa. Dar aşa cum stăteau acum lucrurile, priveliştea era penibilă şi o făcu pe Phoebe să-şi plece ochii.

Curând oaspetele deveni sensibil la parfumul cafelei încă neatinse. O sorbi însetat. Subtila licoare avu asupră-i efectul unui filtru vrăjit, făcând ca substanţa opacă a laturii lui animalice să devină transparentă, sau cel puţin translucidă; astfel încât o rază de spirit putu răzbi prin ea, răspândind o lumină ceva mai limpede decât până atunci.

— Mai dă-mi, mai dă-mi! strigă cu o grabă nervoasă de parcă se temea că n-o să fie în stare să reţină ceva ce încerca să-i scape. De asta am nevoie! mai dă-mi!

Sub înrâurirea delicată şi puternică a cafelei, îşi îndreptă umerii, iar ochii începură să şi distingă obiectele asupra cărora se opreau. Prefacerea nu consta atâta în faptul că expresia feţei îi devenise mai spirituală; şi acest lucru îşi avea desigur importanţa lui, dar nu constituia efectul cel mai izbitor. Şi nici în faptul că coca ce numim natura morală se deşteptase cu atâta vigoare, încât acum precumpănea vizibil. Dar se descătuşase în el o anumită rafinată dispoziţie înnăscută – deşi încă şovăielnică şi nu pe deplin afirmată – a cărei funcţie era să se apropie de tot ce-i frumos şi plăcut în viaţţi. Când această trăsătură precumpăneşte în firea cuiva, îi conferă posesorului ei un încântător bun gust şi o predispoziţie la fericire, vrednică de invidiat. Pentru asemenea om, frumosul înseamnă viaţă; năzuinţele lui se îndreaptă numai către frumos; şi, punându-şi în concordanţă trupul şi trăsăturile fizice, întreaga dezvoltare a făpturii lui se desfăşoară la fel de frumos. Asemenea om n-ar trebui să ştie ce-i durerea; nici încleştarea luptei; nici martiriul care, îmbrăcând o

infinitate de chipuri, îi aşteaptă pe cei ce au curajul şi voinţa şi conştiinţa de a pofti bătălia cu viaţa. Pentru asemenea firi eroice, martiriul înseamnă cea mai înaltă răsplată pe care le-o poate dărui viaţa. Dar pentru făptura din faţa noastră martiriul nu poate însemna decât suferinţă, cu atât mai cruntă cu cât mai dură ar fi pricina care i l-a prilejuit. Omul acesta nu avea dreptul de a fi martir; şi văzându-l atât de apt pentru fericire, şi atât de neputincios pentru orice altă năzuinţă, o persoană cu spirit generos, puternic, nobil, ar fi fost oricând gata, cred eu, să-şi jertfească micile bucurii sperate pentru sine – să-şi înfrângă nădejdile personale atât de deşarte – dacă prin acest sacrificiu ar fi putut îndulci suflarea de gheaţă cu care lumea l-ar fi întâmpinat pe omul din faţa noastră.

Vorbind fără austeritate sau dispreţ, se pâre că natura lui Clifford era aceea a unui sibarit[6]. Putea fi percepută chiar acolo, în vechiul salon întunecos, prin magnetismul care-i polariza privirile numai spre dansul razelor de soare filtrate prin frunzişul înfiorat de briză. Putea fi văzută în preţuirea cu care privea florile din vas, aspirându-le miresmele cu acea savoare specifică unei structuri fizice atât de rafinate, încât ingredientele spirituale sg topiseră în ea. Era trădată de zâmbetul inconştient din privirile adresate lui Phoebe, care în prospeţimea şi în trupul ei feciorelnic întruchipa şi lumina soarelui şi florile – sau esenţa acestora concretizată într-un mijloc de manifestare mai suav şi mai plăcut. Şi această dragoste şi nevoie de frumos nu era mai puţin evidentă în prudenţa instinctivă cu care îşi ferea tot timpul privirile de gazda sa, lăsându-le să rătăcească spre orice altceva, decât să se întoarcă iar spre dânsa. Era nefericirea lui Hepzibah şi nu vina lui Clifford. Cum ar fi fost cu putinţă – când era atât de lividă, de zbârcit cu o mină atât de funestă, cu turbanul grotesc şi neîndemânatic legat pe cap,

6 Amator de plăceri rafinate, de lux și desfătări.

cu acea perfidă încruntare care-i contorsiona fruntea – cum ar fi fost cu putinţă să-i fie plăcut a se uita la ea? Dar nu-i datora oare afecţiune pentru tot\ce-i dăruise ea în tăcere? Nu-i datora nimic. O fire ca aceea a lui Clifford nu poate contracta ^datorii de acest fel. În esenţa ei, o asemenea natură este – şi o spunem fără blam, şi nici pentru a minimaliza atracţia pe care o exercita irevocabil asupra fiinţelor de altă structură psihică – o asemenea natură este întotdeauna egoistă în esenţa ei; şi trebuie să-i îngăduim să fie astfel, şi cu atât mai mult s-o copleşim cu dragostea noastră eroică şi dezinteresată, lipsită de orice răsplătire. Biata Hepzibah cunoştea acest adevăr, sau cel puţin îl intuia. Şi cum Clifford fusese atâta vreme înstrăinat de tot ce-i, frumos, Hepzibah se bucura – se bucura însă cu un suspin şi cu tainica intenţie de a vărsa lacrimi în cămăruţa ei – că putea să ofere ochilor lui imagini mai luminoase decât bietul ei chip îmbătrânit şi lipsit de frumuseţe. Nu avusese niciodată farmec; şi chiar de-ar fi avut, povara durerii cu care-l jelise pe Clifford i-ar fi răpus de mult.

Oaspetele se lăsă pe spătarul scaunului. Pe faţa lui, plăcerea visătoare se împletea cu o expresie de trudă şi nelinişte. Se căznea să perceapă cât mai conştient tot ce-l înconjura; sau poate că, temându-se ca totul să nu fie decât un vis ori un joc al fanteziei, tulbura frumoasa clipă a prezentului luptându-se să-i sporească strălucirea, să facă iluzia mai durabilă.

Ce plăcut! Ce minunat! şoptea fără să se adreseze nimănui. O să dureze oare? Ce aer îmbălsămat pătrunde pe fereastra deschisă! O fereastră deschisă! Ce frumos joacă razele de soare! Florile astea, cât de parfumate sunt! Faţa acestei fete, cât de voioasă, de îmbujorată – o floare cu mărgăritare de rouă pe petale şi scântei de soare în boabele de apă! Ah! Totul nu poate fi decât un vis! Un vis! Dar un vis care a făcut să se năruie cei patru pereţi de

piatră!

Apoi faţa i se întuneca, de parcă trecuse peste ea umbra unei caverne sau a unui turn; pe chipul lui nu era mai multă lumină decât se prizăreşte printre gratiile de fier ale ferestrei de închisoare – şi lumina se tot împuţina, de parcă s-ar fi cufundat tot mai jos, în adâncuri. Phoebe, fiind o fire din acelea agere şi active care nu pregetă să ia parte – şi în general o parte utilă – la tot ce se petrece în jur, simţi acum imboldul de a i se adresa străinului.

— Am descoperit azi dimineaţă în grădină un soi nou de trandafir, spuse ea alegând din vas o floare mică, roşie. Tot tufişul nu are decât cinci sau şase boboci. Acesta e cel mai desăvârşit dintre toate; n-are o pată de rugină sau de mană pe el. Şi ce mireasmă dulce – mai dulce decât a oricărui trandafir. Un parfum care nu poate fi uitat!

— Ah! Dă-mi voie s-o. văd – s-o ţin în mână! strigă oaspetele, apucând cu grabă floarea, care cu acea vrajă proprie parfumurilor întipărite în amintire îi deştepta nenumărate asociaţii. Îţi mulţumesc! Mi-a făcut bine. Îmi amintesc cât ţineam la floarea asta – de mult, bănuiesc că foarte de demult! – sau poate că n-a fost decât ieri? Mă face să mă simt iarăşi tânăr! Sau poate că sunt tânăr! Ori amintirea aceasta e neobişnuit de limpede, ori cunoaşterea mea e ciudat de tulbure. Dar ce minunat din partea frumoasei fete! Îţi mulţumesc! Îţi mulţumesc!

Tulburarea plăcută iscată de micuţa roză purpurie, îi pricinui lui Clifford cel mai fericit moment din timpul micului dejun. S-ar fi putut prelungi dacă la scurt timp după aceea nu i-ar fi căzut din întâmplare ochii pe faţa bătrânului puritan, care, din rama sa întunecată şi din pânza opacă, lua parte la scenă asemenea unui spectru, dar un spectru mânios şi răuvoitor. Oaspetele schiţă cu mâna un gest de nerăbdare şi i *se* adresă lui Hepzibah pe tonul în care putea fi lesne recunoscut privilegiul irascibilităţii unui membru răsfăţat al familiei.

— Hepzibah! Hepzibah! strigă el răspicat şi nu lipsit de forţă. De ce ţii portretul ăsta hidos pe perete? Da, da! Asta-i gustul tău, de bună seamă! Ţi-am spus de o mie de ori că-i geniul meu rău! Ia-l jos, imediat!

— Clifford dragă, răspunse Hepzibah cu tristeţe, ştii bine că nu e cu putinţă.

— Atunci, continuă el păstrând încă oarecare vigoare, acoperă-l te rog cu o perdea stacojie, bogată, ca să cadă în falduri, şi cu o bordură aurită de care să atârne ciucuri. Nu pot să-l suport! Nu trebuie să mă privească în faţă!

— Da, Clifford dragă, o să acoperim tabloul, îl domoli Hepzibah. Pe undeva, printr-un cufăr din pod este o perdea stacojie, mi-e teamă că-i cam spălăcită şi mâncată de molii, dar Phoebe şi cu mine o să facem minuni cu ea.

— Dar încă azi, ţine minte! ceru el; şi apoi adăugă cu voce joasă, ca pentru sine: La urma urmelor de ce să locuim în casa asta posomorâtă! De ce să nu ne mutăm în sudul Franţei, în Italia – Paris, Neapole, Veneţia, Roma? Hepzibah o să-mi răspundă desigur că n-avem mijloace. Ei, asta-i bună!

Îşi zâmbi sieşi şi-i aruncă lui Hepzibah o privire cu tilc ironic.

Dar feluritele emoţii prin care trecuse într-un răstimp atât de scurt, deşi se manifestaserăslab, fără îndoială că-l osteniseră pe străin. Era deprins se vede, cu o viaţă de tristă monotonie, barş nici măcar nu se scurgea ca un râu lent, ci-i stagna în jurul picioarelor asemenea unei bălţi. O pânză i se lăsă pe obraz, învăluindu-i trăsăturile delicate şi graţioase şi având – din punct de vedere moral – acelaşi efect ca o ceaţă deasă, lipsită de soare, ce estompează contururile unui peisaj. Păru să devină greoi, aproape bolovănos. Dacă până atunci ai fi putut desluşi în omul acesta vreun rest de strălucire sau de frumuseţe – chiar de frumuseţe devastată – privindu-l acum ai fi fost cuprins de îndoială, ţi-ai fi învinovăţit imaginaţia că te-a amăgit când

ai surprins o graţie, oricât de părelnică, înnobilând acest obraz, sau o sclipire oricât de plăpândă lucind în ochii aceştia înceţoşaţi.

Dar oricum, înainte de a se fi cufundat cu totul în somn, clincănitul arţăgos şi strident al clopoţelului din prăvălie se făcu auzit. Izbind neplăcut auzul lui Clifford şi sensibilitatea caracteristică nervilor săi, zgomotul îl făcu să se înalţe iarăşi în scaun.

— Pentru Dumnezeu, Hepzibah! Ce grozăvie avem în casă? strigă el, descărcându-şi iritarea – ca un lycru firesc şi ca o deprindere păstrată de demult – pe unica persoană din lume care-l iubea. În viaţa mea n-am auzit o larmă mai oribilă. Cum de poţi îngădui una ca asta? în numele tuturor disonanţelor, ce poate fi?

Era interesant de urmărit cum se dezlănţuise dintr-odată caracterul lui Clifford, întocmai ca un portret întunecat care ar sări din pânză – în urma acestui aparent fleac ce-l supărase. Adevărul este că indivizii cu un temperament ca al său sunt mai sensibili când îi atingi la simţul frumosului şi al armoniei, decât la inimă. Şi mai e cu putinţă – pentru că s-au petrecut adeseori cazuri asemănătoare – ca acel subtil rafinament al lui Clifford, care în trecut îl făcuse să folosească toate mijloacele de a-şi cultiva gustul pentru frumos până la absoluta desăvârşire, să fi izbutit, cu timpul, să-i roadă sau să-i macine capacitatea de afecţiune. De aceea, nu ne-am putea oare încumeta să afirmăm că acea lungă şi neagră năpasfă care se abătuse asupră-i ar fi putut avea în străfundu-i şi un strop de îndurătoare ispăşire?

— Clifford dragă, aş fi vrut să-ţi cruţ urechile de acest zgomot, răspunse Hepzibah răbdătoare, dar roşind sub usturimea ruşinii înăbuşite. Nici mie nu-mi place. Dar ştii, Clifford, trebuie să-ţi fac o mărturisire. Zgomotul acesta urâcios – te rog, Phoebe, du-te repede şi vezi cine e – clinchetul acesta impertinent nu e decât clopoţelul din

prăvălie!

— Clopoţelul din prăvălie? repetă Clifford căscând ochii de uimire.

— Da, clopoţelul din prăvălia noastră, răspunse Hepzibah, în timp ce o anumită demnitate firească, amestecată cu adâncă emoţie, se afirma în atitudinea ei. Pentru că trebuie să ştii, Clifford dragă, suntem săraci lipiţi pământului. Şi am avut de ales între a accepta ajutor dintr-o mină pe care aş fi respins-o (şi aşa ai fi făcut şi tu) chiar dacă ne-ar fi oferit bucata de pâine fără de care ni se sfârşeau zilele – iar în afara lui, niciun alt ajutor de nicăieri – şi între a-mi câştiga existenţa cu mâinile mele! Dacă era vorba numai de mine, aş fi fost mai mulţumită să mă sting de foame. Dar urma ca tu să-mi fii restituit! Şi în acest caz, crezi Clifford, dragă, adăugă ea cu un zâmbet nefericit, că deschizând o prăvălioară sub frontonul principal am aruncat asupra vechii noastre case o irevocabilă dizgraţie? Stră-stră-străbunicul nostru a făcut acelaşi lucru, deşi era la mai mică ananghie. Te-am făcut de ruşine?

— Ruşine! Dizgraţie! Faţă de mine rosteşti astfel de cuvinte, Hepzibah? spuse Clifford, fără mânie; căci omul al cărui spirit a fost călcat în picioare poate fi susceptibil la mici oferise, dar le primeşte resemnat pe cele mari. Astfel încât adăugă cu o emoţie îndurerată: Faţă de mine nu trebuie să vorbeşti în felul ăsta, Hepzibah! Ce ruşine s-ar mai putea abate asupră-mi?

Şi atunci, omul acela cu nervii doborâţi – omul acela care fusese născut pentru plăceri, dar se ciocnise de o ursită atât de aprigă – izbucni într-un plâns ca de femeie. O izbucnire de scurtă durată însă; căreia în curând îi urmă o stare de linişte, nu prea neplăcută dac-ar fi să judecăm după fizionomia lui. Dar pentru o clipă se deşteptă şi din această stare şi o privi pe Hepzibah cu un zâmbet al cărui subînţeles viclean şi pe jumătate zeflemitor o nedumerea cu totul.

— Şi suntem chiar atât de săraci, Hepzibah? o întrebă el.

În cele din urmă, cum jilţul în care şedea era adânc şi căptuşit cu perne moi, Clifford se lăsă furat de somn. Auzindu-i răsuflarea care se înălţa şi cobora mai regulat (dar care până şi acum, în loc să răsune plină şi puternică, păstra un tremur slab în consonanţă cu lipsa de vigoare a caracterului său), auzind deci semnele unui somn calm, Hepzibah se folosi de prilej ca să-l scruteze faţa cu mai multă atenţie decât îndrăznise s-o facă până acum. Inima i se muie în lacrimi; din străfundurile ei se desprinse un geamăt înăbuşit, blând, dar de o mâhnire nespusă. Simţea că nu e o lipsă de respect să-i privească din aceste adâncuri de suferinţă şi milă faţa răvăşită, îmbătrânită, veştedă, ruinată. Dar abia reuşise să se domolească un pic, când şi simţi mustrări de conştiinţă pentru curiozitatea cu care-l cerceta acum când era atât de schimbat şi, îndepărtându-se în grabă, Hepzibah coborî perdeaua peste fereastra însorită, şi-l lăsă pe Clifford să moţăie în salon.

unr

UN PYNCHEON DIN ZILELE NOASTRE

»

Intrând în prăvălie, Phoebe dădu cu ochii de mutra familiară a micului devorator – dacă astfel îi putem socoti vitejeştile-i isprăvi – al lui Jim Crow, al elefantului, cămilei, dromaderilor şi al locomotivei. Cum în cele două zile din urmă îşi secătuise. averea personală îngăduindu-şi nemaipomenita risipă de care am vorbit mai sus, tânărul domn venise de astă dată trimis de maică-sa, să cumpere trei ouă şi jumătate pfund[7] de stafide. Phoebe îi servi cele cerute şi, în semn de recunoştinţă pentru vânzarea pe care puştiul i-o făcuse cu o zi înainte, precum şi ca supliment

7 Un pfund = 453 gr.

1 Aluzie la profetul Iona, despre care lșgenda spune că ar fi zăcut trei zile în pîntecele unei balene.

după gustarea de dimineaţă îi vâri în mână şi-o balenă. Uriaşa vietate, răsturnând experienţa avută cu prorocul din Niniva2, îşi începu înaintarea grabnică pe aceeaşi sângeroasă cale a destinului pe care o precedase variata caravană mai sus pomenită. Ştrengarul ăsta remarcabil era, într-adevăr, însuşi simbolul bătrânului părinte Timp, atât în ce priveşte lăcomia atotdevoratoare cu care înghiţea oameni şi lucruri, cât şi pentru faptul că, întocmai ca şi Timpul, după ce digera atâta parte din creaţie, arăta la fel de tânăr de parcă se născuse odată cu clipa prezentă.

După ce închisese uşa pe jumătate, copilul se întoarse iar şi mormăi ceva care, din pricină că balena îi umplea încă gura, nu putu fi bine înţeles de Phoebe.

— Ce-ai spus, micul meu prieten? întrebă ea.

— Mama întreabă, repetă mai desluşit micul Ned Higgins, ce face fratele bătrânei Pyncheon? Lumea zice că s-a-ntors acasă.

— Fratele verişoarei Hepzibah! exclamă Phoebe uimită de această subită explicaţie a legăturii dintre Hepzibah şi musafirul lor. Fratele ei! Şi unde a putut sta până acum?

Puştiul se mulţumi să-şi apese cu degetul mare vârful nasului borcănat şi cârn, luând acea expresie de şiretenie pe care copiii ce-şi petrec vremea pe maidan învaţă curând să o imprime trăsăturilor feţei, oricât ar fi acestea de prostănace în sine. Şi cum Phoebe continua să-l privească fără să răspundă mesajului maică-sii, copilul o întinse.

În timp ce piciul cobora, un domn urca scările, făcându-şi apoi intrarea în prăvălie. Avea silueta solidă – dac-ar fi fost ceva mai înalt, s-ar fi putut spune chiar silueta falnică – a unui bărbat în cea de-a doua jumătate a vieţii, îmbrăcat într-un costum negru dintr-un material subţire, semănând foarte bine cu stofa de lână fină. Un baston dintr-un lemn rar, oriental, cu măciulie de aur, îi sporea substanţial înalta respectabilitate a aspectului, la

care contribuia şi un fular imaculat ca neaua, precum şi luciul de oglindă al ghetelor. Faţa lui pătrată, smeadă, cu sprâncene stufoase, proeminente, era impunătoare şi ar fi arătat destul de aspră dacă domnul nu şi-ar fi dat o considerabilă osteneală să-i îndulcească efectul rigid printr-o expresie de voioşie şi de bunăvoinţă exagerată. Oricum, datorită unei masive aglomerări de substanţă animală în regiunile de jos ale fălcilor, expresia impusă reuşea să fie mai curând onctuoasă decât spirituală şi avea, ca să spunem aşa, un soi de strălucire carnală, care, fără îndoială, nu intra de loc în intenţia posesorului. În orice caz, un observator sensibil ar fi considerat această expresie drept o foarte şubredă dovadă a bunătăţii sufleteşti pe care-şi propunea să o reflecte. Şi dacă observatorul, pe lângă sensibil, ar mai fi fost posac şi tăios, ar fi bănuit probabil că zâmbetul de pe faţa acestui domn era de aceeaşi natură cu lustrul ghetelor lui, şi că fiecare dintre ele, pentru a fi aduse la lumină şi păstrate, trebuie să-l fi costat respectiv pe el şi pe văcsuitor, un considerabil efort.

Când străinul intră în prăvălioara unde zidul proeminent al primului cât şi frunzişul des al ulmului, precum şi mărfurile îngrămădite în geam creau un mediu de semiobscuritate, zâmbetul lui deveni atât de intens, de parc-ar fi încercat din răsputeri să contrabalanseze întreaga întunecime a atmosferei (pe lângă orice altă posomorală sufletească aparţinând lui Hepzibah şi locatarilor ei), numai prin simpla lumină a chipului său. Când dădu cu ochii de un boboc de fată, în locul apariţiei scheletice a domnişoarei bătrâne, surpriza fu evidentă. La început îşi încruntă sprâncenele, apoi zâmbi cu o blândeţe mai mieroasă decât oricând.

— Ah, acum înţeleg! rosti el cu o voce adâncă. O voce care, dac-ar fi ieşit din gâtlejul unui om necioplit, ar fi fost grosolană, dar care prin exerciţiu atent, fusese modelată

să sune îndeajuns de plăcut. Nu ştiam că domnişoara Hepzibah P.yncheon a deschis prăvălia sub auspicii atât de prielnice. Bănuiesc că sunteţi ajutoarea ei.

— Fără îndoială, răspunse Phoebe şi adăugă cu un vag aer de nobilă aroganţă (pentru că, oricât de politicos era domnul, evident o lua drept o tânără vânzătoare plătită): sunt o verişoară a domnişoarei Hepzibah şi mă aflu în vizită la ea.

— Verişoara ei – de la ţară? Atunci te rog să mă scuzi, spuse domnul înclinându-se şi zâmbind cum nimeni nu se mai înclinase şi nu-i mai zâmbise până atunci lui Phoebe. În cazul acesta trebuie să ne cunoaştem mai bine; căci, numai dacă nu mă înşel amarnic, eşti şi micuţa mea rudă. Ia să vedem – Mary? Dolly? Phoebe? Da, Phoebe ţi-c numele. E cu putinţă să fii Phoebe Pyncheon, singurul copil al iubitului meu văr şi coleg de clasă Arthur? Ah, semeni la gură cu tatăl dumitale, îl recunosc! Da, da! Trebuie să ne cunoaştem mai bine! îţi sunt neam, draga mea. Desigur, trebuie să fi auzit de judecătorul Pyncheon?

Când Phoebe îi făcu la rându-i ei o plecăciune, judecătorul se înclină în faţă, cu explicabilul şi chiar lăudabilul scop – ţinând seama de legătura de sânge şi deosebirea de vârstă dintre ei – de a-i dărui un sărut de recunoaştere a rudeniei şi de firească afecţiune. Dar din nefericire (fără nicio intenţie, sau poate că numai cu acea intenţie a instinctului care nu se comunică şi intelectului), chiar în momentul critic, Phoebe se trase îndărăt; astfel încât prea respectabilul ci neam, cu trupul aplecat peste tejghea şi buzele ţuguiate, se trezi în situaţia absurdă de a săruta văzduhul. Era o reeditare modernă a întâmplării lui Ixion care a îmbrăţişat un nor, dar cu atât mai ridicula pentru judecător, care se lăuda că întotdeauna se fereşte de tot ce-i abstract, şi că niciodată nu ar confunda o umbră cu o substanţă. Adevărul este. – şi totodată constituie unica scuză a lui Phoebe – că deşi radioasa jovialitate a

judecătorului Pyncheon putea să nu fie cu totul neplăcută unui spectator de sex feminin, atunci când între cei doi s-ar interpune lărgimea unei străzi sau chiar a unei camere obişnuite, totuşi deveni mult prea intensă când această figură smeadă, bine hrănită (şi împodobită cu o barbă atât de ţepoasă încât niciun brici nu izbutea s-o înmoaie) încercă să intre în contact direct cu obiectul atenţiei sale. Într-un fel sau altul, masculul din el, sexul, se făceau prea marcante în demonstraţiile de acest gen ale judecătorului. Phoebe îşi plecă ochii şi, fără să-şi dea seama de ce, se simţi roşind puternic sub privirile lui. Şi totuşi se mai lăsase sărutată până atunci, fără niciun fel de mofturi, de cel puţin o jumătate de duzină de feluriţi veri, mai tineri şi mai bătrâni decât judecătorul acesta cu sprâncene stufoase, barbă căruntă, fular alb şi bunăvoinţă mieroasă! Atunci pe el de ce nu-l lăsase?

Când îşi ridică din nou ochii, Phoebe fu izbită de schimbarea petrecută pe faţa judecătorului. Era la fel de surprinzătoare, păstrând proporţiile, ca deosebirea dintre un peisaj scăldat mai întâi în lumina soarelui şi apoi ameninţat de apropierea furtunii; nu s-ar putea spune că faţa lui avea intensitatea dramatică a unei furtuni; ci era rece, dură, neînduplecată, ca norul greu care ascunde o zi întreagă cerul.

„Vai de mine! Ce mă fac acum! gândi în sinea ei faţa de la ţară. Arată de parcă tot ce poartă în suflet nu-i mai moale decât stânca şi mai blând decât crivăţul! N-am vrut să-l supăr. Din moment ce-i văr cu mine, l-aş fi lăsat să mă sărute – dac-aş fi putut!”

Apoi, deodată, Phoebe fu străfulgerată de gândul că acest judecător Pyncheon nu era altul decât originalul miniaturii pe care i-o arătase daghereotipistul în grădină, şi că expresia aspră, rigidă, neîmblânzită de pe faţa lui era aceeaşi pe care soarele stăruise cu atâta îndărătnicie să i-o scoată la iveală. Aşadar nu era vorba de o supărare

trecătoare ci, oricât de abil l-ar fi ascuns, acesta era caracterul lui înnăscut. Şi nu numai atât, dar era şi moştenit; transmis, asemenea unui avut preţios, de către acel străbun bărbos al cărui portret prefigura, ca într-un fel de profeţie, şi expresia şi trăsăturile – ciudat de asemănătoare – ale judecătorului modern. Un gânditor mai adânc decât Phoebe ar fi găsit un înţeles îngrozitor în această idee. Însemna că viciile şi metehnele, patimile rele, înclinaţiile josnice, bolile morale care împing la crimă sunt transmise de la o generaţie la alta printr-un proces de predare mult mai sigur dedecât cel stabilit de legile omeneşti cu privire la averile şi onorurile testate posterităţii.

Dar abia se ridicaseră din nou ochii lui Phoebe spre faţa judecătorului, că întreaga-i asprime respingătoare se şi evaporă; şi se găsi din nou copleşită de dogoarea şi zăduful bunăvoinţei pe care acest om minunat o răspândea din inima lui mare în atmosfera din jur – asemenea şarpelui despre care se spune că, înainte de a-şi fascina victima, umple aerul de miasma sa.

— Îmi, place, verişoară Phoebe! strigă el, dând din cap cu emfază în semn de aprobare. Îmi pare foarte bine, micuţă verişoară! Eşti o copilă cuminte, şi ştii să-ţi porţi de grijă. O fată tânără, mai ales când e şi frumuşică, nu e niciodată îndeajuns de zgârcită cu buzele ei.

— Zău, domnule, spuse Phoebe încercând să ia totul drept o glumă, n-am vrut să fiu urâcioasă.

Cu toate acestea, fie că faptul se datora sau nu începutului nefavorabil al cunoştinţei lorr Phoebe vădea încă o anumită rezervă, de loc obişnuită pentru firea ei deschisă şi veselă. Nu o părăsea fantastica impresie că puritanul autentic, cel despre care auzise atâtea legende sumbre – întemeietorul întregului neam Pyncheon din Noua Anglie, ziditorul Casei cu şapte frontoane, cel care murise în ea într-un chip atât de straniu – intrase acum în

prăvălie. În vremurile acestea de aranjamente la minut, lucrurile se puteau improviza fără greutate. La sosirea de pe lumea cealaltă, n-ar fi avut decât să petreacă un sfert de oră la un frizer care i-a tăiat barba stufoasă de puritan, potrivindu-i-o într-o pereche de favoriţi cărunţi; apoi, vizitând un magazin de haine gata, şi-a schimbat jiletca de catifea, mantia de zibelină, şi gulerul ţeapăn şi plisat, înalt până sub bărbie, cu un guler alb şi o cravată, o haină, vestă şi pantaloni; şi, în cele din urmă, schimbând spada lată cu mâner de oţel pe un baston cu măciulie de aur, colonelul Pyncheon de acum două secole s-a înfăţişat drept judecătorul Pyncheon din zilele noastre.

De bună seamă, Phoebe era o fată prea inteligentă ca să se gândească la asemenea lucruri altfel decât zâmbind. Poate dacă cele două personaje ar fi stat unul lângă celălalt în faţa ei, ar fi descoperit multe deosebiri şi doar o asemănare generală. Lungul şir de ani care-i despărţeau, scurşi într-un climat atât de deosebit faţă de cel în care se dezvoltase strămoşul englez, operase desigur modificări importante în aspectul fizic al urmaşului. Forţa musculară a judecătorului nu putea fi aceeaşi cu a colonelului; fără îndoială era de o natură mai puţin bovină. Deşi socotit de contemporanii săi drept un om voluminos în ce priveşte greutatea fizică, şi cu toate că fusese favorizat cu o remarcabilă dezvoltare a părţilor sedentare, ceea ce-l făcea foarte apt pentru fotoliul judecătoresc, credem că dacă i-am fi aşezat pe judecătorul Pyncheon şi pe strămoşul său, fiecare pe câte un talger al aceleiaşi balanţe, cel dintâi ar mai fi avut nevoie de un adaus de câteva bune ocale din alea vechi, pentru a păstra echilibrul balanţei. Pe urmă, faţa judecătorului pierduse rumeneala aprinsă, englezească a cărei căldură mai răzbea prin bronzul întunecat al obrajilor bătuţi de vânt ai colonelului, şi căpătase în schimb o nuanţă gălbuie – tenul specific al compatrioţilor săi. Şi, dacă nu ne înşelăm, un anumit gen

de nervozitate devenise mai mult sau mai puţin manifest chiar şi într-un specimen de descendenţă puritarfă atât de solidă, cum era domnul despre care discutăm. Unul dintre efectele acestei nervozităţi era o mai mare mobilitate şi o mai ascuţită agerime a feţei decât avusese bătrânul englez, apărute însă în dauna unei fermităţi, asupra căreia aceste noi însuşiri operau ca nişte acizi dizolvanţi. Din câte ştim, s-ar putea ca procesul de schimbare să aparţină marelui sistem al progresului uman care, cu fiece pas înainte, micşorând necesitatea de forţă animalică, e sortit să ducă treptat la spiritualizarea noastră, prin subţierea atributelor trupeşti mai carnale. Dacă-i aşa, atunci judecătorul Pyncheon, de altfel ca şi mulţi alţii, ar mai fi avut nevoie de un secol sau două de asemenea cizelare.

Similitudinea intelectuală şi morală dintre judecător şi străbunul său pare să fi fost cel puţin la fel de puternică pe cât erai de îndreptăţit să o deduci din asemănarea de expresie şi de trăsături. În cuvântarea ţinută la înmormântarea colonelului Pyncheon, preotul de-a dreptul îl canonizase pe răposatul său enoriaş şi, deschizând o perspectivă prin cupola bisericii, iar de acolo mai departe prin firmament, îl arătase şezând, cu o harpă în mână, printre coriştii aureolaţi ai vieţii veşnice. Inscripţia de pe mormântul său este de asemenea foarte apologetică; nici istoria, în măsura în care colonelul deţine un loc în paginile ei, nu-i atacă integritatea şi rectitudinea caracterului. Tot astfel, în ce-l priveşte pe judecătorul Pyncheon din zilele noastre, niciun preot, niciun critic legal, niciun gravor de inscripţii funerare, niciun istoric al politicii generale sau locale, nu ar scoate vreun cuvânt de ocară împotriva acestei eminente personalităţi, în ce priveşte devotamentul său de creştin, respectabilitatea ca om, integritatea ca judecător, ori curajul şi fidelitatea ca reprezentant mult încercat al partidului politic din care face parte. Dar, pe lângă aceste cuvinte reci, formale şi

deşarte ale dălţii care gravează, ale vocii care slăveşte şi ale penei care scrie pentru ochiul public şi pentru timpul ce va să vină – şi care, prin însăşi fatala conştiinţă a menirii lor, pierd, inevitabil, mult din adevăr şi din libertatea de a se exprima – circulau anumite legende despre străbun şi bârfeli cotidiene despre judecător, care se potriveau de minune în mărturiile pe care le aduceau. Adeseori e foarte instructiv să cunoşti o personalitate publică prin optica nevestei, prin viziunea vieţii private casnice; şi nu poate exista discrepanţă mai mare decât cea dintre portretele sale menite să fie reproduse, şi caricaturile în creion, care trec din mână în mână, în spatele originalului.

De pildă: legenda povestea că puritanul fusese Igcom de avere; despre judecător se spunea de asemenea că, deşi făcea paradă de mărinimie, ar fi fost o mână strânsă de parc-ar fi avut gheare de oţel. Străbunul se înconjurase de o rigidă faimă de bunăvoinţă şi de brutală francheţe în vorbă şi-n faptă, pe care cei mai mulţi 6 luau drept o căldură sufletească ce încerca să răzbată prin platoşa vârtoasă şi inflexibilă a bărbăţiei. Urmaşul său, în concordanţă cu cerinţele unei epoci mai amabile, sublimase austera bunăvoinţă în acea largă generozitate a zâmbetului cu care strălucea pe străzi ca o amiază însorită, sau dogorea ca focul din sobă prin saloanele prietenilor. Puritanul – dacă nu cumva fusese defăimat de unele istorioare deocheate ce continuau încă şi azi să fie şoptite cu mâna la gură – căzuse pare-se în unele păcate, cărora oameni ca el, cu puternice instincte animalice – oricare le-ar fi credinţa şi principiile – le sunt supuşi într-una până când se leapădă de-a pururi de necurăţie odată cu materia pământească din care aceasta se zămisleşte. Nu trebuie, însă, să întinăm filele istoriei noastre cu clevetirile contemporane, privitoare la acelaşi nărav, şuşotite pe seama judecătorului. Mai departe, puritanul, care fusese

un despot în căminul său, răpusese trei soţii, le trimisese la groapă, una după alta, cu inima sfărâmată, numai prin nepăsătoarea forţă şi brutalitate a purtărilor sale în viaţa conjugală. Aici, paralela şchioapătă întrucâtva. Judecătorul nu fusese căsătorit decât o singură dată, şi îşi pierduse soţia în cel de-al treilea sau al patrulea an de căsnicie. Circula totuşi o legendă – pentru că astfel ţinem să o considerăm, deşi faptul nu ar fi cu totul netipic pentru conduita maritală a judecătorului Pyncheon – că doamna fusese jignită de moarte încă în luna de miere şi că de atunci ffci mai mijise zâmbet pe buzele ei, pentru că soţul o silise să-i servească în fiece dimineaţă cafeaua la pat, ca dovadă de supunere faţă de suzeranul şi stăpânul ei.

Dar e prea vast subiectul acesta al trăsăturilor ereditare, ale căror frecvente reapariţii în linie directă sunt într-adevăr greu de depistat când ţinem seama de şirul de strămoşi care se acumulează într-unul sau două secole din trecutul unui om. De aceea ne vom mulţumi să mai adăugăm doar că puritanul – cel puţin aşa afirmă legendele depănate la gura sobei, care păstrează adeseori cu fidelitate trăsăturile de caracter – era cutezător, despotic, neînduplecat, viclean; extinzându-şi năzuinţele departe şi urmărindu-le cu o îndărătnicie care nu cunoştea nici răgaz, nici scrupule; călcându-i în picioare pe cei slabi şi, când ţelurile lui o cereau, făcând tot ce-i sta în putinţă ca să-i doboare pe cei tari. Dacă judecătorul îi semăna în oarecare măsură, s-ar putea să ne-o arate mai departe desfăşurarea povestirii noastre.

Pentru Phoebe însă, nu era vizibil aproape niciunul dintre punctele paralelei mai sus schiţate, întrucât faptul că se născuse şi locuise la ţară o lăsase jalnic de neştiutoare în ce priveşte cea mai mare parte a tradiţiilor familiale, care adăstau, asemenea pânzelor de păianjen şi straturilor de funingine, prin odăile şi prin colţurile Robelor din Casa cu şapte frontoane. Totuşi exista o anume

întâmplare care îi inspira o ciudată groază. Auzise de blestemul zvârlit de vraciul osândit la moarte, Maule, împotriva colonelului Pyncheon şi a urmaşilor săi – anume că Domnul o să le potolească setea cu sânge – şi mai auzise de credinţa populară că acest sânge blestemat putea fi auzit din când în când gilgiind în gâtlejurile lor. Această din urmă scorneală era socotită de Phoebe – aşa cum se cuvine să fie socotită de o persoană cu bun simţ şi îndeosebi de un membru al familiei Pyncheon – drept o absurditate, ceea ce, fără îndoială, şi era. Dar superstiţiile străvechi, după ce-au fost scufundate în inimi omeneşti şi amestecate în răsuflare omenească, trecând de pe buze în ureche, în repetări fără de sfârşit, din generaţie în generaţie, capătă înfăţişarea unui adevăr domestic. Fumul vetrei le îmbibă de miros casnic. Transmiţându-se îndelung printre întâmplările cotidiene, ajung să semene cu ele, şi au un fel atât de familiar de a se instala ca la ele acasă, încât înrâurirea lor este de obicei mai puternică decât am bănui. Aşa se explică faptul că atunci când Phoebe auzi un anumit zgomot în gâtlejul judecătorului Pyncheon – un hârâit obişnuit al lui, pe care-l scotea oarecum fără voie, totuşi lipsit de altă însemnătate decât aceea a unei uşoare afecţiuni bronhice, sau poate, cum dădeau a înţelege unii, un simptom de apoplexie – când auzi acest gâlgâit curios şi neplăcut (pe care autorul acestor rânduri nu l-a auzit niciodată şi deci nu-l poate descrie), fata tresări puternic şi-şi împreună mâinile.

De bună seamă era cu totul ridicol din partea lui Phoebe să se lase tulburată de asemenea fleac şi cu atât mai de neiertat faptul că-şi arătase tulburarea faţă de persoana direct amestecată. Dar incidentul se potrivise atât de bizar cu fanteziile ei de mai înainte în legătură cu colonelul şi cu judecătorul, încât în clipa aceea părea că cei doi s-ar fi contopit.

— Ce-i cu dumneata, fată? întrebă judecătorul

Pyncheon aruncându-i una din privirile luf sfredelitoare. Ţi-e teamă de ceva?

— Nu, de nimic, domnule – de absolut nimic, răspunse Phoebe cu un uşor râs iritat la adresa ei însăşi. Dar poate că doriţi să discutaţi cu verişoara Hepzibah. Să o chem?

— Stai o clipă, te rog, răspunse judecătorul pe a cărui faţă se ivise din nou soarele. Pari să fii puţin agitată în dimineaţa asta. Nu prea se împacă aerul oraşului cu bunele şi sănătoasele deprinderi de la ţară. Sau poate că s-a petrecut ceva care te-a tulburat – ceva deosebit în familia verişoarei Hepzibah? Sosirea cuiva, hm? Asta trebuie să fie. Nu-i de mirare că nu eşti în apele dumitale, micuţă verişoară. Faptul de a locui în aceeaşi casă cu asemenea musafir e menit să înspăimânte o copilă nevinovată.

— Mă nedumeriţi cu totul, domnule, răspunse Phoebe aruncând judecătorului o privire întrebătoare. În casa aceasta nu se află niciun fel de musafir înspăimântător, ci doar un biet om blajin şi copilăros despre care cred că e fratele verişoarei Hepzibah. Mi-e teamă (dar dumneavoastră, domnule, trebuie să ştiţi acest lucru mai bine decât mine) că mintea lui nu-i întreagă; dar pare a fi atât de blând şi de liniştit, încât şi-o mamă şi-ar lăsa cu încredere copilul în grija lui, şi gândesc chiar că s-ar juca împreună, de parcă i-ar despărţi doar câţiva ani. Să mă înspăimânte el? Nici vorbă!

— Mă bucur că aud o părere atât de bună şi atât de nevinovată despre vărul meu Clifford, spuse binevoitorul judecător. Cu mulţi ani în urmă, pe vremea când er-am amândoi băieţandri şi mai târziu adolescenţi, ţineam foarte mult la el, şi încă şi azi simt un cald interes în legătură cu tot ce-l priveşte. Spui, verişoară Phoebe, că pare a nu avea mintea întreagă. Rog cerul să-i fi lăsat măcar atâta minte cât să se poată căi pentru păcatele săvârşite în trecut.

— N-aş crede să existe om care să aibă mai puţine

pricini de căinţă, răspunse Phoebe.

— E cu putinţă, draga mea, se minună judecătorul aruncându-i o privire compătimitoare, să nu fi auzit niciodată de Clifford Pyncheon – să nu cunoşti nimic din istoria lui? Mă rog, asta-i foarte frumos; şi înseamnă că mama dumitale a dat dovadă de multă grijă pentru păstrarea bunului renume al familiei în sânul căreia a intrat. Aşadar, te rog să gândeşti în continuare lucrurile cele mai frumoase despre acest nefericit, şi să nădăjduieşti pentru el cât poţi! Aceasta e legea pe care trebuie s-o urmeze orice bun creştin când îşi judecă semenul; şi mai cu seamă aşa e drept şi cuminte când e vorba despre neamuri apropiate, ale căror firi atârnă în mod necesar, într-o anume măsură, una de alta. Dar, spune-mi, Clifford e în salon? Am să intru să-l văd.

— Poate c-ar fi mai bine, domnule, s-o chem pe verişoara Hepzibah, stărui Phoebe fără să ştie dacă ar trebui într-adevăr să se opună ca o rudă atât de afectuoasă să pătrundă în zonele mai intime ale casei. Fratele dumneaei s-a lăsat furat de somn după micul dejun; şi sunt sigură că verişoara n-ar vrea pentru nimic în lume să fie tulburat. Vă rog, domnule, îngăduiţi-mi să-i dau.de veste.

Dar judecătorul părea ciudat de hotărât să intre în casă fără a fi anunţat; şi cum Phoebe, cu vioiciunea omului ale cărui mişcări răspund inconştient gândului, se aşezase în faţa uşii, dânsul nu pregetă s-o dea la o parte.

— Nu, nu, domnişoară Phoebe, rosti judecătorul Pyncheon cu voce groasă ca tunetul şi o încruntare întunecată asemenea norului care-l provoacă. Dumneata rămâi aici! Cunosc casă, o cunosc pe verişoara mea Hepzibah şi îl cunosc de asemenea pe fratele ei Clifford iar micuţa mea verişoară de la ţară nu trebuie să seostenească să mă anunţe!

În aceste din urmă cuvinte, mijiră parcă semnele unei treceri de la brusca lui asprime la vechea-i jovialitate.

— Trebuie să-ţi aduci aminte, Phoebe, adăugă el, că eu sunt aici la mine acasă, iar dumneata eşti o străină. De aceea am să intru, ca să mă încredinţez cu ochii mei cum arată Clifford şi ca să-i asigur, pe el şi pe Hepzibah, de simţămintele şi de urările mele cele mai bune. În asemenea împrejurare, e drept să audă chiar din gura mea cât de mult doresc să le fiu de ajutor. Ha! Uite-o chiar pe Hepzibah în persoană!

Aşa şi era. Vibraţiile din glasul judecătorului răzbiseră până în salon, unde fata bătrână veghea asupra somnului fratelui ei, ferindu-se să-i privească faţa. S-ar fi spus că acum ieşise ea să apere intrarea, cu o figură, trebuie să recunoaştem, uimitor de asemănătoare cu a balaurului din basme care-i menit s-o păzească pe frumoasa fermecată. Obişnuita încruntare a frunţii ei era în clipa aceasta prea fioroasă pentru a trece drept nevinovata urmare a miopiei; şi era îndreptată spre judecătorul Pyncheon într-un chip ce părea să-l stânjenească, dacă nu să-l alarmeze; atât de greşit cumpănise el forţa morală a unei antipatii adânc înrădăcinate. Hepzibah făcu un gest de respingere, şi rămase nemişcată în chenarul negru al uşii, aidoma desăvârşitei întruchipări a interdicţiei. Dar trebuie să trădăm taina lui Hepzibah şi să mărturisim că sfiala înnăscută a firii ei îşi dădu şi acum frâu liber, dezlănţuindu-se într-un tremur, care, după cum simţea dânsa, părea să-i scuture fiecare oscior în parte.

Se prea poate ca judecătorul să-şi fi dat seama cât de puţină dârzenie se ascundea în spatele cruntei înfăţişări a lui Hepzibah. Oricum, el fiind un om cu nervii tari, îşi redobândi pe dată calmul şi nu se feri să se apropie de verişoara sa, întinzându-i mâna; totuşi, avu precauţia înţeleaptă de a-şi acoperi înaintarea cu un zâmbet atât de generos şi dogoritor, încât de-ar fi fost numai pe jumătate fierbinte faţă de cât părea şi tot ar fi putut înroşi pe loc un

gard întreg cu ciorchini de struguri necopţi. Poate că-şi pusese în gând s-o topească pe Hepzibah ca pe o statuie de ceară galbenă.

— Hepzibah, iubita mea verişoară, sunt încântat! exclamă judecătorul cu emfază. Acum, în sfârşit, ai şi tu pentru ce trăi. Da, şi noi toţi, dă-mi voie să-ţi spun, toţi prietenii şi neamurile tale, avem astăzi, faţă de ieri, o raţiune în plus de a trăi. N-am precupeţit niciun minut în graba mea de a-ţi oferi tot ajutorul pe care sunt în măsură să ţi-l dau, pentru a-l face pe Clifford să se simtă bine. Clifford ne aparţine nouă tuturor. Ştiu cât de mult cere de la ceilalţi – cât de mult obişnuia să ceară – cu gustul lui delicat şi cu dragostea pentru frumos. Tot ce se află în casa mea – tablouri, cărţi, vinuri, bucate alese – totul îi stă la dispoziţie! Ar fi cea mai mare bucurie pentru mine să-l văd. Pot să intru acum?

— Nu, răspunse Hepzibah şi vocea îi tremura prea tare ca să poată rosti mai multe cuvinte. Acum nu poate primi musafiri.

— Musafiri, iubită verişoară? Pe mine mă poţi numi musafir, strigă judecătorul a cărui sensibilitate părea să fi fost rănită de răceala cuvântului. Bine, atunci dă-mi voie să fiu eu gazda lui Clifford şi a dumitale deopotrivă. Veniţi de îndată la mine acasă. Aerul de ţară şi tot confortul – aş putea spune luxul – de care m-am înconjurat or să facă minuni pentru el. Şi tu şi cu mine, dragă Hepzibah, o să ne sfătuim împreună, o să veghem şi o să ne străduim împreună să-l facem pe dragul nostru Clifford fericit. Veniţi amândoi! De ce să mai lungim vorba pentru un lucru care înseamnă o datorie şi în acelaşi timp o plăcere pentru mine? Veniţi la mine, imediat!

La auzul tuturor acestor oferte de ospitalitate şi în faţa unei atât de mărinimoase recunoaşteri a îndatoririlor de rudenie, Phoebe se simţi gata să alerge la judecătorul Pyncheon şi să-i dea de bunăvoie sărutul de care se ferise

cu puţin înainte. Dar cu Hepzibah lucrurile se întâmplau cu totul altfel; asupra îndârjirii ei, zâmbetul judecătorului părea să aibă efectul soarelui asupra oţetului, pe care-l face de zece ori mai acru.

— Clifford, răspunse ea încă prea tulburată pentru a putea rosti mai mult de o frază abruptă, Clifford îşi are căminul aici!

— Fie ca Domnul să-ţi ierte, Hepzibah, grăi judecătorul Pyncheon ridicându-şi cu respect ochii către înalta instanţă de judecată la care făcea apel, să-ţi ierte că în asemenea împrejurare te laşi covârşită de o veche părtinire şi neînţelegere. Eu stau în faţa voastră cu inima larg deschisă, pregătit şi doritor să vă cuprind în ea pe tine şi pe Clifford. Nu da cu piciorul ajutorului meu, ofertelor mele sincere de a vă asigura bună ştarea. Propunerile mele sunt, din toate punctele de vedere, aşa cum se cuvine să fie cele ale unei rude apropiate. Înseamnă să-ţi iei o grea răspundere, verişoară, vrând să-l zăvorăşti pe fratele tău în această casă mohorâtă, cu atmosferă îmbâcsită, în timp ce încântătoarea libertate a reşedinţei mele de la ţară îi stă la dispoziţie.

— Lui Clifford n-o să-i priască acolo, răspunse Hepzibah la fel de scurt ca şi până atunci.

— Femeie! izbucni judecătorul, slobozindu-şi supărarea. Ce înseamnă toate astea? Ai alte resurse? Nu, bănuiesc că n-ai nimic! Fii atentă, Hepzibah, fii atentă I Clifford se află pe marginea unei prăbuşiri mai îngrozitoare decât tot prin ce-a trecut până acum. Dar de ce stau cu de vorbă cu o femeie? Fă-mi loc! Trebuie să-l văd pe Clifford!

Hepzibah acoperi uşa cu trupul ei slăbănog, care părea într-adevăr să-şi fi dilatat volumul; arăta cu atât mai cumplită, cu cât inima îi era plină de groază şi de tulburare. Dar intenţia evidentă a judecătorului Pyncheon de a-şi face drum cu forţa, fu stăvilită de un glas venind

dinăuntrul casei; un glas slab, tremurător, plângăcios, indicând spaimă neajutorată şi nu mai multă forţă de a se apăra decât ar avea un copil speriat.

— Hepzibah! Hepzibah! strigă glasul. Îngenunchează în faţa lui! Sărută-i picioarele! Imploră-l să nu intre! Fă-l să se îndure de mine! Îndurare! Îndurare!

Preţ de o clipă, păru îndoielnic dacă judecătorul n-o să-şi ducă totuşi la împlinire intenţia de a o da pe Hepzibah în lături şi a păşi pragul spre încăperea de unde venise acel stins şi jalnic murmur de implorare. Ceea ce l-a oprit n-a fost milă, pentru că la primul sunet al glasului aceluia slăbit, în ochi îi scăpărase un licăr roşu de mânie, şi făcuse un pas grăbit înainte, în timp ce din întreaga lui făptură părea să emane o negură înfricoşătoare şi neînduplecată. A-1 cunoaşte pe judecătorul Pyncheon însemna a-l fi văzut în clipele acelea. După asemenea dezvăluire, n-avea decât să surâdă oricât de dogoritor, căci mai curând ar fi izbutit să înroşească agurida sau să îngălbenească doviccii, decât să înmoaie impresia de fier păstrată-n mintea celui ce l-ar fi văzut în asemenea clipe. Şi ceea ce-i făcea înfăţişarea mai aprigă, era faptul că pe chipul lui nu citeai mânie sau ură, ci o anumită hotărâre crudă, care anihila totul în jur în afară de propria-i prezenţă.

Totuşi, nutumva defăimăm noi un om admirabil şi binevoitor? Priviţi-l pe judecător acum! Pare să-şi fi dat seama că a greşit impunându-şi faptele de binefacere cu forţa unor persoane care nu sunt în stare să le preţuiâscă. O să aştepte să le vină nuntea la cap, şi se va menţine la fel de doritor să-i ajute, pe cât era şi acum. În timp ce se trage îndărăt de la uşă, chipul lui radiază de o blândeţe autetcuprinzătoare, care arată că-i adună în inima sa uriaşă pe Hepzibah, pe micuţa Phoebe şi pe invizibilul Clifford, laolaltă cu întreaga omenire, oferindu-le tuturor o baie caldă în torentul iubirii lui.

— Mă nedreptăţeşti îngrozitor, dragă verişoară Hepzibah rosti el întinzându-i mâna şi apoi trăgându-şi mănuşa ca semnal de plecare. Mă nedreptăţeşti foarte tare. Dar te iert, şi am să cercetez în ce fel te pot face să gândeşti mai frumos despre mine. De bună seamă – bietul nostru Clifford aflându-se într-o stare de spirit atât de nefericită – nu mă gândesc să mai stărui acum să-l văd, dar o să veghez asupra bunăstării lui, ca şi cum ar fi propriul meu frate iubit; şi nu-mi pierd nădejdea, dragă verişoară, de a vă sili pe amândoi să recunoaşteţi într-o bună zi nedreptatea pe care mi-o faceţi. Şi când se va întâmpla aceasta, nu-mi doresc altă răzbunare decât să acceptaţi serviciile pe care sunt în măsură să vi le ofer.

Cu o plecăciune adresată lui Hepzibah, şi o mare doză de bunăvoinţă paternă în mişcarea din cap cu care o salută pe Phoebe, judecătorul ieşi din prăvălie şi o porni pe stradă, zâmbind. După cum obişnuiesc oamenii bogaţi ale căror ambiţii se îndreaptă către onorurile unei republici, părea că se scuză faţă de semeni pentru avutul, pentru prosperitatea şi înalta lui situaţie, printr-o comportare degajată şi cordială în relaţiile cu cei care-l cunoşteau; îşi lăsa deoparte cu atât mai mult din demnitate eu cât situaţia celui pe care-l saluta era mai umilă; dar prin aceasta dădea dovadă de o trufaşă conştiinţă a privilegiilor sale, la fel de inatacabilă ca şi cum ar fi păşit precedat de un cortegiu de lachei ce-i deschideau calea. În această dimineaţă anume, fierbinţeala cordialităţii judecătorului Pyncheon a fost atât de puternică încât (cel puţin aşa s-a zvonit prin oraş), s-a ivit nevoia unui raid suplimentar al căruţelor cu stropitoare, ca să potolească praful stârnit de atâta arşiţă neaşteptată.

Abia ieşise pe uşă, că Hepzibah se făcu albă ca varul şi, împleticindu-se spre Phoebe, îşi lăsă capul pe umerii tinerei fete.

— Oh, Phoebe! murmură ea. Omul ăsta a fost năpasta

vieţii mele. Oare niciodată, niciodată, n-o să adun destul curaj şi vocea mea n-o să-şi astâmpere tremurul măcar atâta cât să-i pot spune în faţă cine e?

— E atât de ticălos? întrebă Phoebe. Totuşi ofertele sale erau pline de bunăvoinţă.

— Nu-mi vorbi de ele; inima lui e de piatră! Du-te acum şi stai de vorbă cu Clifford! Distrează-l şi linişteşte-l! L-ar răscoli îngrozitor să mă vadă atât de tulburată. Hai, du-te, fetiţo, că rămân eu în prăvălie.

Phoebe se supuse, dar frământându-şi mintea cu nedumeriri legate de semnificaţia scenei a cărei martoră tocmai fusese, şi întrebându-se de asemenea, dacă judecătorii, preoţii şi alte personalităţi de înaltă situaţie socială şi respectabilitate pot fi, în vreo împrejurare, altfel decât nişte reprezentanţi ai dreptăţii şi corectitudinii absolute. O îndoială de asemenea natură are o influenţă răscolitoare şi – dacă se dovedeşte a fi o realitate – un efect dăunător şi cutremurător asupra cugetelor aparţinând clasei ordonate, disciplinate, iubitoare de graniţe bine delimitate, din care făcea parte şi mica noastră fată de la ţară. O natură înclinată spre speculaţii mai îndrăzneţe ar putea gusta cu o cinică plăcere concluzia că, din moment ce trebuie să existe ticăloşie în lume, şi omul sus-pus îşi are contribuţia la aceasta în aceeaşi măsură ca şi omul de jos. O persoană cu o sferă mai largă de vederi şi cu o înţelegere mai profundă a lucrurilor ar putea să-şi dea seama că rangul, onorurile şi poziţia socială se dovedesc amăgitoare în ce priveşte dreptul la respectul uman dar, în pofida acestei concluzii, n-ar avea senzaţia că universul s-a răsturnat cu capul în jos, reintegrându-se în haos. Dar Phoebe, ca să menţină universul în vechea sa poziţie, avea nevoie să-şi frâneze intuiţia cu privire la judecătorul Pyncheon. Cât priveşte mărturisirile verişoarei ei, care contraziceau această nevoie, Phoebe îşi spuse că, pesemne, aprecierea lui

Hepzibah era înrâurită de către una din certurile acelea de familie, care fac ca ura între neamuri să fie şi mai mortală, întrucât în veninul ei se amestecă şi cel al dragostei familiale ucise şi terfelite…

IX

CLIFFORD ŞI PHOEBE

Într-adevăr, alcătuirea sufletească a sărmanei Hepzibah avea o măreţie înnăscută, generoasă şi nobilă! Sau dacă nu era chiar înnăscută – şi, probabil că aşa stăteau lucrurile – atunci această trăsătură fusese îmbogăţită prin sărăcie, adâncită prin suferinţă, înălţată prin acea puternică şi unică afecţiune a vieţii ei şi, în felul acesta, sporită cu o doză de eroism care n-ar fi caracterizat-o niciodată în ceea ce numim „împrejurări fericite". Ani trişti la rând, Hepzibah nu făcuse decât să aştepte – şi, în cea mai mare parte, lipsită de speranţă şi de orice temei de încredere, dar cu simţământul că era singurul lucru bun – aşadar nu făcuse decât să aştepte situaţia în care se afla acum. Pentru ea nu ceruse niciodată nimic de la soartă, nimic decât putinţa de a se dedica fratelui ei pe care-l iubise atâta – pe care-l admirase pentru ce a fost sau pentru ce-ar fi putut să fie – şi în care crezuse, ea singură dintre toţi, pe deplin, fără şovăială, clipă de clipă, toată viaţa. Şi iată-l pe cel pierdut, ajuns la limita declinului, revenit acum din lunga şi ciudata sa nefericire, şi zvârlit milei ei, nu numai pentru pâinea existenţei fizice, ci şi pentru tot ce-l putea menţine moraliceşte în viaţă. Iar dânsa răspunsese chemării. îi ieşise în întâmpinare – sărmana noastră Hepzibah cea scheletică, în mătăsurile ei veştede, cu încheieturile înţepenite, şi trista-i falsă încruntare – gata să facă tot ce-i stătea în putinţă; şi însufleţită de atâta dragoste încât dac-ar fi atârnat numai de asta, ar fi fost gata să facă de zece ori pe atât. Puţine privelişti pot fi mai mişcătoare – şi ierte-ne cerul dacă un zâmbet stăruie într-una să se amestece în

viziunea noastră! – puţine privelişti pot fi mai patetice decât cea oferită de Hepzibah în această primă după amiază.

Cu câtă răbdare se străduieşte să-l înfăşoare pe Clifford în dragostea ei mare, caldă, încercând să-i înlocuiască întreaga lume prin ea, astfel încât să nu-l chinuiască nicio amintire a răcelii şi pustietăţii de afară! Micile ei încercări de a-l distra 1 Cât de jalnice, şi cât de mărinimoase.

Amintindu-şi de vechea lui dragoste pentru poezie şi literatură, Hepzibah descuie o ladă cu cărţi şi scoase câteva tomuri, care, la vremea lor, însemnaseră o lectură foarte plăcută. Printre ele era un volum de Pope, cuprinzând *Răpirea buclei*, un altul cuprinzând o colecţie din *The Tatler*[89], precum şi unul din volumele de *Miscellanea* ale lui *Dryden*[10], toate cu aur fanat pe cotoare, şi gândiri fanate în interior. Nu se bucurară de prea mult succes la Clifford. Aceşti scriitori, ca şi mulţi alţii ai societăţii noastre, ale căror opere noi scânteiază azi ca urzeala bogată a unui covor de curând ţesut, trebuie să se resemneze ca după un veac sau două să-şi piardă vraja asupra oricărui cititor, şi în niciun caz n-ar mai fi putut avea vreun răsunet în spiritul unui om care nu mai poseda simţul valorii în ce priveşte modalităţile şi manierele stilistice. Hepzibah scoase apoi un exemplar din Hasselasşi începu să citească din „Valea fericită cu impresia vagă că acolo s-o fi zămislit taina unei vieţi tihnite, reţetă care ar putea să-i fie de folos ei şi lui Clifford, măcar pentru după

---

8 Alexander Pope (1688—1744), poet clasic și gînditor iluminist englez. Răpirea buclei este un poem eroi-co- mic, în care încearcă să reconstituie realitatea contemporană lui.

9 Flecarul — revistă literară editată la începutul secolului al XVIII-lea de-publiciștii Steele și Addison.

10 John Dryden (1631—1700), scriitor englez, reprezentant al clasicismului, autor de drame eroice, comedii, poeme religioase, satire și eseuri critice.

amiaza de azi. Dar peste „Valea fericită, plutea un nor întunecat. De altminteri Hepzibah îşi sâcâi ascultătorul prin numeroasele-i accente declamatorii, care n-aveau legătură cu conţinutul, şi pe care Clifford le percepea imediat; pe de altă parte, nu părea să acorde prea multă atenţie înţelesului celor ce i se citeau; resimţea doar plictiseala lecturii, fără să-i culeagă roadele. Glasul surorii sale, dintotdeauna aspru, căpătase în decursul tristei ei vieţi un soi de cârâială, care o dată ce se instalează în gâtlejul omului, rămâne la fel de înrădăcinată ca păcatul. Această cârâială eternă, ce însoţeşte fiece cuvânt de bucurie sau mâhnire, devine cu timpul, atât la femei cât şi la bărbaţi, unul dintre simptomele amărăciunii cronice; şi oriunde o auzi, simţi în cel mai slab dintre accentele ei întreaga istorie a nefericirii. E ca şi cum glasul ar fi fost vopsit în negru; sau – ca să folosim o comparaţie mai potolită – cârâiala jalnică ce străbate prin toate variaţiile de ton ale vocii e ca un fir de mătase neagră pe care s-ar înşira mărgelele de cleştar ale vorbirii ce împrumută culoarea întunecată a firului. Asemenea voci poartă doliu după speranţele înmormântate şi ar trebui să moară la rându-i lor şi să fie îngropate alături de speranţe!

Dându-şi seama că strădaniile ei nu-l prea inve. – seleau pe Clifford, Hepzibah începu să se uite prin încăpere, în căutarea unor mijloace mai distractive de trecere a timpului. La un moment dat, ochii îi căzură pe clavecinul Alicei Pyncheon. A fost o clipă de mare primejdie; pentru că în ciuda tradiţionalei groaze care se adunase în jurul acestui instrument şi a acordurilor funebre pe care, zice-se, degete fantomatice le smulgeau de pe clapele sale, sora cea devotată a fost gata să-i zdrăngăne coardele pentru plăcerea lui Clifford, acompaniindu-şi performanţa cu propria ei voce. Bietul Clifford! Biata Hepzibah! Bietul clavecin! Toţi trei ar fi fost cumplit de nefericiţi! Dar printr-o intervenţie norocoasă –

poate prin nevăzuta mijlocire chiar a însăşi Alicei cea de mult moartă – crunta ameninţare a fost înlăturată.

Dar lucrul cel mai trist dintre toate – cea mai aprigă lovitură a sorţii pentru Hepzibah, şi poate chiar pentru Clifford, era dezgustul de neînlăturat pe care i-l pricinuia înfăţişarea surorii sale. Trăsăturile ei, niciodată prea plăcute, şi care acum erau înăsprite de vârstă, de suferinţă, de ura ce-o purta lumii din pricina lui; îmbrăcămintea şi mai cu seamă turbanul; purtările bizare, demodate, cu care o blagoslovise singurătatea – toate acestea alcătuind caracteristicile vizibile ale bietei femei, nu-i de mirare că, deşi simţea o milă îndurerată, acel înnăscut iubitor de frumos îşi întorcea privirile de la sora sa. Nu se putea împiedica.

Era impulsul care avea să moară ultimul în eu în clipele sale de pe urmă, când ultima suflare avea să se desprindă de pe buzele lui Clifford, fără îndoială că ar fi strâns mâna lui Hepzibah în mâna lui, în semn de recunoştinţă fierbinte pentru darnica ei iubire, şi ar fi închis ochii – dar nu atât ca să moară, ci ca să nu mai fie silit să-i vadă faţa. Sărmana Hepzibah! A stat la sfat cu ea însăşi, întrebându-se ce-ar putea să facă, şi s-a gândit să-şi prindă panglici la turban; dar mulţumită ajutorului prompt al câtorva îngeri păzitori, a fost împiedicată de la această experienţă, care nu s-ar fi putut dovedi altfel decât fatală pentru mult îndrăgitul obiect al grijilor ei.

Pe scurt, în afară de scăderile înfăţişării, Hepzibah mai avea o neîndemânare care răzbea în toate gesturile ei; o stângăcie care o împiedica să ducă la bun sfârşit lucruri obişnuite, darmite încercări de înfrumuseţare. Făptura ei era o pricină de amărăciune pentru Clifford, şi Hepzibah o ştia. În această situaţie extremă, demodată fată bătrână făcu apel la Phoebe. În inima ei nu mocnea gelozie josnică. Dacă ursitei i-ar fi fost pe plac să-i încununeze eroica fidelitate de-o viaţă, transformând-o pe ea în autoarea

fericirii lui Clifford, ar fi răsplătit-o pentru toate suferinţele din trecut cu o bucurie – ce-i drept nu prea expansivă – dar adâncă şi adevărată, valorând cât o mie de alte desfătări mai vesele. Dar ursita n-a vrut să fie astfel. Aşadar, Hepzibah se întoarse spre Phoebe şi renunţă la misiunea ei, încredinţând-o în mâinile tinerei fete. Aceasta din urmă o primi voioasă, aşa cum era în tot ce făcea, şi fără conştiinţa că îndeplineşte o sarcină, simplitate care o ajută să izbutească şi mai bine.

Răspândind influenţa involuntară a unui temperament exuberant, Phoebe ajunse curând să fie cu totul indispensabilă pentru bunăstarea zilnică, dacă nu pentru însăşi viaţa zilnică, a celor doi dărâmaţi tovarăşi ai ei. Funinginea şi murdăria Casei cu şapte frontoane păreau să se fi evaporat odată cu ivirea ei acolo; dinţii măcinători ai putregaiului păreau să fi încremenit în vechea schelărie de lemn; colbul încetase să se mai aştearnă în straturi groase, din tavanele străvechi pe duşumelele şi mobilele de jos – sau, în orice caz, se găsea acum o mică gospodinăcare-l ştergea ici şi colo, lunecând uşoară asemenea adierii ce mătură o alfee de grădină. Umbrele întâmplărilor întunecate care bântuiau încăperile singuratice şi melancolice din restul casei; izul greu, de nerespirat, pe care moartea îl impregnase nu numai în „unul dintre dormitoare – toate aceste urme ale trecutului păliseră sub influenţa purificatoare răspândită în întreaga casă de prezenţa unei singure inimi tinere, proaspete şi sănătoase. În Phoebe nu exista niciun element bolnăvicios; căci de-ar fi existat, ar fi găsit în vechea Casă cu şapte frontoane atmosfera cea mai prielnică pentru a-l face să dospească într-o boală fără leac. Dar spiritul ei se asemăna prin tărie cu o picătură din esenţa de roze aflată într-unul din sipetele uriaşe şi ferecate ale lui Hepzibah, care-şi răspândea mireasma printre rufării şi dantele, marame, bonete, ciorapi, rochii împăturite, mănuşi, şi ce alte comori

or mai fi fost adunate acolo. Şi aşa cum fiecare lucruşor din sipetul cel mare era îndulcit de parfumul de roze, tot astfel gândurile şi simţirile lui Hepzibah şi ale lui Clifford – oricât ar fi fost ele de sumbre – se lăsau pătrunse de o diafană radiaţie de fericire, datorită contactului cu Phoebe.

Vioiciunea ei fizică, intelectuală şi sufletească îi dădea putinţa să îndeplinească toate măruntele îndeletniciri obişnuite care se cereau făcute în jur, să gândească tot ce se cerea gândit în fiece clipă, şi să vibreze fie cu freamătul voios al perechii de prihori din păr, fie cu întreaga profunzime-a firii ci – alături de negrele îngrijorări ale lui Hepzibah or alături de firavul geamăt al lui Clifford. Această uşurinţă de adaptare era simptomul unei sănătăţii desăvârşite şi totodată cel mai bun mijloc de a o păstra.

O fire ca a lui Phoebe exercită în mod invariabil influenţa cuvenită dar este arareori primită eu cinstirea cuvenită. Totuşi, putem măsura măcar în parte forţa sa spirituală prin numai faptul că reuşise să-şi afle un loc chiar în împrejurări atât de vitrege ea acelea în care se zbătea stăpâna casei; şi de asemenea prin efectul pe care izbutea să-l exercite asupra unui caracter cu atât mai format decât al ei. Căci trupul şi mădularele deşirate şi ciolănoase ale lui Hepzibah, în comparaţie cu silueta plăpândă şi eterică a lui Phocbe, clădeau o imagine a deosebirii dintre fata bătrână şi copilă şi în ceea ce priveşte greutatea şi esenţa lor morală. Pentru fratele lui Hepzibah – sau vărul Clifford cum începuse Phoebe să-i spună – prezenţa fetei era deosebit de necesară. Nu s-ar putea spune că izbutea să discute cu ea, sau să-şi manifesteze în vreun alt chip concret încântarea pe care o simţea în tovărăşia ei. Dar dacă fata lipsea mai mult vreme de lângă el, devenea mofluz şi neliniştit şi străbătea odaia în lung şi-n lat, eu acea nesiguranţa care-i caracteriza toate mişcările; ori se înfunda morocănos în jilţul lui,

îngropându-şi faţa în mâini şi dând semn de viaţă doar printr-o electrică scăpărare de nervi, ori de câte ori Hepzibah îşi dădea osteneala să-l trezească. Nu cerea altceva decât prezenţa lui Phoebe şi contactul dintre vitalitatea tinereţii ei şi viaţa lui sfârşită. Într-adevăr, Phoebe avea o fire atât de zglobie şi de jucăuşă, încât arareori o vedeai perfect calmă şi nemişcată, tot aşa cum un izvor nu-şi conteneşte nicicând jocul şi clipocitul apei. Avea darul cântatului, dar şi acesta ţâşnea atât de firesc, că nici nu-ţi trecea prin gând să întrebi de unde l-a deprins sau ce maestru a învăţat-o, aşa cum n-ai gândi să întrebi o pasăre, în a cărei modulaţie armonioasă recunoşti glasul Creatorului tot atât de desluşit cum îl auzi şi în puternicul răsunet al tunetului Său. Atâta vreme cât cânta, Phoebe putea să rătăcească prin casă după bunul ei plac. Clifford era mulţumit, fie că trilurile ei dulci, aeriene şi duioase veneau din încăperile de sus, sau din coridorul care ducea împrăvălie, or picurau prin frunzişul părului din inima grădinii, odată cu unduirea razelor de soare. Stătea liniştit, iar pe faţa lui se aşternea lumina blândă a bucuriei, când mai scânteietoare, când mai stinsă, după cum cântecul plutea mai aproape său mai departe de el. Dar cel mai mult îi plăcea lui Clifford când Phoebe se aşeza pe un scăunaş la picioarele lui.

Ţinând seama de firea ei, e vrednic de remarcat faptul că fata prefera să aleagă o melodie tristă decât una veselă. Dar celor tineri şi fericiţi nu le displace să-şi mai domolească vitalitatea învăluind-o într-o străvezie umbră nostalgică. Cele mai triste ecouri ale cântecelor şi vocii lui Phoebe se cerneau prin urzeala de aur a unui suflet luminos, şi se lăsau atât de pătrunse de această seninătate, încât, după ce ţi se umeziseră ochii la auzul lor, îţi simţeai inima mai uşoară. O veselie prea făţişă, în prezenţa sacră a nefericirii adânci, ar fi fost în dezacord strident şi ireverenţios cu simfonia gravă care-şi ţesea acordurile

stinse de-a lungul vieţii lui Hepzibah şi a fratelui ei. De aceea era bine că Phoebe alegea deseori cântece triste, şi nu era rău că acestea încetau de a mai fi triste în timp ce le cânta.

Deprinzându-se atât de mult cu tovărăşia ei, Clifford vădea mereu cât de receptivă trebuie să fi fost cândva firea lui la tonuri plăcute şi la reflexe de lumini zglobii, venite de oriunde. Când Phoebe se aşeza lângă dânsul, întinerea. Uneori pe faţa lui se ivea, ca o lumină, o undă de frumuseţe; nu o frumuseţe reală şi chiar când i se lăsa în voie, un pictor ar fi trebuit să se străduiască îndelung şi, în cele din urmă, zadarnic ca s-o poată prinde şi fixa pe pânză; cu toate acestea era frumuseţe şi nu doar un miraj. îi ilumina faţa şi nu numai atât; îl transfigura, dându-i o expresie ce nu putea fi tălmăcită altfel decât ca irizarea unui spirit gingaş şi fericit. Şuviţele cărunte şi brazdele de pe faţă – în care se săpaseră urmele unei suferinţe nesfârşite, atât de adânc imprimate pe fruntea lui şi atât de concentrate de parcă se căzneau să comprime în crestăturile de pe chip întreaga lui odisee, până când inscripţia devenea dj? nedescifrat – toate acestea, pentru o clipă, se dizolvau; şi în această clipă un ochi ager şi tandru putea întrezări fantoma omului care ar fi putut să fie Clifford. Dar curând, când tenebrele vârstei i se furişau iar pe figură, ca umbra melancolică a asfinţitului, simţeai parcă îndemnul să te iei la sfadă cu Destinul, strigându-i în faţă că sau făptura aceasta ar fi trebuit să fie nemuritoare, sau existenţa muritorilor ar fi trebuit armonizată cu însuşirile sale.

Nu se putea spune că vreo necesitate categorică dictase venirea lui pe lume; omenirea nu i-ar fi simţit nicicând lipsa; dar din moment ce venise totuşi pe lume, ar fi trebuit să fie dăruit cu suflul îmbălsămat al zilei de vară. Aceeaşi nedumerire o să ne urmărească mereu cu privire la naturile hărăzite să se hrănească doar cu Frumos, oricât

de îngăduitoare le-ar fi fost soarta pământească.

Phoebe, probabil, nu înţelegea decât în prea mică măsură caracterul asupra căruia exercita o vrajă atât de binefăcătoare. Nici nu era nevoie să-l înţeleagă. Văpăile focului din cămin pot înveseli întregul mănunchi de feţe adunate în juru-le, dar nu-i nevoie să cunoască individualitatea fiecăreia dintre ele. Într-adevăr, firea lui Clifford avea în ea o notă prea subtilă şi prea delicată ca să poată fi preţuită de o persoană cu o sferă de preocupări atât de adânc plantată în realitate cum era aceea a lui Phoebe. Pentru Clifford însă, realismul, simplitatea şi prozaismul din firea fetei însemnau farmece tot atât de atrăgătoare ca şi toate celelalte cu care fusese dăruită. E drept însă că frumuseţea, şi frumuseţea aproape desăvârşită în felul ei, era indispensabilă pentru această totală acceptare. Dacă Phoebe ar fi avut trăsături grosolane, o siluetă greoaie, o voce hârâită şi gesturi dizgraţioase, ar fi putut ascunde toate calităţile din lume sub această înfăţişare nefastă şi totuşi, atâta timp cât ar fi purtat veşminte femeieşti, l-ar fi iritat pe Clifford şi l-ar fi indispus prin lipsa ei de graţie. Dar nimic nu putea fi mai frumos – sau cel puţin mai drăgălaş – decât Phoebe. Şi, prin urmare, pentru omul acesta a cărui sărmană şi inconsistentă bucurie de viaţă, din tinereţe şi până când inima şi fantezia aveau să se stingă în el, nu fusese decât un vis; ale cărui imagini despre femei îşi pierduseră din ce în ce mai mult materialitatea şi căldura, şi împietriseră în glacialitatea idealului, asemenea portretelor zugrăvite de artiştii ce trăiesc în solitudine – pentru acest om, micuţa întruchipare a caldei vieţi casnice, era tocmai elementul de care avea nevoie ca să reintre în lumea celor viu Persoanele care s-au îndepărtat ori au fost împinse în afara cărării bătătorite a vieţii, chiar dac-au făcut-o pentru a afla o cale mai bună, nu-şi doresc nimic mai mult decât să fie din nou călăuzite pe vechiul drum. Se înfioară în

singurătatea lor, fie că se află pe o culme de munte, fie într-un turn de temniţă. Or prezenţa lui Phoebe emana în jur atmosfera căminului – adică acel climat după care tânjeşte surghiunitul, prizonierul, osânditul – nefericitul căzut dedesubtul umanităţii, nefericitul ţinut departe de ea, sau nefericitul înălţat deasupră-i – căminul! Şi Phoebe era o realitate! Când îi ţineai mâna în mâna ta simţeai ceva material; ceva plăcut; o substanţă, şi încă una caldă – şi atâta timp cât îi simţeai strângerea mâinii, aşa plăpândă cum era, puteai fi încredinţat că ocupi un loc trainic în întregul lanţ al relaţiilor umane. Lumea nu mai era o amăgire.

Şi dacă cercetăm ceva mai departe în această direcţie, s-ar putea să sugerăm o dezlegare a unui mistex la care se face deseori aluzie. De ce sunt poeţii atât de înclinaţi să-şi aleagă tovarăşe de viaţă lipsite de afinităţi cu poezia, dar înzestrate în schimb cu acele însuşiri care pot aduce fericire deopotrivă celui mai prozaic meşteşugar manual şi celui mai ideal meşteşugar al spiritului? Pentru că, probabil, când se înalţă pe culmile elevaţiei spirituale poetul nu axe nevoie de contacte omeneşti; în schimb când coboară, i s-ar părea trist să se simtă străin.

Era ceva foarte frumos în relaţia care se închega între aceste două fiinţe, atât de strâns şi continuu unite, şi totuşi despărţite de atâta risipă de ani trişti şi misterioşi, scurşi între naşterea lui şi a ei. În ce-l priveşte pe Clifford, era vorba de simţământul omului înzestrat cu cea mai vie sensibilitate în faţa influenţei feminine, dar care nu sorbise niciodată cupa iubirii pasionale, şi care ştia că acum e prea târziu. O ştia, cu acea delicateţe instinctivă care supravieţuise decăderii intelectului său. De aceea, sentimentul ce-l nutrea pentru Phoebe, fără să fie propriu-zis patern, nu era cu nimic mai puţin cast decât dacă i-ar fi fost fiică. Era bărbat, e drept, şi recunoştea în ea femeia. Phoebe însemna pentru el unica reprezentantă a eternului

feminin. Desluşea, fără greş, fiecare dintre farmecele specifice sexului ei, îi vedea buzele pline şi sânii feciorelnici. Şi fiecare dintre cochetăriile feminine, care îmboboceau în ea asemenea mugurilor pe ramurile de pom tânăr, aveau efect sigur asupra lui, şi uneori îl furnicau până în miezul făpturii cu fiorii desfătării. În asemenea clipe – pentru că rareori senzaţia stăruie mai mult de o clipă – omul acela pe jumătate amorţit fremăta de armonia vieţii, ca o harpă de mult amuţită, care se umple de sunet când degetele muzicianului îi ating în treacăt coardele. Dar până la urmă era vorba mai mult de o percepţie sau de o reacţie de simpatie decât de un sentiment personal. O citea pe Phoebe, de parc-ar fi fost o istorioară simplă şi plăcută; o asculta de parc-ar fi fost un vers din poezia domestică pe care Dumnezeu, ca despăgubire pentru soarta lui mohorâtă şi vitregă, i-ar fi îngăduit îngerului care se milostivise, cel mai mult de el să i-o susure prin casă. Pentru Clifford, Phoebe nu era o realitate, ci întruchiparea a toate de câte fusese el lipsit pe pământ, restituite acum cu căldură, aşa cum le concepuse mintea sa, şi acest simbol, această imagine ce reflecta viaţa, îi aducea aproape consolarea realităţii.

Dar ne trudim zadarnic să transpunem ideea în cuvinte. Nu putem găsi o expresie potrivită pentru frumuseţea şi patosul pe care ne face să le simţim. Făptura aceasta zămislită numai pentru fericire, dar care ratase atât de dureros fericirea – făptura aceasta ale cărei înclinaţii fuseseră atât de monstruos zădărnicite încât resorturile delicate ale spiritului său – niciodată prea puternice din punct de vedere moral sau intelectual – cedaseră cu un timp în urmă, astfel că ajunsese acum un debil mintal – acest sărman călător sfârşit venit dinspre tărâmurile celor duşi, într-o barcă şubredă, pe o mare furtunoasă, fusese zvârlit de ultimul talaz al naufragiului într-un liman liniştit. Şi în vreme ce zăcea pe ţărm,

aproape neînsufleţit, mireasma unui boboc de trandafir îi mângâiase nările, şi-i deşteptase, aşa cum deşteaptă parfumurile, amintiri sau viziuni ale tuturor frumuseţilor vii printre care ar fi trebuit cândva să-şi făurească un cămin. Cu înnăscuta sa receptivitate la influenţele fericite, inspiră extazul subtil şi eteric până-n adâncul sufletului şi expiră.

Şi cum îl privea Phoebe pe Clifford? Fata nu erp una dintre firile atrase de latura stranie şi neobişnuită a caracterului omenesc. Calea pe care înainta ea cel mai sigur era cărarea bătătorită a vieţii comune; tovarăşii de drum care-ar fi bucurat-o cel mai mult, erau cei pe care-i întâlneşti la orice colţ de stradă. Misterul ce-l învăluia pe

Clifford, în măsura în care o atingea, i se părea mai curând iritant şi nu-i găsea farmecul aţâţător pe care i l-ar fi descoperit alte femei. Şi totuşi bunătatea ei firească intrase puternic în joc, atrasă râu de pitorescul tragic al situaţiei lui, şi nici de graţia rafinată a felului său de a fi, ci de simpla chemare a unei inimi deznădăjduite către o inimă plină de compătimire curată. îl înconjura cu o atenţie afectuoasă, pentru că dânsul avea atâta nevoie de dragoste, şi părea să primească atât de puţină. Plină de tact – rod al unei sensibilităţi mereu vii şi robuste – îşi dădea seama de tot ce-i făcea lui bine, şi-i oferea. Trecea peste ce era morbid în spiritul şi-n experienţa lui Clifford, şi în felul acesta menţinea între ei relaţii sănătoase, prin acea degajare nepremeditată, dar îndrumată de ceruri, a întregii ei purtări. Cei cu mintea şi chiar cu trupul bolnav, se îmbolnăvesc mai rău şi mai fără de speranţă, când întâlnesc multiplele reflectări ale propriei lor boli, oglindite din toate unghiurile, în comportarea celor din jur; sunt nevoiţi să inhaleze veninul propriei lor respiraţii, multiplicate la infinit. Dar Phoebe îl făcea pe sărmanul ei pacient să respire un aer mai pur. Un aer pe care-l îmbălsămase cu mireasma nu a florilor sălbatice – pentru

că sălbăticia nu se număra printre trăsăturile ei – ci cu parfumul rozelor de grădină, al garoafelor şi al altor flori plăcute pe care natura şi omul au hotărât împreună să le cultive din vară în vară şi din veac în veac. O astfel de floare simboliza Phoebe în relaţiile ei cu Clifford, şi asemenea bucurie îl făcea să inhaleze.

Totuşi, trebuie spus că uneori petalele ei se lăsau în jos, ca urmare a atmosferei grele care o înconjura. Devenise mai îngândurată decât fusese până atunci. Aruncând câte o privire furişă spre faţa lui Clifford şi văzându-i graţia estompată, ştirbită, şi mintea aproape stinsă, se întreba ce-o fi fost viaţa lui de până atunci. Oare întotdeauna fusese aşa? Să fi fost dintotdeauna înfăşurat în acest văl, vălul care mai mult îi ascundea spiritul decât îl lăsa să se întrezărească, şi prin care desluşea atât de înceţoşat lumea reală – sau poate că nu era decât un zăbranic ţesut de o cumplită nefericire? Lui Phoebe nu-i plăceau enigmele şi ar fi fost bucuroasă s-o dezlege pe aceasta. Totuşi meditaţiile ei asupra misterului lui Clifford avură rezultate atât de bune, încât atunci când presupunerile ei fireşti îmbinate cu tendinţa oricărei întâmplări stranii de a-şi istorisi singură povestea, o făcură treptat să cunoască adevărul, efectul acestuia asupră-i a fost foarte temperat. Lumea n-avea decât să-l nedreptăţească pe vărul Clifford aşa cum l-a nedreptăţit, ea îl cunoştea însă prea bine – sau aşa îşi închipuia – ca să tresare vreodată la atingerea degetelor lui subţiri, delicate.

După câteva zile de la sosirea acestui neobişnuit locatar, rutina vieţii se statornici din nou cu mare uniformitate în vechea casă din povestirea noastră. Dimineaţa, îndată după gustare, Clifford se deprinse să moţăie în jilţ; dacă nu era întâmplător tulburat, nu se smulgea din norul dens al toropelii sau din ceţurile-i mai subţiri care-i împăienjeneau mintea, până spre ora

prânzului. Ceasurile acestea de amorţeală erau. cele în care domnişoara bătrână îşi veghea fratele, iar Phoebe avea grijă de prăvălie; era un aranjament pe care cumpărătorii îl pricepură iute şi-şi arătară preferinţa neîndoielnică pentru negustoriţă mai tânără, înghesuindu-se să târguiască în timpul cât vedea ea de negoţ. După masa de prânz, Hepzibah îşi lua împletitura – un ciorap lung din lână de casă cenuşie, pentru îmbrăcămintea de iarnă a fratelui ei – şi apoi, cu un suspin, o încruntare de afectuos rămas bun către Clifford şi un gest adresat lui Phoebe, prin care-i cerea să fie cu băgare de seamă, îşi prelua locul îndărătul tejghelei. Acum era rândui tinerei fete să fie infirmiera, păzitoarea, tovarăşa de joacă – sau care o fi formula cea mai potrivită – a omului cu păr cărunt.

X

GRĂDINA PYNCHEON

Dacă n-ar fi fost imboldurile vii ale lui Phoebe, Clifford s-ar fi lăsat pradă toropelii care-i potopise toată făptura, şi care-l îndemna să zacă trândav în jilţul lui, de dimineaţă şi până seara. Dar rareori se întâmpla ca fata să nu-l îmbie să se mute în grădină, unde moş Venner şi daghereotipistul reparaseră acoperişul părăginitului chioşc sau casă de vară, astfel încât acum oferea suficient adăpost împotriva soarelui sau a răpăielilor de ploaie. Iedera năpădise pereţii micii clădiri şi-i transformase interiorul într-un cuib de singurătate în inima verdeţii, cir nenumărate ochiuri şi spărturi prin care se întrezărea solitudinea mai vastă a grădinii.

Uneori, aici, în lumina verde prin care clipeau jucăuş frânturi de soare, Phoebe îi citea lui Clifford. Amicul ei, daghereotipistul, care părea să aibă înclinaţii literare, îi procurase o serie de povestiri sub formă de broşuri şi câteva volume de versuri, de un stil şi un gust cu totul diferite de ale acelora alese de Hepzibah pentru a-şi distra

fratele. Totuşi, dacă lectura fetei se bucura de mai mult succes decât cea a bătrânei ei verişoare, aceasta se datora în mică măsură cărţilor. Glasul lui Phoebe fusese întotdeauna plin de muzică, şi izbutea fie să-l însufleţească pe Clifford prin tonurile sale zglobii şi vesele, sau să-l domolească prin picurarea continuă a cadenţelor cristaline, ca susurul unui pârâu. Dar povestirile – de care fata de la ţară, neobişnuită cu opere de asemenea natură, se lăsa adeseori absorbită – îl interesau prea puţin sau chiar de loc pe straniul ei ascultător. Tablouri de viaţă, scene pasionale sau sentimentale, spirit, umor, patos, toate acestea fuseseră zvinite de o parte, sau chiar mai rău, pentru Clifford; poate din pricina faptului că era lipsit de o experienţă de viaţă care să-i ajute a le verifica adevărul, sau poate pentru faptul că propriile lui suferinţe constituiau o piatră de încercare în faţa căreia puţine emoţii fictive ar fi putut rezista. Când Phoebe izbucnea într-un hohot de râs vesel pricinuit de cele citite, Clifford, râdea uneori şi el din simpatie, dar mai adesea răspundea printr-o privire nedumerită, întrebătoare. Şi dacă o lacrimă – o lacrimă feciorelnică, luminoasă, iscată de o suferinţă născocită – pica pe o filă umbrită de melancolie, Clifford o lua sau ca un semn de nenorocire imediată, sau se bosumfla şi-i cerea prin semne îmbufnate să închidă volumul. Nu-i lumea îndeajuns de tristă, de-adevăratelea, fără să-ţi mai omori timpul cu amărăciuni imaginare?

Nici cu poezia nu mergea mult mai bine. Se desfăta cu unduirile ritmului care ba creştea, ba se potolea, şi cu inspiratele repetiri ale rimei. Clifford era în stare să sesizeze simţirea din poezie – poate nu simţămintele de mare intensitate sau adâncime, ci mai curând mijirile efemere şi eterice. Era cu neputinţă să prevezi în ce vers gingaş stătea la pândă farmecul care avea să-l deştepte; dar Phoebe ridicându-şi uneori ochii de pe fila cărţii spre faţa lui Clifford, îşi dădea seama, după lumina pe care

aceasta o radia, că o înţelegere mult mai subtilă decât a ei aprinsese din cele citite o flăcăruie trecătoare. Unei iluminări de acest fel, îi urma însă adeseori o posomorală care ţinea ceasuri în şir; pentru că atunci când scânteierea îl părăsea, avea senzaţia că pierduse un înţeles şi o putinţă, şi bâjbâia după ele, ca orbul după lumina stinsă a ochilor.

Îi plăcea mai mult, şi era mai potrivit pentru liniştea lui lăuntrică, când Phoebe îi vorbea, însufleţindu-i în imaginaţie întâmplări trecătoare, pe care le însoţea de descrieri şi observaţii. Viaţa grădinii îi oferea destule subiecte de acest fel, care-i făceau bine lui Clifford. Niciodată nu uita să întrebe ce flori se mai deschiseseră de ieri încoace. Simţământul lui pentru flori era de o mare gingăşie şi părea mai curând o emoţie decât un gust; îndrăgea să stea cu o floare în mină, cercetând-o cu atenţie, şi mutându-şi privirea de la petalele ei la faţa lui Phoebe, de parcă floarea din grădină ar fi fost sora fetei. Nu era vorba de o simplă desfătare pricinuită de parfumul florii, de frumuseţea conturului, de fineţea sau strălucirea culorii ei; bucuria lui Clifford era însoţită de o percepere a vieţii, a caracterului şi individualităţii care-l făcea să iubească florile grădinii de parcă ar fi fost fiinţe înzestrate cu simţire şi inteligenţă. Această afecţiune şi sensibilitate faţă de flori e o trăsătură feminină. Bărbaţii care se nasc cu asemenea înclinaţie, o pierd curând, o uită şi se deprind s-o dispreţuiască în contactul lor cu alte realităţi mai dure. Şi Clifford o uitase de multă vreme; dar acum, pe măsură ce reînvia treptat din recea torpoare a vieţii lui, o regăsea. Era minunat să urmăreşti câte întâmplări plăcute se petreceau într-una în grădina aceea izolată, din clipa în care Phoebe se hotărâse să le descopere. Încă din prima zi a cunoştinţei ei cu grădina, văzuse sau auzise pe acolo o albină. Şi de atunci, foarte des, aproape continuu, albinele reveneau, Dumnezeu ştie de ce sau prin ce dorinţă

încăpăţânată de a dobândi bunuri de la depărtare, pentru că, fără îndoială, mult mai aproape de stupii lor se găseau lanuri întinse de trifoi, şi tot felul de culturi de grădină. Aci veneau însă albinele şi se cufundau în florile de dovleac, de parcă n-ar mai fi existat alţi dovleci cale de o zi de zbor, sau de parcă pământul lui Hepzibah infiltra roadelor sale tocmai calitatea de care aveau nevoie aceste mici vrăjitoare sârguincioase pentru a îmbiba toţi stupii din Noua Anglie cu parfumul de Hymettus. Când Clifford le auzea zumzetul însorit din inima potirelor mari şi galbene, privea în jur pătruns de simţul fericit al căldurii, al cerului albastru, al ierbii verzi, al libertăţii văzduhului lăsat de Dumnezeu pe toată întinderea dintre cer şi pământ. La urma urmelor, nu trebuie să ne mirăm de ce veneau albinele în colţişorul acela verde din oraşul prăfos. Dumnezeu le trimitea acolo ca să-l bucure pe sărmanul nostru Clifford. Răspândeau bogăţia verii, în schimbul câtorva picături de nectar.

Când fasolea începu să înflorească pe araci, se găsi un anumit soi care dădu flori de un purpuriu aprins. Daghereotipistul găsise sământa într-un pod sub unul din cele şapte frontoane, în sertarul unui scrin vechi, pusă deoparte de vreun Pyncheon cu înclinaţii de horticultor. Fără îndoială avusese de gând să o semene vara

1 Munte din Attica, la sud de Atena, renumit pentru mierea produsă acolo.

următoare în grădină – dar se vede că fusese mai înainte semănat el în grădina Morţii. Dorind să încerce dacă o sământă atât de veche mai păstra germenele vital, Holgrave o plantase; iar rezultatul experienţei era un minunat răzor de fasole, căţărată de pe acum până-n vârful aracilor, şi împodobindu-i de sus până jos în spirale de flori roşii. Şi din clipa când plesnise primul boboc, sumedenie de păsăii colibri fuseseră atrase într-acolo. Uneori, ai fi zis că pentru fiecare floare în parte se găsise câte una din

păsările acestea miniaturale ale văzduhului, un ghemotoc de pene lucioase, cât degetul mare, dând târcoale şi fâlfâind pe lângă aracii de fasole. Clifford urmărea păsările colibri cu un interes de negrăit şi cu o plăcere mai mult decât copilăroasă. Îşi scotea capul afară din chioşcul de verdeaţă ca să le vadă mai bine; şi în tot acest timp îi făcea semne lui Phoebe să stea liniştită, şi-i arunca priviri furişe ca să prindă zâmbetul de pe faţa ei şi în felul acesta să-şi sporească bucuria proprie cu simpatia altuia. Nu numai că întinerise – dar era din nou copil.

Ori de câte ori se întâmpla ca Hepzibah să fie martoră la asemenea accese de mic entuziasm, clătina din cap cu un amestec de duioşie maternă şi dragoste de soră, în timp ce bucuria şi tristeţea se împleteau pe chipul ei. Povestea că aşa reacţionase întotdeauna Clifford la sosirea păsărilox colibri – întotdeauna din frageda copilărie – şi că această desfătare fusese una din cele mai timpurii manifestări ale dragostei lui pentru frumos. Şi era o minunată coincidenţă, aşa gândea buna domnişoară, că artistul sădise fasolea aceea cu flori roşii – pe care păsările colibri o caută în lung şi-n lat şi care nu mai fusese cultivată de patruzeci de ani în grădina Pyncheon – tocmai acum, în vara reîntoarcerii lui Clifford.

Ochii sărmanei Hepzibah se umpleau de lacrimi, care i se prelingeau apoi şiroaie pe obraz, aşa încât trebuia să se pitească într-un colţ, ca nu cumva Clifford să-i dibuiască amărăciunea, într-adevăr, în zilele acelea, toate bucuriile îi stârneau lacrimi. Venind după atâta aşteptare, bucuria era ca un fel de vară târzie, cu un diafan văl de ceaţă aşternut pe strălucirea soarelui, cu ofilire şi moarte în miezul splendorilor celor mai vii. Şi cu cât părea Clifford să guste mai mult încântarea copilăriei, cu atât mai trist era să-ţi dai seama cât de departe era de ea. Cu un Trecut misterios şi înfricoşător care-i destrămase memoria, cu un Viitor pustiu în faţă, nu-i mai rămânea altceva decât acest

himeric şi impalpabil Acum, care, dacă te uiţi mai îndeaproape la el, e tot un? cu nimicul. După cum se putea observa din numeroase simptome, individualitatea sa rămânea obscură îndărătul bucuriei, ştiind că-i vorba doar de un joc de copii cu care trebuia să se amuze şi să glumească, dar în care nici el nu credea. În oglinda din străfundurile conştiinţei sale, Clifford se vedea, poate, ca un exemplu şi un reprezentant al acelei mari categorii de indivizi pe care o Providenţă inexplicabilă îi situează mereu în contradicţie cu omenirea: frângând în natura lor ceea ce părea să fi fost propria-i făgăduinţă; refuzându-le hrana potrivită şi oferindu-le un ospăţ cu otravă; şi astfel – când s-ar fi putut atât de lesne, am spune, ca lucrurile să fi fost orânduite altminteri – viaţa lor devine o înstrăinare, o însingurare şi o tortură. În tot lungul existenţei sale, Clifford învăţase cum să fie nefericit, aşa cum înveţi o limbă străină; şi acum când ştia lecţia pe de rost, nu putea înţelege decât cu mare greutate ivirea acestei noi fericiri efemere. Adeseori, în ochii lui plutea o umbră de îndoială. Obişnuia să spună:

— Phoebe, ia-mi mâna şi ciupeşte-mi-o cu degetele tale. Dă-mi un trandafir ca să-mi înfig spinii în palmă şi să-mi dovedesc prin durere că nu visez.

De bună seamă, dorea înţepătura uşoară a unei dureri pentru ca prin această senzaţie, singura pe care o ştia reală, să se încredinţeze că grădina, şi cele şapte frontoane roase de vreme, şi încruntarea lui Hepzibah, şi surâsul lui Phoebe sunt de asemenea reale. Fără acest stigmat în carne, nu ar fi putut crede în consistenţa lor mai mult decât în cea a încâlcitelor himere cu care-şi nutrise spiritul – până când şi acest sărman suport moral se vlăguise.

Este necesar ca autorul să creadă pe deplin în simpatia cititorului; altminteri ar şovăi să redea amănunte atât de minuţioase şi întâmplări în aparenţă atât de

mărunte ca acestea, care i se par esenţiale pentru a sugera imaginea vieţii din grădină. Colţul acesta era paradisul unui Adam năucit, care căutase adăpost aci, refugiindu-se din sălbăticia sumbră şi primejdioasă în sânul căreia fusese izgonit adevăratul Adam.

Unul dintre mijloacele cele mai sigure folosite de Phoebe pentru a-l amuza pe „Clifford, era societatea penată a găinilor din acea rasă care, aşa cum am mai arătat, constituia o străveche moştenire a familiei Pyncheon. În urma unui capriciu a lui Clifford, care nu suferea să le vadă închise în cuşcă, fuseseră puse în libertate şi acum se zbenguiau după placul inimii prin grădină; pricinuind pe ici pe colo câte o pagubă măruntă, dar în neputinţă să evadeze din pricina clădirilor care mărgineau grădina pe trei laturi şi a ţăruşilor unui gard de lemn care închidea a patra latură. Păsările petreceau o mare parte din îmbelşugatul lor timp liber la marginea izvorului, lui Maule, unde găseau un soi de melci consideraţi de ele, pesemne, drept o delicatesă rară; iar apa sălcie a izvorului, oricât de respingătoare o fi fost pentru restul lumii, era atât de preţuită de orătănii, încât le puteai vedea gustând-o, apoi întorcându-şi capetele şi plescăind din pliscuri, cu aerul unor degustători de vinuri în jurul unui butoi supus la probă. Cloncănitul în general domol, ilar uneori vioi şi foarte variat, prin care dialogau unele cu altele, sau alteori monologau – în timp ce scormoneau viermişori din pământul gras şi negru, ori ciuguleau plantele care le erau pe plac – avea o rezonanţă atât de familiară, încât era de mare mirare de ce nu se putea stabili un schimb normal de păreri asupra problemelor gospodăreşti între rasa umană şi cea galinacee. În genere toate găinile sunt interesante de studiat pentru pitorescul şi marea diversitate a purtării lor; dar nicicând nu-i cu putinţă să fi existat alte păsări cu înfăţişări şi comportări atât de ciudate ca aceste găini de

rasă ancestrală. Probabil că întruchipau bizareriile tradiţionale ale unui întreg lanţ de strămoşi, transmise printr-o neîntreruptă succesiune de ouă; sau poate că în acest Chantecler anume, şi în cele două soţii ale sale, se dezvoltase simţul umorului, totodată cu o oarecare sciânteală, datorită vieţii lor solitare precum şi din simpatie pentru Hepzibah, doamna şi stăpâna lor.

Caraghios mai arătau, într-adevăr! Chantecler însuşi, cu toate că se proţăpea pe cele două picioruşe de parc-ar fi fost cocoţat pe picioroange şi imprima tuturor mişcărilor sale demnitatea unei interminabile genealogii, nu arăta mai maiestuos decât o potârniche; iar cele două neveste erau de mărimea unor pitpalaci; cât despre unicul lor pui, arăta destul de pipernicit ca să nu fi ieşit încă din ou, dar în acelaşi timp părea îndeajuns de bătrân, de scofâlcit şi de sfrijit ca să fi fost întemeietorul străvechii rase. În loc să fie mezinul familiei, ai fi zis că se stratificaseră în el bătrâneţile trăite nu numai de specimenele în viaţă ale neamului său, ci de toţi străbunii şi străbunele ale căror însuşiri şi ciudăţenii unite se îngrămădiseră în trupuşorul lui. Maică-sa îl privea, de bună seamă, ca pe unicul pui din lume; şi ca pe un factor esenţial pentru continuitatea lumii, sau, în orice caz, pentru echilibrul actualei stări de lucruri din stat sau din biserică. Numai o asemenea apreciere a importanţei progeniturii galinacee putea justifica, chiar şi pentru un ochi matern, perseverenţa cu care găina mamă veghea asupra securităţii puiului împieptoşându-se până părea de două ori mai mare, şi înfoindu-se în faţa oricui cuteza să arunce măcar o privire promiţătorului ei urmaş. Şi nu mai puţină preţuire inspira zelul neobosit cu care scormonea, şi lipsa de scrupule cu care dezrădăcina cea mai aleasă floricică sau legumă pentru a extrage viermele gras care se ascundea la rădăcină. Cloncănitul ei nervos când puiul dispărea prin iarba înaltă sau pe sub frunzele de dovleac; cârâitul de satisfacţie când îl ştia la adăpostul

aripii ei; nota de spaimă prost ascunsă şi de zgomotoasă neîncredere când îşi vedea arhiinamicul, o pisică din vecini, cocoţată în vârful gardului înalt – în fiece moment din zi putea fi auzit unul sau altul dintre aceste mesaje. Cu timpul, ajungea şi cel ce observa, să simtă la fel de mult interes pentru acest pui de ilustră descendenţă „ca şi maică-sa.

Phoebe, după ce se împrietenise bine cu găinamamă, căpăta uneori îngăduinţa de a lua puiul în palma ei, care putea cuprinde cu totul cei câţiva centimetri cubi de trup. În timp ce-i studia, plină de curiozitate, semnele ereditare – împestriţarea ciudată a penelor, ciuful caraghios din creştet şi câte o măciulie pe fiecare picioruş – micul biped clipea din ochi cu înţelegere. Daghereotipistul îi şoptise o dată că aceste semne întruchipau ciudăţeniile familiei Pyncheon şi că puiul însuşi era un simbol al vieţii bătrânei case, cuprinzând totodată şi tălmăcirea tainelor ei, dar o tălmăcire indescifrabilă, aşa cum sunt îndeobşte asemenea simboluri. Era o enigmă înaripată; un mister clocit dintr-un ou, dar la fel de confuz de parcă oul ar fi fost clocit I

Cea de a doua dintre nevestele lui Chantecler vădise, chiar din momentul sosirii lui Phoebe, stare de neagră mâhnire, pricinuită, după cum se dovedi mai târziu, de neputinţa ei de a oua. Şi totuşi, într-o zi, mersul ei pătruns de importanţă, felul în care-şi ţinea capul întors într-o parte, îngâmfarea cu care iscodea prin toate cotloanele grădinii – cotcodăcind de una singură şi plină de sine – toate arătau limpede că această găină în persoană, oricât o subestimase lumea, purta în trupul ei ceva a cărui valoare nu putea fi cântărită nici în aur şi nici în nestemate. La scurt timp după aceea, se stârni zarvă mare şi felicitări zgomotoase între Chantecler şi familia lui, inclusiv puiul cel sfrijit, care părea să fi înţeles despre ce e vorba la fel de bine ca părintele, mama şi mătuşa lui. În aceeaşi după masă, Phoebe găsi un ou minuscul, nu în cuibarul obişnuit,

era mult prea preţios pentru a fi depus acolo – ci ascuns cu viclenie sub tufele de coacăze, pe un smoc de iarbă uscată rămasă de anul trecut. Hepzibah, auzind de eveniment, puse stăpânire pe ou şi-l pregăti pentru micul dejun al lui Clifford, motivând că ouăle acestea fuseseră întotdeauna renumite pentru gustul lor ales. Şi prin gestul ei lipsit de scrupule, bătrână domnişoară a jertfit poate perpetuarea unei străvechi rase penate, numai pentru a oferi fratelui ei o delicatesă care abia umplea căuşul unei linguriţe. Pesemne că acest ultragiu l-a determinat a doua zi pe Chantecler să se înfigă, însoţit de îndoliata mamă a oului, în faţa lui Poebe şi a lui Clifford şi să slobozească o diatribă care s-ar fi putut dovedi la fel de lungă ca însăşi genealogia sa, dacă n-ar fi fost întreruptă de un acces de veselie din partea fetei. Drept care, orătania ofensată se retrase păşind ţanţoş pe lungile-i picioroange, şi refuză să mai acorde vreo atenţie lui Phoebe şi restului umanităţii până când cea dintâi nu-i dobândi iertarea oferindu-i o turtă cu mirodenii, care, în afară de melci, era bunătatea cea mai agreată de gustul lui aristocratic.

Fără îndoială, zăbovim prea mult lângă acest firav pârâiaş de viaţă care se scurgea în grădina casei Pyncheon. Dar socotim că ne va fi iertată înşirarea tuturor întâmplărilor mărunte şi a subţiraticelor bucurii, dat fiind că toate acestea i-au fost atât de prielnice lui Clifford. Purtau în ele aroma pământului, şi s-au unit în a-i reda sănătatea şi vigoarea. Dar unele dintre îndeletnicirile sale aveau o influenţă mai puţin favorabilă asupră-i. De pildă, vădea o înclinaţie ciudată să zacă pe lângă izvorul lui Maule, şi să urmărească figurile fantasmagorice, în continuă mişcare, pe care le isca şuvoiul apei în mozaicul de pietricele colorate de pe fund. Povestea că din matca apei priveau în sus spre el nenumărate chipuri omeneşti – chipuri frumoase, cu zâmbete îmbietoare – şi fiecare chip părelnic era atât de luminos şi de trandafiriu, încât ori de

câte ori i se topea din văz se simţea nedreptăţit, până când aceeaşi efemeră vrăjitorie îi zămislea alt chip nou. Dar, uneori, se pomenea strigând deodată: „Chipul cel negru se uită la mine! u şi după aceea era nefericit întreaga zi. Când Phoebe se apleca peste izvor alături de Clifford, nu izbutea să desluşească nimic – nici frumuseţea, nici sluţenia

— Ci doar pietricelele colorate, răvăşite şi învârtejite de volbura apei. Iar chipul cel negru care-l tulbura într-atât pe Clifford nu era decât umbra aruncată de ramura unuia dintre pruni, ce întuneca uneori lumina lăuntrică a izvorului lui Maule. Adevărul este că fantezia lui Clifford

— Renăscând mai repede decât voinţa şi judecata lui, în comparaţie cu care fusese întotdeauna mai puternică – îi plăsmuia forme de frumuseţe, simboluri ale gustului său înnăscut, şi uneori câte o vedenie hâdă şi înspăimântătoare care-i întrupa ursita.

Duminicile, după ce Phocbe se întorcea de la biserică – pentru că fata avea o conştiinţă de om care merge la biserică şi nu şi-ar fi simţit inima uşoară dacă ar fi lipsit de la vreo slujbă, cântare, predică sau binecuvântare – deci după ce se întorcea de la biserică, avea loc în grădină o mică festivitate sobră. Pe lângă Clifford, Hepzibah şi Phoebe, mai veneau doi oaspeţi. Unul era Holgrave, artistul, care continua să deţină un loc ridicat în stima lui Hepzibah, în pofida întovărăşirii sale cu reformatorii, şi a celorlalte trăsături bizare şi îndoielnice. Cel de al doilea oaspete, ne este aproape ruşine să o spunem, era venerabilul moş Venner, îmbrăcat cu o cămaşă curată şi o haină de stofă de lână, mai respectabilă decât portul lui obişnuit, având în vedere că pe fiecare cot avea câte un petec cusut cu îngrijire, haină care putea fi socotită un veşmânt întreg, cu excepţia unei mici inegalităţi în ce priveşte lungimea poalelor. În diferite prilejuri, Clifford arătase că-i face plăcere vorba bătrânului pentru acea vină

de blândeţe şi voioşie care-o străbătea şi care se asemăna cu aroma dulce a mărului bătut de ger, pe care-l culegi în decembrie, de pe jos, sub pom. Nobilul decăzut se înţelegea mai lesne şi mai plăcut cu un individ situat pe cea mai de jos treaptă a societăţii decât cu orice persoană de rang intermediar; şi, de altminteri, cum tinereţea şi bărbăţia i se mistuiseră, lui Clifford îi făcea plăcere să se simtă comparativ tânăr, alături de vârstă patriarhală a lui moş Venner. În realitate, uneori Clifford ascundea de el însuşi, oarecum deliberat, conştiinţa că era un om în vârstă, şi se îmbăta cu viziunea unui viitor pământesc care-i sta încă în faţă; viziune în orice caz prea vag conturată pentru a fi urmată de o deziluzie – deşi deprimarea îi urma fără greş – ori de câte ori vreo întâmplare sau vreo amintire îl făcea conştient că frunza se ofilea.

Aşadar, acest grup cu o alcătuirea neobişnuită se aduna sub chioşcul de verdeaţă părăginit Hepzibah – ceremonioasă cum era ea întotdeauna, fără să cedeze un milimetru din vechiul ei rang nobiliar, ci întemeindu-se cu atât mai mult pe el pentru a justifica o condescendenţă princiară – făcea dovadă de o ospitalitate nu lipsită de graţie. Discuta amabil cu artistul vagabond şi – aşa lady cum era – se sfătuia cu tăietorul de lemne, mesajer al micilor nevoi casnice ale tuturor şi filosof peticit în coate. Şi moş Venner, care studiase umanitatea pe la colţuri de stradă şi prin alte locuri la fel de potrivite pentru o observare judicioasă, era gata să dea drumul la înţelepciune, cum e gata pompa comunală să dea drumul la apă.

— Domnişoară Hepzibah, cucoană, obişnuia el să spună, după ce se veseliseră cu toţii laolaltă, mă simt tare bine la întrunirile astea paşnice din după-amiezile de sabat. Se aseamănă foarte bine cu ce mă aştept eu să fie când o să mă retrag la ferma mea!

— Moş Venner, intervenea Clifford pe un ton

somnoros de parcă vorbea cu sine însuşi, ne pomeneşte într-una de ferma lui. Dar eu am un plan mai bun pentru el. Las că vedem noi!

— Ah, domnule Clifford Pyncheon, răspundea omul cu haine peticite. Dumneata poţi avea câte planuri pofteşti în legătură cu mine; dar eu n-am să părăsesc planul ăsta al meu chiar de-ar fi să nu-l aduc niciodată la îndeplinire. Eu socotesc că oamenii săvârşesc o mare greşeală încercând să îngrămădească proprietăţi peste proprietăţi. Dacă făceam şi eu aşa, aş fi simţit că Providenţa nu mai are nicio obligaţie să se îngrijească de mine;

6 au, în orice caz, oraşul n-ar mai fi avut! Eu sunt unul din oamenii aceia care gândesc că infinitul e destul de mare ca să ne cuprindă pe toţi – şi eternitatea destul de lungă.

— Chiar aşa şi sunt, moş Venner, observă Phoebe după o pauză; pentru că între timp încercase să măsoare profunzimea şi adevărul acestei sentinţe concludente. Numai că în viaţa asta scurtă a noastră, e plăcut să ai o căsuţă şi un colţ de grădină care să fie ale tale.

— Mie mi se pare, spunea daghereotipistul zâmbind, că la temelia înţelepciunii lui moş Venner stau principiile lui Fourier [1]; numai că în mintea lui nu sunt la fel de desluşite ca în cea a sistematizatorului francez.

— Haide, Phoebe, e timpul să aducem coacăzele, intervenea Hepzibah.

Şi apoi, în timp ce splendoarea aurie a soarelui care amurgea scălda grădina, Phoebe aducea o pâine şi un castron de porţelan plin cu coacăze, proaspăt culese din tufiş şi strivite cu zahăr. Acestea şi apa – dar nu cea a izvorului blestemat de lângă ei – constituiau întreaga trataţie. Între timp, Holgrave se străduia să închege o discuţie cu Clifford, sub impulsul lăudabil de a face ca ora de faţă să fie mai plăcută decât majoritatea celora pe care bietul izolat le petrecuse până acum sau avea să le

petreacă de acum înainte. Cu toate acestea, în ochii adânci, gânditori, atotvăzători ai artistului, mijea din când în când o expresie ciudată, nu sinistră, dar dubioasă; ca şi cum ar fi fost minat de un alt interes decât cel care se presupune că ar putea însufleţi pe un străin, un aventurier tânăr şi nelegat de nimeni.

Charles Fourier (1772 – 1837), socialist utopic francez.

Totuşi, îşi dădea silinţa, cu marea mobilitate a bunei dispoziţii aparente, să înveselească societatea; şi o făcea eu atâta succes, încât până şi întunecata Hepzibah renunţa la una dintre sumbrele nuanţe ale melancoliei, şi le dilua pe toate celelalte rămase. Phoebe îşi spunea în sinea ei: „Ce simpatic ştie să fie!” Cât despre moş Venner, acesta consimţise, în semn de prietenie şi de aprobare, să-şi pună propriul chip în slujba profesieitânărului – şi, să ne înţelegem, nu în sens metaforic, ci literal – îngăduind ca un portret în daghereotipie a feţei lui atât de familiară întregului oraş „să fie expus la intrarea în atelierul lui Holgrave!

Pe măsură ce grupul părăsea micul banchet, Clifford devenea cel mai vesel dintre toţi. Poate că era una din acele străfulgerări târzii ale spiritului, la care sunt adeseori supuse minţile anormale, sau poate că artistul atinsese subtil o coardă ale cărei vibraţii muzicale se răspândeau abia acum. Într-adevăr, în ambianţa serii plăcute de vară, înconjurat de căldura unor suflete pline de bunăvoinţă, era poate firesc ca o natură atât de sensibilă ca aceea a lui Clifford să reînvie şi să se arate receptivă la cele ce se spuneau în jurul său. Dar dădea frâu liber şi gândurilor lui, aureolate de o strălucire efemeră şi ireală; scânteiau în penumbra chioşcului şi se volatilizau prin spărturile din frunziş. Fără îndoială, se arăta la fel de voios şi când se afla singur cu Phoebe, dar nu vădea niciodată atâtea semne de inteligenţă rafinată, deşi nu întreagă.

Dar pe măsură ce lumina soarelui se retrăgea de pe vârfurile celor şapte frontoane, se stingea şi însufleţirea din ochii lui Clifford. Se uita în jur cu priviri rătăcite şi îndurerate, de parcă fusese văduvit de ceva preţios, ceva căruia îi simţea cu atât mai împungător lipsa, cu cât nu ştia ce anume era.

— Vreau fericirea mea! murmura în cele din urmă răguşit şi nedesluşit, ânginând cuvintele cu greutate. Am aşteptat-o atâţia ani! Acum e târziu! E târziu I Vreau fericirea mea!

Vai, sărmane Clifford! Eşti bătrân şi năruit de calamităţi care n-ar fi trebuit să se abată asupră-ţi! Eşti pe jumătate smintit şi pe jumătate idiotizat; o ruină, un ratat, aşa cum e aproape fiecare dintre noi – deşi unii poate într-o măsură mai mică, sau poate mai puţin perceptibil decât semenii lor. Soarta nu a pus de o parte nicio fericire pentru tine; doar dacă acest cămin liniştit în reşedinţa strămoşească, alături de fidela Hepzibah, şi lungile după amiezi de vară, petrecute cu Phoebe, şi aceste mici ospeţe de sabat, alături de moş Venner şi de daghereotipist, merită numele de fericire. Şi de ce nu? Chiar dacă nu sunt fericirea în sine, seamănă foarte îndeaproape cu ea prin acea calitate eterică şi intangibilă care o face să se evapore de îndată ce încerci s-o analizezi. Aşadar, ia-o atât cât îţi mai este hărăzită! Nu murmura – nu întreba, ci bucură-te de ea I

KI

FEREASTRA BOLTITĂ.

Din inerţie sau din ce-am putea numi latura vegetativă a firii sale, Clifford ar fi fost probabil mulţumit să-şi petreacă zilele, una după alta, la nesfârşire, sau măcar cât ţinea vara, în chipul pe care l-am descris mai sus. Totuşi, gândindu-se că din când în când i-ar prii puţină variaţie de privelişte, Phoebe îi sugera uneori să urmărească şi viaţa străzii. În acest scop, porneau

împreună să urce scara până la cel de-al doilea cât al casei unde, la capătul unui intrând spaţios, se afla o fereastră boltită, de dimensiuni vaste, adumbrită de două draperii Fereastra se deschidea deasupra portalului şi odinioară fusese continuată de un balcon, a cărui balustradă putrezise însă de mult, astfel încât fusese demontat cu totul. Aşezat în faţa ferestrei deschise dar în semiobscuritatea de după draperie, Clifford avea prilejul să fie martorul unei frânturi din viaţa lumii largi, în măsura în care aceasta se putea desfăşura pe una din străzile retrase ale unui oraş nu prea populat. Dar el şi cu Phoebe alcătuiau o privelişte la fel de vrednică a fi admirată ca oricare dintre cele ale oraşului. Figura palidă, cenuşie, copilăroasă, bătrânicioasă, melancolică şi totuşi adeseori veselă, câteodată de o fină inteligenţă, a lui Clifford, iscodind pe după draperia de un purpuriu veşted – urmărind cu interes inconsecvent şi cu seriozitate monotonia micilor întâmplări de fiecare zi şi, la fiecare slabă zvâcnire a sensibilităţii, întorcându-se către tânăra fată spre a-i căuta aprobarea în ochi!

Din momentul în care se aşeza la fereastră, nici măcar strada Pyncheon nu putea fi îndeajuns de monotonă şi de pustie încât Clifford să nu descopere, într-un loc sau altul din întinderea ei, ceva care să-i atragă privirile şi să-i aţâţe, dacă nu să-i absoarbă, atenţia. Lucruri familiare până şi unui copilaş care abia a deschis ochii la viaţă, erau străine pentru el. O trăsură, un omnibuz ticsit, ici depunând un pasager, dincolo culegând unul – şi în felul acesta simbolizând uriaşul vehicul rotitor care e lumea, şi a cărei cursă sfârşeşte pretutindeni şi nicăieri; ochii lui urmăreau curioşi asemenea obiecte, dar uita de ele înainte Ca praful stârnit de copitele cailor şi de roţi să se fi aşezat la loc pe urmele lor. În ce priveşte noutăţile (printre care trebuiau socotite şi trăsurile şi omnibuzele), mintea lui părea să-şi fi pierdut puterea de sesizare şi de reţinere. De

pildă, de două-trei ori în timpul orelor fierbinţiale zilei, trecea pe strada Pyncheon o căruţă cu stropitoare, lăsând în urmă-i o dâră lată de pământ umed în locul prafului albicios care se ridica până şi la atingerea uşoară a piciorușului unei doamne; ai fi zis că autorităţile oraşului capturaseră o ploaie de vară şi o dofnesticiseră, punând-o în slujba rutinei obişnuite a intereselor lor. Clifford nu se putea obişnui cu această căruţă-stropiioare; de fiecare dată când apărea îi provoca aceeaşi surpriză ca atunci când o văzuse prima oară. Mintea lui era viu impresionată, însă până la viitoarea apariţie a acestui duş ambulant uita de el la fel cum îl uita şi strada de-a lungul căreia arşiţa presăra din nou praf albicios. Tot aşa şi cu calea ferată. Clifford putea auzi vuietul asurzitor al diavolului cu aburi şi, dacă se apleca puţin peste fereastra boltită, putea zări şirul de vagoane, nălucind într-o vedenie fulgerătoare la extremitatea străzii. Ideea cumplitei energii care se impunea minţii lui în acest chip aprig, i se părea la fel de nouă ori de câte ori se repeta, şi-l impresiona la fel de neplăcut, provocându-i aceeaşi surpriză a suta oară ca şi prima.

Nimic nu oferă o imagine mai tristă a decăderii decât pierderea sau suspendarea putinţei de a te acomoda cu lucruri neobişnuite şi de a ţine pasul cu viteza momentului prezent. S-ar putea să fie vorba doar de o funcţie vremelnic suspendată; căci dac-ar fi într-adevăr să piară cu totul, atunci nemurirea nu ne-ar mai sluji la nimic. Când astfel de năpastă cade asupră-ne, devenind mai puţin chiar decât nişte fantome.

Clifford era, pe drept cuvânt, un conservator mveterat. îi erau dragi toate vechile rămăşiţe ale străzii; chiar formele rudimentare care, în mod firesc, ar fi trebuit să-i irite simţurile exigente, îndrăgea şaretele vechi, huruitoare şi hurducătoare, ale căror urme le mai afla în aducerea lui aminte de mult îngropată, aşa cum vizitatorii

de azi descoperă la Herculanum urmele de roţi ale vehiculelor din antichitate. Trăsurica măcelarului, cu coviltirul alb ca neaua, era un obiect pe care-l putea accepta, tot aşa şi căruţa vânzătorului de peşte, vestită de vuietul scoicii în care sufla; de asemenea şi căruţa zarzavagiului, oprindu-se din poartă-n poartă, cu calul care adăsta răbdător în timp ce stăpânul îşi vindea napii, morcovii, dovlecii, fasolea verde, mazărea, cartofii noi, târguindu-se cu jumătate dintre gospodinele din vecinătate. Şareta brutarului, cu clinchetul strident al zurgălăilor îl impresiona plăcut pe Clifford, pentru că, spre deosebire de alte vehicule, zornăia la fel de supărător ca şi odinioară. Într-o clipă amiază, un tocilar îşi instală roata de ascuţit taman sub ulmul Pyncheon şi chiar dedesubtul ferestrei boltite. Veniră în goană puzderie de copii, aducând foarfecii mamei, briceagul sau briciul tatii sau orice altceva avea nevoie de un ascuţiş (desigur, cu excepţia spiritului sărmanului Clifford), pentru ca tocilarul să atingă tăişul obiectului respectiv de roata lui magică, şi să-l restituie apoi nou-nouţ. Şi se-nvârtea cu râvnă roata maşinăriei, ţinută în continuă mişcare de piciorul tocilarului ce apăsa pedala, şi se freca oţelul dur de piatra zgrunţuroasă scoţând un scrâşnet hârşâit şi nesfârşit, înverşunat ca şuieratul Satanei şi al liotei lui din infern, dar înghesuit într-un spaţiu mai mic. Era un şarpe de zgomot, cel mai nesuferit, mic şi veninos zgomot cu care violenţa meschină poate chinui urechile omeneşti. Dar Clifford îl asculta cu desfătare extatică. Hârşâitul acela oricât ar fi fost de neplăcut, avea în el scurte ţâşniri de viaţă şi, laolaltă cu gloata de copii curioşi care urmăreau învârtirile roţii, părea să-i dea senzaţia vie a unei existenţe active, trepidante, luminoase, aşa cum nu o mai realizase prin niciun alt mijloc până acum. Cu toate acestea, farmecul îşi avea izvorul tot în trecut; pentru că roata tocilarului hârşâise şi-n anii copilăriei lui.

Uneori, se plângea întristat că nu mai existau diligenţe. Şi întreba pe un ton ofensat ce se întâmplase cu toate vechile faetoane cu capotă pătrată şi aripi de-o parte şi de alta, trase pe vremuri de un cal de plug, minat de nevasta şi fata câte unul fermier, aducând la oraş afine şi mure. Faptul că dispăruseră faetoanele îl făceau să se îndoiască – aşa spunea – dacă nu cumva şi murele părăsiseră câmpiile întinse şi aleile umbroase de la ţară.

În schimb, orice element cât de umil care-i trezea simţul frumosului, nu avea nevoie de recomandarea asociaţiilor din trecut. Acest fapt s-a putut observa lesne când unul dintre băieţandrii italieni (care constituie o trăsătură oarecum modernă a străzilor noastre) a venit şi s-a instalat cu flaşneta lî umbra deasă a ulmului. Cu agerimea lui profesională, băiatul observă pe dată cele două siluete care-l urmăreau din fereastra boltită şi, dând drumul la flaşnetă, începu să-şi picure melodiile. Purta pe umăr o maimuţică îmbrăcată într-o fâşie de pătură scoţiană; şi ca să pună vârf minunatelor atracţii pe care le prezenta publicului, mai însufleţea şi o trupă de mici figurine, al căror lăcaş şi sferă de activitate se aflau în cutia de mahon a flaşnetei, şi al căror principiu de viaţă era muzica pe care o râşnea italianul. În ciuda diversităţii lor de preocupări – cârpaciul, fierarul, ostaşul, doamna cu evantaiul, beţivul cu sticla, lăptăreasa care şedea lângă vacă – puteai afirma despre toată această fericită mică societate că se bucura într-adevăr de o existenţă plină de armonie şi că, literalmente, îşi ducea viaţa într-un dans.

Italianul învârteşte manivela; şi, priviţi numai 1 fiecare dintre omuleţii aceia se dezlănţuie plin de însufleţire. Cârpaciul ciocăneşte într-un pantof; fierarul bate fierul; ostaşul îşi flutură spada lucitoare; doamna stârneşte o briză miniaturală cu evantaiul; veselul beţiv trage o duşcă lacomă din sticlă; un învăţăcel însetat de cunoaştere îşi deschide cartea şi îşi ’suceşte capul la

dreapta şi la stânga, deasupra filei; lăptăreasa mulge cu energie vaca; şi un zgârciob îşi numără aurul din casa de bani – toate dintr-o singură învârtire de manivelă. Da; şi minat de un impuls identic, un îndrăgostit depune un salut pe buzele iubitei! Poate că vreun cinic, hazliu şi amar în acelaşi timp, a dorit să arate prin această pantomimă că noi muritorii, oricare ar fi preocupările ori plăcerile noastre – oricât am fi de solemni sau oricât de uşuratici – dansăm cu toţii după una şi aceeaşi muzică şi, în pofida activităţii noastre ridicole, când ajungem la capăt nu ne alegem cu nimic. Pentru că aspectul cel mai interesant al spectacolului era faptul că în momentul când muzica înceta, fiecare împietrea pe loc, trecând de la viaţa cea mai extravagantă la încremenirea morţii.

Pantoful cârpaciului nu fusese isprăvit, nici oţelul fierarului, turnat în formă; în sticla beţivului nu se găsea nicio picătură de rachiu mai puţin, şi nicio picătură de lapte în plus în găleata lăptărese!; nicio monedă mai mult în casa de bani a zgârcitului, iar învăţăcelul nu înaintase cu nicio filă. Cu toţii se aflau exact în aceeaşi condiţie ca şi înainte de a se fi făcut caraghioşi prin graba lor de a trudi, de a petrece, de a strânge aur, de a deveni învăţaţi. Mai melancolic decât toţi, îndrăgostitul nu devenise cu nimic mai fericit prin sărutul fetei. Dar decât să înghiţim şi această din urmă constatare atât de acră, mai bine ne lepădăm de morala întregului spectacol.

Între timp, maimuţa cu coada groasă care i se încârliga absurd pe sub tartan, îşi lua poziţia la picioarele italianului. Ridica o feţişoară zbârcită şi hidoasă către fiecare trecător, către adunătura de copii care făcură repede cerc, către uşa prăvăliei lui Hepzibah, şi sus, către fereastra boltită de unde priveau Phoebe şi Clifford. Tot mereu îşi scotea boneta scoţiană, şi executa un salut şi o plecăciune. De altfel uneori adresa apeluri personale publicului, întinzând palma mică şi neagră şi făcându-şi

limpede cunoscută dorinţa vie după un câştig cât de mizer care s-ar fi nimerit prin buzunarele oricui. Expresia avară, josnică şi totuşi atât de omenească a mutrişoarei scofâlcite, privirea iscoditoare şi vicleană, care o arăta gata să înşface orice avantaj cât de meschin; coada enormă (prea mare pentru a putea fi ascunsă cuviincios sub învelitoare) şi natura diavolească pe care o trăda aceasta – pe scurt, luaţi-o pe maimuţă aşa cum se înfăţişa, şi vă va oferi cea mai bună imagine a unui Mammon al băncuţelor de aramă, cel care simbolizează cea mai grosolană formă a setei de bani. Şi nici nu exista chip să ostoieşti lăcomia acestui mic diavol. Phocbe azvârli în stradă un pumn întreg de cenţi, pe care maimuţa îi culese cu o grabă lipsită de veselie, îi înmână italianului spre păstrare, pentru ca imediat să-şi reînceapă seria de pantomime prin care cerşea mai mult. Fără îndoială, mai mult de un singur cetăţean din Noua Anglie – sau din orice altă ţară ar fi fost – a trecut atunci pe stradă, a privit maimuţa şi şi-a văzut mai departe de drum fără să-şi dea seama că imaginea ei ilustra propria sa condiţie morală. Clifford, însă, era o fiinţă cu o structură diferită. Se bucurase copilăreşte de muzică şi zâmbise la vederea figurinelor pe care aceasta le pusese în mişcare. Dar după ce privi un timp drăcuşorul cu coadă lungă, fu atât de cutremurat de oribila-i urâţenie spirituală şi fizică, încât izbucni efectiv în lacrimi; este o slăbiciune pe care oamenii înzestraţi cu gingaşe sensibilităţi şi lipsiţi de puterea mai dârză, mai adâncă şi mai tragică a râsului nu o pot evita atunci când li se înfăţişează cele mai urâte şi mai josnice aspecte ale vieţii.

Strada Pyncheon era uneori însufleţită de spectacole cu pretenţii mai impunătoare decât cel mai sus zugrăvit, şi care atrăgeau gloata după ele. Cu toate că ideea contactului personal, cu – mulţimea îi dădea fiori de scârbă, totuşi, ori de câte ori forfota şi mugetul fluxului de

omenire îi ajungea la urechi, Clifford cădea pradă unui impuls puternic. Faptul acesta deveni foarte evident într-o zi când o procesiune politică, cu sute de steaguri falnice, în sunete de tobe, surle, goarne şi talgere, reverberate de şirurile de clădiri îngrămădite, străbătu întregul oraş şi-şi şerpui convoiul de picioare tropăitoare şi vacarmul dezordonat pe lângă liniştita Casă cu şapte frontoane. Ca privelişte, nimic nu-i mai lipsit de pitoresc decât o procesiune urmărită în mersu-i înghesuit pe străduţe strâmte. Spectatorul are senzaţia că asistă la o bufonerie în momentul când poate desluşi banalitatea plicticoasă a fiecărei feţe în parte, scăldată de sudoare şi de importanţă, sau croiala pantalonilor, gulerele ţepene ori moleşite şi praful de pe spinarea vestoanelor negre. Ca să pară maiestuoasă, procesiunea trebuie privită dintr-un punct care o avantajează, de pildă în timp ce-şi desfăşoară şiragul în centrul unui câmp deschis, sau al măreţei pieţe publice din oraş; pentru că în acest caz, depărtarea contopeşte toate măruntele individualităţi ce alcătuiesc convoiul într-o singură şi imensă masă de existenţă – într-o singură viaţă gigantică – un organism colectiv al omenirii, animat de un vast spirit omogen. Dar, pe de altă parte, dacă un om impresionabil, care se află singur la margine de drum, vede procesiunea nu în atomii care o compun, ci ca pe un întreg – ca un tumultuos fluviu al vieţii, cu valuri compacte, negre de mister, dezlănţuindu-se din adâncuri şi răsfrângându-se în alte asemănătoare adâncuri ale fiinţei lui – atunci similitudinea sporeşte efectul. L-ar putea fascina cu atâta putere, încât cu greu s-ar înfrâna să nu se arunce şi el în talazul crescând al simpatiilor omeneşti.

Aşa se petrecură lucrurile şi cu Clifford. Fu străbătut de fiori; păli; zvârli o privire plină de implorare către Hepzibah şi Phoebe care se găseau alături de el la fereastră. Cele două femei nu-i înţeleseră emoţiile şi gândiră că-i tulburat doar de neaşteptatul tumult. În cele

din urmă, se ridică tremurând, făcu un pas, îşi aşeză piciorul pe „pragul ferestrei şi într-o clipă ar fi ieşit în balconul dărăpănat. Întreaga procesiune l-a putut vedea, o apariţie sălbatică, rătăcită, cu pletele cenuşii fluturând în vântul care le fâlfâia drapelele; o fiinţă singuratică, înstrăinată de seminţia ei, dar acum simţind din nou chemarea de om în virtutea instinctului de neînfrânt care pusese stăpânire pe el. Dacă Clifford ar fi ieşit pe platforma fostului balcon, probabil că ar fi sărit în stradă; nu ne e lesne să spunem dacă l-ar fi îmboldit acea groază care uneori îşi împinge victima în chiar abisul de care se fereşte dând îndărăt, sau l-ar fi atras firescul fluid magnetic care tinde spre marele centru al omenirii. Poate că ambele impulsuri se exercitau asupră-i în acelaşi timp.

Dar partenerele sale, înspăimântate de gestul care părea a fi cel al unui om acţionat de o forţă mai puternică decât el însuşi, îl înşfăcară de pulpanele hainei şi-l traseră îndărăt. Hepzibah scoase un strigăt, Phoebe, pentru tare orice extravaganţă era o grozăvie, izbucni în lacrimi şi în sughiţuri de plâns.

— Clifford, Clifford! Ai înnebunit! strigă sora sa.

— Nu ştiu prea bine, Hepzibah, răspunse Clifford trăgând adânc aer în plămâni. Nu te teme – acum a trecut – dar dacă aş fi făcut săritura asta şi i-aş fi supravieţuit, cred că aş fi devenit alt om.

Poate că, într-un anumit sens, Clifford avea dreptate. îi trebuia un şoc; sau poate că simţea nevoia unui plonjon adânc, adânc, în oceanul vieţii omeneşti; să se cufunde, să-l învăluie adâncurile şi apoi să iasă din nou la suprafaţă redeşteptat, înviorat, restituit lumii şi lui însuşi. Sau poate că nu simţea decât nevoia marelui remediu final – moartea! 4

Acelaşi jind de a reînnoda sfărâmatele legături de frăţie cu semenii lui, se vădea uneori într-o formă mai blândă; şi, într-un rând, a fost înnobilat de simţământul

religios înrădăcinat în străfundurile inimii sale. Întâmplarea pe care o vom istorisi acum cuprinde o mişcătoare recunoaştere din partea lui Clifford a grijii şi dragostei pe care Dumnezeu i-o purta şi lui – acestui om sărman, părăsit, căruia orice muritor i-ar fi putut ierta faptul că se socotea singur o făptură zvârliţă în afara vieţii, uitată, lăsată la bunul plac al unui vrăjmaş diabolic, al cărui amuzament era un extaz de cruzime. S-a petrecut într-o dimineaţă de duminică; o duminică din acelea senine, calme, care-şi fac din văzduh propriul nimb, în timp ce azurul cerului pare să se răspândească peste suprafaţa pământului într-un zâmbet solemn, dar în aceeaşi măsură de dulce. Dacă am fi îndeajuns de puri încât să ne prefacem în mediumul unei astfel de dimineţi duminicale, am simţi, oriunde ne-am afla, înălţându-se prin trupul nostru veneraţia firească a gliei către cer. Clopotele bisericilor, cu rezonanţe felurite, dar în deplină armonie, se chemau şi-şi răspundeau unele altora: „E ziua sabatului! Sabatul! – Da: sabatul 1” şi asupra întregului oraş glasul clopotelor îşi revărsa cadenţele binecuvântate, când mai rar, când cu vioiciune, când un singur clopot, când toate laolaltă proclamând solemn: „E ziua sabatului 1” pentru ca împrăştiindu-şi ecoul în depărtări, să se topească în văzduh şi să-l pătrundă de cuvântul sfânt. Aerul poleit de cea mai dulce şi mângâioasă lumină a soarelui ceresc părea creat pentru a fi inspirat în inimile omeneşti, şi expirat ca un murmur de rugă.

Clifford şedea cu Hepzibah la fereastră, privind vecinii care ieşeau în stradă. Toţi, oricât de lipsiţi de duh ar fi arătat în zilele obişnuite, erau transfiguraţi de influenţa sabatului; tot aşa după cum şi straiele lor – fie că era vorba de surtucul cuviincios al unui bătrân, bine periat pentru a mia oară, sau de prima hăinuţă cu pantalonaşi a unui băieţaş, isprăvită chiar ieri de acul mamei – toate aveau ceva din puritatea veşmintelor înălţării. Iat-o şi pe

Phoebe ieşind de sub portalul vechii case; îşi deschide umbreluţa de soare, verde, şi ridică ochii cu o privire şi un surâs de bun rămas către cele două figuri din fereastra boltită. Înfăţişarea ei respiră o veselie familiară şi o sanctitate în legătură cu care ai putea glumi, stimând-o totuşi mai mult decât oricând. E ca o rugăciune rostită în frumuseţea intimă a limbii materne. De altminteri, fragedă mai e Phoebe, şi suavă şi dulce în găteala ei; ai fi zis că nimic din ce purta – rochia, pălăriuţa de pai, fularul or ciorapii albi ca zăpada – nu mai fuseseră îmbrăcate vreodată; sau dacă mai fuseseră purtate, erau cu atât mai proaspete şi înmiresmate de parcă zăcuseră printre boboci de trandafir.

Fata le făcu semn cu mâna lui Hepzibah şi lui Clifford şi o porni pe stradă în sus; o întrupare a unei religii calde, simple, adevărate, a cărei substanţă putea păşi pe pământ şi al cărei spirit se putea apropia de cer.

— Hepzibah, întrebă Clifford după ce o urmări din priviri pe Phoebe până ce dădu colţul străzii, tu nu te duci niciodată la biserică?

— Nu, Clifford! răspunse. În toţi aceşti mulţi, mulţi ani, nu m-am dus.

— Dacă aş intra într-o biserică, urmă el, cred că m-aş putea ruga şi eu din nou, cu atâtea suflete omeneşti închinându-se în jurul meu.

Hepzibah se uită la faţa lui Clifford şi văzu o duioasă emoţie firească; pentru că inima i se revărsase şi-i umpluse ochii, în care strălucea o minunată adoraţie faţă de Dumnezeu şi o blândă dragoste pentru semenii săi – oamenii. Emoţia i se transmise şi lui Hepzibah. Tânjea să-l ia de mână şi să se ducă să îngenuncheze, ei doi împreună – ambii atât de îndelung izolaţi de omenire şi, după cum recunoştea singură, atât de puţin prieteni cu Cel de Sus – să îngenuncheze în mijlocul mulţimii şi să facă pace şi cu Dumnezeu şi cu oamenii.

— Frate drag, spuse ea cu gravitate, haide să mergem şi noi! Nu aparţinem nici unei parohii. Nu avem nicio palmă de loc în vreo biserică unde să putem îngenunchea; dar haide să ne ducem şi noi în vreun lăcaş de închinăciune, chiar dac-om îngenunchea printre scaune. Săraci şi părăsiţi cum suntem, o să se deschidă şi-n faţa noastră uşiţa vreunei strane.

Şi astfel, Hepzibah şi fratele ei se gătiră – atâta cât puteau fi de gătiţi în demodatele lor straie de sărbătoare, care atârnaseră pe cuiere sau zăcuseră în cufere atâta vreme, încât le pătrunsese umezeala şi mirosul de mucegai al trecutului; se gătiră în ofilitele lor straie de sărbătoare „pentru a se duce la biserică. Coborâră scara împreună – sfrijita, gălbejita Hepzibah şi palidul, străveziul, îmbătrânitul Clifford! Deschiseră uşa de la intrare, păşiră peste prag şi se simţiră amândoi de parcă s-ar fi aflat în prezenţa > întregii lumi cu ochiul imens şi necruţător al omenirii fixat numai şi numai asupra lor. În schimb, ochiul părintelui lor ceresc părea să se fi retras şi nu le dădea nicio încurajare. Aerul cald, însorit al străzii îi făcea să tremure. Le dârdâiau inimile în ei la gândul de a face un pas mai departe.

— Nu se poate, Hepzibah! E prea târziu, rosti Clifford cu adâncă amărăciune. Suntem nişte stafii! Nu avem niciun drept să ne amestecăm printre fiinţele omeneşti – nu avem niciun drept nicăieri, în afara acestei case vechi, asupra căreia pluteşte un blestem şi pe care suntem osândiţi prin urmare să o bântuim! Şi apoi, urmă el cu acea sensibilă exigenţă caracteristică firii lui, n-ar fi nici potrivit, nici frumos să ne ducem! Nu-mi place să mă gândesc că aş fi o apariţie înspăimântătoare pentru semenii mei şi că la vederea mea copiii s-ar agăţa de fustelemamelor.

Se retraseră iar în coridorul întunecos, şi închiseră uşa. Dar când urcară din nou scara, interiorul casei li se

păru de zece ori mai mohorât, aerul mai închis şi mai îmbâcsit, din pricina mijirii şi adierii de libertate pe care o întrezăriseră. Nu putuseră evada; temnicerul le lăsase uşa întredeschisă, doar în bătaie de joc, şi se ţinuse pe urmele lor pândindu-i cum încearcă să se strecoare afară. Şi când să treacă pragul, îi simţiseră gheara neîndurătoare. Căci ce altă temniţă poate fi mai întunecată decât propria-ţi inimă? Ce alt temnicer e mai neînduplecat decât tine însuţi!

Dai ar însemna să înfăţişăm nedrept starea de spirit a lui Clifford dacă s-ar crede că era continuu sau de cele mai multe ori nefericit. Dimpotrivă, nu exista alt om în oraş, avem curajul să o afirmăm, chiar de-ar fi fost de două ori mai tânăr decât el, care să se bucure de atâtea clipe uşoare şi lipsite de necazuri. Nu purta povara nici unei griji; era scutit de problemele şi preocupările legate de ziua de mâine care istovesc toate celelalte existenţe şi le fac să nu merite a fi trăite din pricina a însuşi procesului de asigurare a mijloacelor de trai. În această privinţă era un copil – un copil pentru tot restul vieţii sale, fie ea de lungă ori de scurtă durată. Într-adevăr, viaţa lui părea să fi stagnat la o perioadă foarte puţin îndepărtată de copilărie, şi să fi înmănuncheat toate amintirile legate de acea epocă; întocmai cum, după ameţeala pricinuită de o lovitură grea, conştiinţa redeşteptată a victimei se fixează la un anumit moment care a precedat cu mult timp accidentul ce i-a buimăcit memoria. Uneori le povestea lui Phoebe şi lui Hepzibah visurile ce-i vizitaseră somnul, şi în care el juca invariabil rolul unui copil sau al unui adolescent. Relatările lui erau atât de amănunţite, încât o dată se ciondăni cu soră-sa asupra modelului sau desenelor imprimate pe un capot de creton purtat de maică-sa în visul din noaptea trecută. Hepzibah, făcând caz de priceperea exactă a femeilor în asemenea chestiuni, susţinea că rochia de casă era altfel de cum o descria

Clifford; dar când scoase dintr-un cufăr vechi chiar capotul în cauză, se dovedi a fi identic cu amintirea pe care i-o păstrase el.

Dacă de fiecare dată când se deştepta din visuri atât de reale, Clifford ar fi trebuit să îndure tortura trecerii bruşte de la adolescenţă la omul bătrân şi doborât, trăirea zilnică a unor atari şocuri ar fi fost de nerăbdat. Ar fi însemnat o cumplită agonie să se înfioare odată cu revărsarea zorilor şi apoi să tremure întreaga zi, până la ceasul de culcare; şi chiar după aceea printre nălucile de înflorire şi întinerire ale somnului său s-ar fi amestecat o durere persistentă, de nepătruns şi o lividă nuanţă de nefericire. Dar lumina lunară a nopţii se împletea cu ceaţa dimineţii şi-l învăluia ca într-o mantie ce se înfăşură în jurul făpturii sale, şi prin care arar răzbea realitatea; nu i se întâmpla des să fie pe de-a-ntregul treaz ci somnola cu ochii deschişi, şi poate că atunci îşi închipuia că visează.

Şi zăbovind mereu într-o epocă vecină cii copilăria, îndrăgea copiii şi prin aceasta îşi păstra inima proaspătă ca un lac în care se revărsau râuleţe de-abia ţâşnite din izvor. Deşi un delicat simţ al cuviinţei îl împiedica să dorească a se întovărăşi cu copiii, nimic nu-i plăcea mai mult decât să privească prin fereastra boltită la o fetiţă care alerga pe trotuar bătând cercul, sau la un grup de şcolari jucând mingea. Şi glasurile lor îi erau foarte plăcute, auzite de la depărtare, roind şi amestecându-se unele cu altele ca muştele într-o odaie însorită.

Fără îndoială, Clifford ar fi fost bucuros să participe la jocurile lor. Într-o clipă amiază, îl cuprinse o dorinţă irezistibilă să facă baloane de săpun; în copilărie, fusese distracţia lor favorită, îi şopti Hepzibah lui Phocbe. Priviţi-l aşadar, la fereastra boltită, cu o ţeavă de lut în gură! Priviţi-l cu părul lui cărunt, cu un zâmbet fantomatic, ireal, pe chipul unde mai pluteşte o umbră de graţioasă frumuseţe, despre care până şi cel mai aprig dintre

vrăjmaşi ar trebui să admită că, din moment ce a supravieţuit atât de îndelung, e o frumuseţe de natură spirituală şi nemuritoare. Priviţi-l trimiţând de la fereastră în stradă globuri aeriene! Mici lumi efemere erau aceste baloane de săpun, iar pe suprafaţa nimicului lor se oglindea lumea cea mare, în curcubeie scânteietoare ca fantezia. Era curios să urmăreşti cum priveau trecătorii aceste miraje sclipitoare care veneau plutind în jos, dând o notă de fantastic monotonei atmosfere din jur. Unii se opreau să seuite şi, poate, duceau cu ei imaginea plăcută a baloanelor, până la colţul străzii; alţii priveau în sus, supăraţi, de parcă bietul Clifford i-ar fi insultat lăsând să plutească o amăgire de frumos atât de aproape dex cărarea lor prăfuită. Foarte mulţi întindeau degetul sau bastonul ca să le şi spargă; şi, de bună seamă, încercau o mulţumire perversă când globurile pictate cu frânturi de pământ şi de cer se spulberau de parcă nici n-ar fi fost.

În cele din urmă, tocmai când se întâmplă să treacă un domn mai în vârstă, cu o înfăţişare foarte demnă, un balon umflat pluti maiestuos şi i se sparse drept în nas! Domnul privi în sus, întâi cu o căutătură aprigă, ascuţită, care pătrunse pe dată obscuritatea ferestrei boltite, apoi cu un zâmbet care iradia pe un spaţiu de câţiva metri în jur zăduful unei zile de arşiţă.

— Aha, vărul Clifford! strigă judecătorul Pyncheon. Ce? Tot mai faci baloane de săpun?

Rostise cuvintele pe un ton menit să fie blajin şi dezmierdător, dar în care răsuna un sarcasm amar. Iar Clifford rămase literalmente paralizat de spaimă. Făcând abstracţie de orice pricină de teamă care-şi avea obârşia în experienţa lui din trecut, Clifford simţea faţă de judecător acea oroare înnăscută, originară, caracteristică unei firi slabe, delicate, sensibile, în prezenţa forţei masive. Forţa nu poate fi înţeleasă de slăbiciune şi prin urmare e cu atât mai de temut. O rubedenie cu voinţă de fier, e cea mai

cumplită sperietoare în cercul propriilor sale neamuri.

xn

DAGHEREOTIPISTUL

Nu trebuie să se creadă că viaţa unei persoane atât de activă din fire cum era Phoebe, putea fi îngrădită între zidurile vechii case Pyncheon. În acele zile lungi de vară, izbutea să satisfacă toate solicitările lui Clifford asupra timpului ei liber, mult înainte ca soarele să apună. Oricât de potolitera existenţa cotidiană a lui Clifford, îi vlăguia totuşi resursele de vitalitate. Nu s-ar putea spune că-l istovea mişcarea fizică – pentru că, exceptând faptul că uneori mânuia o săpăligă de plivit bălării, sau se plimba pe aleea din grădină, ori, pe timp ploios, străbătea în lung şi-n lat o încăpere spaţioasă, neocupată – în restul timpului se lăsa în voia înclinaţiei lui de a lâncezi inert, fără să facă vreo sforţare a mădularelor şi a muşchilor. Dar se vede treaba că sau ardea în el un foc mocnit care-i consuma energia vitală, sau monotonia care ar fi împâclit ca o negură mintea altui om, pentru Clifford nu era de fapt monotonie. Poate că se afla în faza unei a doua dezvoltări şi refaceri şi extrăgea în mod constant hrană pentru suflet şi intelect din privelişti, din sunete şi întâmplări care pentru o persoană mai obişnuită cu lumea, ar fi trecut drept vid absolut. Aşa cum pentru mintea crudă a unui copil tot ce-l înconjoară este activitate şi schimbare, e posibil să se întâmple la fel şi cu o minte care. după o îndelungă perioadă de suspendare a vieţii, trece printr-un proces de refăurire. Oricare ar fi fost cauza, Clifford se retrăgea de obicei la odihnă, ostenit, când razele asfinţitului se topeau încă în perdelele ferestrei lui, sau se proiectau, cu irizări târzii, pe zidul odăii. Şi în timp ce el, ca toţi copiii, adormea devreme şi îşi visa copilăria, Phoebe se găsea liberă să-şi urmeze propriile preocupări în tot restul zilei şi al serii.

Această libertate era esenţială pentru sănătatea unui

caracter chiar atât de puţin susceptibil la influenţe morbide, ca acel al lui Phoebe. Casa cea veche, aşa cum am mai spus, purta în zidurile ei şi uscăciunea şi umezeala putreziciunii; a respira numai atmosfera acestei case, şi tot ar fi fost nesănătos; Hepzibah, cu toate că avea părţile ei merituoase şi compensatoare, ajunsese un soi de smintită în urma unei izolări atât de îndelungate într-un singur loc, fără altă tovărăşie decât cea a unei singure idei, a unei singure afecţiuni, şi a unui singur şi amar simţ al nedreptăţii de care avusese parte. Cât despre Clifford, cititorul îşi poate da seama că era prea amorţit ca să poată exercita vreo influenţă morală asupra semenilor săi, oricât de intime şi de strânse ar fi fost relaţiile lui cu aceştia. Dar simpatia şi atracţia magnetică dintre oameni este mult mai subtilă şi mai universală decât gândim noi; se produce, într-adevăr, între diversele straturi ale vieţii organizate şi se propagă de la unele la altele. De pildă, însăşi Phoebe observase că o floare se ofilea mult mai repede în mâna lui Clifford sau a lui Hepzibah decât într-a ei; şi, prin aceeaşi lege, cum viaţa ei de zi cu zi nu era decât o mireasmă de floare pentru cele două suflete bolnave, ar fi urmat în chip inevitabil ca fata îmbobocită să-şi încovoaie tulpina şi să se ofilească mult mai curând decât dac-ar fi fost purtată pe un piept mai tânăr şi mai fericit Afară numai dacă îşi ascultase din când în când impulsurile subite şi-şi îngăduise să respire puţin aer de ţară într-o plimbare afară din oraş, sau puţină briză de mare de-a lungul coastei; dacă se supusese imboldurilor naturii specifice fetelor din Noua Anglie, luând parte la o conferinţă cu temă filosofică ori metafizică, sau admirând o panoramă de la şapte mile depărtare, ori ascultând un concert; dacă cutreierase oraşul după cumpărături, scotocind prin rafturi întregi de mărfuri şi întorcându-se acasă cu o panglică; dacă-şi cheltuise puţin din timpul liber citind *Biblia* în odaia ei, şi ceva mai mult gândindu-se la maică-sa şi la meleagurile

unde văzuse lumina zilei – numai dacă n-ar fi folosit asemenea leacuri morale, am fi văzut-o pe biata noastră Phoebe subţiindu-se şi căpătând o înfăţişare palidă şi nesănătoasă, însuşindu-şi comportări ciudate şi sfielnice, prevestitoare a unui viitor posomorât, de fată bătrână.

Chiar şi aşa, o schimbare devenise vizibilă; o schimbare oarecum regretabilă, deşi dacă-i ştirbea din farmec într-o parte în schimb îi adăuga într-alta şi poate cu mai mult preţ. Phoebe nu mai vădea o veselie continuă, ci uneori arăta îngândurată, ceea ce Clifford, în general, îndrăgea mai mult decât starea ei de bucurie neîntinată de odinioară; pentru că acum izbutea să-l înţeleagă mai bine şi cu mai multă delicateţe, şi uneori îi tălmăcise propriile lui stări, făcându-l şi pe el singur să se înţeleagă mai bine. Ochii ei deveniseră mai mari, mai întunecaţi, mai profunzi; atât de profunzi uneori, în clipe de tăcere, încât păreau fântâni săpate adânc, în infinit. Arăta mai puţin copilăroasă decât prima dată, când am văzut-o coborând din omnibuz; mai puţin copilăroasă, şi mai femeie.

Singurul om tânăr cu care Phoebe avea mai des prilejul să închege relaţii, era daghereotipistul. În chip inevitabil, presiunea singurătăţii din jurul lor îi împinsese la unele deprinderi de oarecare familiaritate. Dacă s-ar fi întâlnit în alte împrejurări, probabil că niciunul dintre ei nu ar fi acordat prea multă atenţie celuilalt, doar dacă marile deosebiri dintre dânşii nu ar fi acţionat ca un principiu de atracţie reciprocă. E adevărat că amândoi erau personalităţi caracteristice pentru viaţa din Noua Anglie şi, în consecinţă, aveau o bază comună în ceea ce priveşte manifestările exterioare; dar în alcătuirea sufletească erau la fel de diferiţi de parcă s-ar fi născut fiecare la alt pol al lumii. La începutul cunoştinţei lor, Phoebe fusese mai reţinută decât era firesc pentru natura ei deschisă şi lipsită de complicaţii”, în faţa avansurilor destul de moderate ale lui Holgrave. Dar nici acum încă n-

ar fi putut spunecă-l cunoştea bine, deşi se întâlneau aproape zilnic şi discutau împreună într-un fel amabil, prietenesc şi aparent familiar. Artistul îi împărtăşise lui Phoebe, în frânturi, câte ceva din istoria vieţii lui. Aşa tânăr cum era, şi chiar de-ar fi fost să-şi fi isprăvit pe loc cariera la punctul la care ajunsese acum, tot trăise în viaţa lui destule întâmplări cât să umple, respectabil, un tom autobiografic. Un romanţ de felul lui Gil Bias1, adaptat la societatea şi moravurile americane, ar înceta să mai fie un romanţ. Experienţele trăite de mulţi.

1 Eroul romanului cu acelaşi nume de Lesage. Gil Bias este în literatura franceză primul reprezentant al pzcaro-ului spaniol, un vagabond a cărui viaţă nomadă îl poartă prin tot felul de medii sociale şi geografice.

care nu le socotesc nici măcar vrednice a fi istorisite, s-ar putea măsura cu vicisitudinile din prima parte a vieţii spaniolului; pe când izbânzile lor finale, sau ţelurile spre care năzuiesc ar putea fi incomparabil mai înalte decât cele pe care un romancier le-ar imagina pentru eroul său. Holgrave, după cum îi mărturisise cu oarecare mândrie lui Phoebe, nu se putea împăuna cu obârşia lui, decât că era foarte umilă; şi nici cu educaţia primită, decât că era dintre cele mai sărăcăcioase cu putinţă, dobândită în câteva luni de iarnă cât frecventase o şcoală districtuală. Lăsat de timpuriu să se călăuzească singur, începuse să-şi câştige existenţa cât era încă un băieţandru; ceea ce a fost o împrejurare potrivită pentru dezvoltarea puterii lui de voinţă. Deşi acum nu avea decât douăzeci şi doi de ani (fără câteva luni, care înseamnă cât anii într-o asemenea viaţă), fusese, pe rând, întâi învăţător la ţară, apoi vânzător într-o prăvălie sătească; şi, în acelaşi timp, sau ceva mai târziu, redactorul unui ziar politic sătesc. După aceea colindase Noua Anglie şi Statele de mijloc în calitate de comisionar al unei firme din Connecticut care fabrica apă de colonie şi parfumuri. Cu totul episodic învăţase şi

practicase dentistica, specialitate în care repurtase mari succese, în special prin fabricile din oraşele de pe malurile râurilor centrale. În calitate de pasager suplimentar, de un fel sau altul, pe un pachebot, călătorise în Europa şi găsise mijloacele ca înainte de a se întoarce, să viziteze Italia şi o parte din Franţa şi din Germania. Ceva mai târziu, petrecuse câteva luni-intr-o comunitate fourieristă. Mai recent, ţinuse conferinţe publice în problema hipnotismului, ştiinţă pentru care (aşa cum o asigură el pe Phoebe şi, într-adevăr, o convinse din plin, făcându-l pe Chantccler, care scurma prin preajmă, să adoarmă pe loc) dovedea un deosebit talent.

Faza actuală de daghereotipist nu avea, în concepţia sa, mai multă importanţă şi nici perspective de mai mare stabilitate decât vreuna dintre fazele anterioare. Fusese adoptată cu uşurinţa nepăsătoare a aventurierului care trebuie să-şi câştige pâinea. Va fi lăsată deoparte cu aceeaşi nepăsare de îndată ce i se va năzări să-şi câştige pâinea prin alte mijloace. Dar foarte remarcabil şi demonstrând poate că tânărul deţinea un echilibru moral mai mult decât obişnuit, era faptul că, purtat prin toate aceste meandre, Holgrave nu-şi pierduse identitatea. Lipsit de un cămin statornic, schimbându-şi mereu domiciliul şi, în consecinţă, neavând a da seama nici în faţa opiniei publice, nici a unor persoane anumite; lepădându-şi o înfăţişare şi prinzând din zbor o alta, gata să fie înlocuită de o a treia – totuşi eul lăuntric nu-i fusese violat ci, dimpotrivă, pretutindeni îşi purtase după el şi conştiinţa. Era cu neputinţă să-l cunoşti pe Holgrave fără să admiţi că aceasta era realitatea. Hepzibah îşi dăduse seama. Şi Phoebe îl descoperise curând şi de aceea îi dăruise încrederea pe care asemenea certitudine o poate inspira. Se simţea contrariată şi uneori chiar îl dezaproba, dar nu fiindcă ar fi avut cea mai mică îndoială asupra integrităţii sale, indiferent cărei legi i s-ar fi supus, ci numai din

pricină că acea lege diferea de a ei. O făcea să se simtă stânjenită, şi părea să răstoarne toate valorile sigure din jurul ei prin lipsa lui de respect faţă de tot ceea ce era imuabil, cu excepţia faptului când pretenţia la imuabilitate putea fi justificată pe loc.

De altfel, Phoebe nu-l socotea a fi o natură afectuoasă. Era un observator prea calm şi prea rece.

Phoebe îi simţea adeseori ochiul; dar inima arareori, sau niciodată. Părea oarecum interesat de Hepzibân şi de fratele ei, şi chiar de Phoebe. Îi studia pe rând, şi nu-şi îngăduia să omită nici cea mai măruntă trăsătură a individualităţii lor. Era gata să-i ajute în orice chip îi sta în puteri; dar, până la urmă, niciodată nu făcea cauză comună cu ei, şi nici nu dădea vreo dovadă concretă că îi îndrăgea mai mult pe măsură ce-i cunoştea mai bine. În legăturile cu ei, părea să fie în căutare de hrană mintală, şi nu de sprijin afectiv. Phoebe nu putea înţelege ce-l interesa atât de mult la neamurile ei şi la ea din punct de vedere intelectual, din moment ce nu-i considera de loc sau, relativ, prea puţin, ca obiecte de afecţiune umană. În convorbirile lui cu Phoebe, artistul se interesa îndeosebi de bunăstarea lui Clifford, pe care, cu excepţia festivităţilor duminicale, îl vedea rar.

— Tot mai pare fericit? o întrebă într-o zi.

— E fericit ca un copil, răspunse Phoebe, dar şi de necăjit se necăjeşte la fel de uşor ca un copil.

— Ce anume îl necăjeşte? Împrejurările din afară sau ceva din inima lui?

— Eu nu pot să-i ghicesc gândurile! Cum aş putea? răspunse Phoebe puţin înţepată. Foarte des, dispoziţia lui se schimbă fără vreo pricină de care ţi-ai putea da seama, întocmai cum soarele se lasă întunecat de un nor. În ultima vreme, de când am început să-l cunosc mai bine, simt că nu se cuvine să-i cercetez îndeaproape stările de tristeţe. A trecut printr-o – suferinţă atât de grea, încât inima lui a

devenit sacră şi purificată prin durere. Când e vesel – când soarele ir luminează mintea – numai atunci cutez să privesc şi eu în ea, dar numai până unde se întinde lumina şi nu mai departe. Acolo unde începe umbra, e tărâm sacru.

— Ce frumos îţi exprimi sentimentele! observă artistul. Pot înţelege acest simţământ, deşi nu l-am cunoscut niciodată. Dacă mie mi s-ar fi oferit prilejul dumitale, niciun fel de scrupul nu m-ar fi împiedicat să-l sondez pe Clifford până în adâncul unde ar fi pătruns firul meu de măsurat.

— Ciudatcă doreşti asemenea lucru! remarcă Phoebe fără să vrea. Ce înseamnă vărul Clifford pentru dumneata?

— O, nimic – nimic, de bună seamă! răspunse Holgrave zâmbind. Numai că lumea asta în care trăim este atât de bizară şi de neînţeles! Cu cât o privesc mai mult, cu atât mă nedumereşte mai tare; şi încep să bănuiesc că dezorientarea unui om e măsura înţelepciunii sale. Bărbaţii şi femeile, chiar şi copiii, sunt nişte creaturi atât de stranii încât niciodată nu poţi fi sigur că îi cunoşti într-adevăr şi nici că poţi ghici ce-au fost în trecut, din ceea ce vezi că sunt acum. Judecătorul Pyncheon! Clifford 1 Ce enigmă complexă – o complexitate a complexităţilor, asta întruchipează aceştia doi! Ar fi nevoie de o înţelegere intuitivă, cum e aceea a unei fete pure, ca să poată limpezi această enigmă. Un simplu observator cum sunt eu (lipsit de intuiţie, înzestrat, în cel mai bun caz, cu subtilitate şi agerime) e sigur că o s-o ia razna când va trebui să tragă concluziile.

Artistul schimbă apoi vorba întorcând discuţia spre subiecte mai puţin întunecate decât cel pe care tocmai îl atinseseră. Phoebe şi el erau tineri când se aflau împreună; în experienţa lui prematură de viaţă, Holgrave nu-şi pierduse în întregime acel minunat spirit al tinereţii care, ţâşnind dintr-o singură inimă mică şi dintr-o singură

fantezie, se revarsă asupra universului întreg, făcându-l să strălucească la fel de proaspăt ca în prima zi a crc-aţiunii. Tinereţea omului e tinereţea lumii; cel puţin aşa o simte el şi îşi imaginează că substanţa de granit a pământului e o materie încă maleabilă, pe care o poate plămădi după placul lui. Aşa stăteau lucrurile şi cu Holgrave. Putea să discute cu înţelepciune despre marea vechime a universului dar de fapt nu credea în ceea ce spune; el era încă tânăr şi de aceea privea universul – acest bătrân libidinos, cu barbă sură şi brăzdat de zbârcituri, decrepit, fără să fie venerabil – ca pe un ţine fraged, care putea fi încă transformat în ceea ce ar trebui să fie, deşi până acum nu prea dăduse semne c-ar vrea să se transforme. Avea acel simţ, sau acea previziune lăuntrică – pe care un tânăr dacă nu o are, mai bine nu s-ar fi născut, iar un om matur, dacă o pierde cu totul, mai bine ar muri – anume previziunea că oamenii nu sunt osândiţi să se târască de-a pururi pe vechea cale a răului, ci că, în chiar acest moment, se fac auziţi vestitorii unei ere de aur, care ar putea fi desăvârşită încă în timpul vieţii noastre. I se părea lui Holgrave – aşa cum, fără îndoială, li se păruse tuturor visătorilor din fiece veac de la nepoţii lui Adam încoace – că în această anume perioadă, mai mult decât oricând, Trecutul mucegăit şi năpădit de muşchi trebuie smuls şi strivit, instituţiile lipsite de viaţă zvârlite din drum, iar cadavrele lor îngropate şi totul reluat de la capăt.

În ce priveşte punctul cel mai important – fie să nu apucăm ziua în care să ne îndoim de aceasta! – în ce priveşte veacurile mai bune care urmează să vină, artistul avea, de bună seamă, dreptate. Greşeala lui consta numai în presupunerea că această anume epocă prezentă, singura din toate cele trecute sau viitoare, e cea menită să vadă cum veşmintele zdrenţuite ale vechiului sunt înlocuite cu un costum nou-nouţ în loc să.se reînnoiască treptat, prin peticali; greşeala lui consta în faptul că folosea scurtul

răstimp – al vieţii sale drept măsură pentru o – prefacere care nu „cunoaşte sfârşit şi, mai mult ca orice, în faptul că-şi închipuia că pentru îndeplinirea marelui ţel Final avea vreo importanţă dacă el personal lupta de partea lui sau împotrivă-i. Dar artistului II Făcea bine să gândească astfel. Acest entuziasm, infiltrându-se în calmul firii sale şi, în felul acesta, luând aspectul gândirii şi înţelepciunii înrădăcinate, îi ajuta să-şi menţină tinereţea pură, şi să-şi înalţe aspiraţiile. Şi când anii se vor lăsa cu mai multă greutate asupră-i, iar credinţa din tinereţe va fi ştirbită de către inevitabila experienţă, schimbarea se va petrece fără o bruscă şi violentă răzvrătire a sentimentelor. El va continua să creadă încă în destinul din ce în ce mai luminos al omului, şi poate că-l va iubi cu atât mai mult cu cât – spre folosul său – îi va recunoaşte neputinţa; iar credinţa trufaşă cu care a pornit în viaţă va fi schimbată, cu profit, pe una mai umilă, când îşi va da seama că prin strădaniile sale cel mai bine intenţionate omul nu făureşte decât un fel de vis, în timp ce unicul făuritor de realităţi este Dumnezeu.

Holgrave citise foarte puţin, şi chiar acest puţin îl citise din mers pe şoseaua principală a vieţii, acolo unde limbajul spiritual al cărţilor se amestecă nemijlocit cu larma mulţimii, astfel încât şi una şi cealaltă pierd orice sens propriu. Se considera un gânditor şi, fără îndoială, avea o natură meditativă, dar fiind nevoit să-şi descopere singur drumul, poate că de-abia ajunsese la punctul de unde un om instruit începe să gândească. Ale-Vărata valoare a caracterului său consta în acea conştiinţă adâncă a forţei lăuntrice, care-l făcea să-şi considere toate vicisitudinile trecutului doar ca pe nişte primeniri de veşminte; consta în entuziasmul lui, atât de calm încât aproape că nici nu-i percepea existenţa, dar care infuza căldură oricăreia dintre acţiunile sale; în ambiţia personală ascunsă – atât pentru ochii lui cât şi pentru a-i celorlalţi –

printre alte impulsuri generoase, dar în care mijea o anumită eficienţă, ce l-ar fi putut face într-o bună zi să se cristalizeze din teoretician în campionul unei cauze practice. Luat în tot, valoarea sa consta în cultura şi lipsa lui de cultură – în filosofia lui primară, sălbatică, ceţoasă, şi experienţa practică ce-i contracara unele tendinţe; în zelul lui mărinimos de a dobândi bunăstarea omului şi dispreţul faţă de tot ce era prestabilit de secole a fi în favoarea omului; în credinţa şi în necredinţa sa. Prin ceea ce deţinea şi prin ceea ce-i lipsea, artistul putea fi socotit un reprezentant al multora dintre confraţii săi din Noua Anglie.

Ar fi greu să-i prevedem evoluţia. S-ar părea că Holgrave avea unele însuşiri care, într-o ţară unde bunurile ar fi la îndemâna celui în stare să le culeagă, l-ar fi dus negreşit la dobândirea unora dintre valorile lumeşti. Dar toate aceste chestiuni sunt încântător de nesigure. Aproape la fiecare pas din viaţă întâlnim tineri exact de vârsta lui Holgrave, de la care aşteptăm înfăptuiri minunate, dar despre care, chiar după ce-am întreprins o îndelungă şi minuţioasă investigaţie, nu mai auzim un cuvânt. Efervescenţa tinereţii şi a pasiunii şi lustrul proaspăt al intelectului şi al imaginaţiei le dau o falsă strălucire care-i amăgeşte şi pe ei şi pe alţii. Ca acele cretoane, stămburi sau inurj care îţi iau ochii cât sunt noi, dar care nu rezistă la soare şi la ploaie, şi după spălătură capătă o înfăţişare ponosită.

Dar pe noi ne interesează Holgrave aşa cum îl aflăm în această anumită după amiază, în adăpostul grădinii Pyncheon. Din punctul acesta de observaţie, e plăcut să priveşti un tânăr însufleţit de atâta încredere în forţele lui, şi cu o înfăţişare plină de vigoare – atât de puţin tocit în urma numeroaselor probe care i-au pus la încercare metalul – e plăcut să-l vezi discutând blajin cu Phoebe. Aceasta l-a nedreptăţit când l-a judecat c-ar fi rece; sau

dacă-i într-adevăr aşa, acum s-a încălzit. Fără ca Phoebe să urmărească asemenea ţel, şi fără ca el să-şi dea seama, fata făcuse din Gasa cu şapte frontoane un cămin şi pentru Holgrave, iar din grădină un colţişor familiar. Cu acea putere de pătrundere cu care se lăuda, artistul îşi închipuia că e în stare să vadă prin Phocbe şi de jur-împrejurul ei, că o poate citi ca pe o pagină deschisă dintr-o carte de copii. Dar naturile acestea străvezii sunt adeseori amăgitoare în profunzimile lor; pietricelele de pe fundul fântânii sunt mult mai îndepărtate decât ni se pare. Şi artistul, indiferent ce gândea despre posibilităţile lui Phoebe, se simţea ispitit, prin nu ştiu ce farmec ascuns al ei, să-i vorbească deschis despre ce visa el să facă în lume. Se dezvăluia ca în faţa altui eu. E cu putinţă că în timp ce vorbea uita de prezenţa fetei şi se lăsa purtat doar de nestăvilitul flux al gândului, care atunci când e înaripat de entuziasm şi de emoţie, se revarsă în primul rezervor pe care-l întâlneşte. Dar dacă i-ai fi privit prin crăpăturile gardului grădinii, seriozitatea şi obrajii aprinşi ai tânărului te-ar fi îndreptăţit să bănuieşti că-i făcea fetei o declaraţie de dragoste.

În cele din urmă, Holgrave rosti ceva – ca re ofăcu pe fată să-l întrebe cum a cunoscut-o pe verişoara Hepzibah şi cum de se hotărâse să: locuiască: în mohorâtă casă Pyncheon. Fără să-i răspundă direct, tânărul se întoarse dinspre Viitorul care fusese până. În momentul acela tema pledoariei sale, şi. Începu să vorbească despre influenţele Trecutului. Un subiect care, de fapt, nu-i decât reverberaţia celuilalt:

— Oare niciodată, niciodată, n-o să ne descotorosim de trecut? strigă el păstrând tonul serios al conversaţiei de până atunci. Trecutul e asemenea cadavrului unui uriaş care zace deasupra prezentului: De fapt, s-ar putea spune mai curând.1 că un uriaş tânăr este nevoit să-şi irosească puterile cărând în spinare cadavrul unui uriaş bătrân,

bunicu-său, care a murit de multă vreme şi nu aşteaptă decât să fie înmormântatcum se cuvine. Gândeşte-te numai şi-ai să te miri când ai să-ţi dai scama în ce măsură suntem robii vremurilor trecute – sclavii Morţii, dac-ar fi să spunem lucrurilor pe nume.

— Nu înţeleg, răspunse Phoebe.

— De pildă, continuă Holgrave, dacă un om decedat a lăsat un testament, înseamnă că dă dispoziţii privitoare la o avere care nu mai este a lui; sau dacă moare fără să fi lăsat testament, averea e împărţită potrivit cu dispoziţiile altor oameni morţi cu mult înaintea lui. Un mort stăpâneşte toate curţile noastre de judecată; iar judecătorii vii nu fac decât să dezgroape şi să repete hotărârile mortului. Citim cărţile scrise de cei morţi; râdem la glumele celor morţi şi plângem la patosul lor! Ne îmbolnăvim de aceleaşi boli fizice şi morale ca şi cei morţi şi murim în urma aceloraşi leacuri cu care doctorii morţi şi-au ucis pacienţii. Ne închinăm dumnezeirii vii, după canoanele şi crezurile făurite de morţi. Orice încercare. pornită din iniţiativa noastră este frânată de mâna îngheţată a unui mort. Oriunde ne-am întoarce ochii, faţa albă, neînduplecată a câte unui mort ne întâmpină privirea şi ne îngheaţă inima! Şi noi înşine va trebui să murim ca să putem exercita cea mai mică influenţă-asupra lumii noastre, care din clipa aceea va înceta să mai fie lumea noastră, şi va fi lumea altei generaţii, în viaţa căreia nu – avem niciun drept să ne amestecăm. Ar mai fi trebuit să adaug că şi de locuit locuim în casele morţilor; ca de pildă în această Casă cu şapte frontoane!

— Şi de ce să nu le locuim, atâta timp cât ne simţim bine în ele? întrebă Phoebe.

— Dar nădăjduiesc să ajungem ziua în care omul nu-şi va mai clădi casa pentru posteritate. Şi de ce-ar face-o? Ar putea1 tot atât de bine să-şi comande şi-un costum de haine dintr-un material durabil – din piele, din gutapercă,

sau mai ştiu eu ce material durează mai mult astfel incit să-l poată folosi şi nepoţii lui, care să apară în societate întocmai sub înfăţişarea lui de azi. Dacă fiecărei generaţii i s-ar îngădui şi i s-ar cere să-şi clădească propriile case, această singură schimbare, relativ lipsită de importanţă în sine, ar implica aproape toate reformele pe care le aşteaptă societatea. Mă îndoiesc dacă până şi edificiile publice – capitoliile –, palatele administrative, tribunalele, primăriile şi bisericile – ar trebui durate din materiale atât de trainice cum sunt piatra şi cărămizile. Ar fi mai bine să se năruie la fiecare douăzeci de ani sau cam aşa ceva, ca un avertisment către oameni ca să reexamineze şi să reformeze principiile pe care le simbolizează aceste autorităţi.

— Cât de mult urăşti tot ce-i vechi, strigă Phoebe îngrozită. Ameţesc numai la gândul unei lumi atât de schimbătoare!

— Nu-mi place nimic din ce-i mucegăit1 Casa cu şapte frontoane! Socoteşti că-i o locuinţă sănătoasă, cu şindrila ei afumată şi acoperită de muşchi, care arată cât e de umedă; cu odăile întunecoase şi scunde; cu negreala şi jegul de pe pereţi care nu-i decât cristalizarea răsuflărilor omeneşti, inhalate şi exalate acolo, în amărăciune şi chin? Casa asta ar trebui purificată prin foc – purificată până când nu s-ar alege decât scrumul din ea.

— Atunci de ce locuieşti aici? întrebă Phoebe puţin înţepată.

— O, eu îmi continui studiile; dar nu studiez în cărţi. Casa aceasta, după părerea mea, este o expresie a acelui Trecut hidos şi dezgustător, cu toate influenţele lui viciate, împotriva căruia tocmai am perorat. Locuiesc vremelnic în ea, ca să învăţ mai bine cum să o urăsc. Fiindcă veni vorba, ai auzit vreodată povestea despre Maule, vraciul, şi despre cele petrecute între el şi străbunicul dumitale cel nemăsurat de puternic?

— Da, am auzit-o. Am auzit-o odată, demult, de la tatăl meu, şi de vreo două sau trei ori. de la verişoara Hepzibah, în această lună de când mă aflu aici. Verişoara Hepzibah pare să creadă că toate năpastele care s-au abătut asupra familiei Pyncheon se trag de la sfada aceea cu vraciul, cum îl numeşti dumneata. Dar şi dumneata, domnule Holgrave, pari să gândeşti la fel. Ce ciudat e să acorzi încredere unui lucru atât de absurd în timp ce respingi altele mult mai vrednice de crezare.

— Cred în întâmplarea aceea, răspunse artistul cu seriozitate, în întâmplarea aceea privită nu ca o superstiţie, ci ca un fapt incontestabil dovedit şi ca o teorie ce serveşte de exemplu. Uite ce e: sub acoperământul acestor şapte frontoane la care ne uitării noi acum, şi pe care bătrânul colonel Pyncheon le-a menit să fie adăpostul stirpei sale, întru propăşire şi fericire, până în vremuri mult mai îndepărtate decât cele ale zilelor noastre – sub acest acoperământ s-au ivit, într-un răstimp de trei secole, pricini de remuşcări continue, speranţe mereu înfrânte, vrăjmăşii îndârjite între neamuri, felurite calamităţi, morţi ciudate, bănuieli cumplite, o negrăită dezonoare – suferinţe pe care, în totalitatea lor sau în cea mai mare parte, eu am putinţa de a le pune în legătură directă cu acea înverşunată dorinţă a puritanului de a înrădăcina şi a înzestra o familie. A înrădăcina o familie? Această idee stă la temelia celor mai multe dintre nedreptăţile şi ticăloşiile săvârşite de oameni! Adevărul este că, cel mai târziu o dată la o jumătate de veac, orice familie ar trebui să se înece în masa uriaşă, amorfă a umanităţii, uitând în felul acesta de tot ce-o leagă de strămoşi. Ca să-şi păstreze prospeţimea, sângele omenesc ar trebui îndreptat să curgă prin curente ascunse, aşa cum apa unui apeduct este canalizată prin conducte subpământene. În existenţa familială a acestor descendenţi Pyncheon, de pildă – iartă-mă Phoebe, dar pe dumneata nu te pot socoti ca făcând

parte din ei – în scurta lor genealogie din Noua Anglie a fost timp îndeajuns ca să se molipsească cu toţii de un fel sau altul de sminteală!

— Vorbeşti despre neamurile mele fără niciun pic de respect, răspunse Phoebe, întrebându-se dacă ar trebui să se simtă jignită sau nu.

— Rostesc gânduri sincere, adresându-mă unei minţi sincere, răspunse Holgrave cu o vehemenţă pe care Phoebenu i-o cunoscuse până atunci. Adevărul e acesta pe care-ţi-l spun eu. Ba-mai mult, făptaşul iniţial şi părintele marii nedreptăţi pare să se fi perpetuat şi să străbată încă străzile oraşului nostru – cel puţin o copie fidelă a lui ca trupei suflet – şi având cele mai frumoase perspective de a transmite posterităţii o moştenire tot atât de bogată şi de păcătoasă precuma primit-o şi el. Îţi aminteşti de clişeul de daghereotip şi de asemănarea cu portretul bătrânului colonel?

— Cu câtă seriozitate vorbeşti exclamă Phoebe, privindu-l surprinsă şi nedumerită, jumătate alarmată, jumătate gata să izbucnească în râs. Spuneai ceva de sminteala familiei Pyncheon; e molipsitoare?

— Înţeleg ce vrei să spui. răspunse artistul roşind şi râzând. Cred că şi eu sunt puţin nebun. De când m-am mutat în aripa de sub vechiul frontonpovestea aceasta, s-a înstăpânit cu o bizară îndârjire pe mintea mea. Şi ca să mă pot elibera de obsesie am transpus sub formă de legendă un episod din istoria familiei Pyncheon care mi-e foarte cunoscut, şi am de gând să public povestirea într-un magazin.

— Serii pentru magazine? se interesă Phoebe.

— E cu putinţă să nu ştii? strigă Holgrave. Ce ţi-e şi cu faima literară! Da, domnişoară Phoebe Pyncheon, printre multiplele mele talente minunate se numără şi acela de a scrie povestiri; şi numele meu a figurat „te încredinţez, pe coperţile publicaţiilor *Graham* şi *Godey*,

făcând faţă la fel de onorabil, din câte am putut vedea, în orice înşirare de nume consacrate cu care se afla asociat. Se spune că am oarecare pricepere la literatura umoristică, iar în ce priveşte cea patetică, pot rtoarce lacrimi exact ca o ceapă. Dar vrei să-ţi citesc povestirea mea?

— Da, dacă nu-i prea lungă, spuse Phoebe, şi adăugă râzând: sau prea plicticoasă.

Cum daghereotipistul nu putea hotărî singur asupra acestui din urmă punct, scoase sulul de file scrise şi, în timp ce ultimele raze de soare peleiau cele şapte frontoane, începu să citească.

XIII

ALICE PYNCHEON

Într-o bună zi, tânărul tâmplar Matthew Maule primi o solie din partea onorabilului Gervayse Pyncheon, care-i cerea să se înfăţişeze de îndată la Casa cu şapte frontoane.

— Ce doreşte stăpânul tău de la mine? îl întrebă tâmplarul pe slujitorul negru al domnului Pyncheon. Are casa nevoie de vreo reparaţie? Eh, s-ar putea să aibă, după atâta amar de vreme; şi ăst lucru n-ar fi spre ponegrirea părintelui meu, care a zidit-o. Nu mai departe de duminica trecută citeam înscrisul de pe mormântul bătrânului colonel; şi socotind de la acea dată, casa s-a fost ridicat acum treizeci şi şapte de ani. Nu-i dar de mirare dacă acoperişul s-o fi măcinat oleacă.

— Eu nu ştiu ce vrea stăpânul, răspunse Scipio. Casa e casă foarte bună, şi aşa crede şi colonelul cel bătrân; altfel de ce bătrânul bântuie aşa prin casă şi sperie pe un biet negru?

— Bine, bine, prietene Scipio; încunoştinţează-l pe stăpânul tău că sosesc, răspunse tâmplarul râzând. Pentru o treabă cinstită, de meseriaş, găseşte oricând în mine omul care-i trebuie. Şi zi aşa, casa-i bântuită? Ei, ar fi nevoie de un meşter mai voinic decât mine ca să gonească

stafiile din

Casa cu şapte frontoane. Chiar dacă s-ar potoli colonelul, adăugă el bolborosind ca pentru sine, e sigur că bunicu-meu, vraciul, nu le-ar da pace la alde Pyncheon atâta timp cât maţ stă scândură peste scândură în zidurile casei lor.

— Ce tot bombăneşti acolo, Matthew Maule? întrebă Scipio. Şi ce priveşti aşa. Întunecat la mine?

— Nu-i nimica, cioroiule, răspunse tâmplarul. Crezi că în afară de tine nimeni n-are dreptul să arate întunecat? Du-te de-l vesteşte pe stăpânul tău că vin; şi dacă din întâmplare o vezi pe jupâniţa Alice, copila lui, înfăţişează-i umilele omagii respectuoase ale lui Matthew Maule. A adus cu ea din Italia un chip frumos – frumoasă, şi nobilă, şi mindia e Alice Pyncheon!

— Cine să vorbească de domnişoara Alice, strigă Scipio în timp ce se întorcea din misiunea sa. Tâmplarul ăsta nenorocit! El n-are. voie nici să privească de departe la ea 1

Trebuie să spunem că tânărul Matthew Maule, tâmplarul, era un om prea puţin înţeles şi nu prea îndrăgit în oraşul unde locuia; nu se putea cârti împotriva cinstei sale, sau împotriva destoiniciei şi râvnei cu care-şi făcea meseria. Neplăcerea (cum am putea-o pe drept numi) cu care-l priveau mulţi era în parte rodul propriului său fel de a fi şi a se purta, iar în parte era un simţământ moştenit.

El era nepotul unui Matthew Maule de mai demult, unul dintre cei dintâi locuitori ai oraşului şi care la vremea lui a fost un vrăjitor faimos şi cumplit. Ast bătrân păcătos fusese Unul dintre osândiţi, atunci când Cotton Matthew şi fraţii lui întru biserică şi învăţaţii judecători, şi alţi înţelepţi, şi Sir William Phipps, chibzuitul guvernator, s-au străduit cu atâta osârdie să stoarcă de vlagă pe Marele

Vrăjmaş al sufletelor omeneşti, trimiţând o parte din învăţăceii lui să urce cărarea stâncoasă de pe Dealul

Spânzurătorilor. Neîndoielnic, de atunci încoace s-a iscat bănuiala că, drept nefericită urmare a unei prea mari râvne în înfăptuirea acestui ţel vrednic în sine, urmărirea de vrăjitori s-a dovedit a fi mai puţin pe placul Tatălui Ceresc, decât pe-al Marelui Vrăjmaş pe care ei gândiseră să-l îndurereze şi să-l covârşească. Dar nu-i mai puţin adevărat, cu toate astea, că groaza şi spaima au întunecat amintirea celor ce şi-au pierdut viaţa pentru cumplita crimă de vrăjitorie. Se spune că mormintele lor, aflate în crăpăturile stâncilor, nu-i pot ţine locului pe morţii zvârliţi cu atâta pripă în ele. Mai cu seamă despre Matthew Maule se povesteşte că şovăia tot atât de puţin şi-i venea la fel de uşor să se scoale din groapa lui, ca unui om obişnuit să se scoale din pat, şi era văzut tot aşa de des la miezul nopţii cum îi vezi pe cei vii la miezul zilei. Nesuferitul vraci (pe care pedeapsa cea nimerită părea să nu-l fi îndreptat de loc) avea năravul neclintit de a bântui o anumită locuinţă, numită Casa cu şapte frontoane, cu al cărei stăpân pretindea să fi avut o sfadă pentru o proprietate de pământ. Strigoiul, zice-se – cu acea îndărătnicie care în timpul vieţii fusese una din trăsăturile care d deosebeau de alţii – stăruia că el ar fi proprietarul de drep al pământului pe care fusese durată casa. Condiţiile lui erau următoarele: sau plata arendei pentru teren din ziua în care s-a pus piatra de temelie a casei, sau renunţarea la întreaga reşedinţă; dacă nu, atunci dânsul, creditorul-strigoi, îşi va vâri mâinile în toate treburile familiei Pyncheon şi va face ca totul să le meargă de-a-ndoaselea, fie şi la o mie de ani după moartea sa. Era poate o poveste nebună, dar nu părea cu totul de necrezut celor ce-şi aduceau aminte cât de îndărătnic şi de neclintit fusese în viaţă acest bătrân vraci Maule.

Ei, şi nepotul vraciului, tânărul Matthew Maule din povestea noastră, se zice că moştenise unele din năravurile bunicului. E de mirare câte trăsnăi se istoriseau în

legătură cu acest tânăr. Mergea vorba, de pildă, că ar fi avut ciudata putere de a pătrunde în visurile oamenilor şi de a le mânui după bunul lui plac, cam aşa cum face regizorulcu o piesă de teatru. Se şuşotea mult prin vecinătate, mai ales printre vecinii cu fustă, despre aşa-zisa-putere vrăjită a ochiului lui Maule. Unii ziceau că poate citi în minţile oamenilor; alţii că, prin puterea miraculoasă a ochiului său, îi atrage pe oameni. În gândurile lui sau îi trimite, dacă-i vine cheful, să facă. târguieli pentru bunicu-su pe lumea cealaltă; iar alţii susţineau că are preţioasa putere de a deochea, şi că prin privirea lui putea vătăma griul şi stomacul copiilor până se uscau ca mumiile. Dar, la urma urmelor, ce-i dăuna mai mult tâmplarului era, în primul rând, firea lui singuratică şi aspră, iar în al doilea rând faptul că nu mergea la biserică, de unde se iscase bănuiala că ar fi fost eretic în ce priveşte religia şi politica.

După ce primi solia domnului Pyncheon, tâmplarul zăbovi puţin până termină o treabă pe care o începuse, şi apoi luă drumul spre Casa cu şapte frontoane. Această cunoscută clădire, deşi poate puţin învechită ca stil, era încă o reşedinţă familială la fel de respectabilă ca a oricărui alt gentilom din oraş. Proprietarul de acum, Gervayse Pyncheon, nu putea suferi casă, se zice, ca urmare a faptului că, în copilărie, nervii îi fuseseră puternic zdruncinaţi prin moartea neaşteptată a bunicului său. Chiar când da să se caţere pe genunchii bunicului, băiatul descoperise că bătrânul puritan nu mai era decât un leş! Când ajunse la anii bărbăţiei – domnul Pyncheon făcu o călătorie în Anglia, unde se căsători cu o tânără bogată; drept urmare, petrecu mulţi ani fie în ţara de baştină, fie în felurite oraşe de pe continentul european. În tot acest timp, reşedinţa familială fu dată în grijă unei rude, care primi îngăduinţa să-şi facă aci cămin, cu condiţia să menţină casa şi dependinţele în stare bună.

Această condiţie fu îndeplinită cu atâta credinţă, încât acum când tâmplarul se apropia de casă, ochiul lui ager nu putea desluşi nimic care să fi avut nevoie de vreo reparaţie. Piscurile celor şapte frontoane împungeau văzduhul; acoperişul de şindrilă părea să nu fi lăsat picătură de apă să-l pătrundă; iar tencuiala strălucitoare acoperea în întregime zidurile, scânteind în soarele de octombrie, de parcă abia cu o săptămână înainte fusese aşternută.

Casa avea acea plăcută înfăţişare de viaţă, asemănătoare cu expresia de mulţumire pe care o rodnică activitate o dă chipului omenesc. Îţi puteai da seama pe dată că o însufleţea forfota unei familii mai numeroase. Pe poartă tocmai intra, o încărcătură uriaşă de lemne de stejar, îndreptându-se spre şoproanele din spate; bucătăreasa cea trupeşă – sau poate că era jupâneasa – stătea în uşa lăturalnică târguindu-se pentru nişte curcani şi alte orătănii pe care le adusese spre vânzare un om de la ţară. La ferestrele catului de jos se zărea când şi când, în goană, chipul câte unei slujnice, îngrijit dichisită, sau faţa cafenie şi lucioasă a câte unui sclav. La o fereastră deschisă de la catul al doilea, deasupra unor ghivece cu flori frumoase şi gingaşe – flori exotice, dar care nu cunoscuseră niciodată un soare mai prietenos decât cel al toamnei din Noua Anglie – se apleca silueta unei tinere fete, la fel de exotică, şi la fel de frumoasă şi de gingaşă ca şi florile. Prezenţa ei dădea întregii clădiri o nespusă graţie şi un farmec delicat. Altminteri, casa era masivă şi plăcută la înfăţişare, părând potrivită a fi reşedinţa unui patriarh, care şi-ar fi statornicit cartierul general în aripa de sub frontonul central, acordând câte una din celelalte aripi fiecăruia dintre cei şase fii ai săi, în timp ce hornul cel mare din mijloc ar fi fost simbolul inimii lui generoase, ce împărtăşea căldură la toţi şi strângea în juru-i cele şapte hornuri mai mici, închegând un întreg.

Frontonul principal era împodobit cu un cadran solar, vertical; tâmplarul, trecând pe sub el, ridică ochii şi observă ce oră era.

„Sunt ceasurile trei! îşi spuse în sinea lui. Taică-meu mi-a povestit că acest cadran a fost aşezat numai cu un ceas înainte de moartea colonelului. Şi cu câtă exactitate a măsurat timpul în toţi aceşti treizeci şi şapte de ani! Umbra se întinde, se întinde, şi priveşte peste umărul soarelui1”.

Potrivit ar fi fost ca un meşteşugar de seama lui Matthew Maule, când era chemat la casa unui nobil, să se îndrepte spre uşa din spate, pe unde intrau îndeobşte slugile şi lucrătorii; sau cel puţin spre uşa lăturalnică, unde veneau neguţătorii mai chivernisiţi. Dar tâmplarul era foarte mândru şi ţanţoş din fire şi mai cu seamă în clipa asta inima-i era amară de simţul nedreptăţii străbune, pentru că, în mintea sa, marea casă Pyncheon se înălţa pe un pământ care i se cuvenea lui. Chiar pe peticul ăsta de glie, în vecinătatea unui izvor cu apă dulce, bunicu-său doborâse pădurea de pini şi-şi zidise căsuţa în care i se născuseră copiii; iar colonelul Pyncheon nu izbutise să smulgă dreptul de proprietate decât din degetele ţepene ale unui mort. Astfel încât tânărul Maule se duse drept spre uşa principală, adăpostită sub un portal din lemn de stejar sculptat, şi izbi atât de vajnic cu ciocănaşul de oţel, încât ţi-ai fi putut închipui că însuşi negurosul vraci bătrân aştepta în prag.

Negrul Scipio răspunse la chemare cu o grabă miraculoasă, dar când văzu că nu-i decât tâmplarul, îşi dădu ochii peste cap de mirare.

— Doamne iartă-mă, ce mai om mare o fi şi tâmplarul ăsta! bombăni Scipio în barbă. Cui i-ar da prin cap c-o să bată în uşa cu ciocanul cel mare!

— Am venit! spuse Maule cu asprime. Călăuzeşte-mă spre odaia stăpânului tău!

Când intră în casă, un tril de muzică dulce şi duioasă vibra de-a lungul coridorului, venind dinspre una din încăperile de sus. Răsuna clavecinul pe care Alice Pyncheon îl adusese cu ea de dincolo de mări. Frumoasa Alice îşi închina răgazurile feciorelnice florilor şi muzicii, cu toate că cele dintâi erau făcute să se ofilească, iar în melodii adesea tremura tristeţea. Fusese instruită în străinătate şi nu se împăca uşor cu felul de viaţă din noua Anglie, unde niciodată frumosul nu putuse încolţi.

Cum domnul Pyncheon aşteptase cu nerăbdare sosirea lui Maule, negrul Scipio se grăbi, de bună seamă, să-l ducă pe tâmplar în faţa stăpânului său. Odaia în care se afla gentilomul era un salon nu prea mare, răspunzând în grădină, cu ferestrele adumbrite de frunzişul pomilor fructiferi. Făcea parte din apartamentul personal al domnului Pyncheon şi adăpostea o mobilă luxoasă şi scumpă, adusă în cea mai mare parte de la Paris; duşumeaua era acoperită cu un covor (lucru neobişnuit în vremurile acelea) ţesut cu atâta măiestrie şi bogăţie, încât florile aşternute pe el străluceau de parc-ar fi fost vii. Într-un colţ se găsea o femeie din marmură, a cărei frumuseţe îi era unicul veşmânt – clar părea îndeajuns. Pereţii erau împodobiţi cu câteva tablouri ce arătau a fi vechi şi în a căror splendoare se topise o culoare gingaşă ce se răspândise peste tot. Lângă cămin se afla un scrin mare şi foarte frumos din abanos încrustat cu ivoriu – o mobilă antică pe care domnul Pyncheon. O cumpărase la Veneţia, şi în care păstra medalii, monezi vechi, şi alte mici curiozităţi preţioase, adunate de prin călătoriile sale. Totuşi, printre toate aceste felurite podoabe, răzbeau vechile caracteristici ale încăperii – stâlpii scunzi ce susţineau tavanul, grinzile încrucişate, căminul cu plăci de faianţă olandeză, învechite – astfel încât odaia părea emblema unei minţi îmbibate de idei străine, căreia i se aplicase un rafinament artificial, dar care nu devenise nici

mai spaţioasă şi, în ce priveşte propria-i personalitate, nici mai elegantă decât înainte.

În această încăpere atât de luxos mobilată, se aflau două obiecte care păreau nelalocul lor. Primul era o hartă-mare, sau planultopograâic al unui teren ce arăta a fi fost desenat cu mulţi ani în urmă, iar acum era înnegrit de fum şi ici, colo, pătat de atingerea degetelor. Celălalt era portretul unui bătrân cu o figură foarte aspră, în veşminte de puritan, pictat rudimentar dar impresionant şi exprimând o neobişnuită dârzenie.

La o măsuţă, în faţa unui foc de cărbuni englezeşti, şedea domnul Pyncheon, sorbind cafea, băutură cu care se deprinsese în Franţa. Arăta a fi un bărbat de vârstă mijlocie şi cu adevărat frumos; purta o perucă ce-i flutura pe umeri şi o jachetă din catifea albastră, cu dantelă pe margini şi pe la cheutori; lumina focului îi juca pe piepţii largi ai vestei, brodată toată cu fir de aur. Când Scipio deschise uşa introducându-l în odaie pe tâmplar, domnul Pyncheon se întoarse pe trei sferturi, dar după aceea îşi reluă vechea poziţie şi continuă să-şi soarbă alene cafeaua, fără să ia în seamă oaspetele pe care-l chemase la dânsul. Nu din pricină că ar fi vrut să se poarte aspru sau necuviincios – lucru de care ar fi roşit ştiindu-se vinovat – dar nu i-ar fi trecut niciodată prin cap că o persoană de rangul lui Maule ar fi avut vreun drept la curtoazia sa, sau că s-ar fi sinchisit dacă-l trata într-un fel sau în altul.

Dar tâmplarul înaintă pe dată până în faţa căminului şi se întoarse astfel încât să-l privească pe domnul Pyncheon în faţă.

— Aţi trimis după mine, spuse el. Fiţi bun să-mi lămuriţi interesul dumneavoastră, ca să mă pot întoarce apoi la treburile mele.

— Ah, îţi cer iertare, răspunse domnul Pyncheon cu voce domoală. Nu mă gândeam să-ţi răpesc tâmpul fără nicio răsplată. Numele dumitale, dacă nu mă înşel, este

Maule – Thomas sau Matthew Maule – fiu sau nepot al ziditorului acestei case?

— Matthew Maule, grăi tâmplarul, fiu al celui ce-a clădit această casă, nepot al proprietarului de drept al pământului pe care-i zidită.

— Cunosc conflictul la care te referi, răspunse domnul Pyncheon cu netulburată seninătate. Ştiu că bunicul meu a fost nevoit să recurgă la o urmărire judecătorească pentru a-şi întemeia revendicarea dreptului de proprietate asupra terenului acestei case. Cu voia dumitale, nu o să reînnoim acum discuţia. Chestiunea a fost hotărâtă la vremea ei, de către autorităţi competente – şi e de presupus că a fost hotărâtă drept şi, în orice caz, irevocabil. Dar, în chip ciudat, există întâmplător o legătură între această chestiune şi cele ce doresc să discut cu dumneata. Şi chiar această pică înrădăcinată – scuză-mă, nu vreau să te jignesc – această nervozitate pe cg$e tocmai mi-ai arătat-o, nu e cu totul ruptă de subiectul meu.

— Domnule Pyncheon, răspunse tâmplarul, dacă în răzvrătirea firească a unui om faţă de nedreptăţile săvârşite celor de-un sânge cu el puteţi găsi ceva care vă slujeşte interesele, vă poftesc să vă folosiţi de ea.

— Iau de bun tot ce-mi spui, meştere Maule, spuse cu un surâs proprietarul celor şapte frontoane, şi îţi voi arăta un chip în care ura dumitale strămoşească – fie ea îndreptăţită sau nu – ar putea avea o legătură cu interesele mele. Ai auzit, bănuiesc, că familia Pyncheon, încă de pe vremea bunicului mbu, urmăreşte o revendicare, nesoluţionată până acum, asupra unei mari întinderi de pământ, în ţinuturile de răsărit.

— Am auzit adeseori, răspunse Maule – şi se zice că un surâs i se ivi pe faţă – am auzit foarte des, de la tatăl meu.

— Această revendicare, continuă domnul Pyncheon după un răstimp, ca şi cum ar fi club/uit ce poate să

însemne surâsul tâmplarului, pare să fi fost gata a fi împlinită, cu deplină confirmare, la vremea când a murit bunicul meu. Era un lucru bine ştiut de către cei care se bucurau de încrederea lui, că bătrânul nu se aştepta să întâmpine vreo greutate sau vreo întârziere. Or colonelul Pyncheon, nu-i nevoie s-o mai spun, era un om practic, mânuind cu multă dibăcie afacerile publice şi particulare, şi nicidecum persoana care să nutrească speranţe deşarte, sau să urmărească împlinirea unor planuri de neînfăptuit. Aşadar, se poate trage încheierea limpede că el avea unele temeiuri – pe care urmaşii săi nu le pot vedea – pentru a fi atât de încrezător în izbândă revendicărilor sale asupra ţinuturilor răsăritene. Într-un cuvânt, eu. cred – şi sfătuitorii mei legali împărtăşesc aceeaşi încredere, confirmată de altminteri, în bună parte, de tradiţia familiei noastre – că bunicul meu.se afla în posesia unui act sau a altui document, esenţial pentru revendicarea sa, dar care de atunci încoace a dispărut.

— Tot ce se poate, grăi Matthew Maule – şi se spune că din nou un zâmbet întunecat se ivi pe faţa lui – dar ce legătură poate avea un biet tâmplar cu marile afaceri ale familiei Pyncheon?

— Poate că niciuna, poate că foarte multe, zise domnul Pyncheon.

Urmă apoi o lungă discuţie între Matthew Maule şi proprietarul celor şapte frontoane, asupra subiectului pe care acesta din urmă îl adusese la lumină. Se pare (deşi domnul Pyncheon şovăia să ia în discuţie nişte spuse atât de absurde) că legendele populare afirmau că ar exista o tainică legătură şi influenţă între familia Maule şi aceste întinse posesiuni nerealizate ale familiei Pyncheon. Se zvonea că bătrânul vrăjitor, cu toate că se alesese cu spânzurătoarea, fusese totuşi cel mai câştigat în târgul cu colonelul Pyncheon; aceasta în măsura în care pusese mina pe revendicatele ţinuturi răsăritene în schimbul unui

pogon sau două de pământ de grădină. O femeie foarte bătrână, *care-şi* dăduse sufletul nu demult, folosise adeseori în palavrele ei de la gura sobei metafora că „mile şi mile din pământurile Pyncheon fuseseră zvinite în groapa lui Maule”; care, de altfel, nu era decât o crăpătură nu prea adâncă, între două stânci, lângă creasta Dealului Spânzurătorilor. Când avocaţii fucură cercetări pentru aflarea documentului dispărut, «au circulat unele vorbe că acesta nu va putea fi găsit decât în mâna scheletului bătrânului vrăjitor. Iar avocaţii cei vicleni au acordat atâta încredere acestor istorisiri, încât (dar domnul Pyncheon nu socoti de cuviinţă să-l informeze pe tâmplar asupra acestui fapt) au pus să se scotocească în taină groapa vraciului. Nu a ieşit la iveală nimic alta decât faptul de neînţeles că mâna dreaptă a scheletului dispăruse.

Fără îndoială, era de mare însemnătate împrejurarea că o parte din clevetirile oamenilor îşi aveau izvorul, deşi îndoielnic şi nelămurit, în unele vorbe întâmplătoare şi aluzii obscure scăpate de fiul vrăjitorului spânzurat şi tatăl lui «Matthew Maule cel de faţă. Şi aici domnul Pyncheon putea aduce în joc o dovadă din amintirile sale personale. Deşi la vremea respectivă nu fusese decât un copil, «îşi amintea, sau poate îşi închipuia numai, că tatăl lui Matthew lucrase ceva cu o zi înainte sau chiar în dimineaţa când murise colonelul în chiar încăperea unde discuta el acum cu tâmplarul. Nepotul îşi amintea desluşit că pe masă se aflaseră împrăştiate câteva hârtii aparţinând colonelului Pyncheon.

Matthew Maule pricepu bănuiala subiiâţelească.

— Tatăl meu, spuse el în timp ce zâmbetul întunecat îi stăruia pe chip, tatăl meu era un om mai cinstit decât blestematul de colonel! Chiar de-ar fi fost să-şi capete drepturile înapoi, n-ar fi luat una dintre hârtiile acelea!

— Nu ţin să am un schimb de cuvinte cu dumneata, observă cu o trufaşă stăpânire de sine domnul Pyncheon,

cel educat în străinătate. Nici nu mi-ar sta bine să mă supăr de grosolăniile dumitale la adresa bunicului meu sau a mea. Un gentleman, înainte de a avea o întrevedere cu o persoană de rangul şi moravurile dumitale, şade întâi la gânduri dacă importanţa scopului cumpăneşte neplăcerea mijloacelor. În cazul de faţă aşa stau lucrurile.

După care reînnodă firul discuţiei şi-i făgădui tâmplarului o mare răsplată bănească în schimbul unei informaţii care să-l poată ajuta la găsirea documentului pierdut şi, ca urmare, la dobândirea pământurilor din răsărit. Se spune că un îndelung răstimp Matthew Maule rămase rece la toate propunerile. În cele din urmă, totuşi, întrebă cu un râs ciudat dacă domnul Pyncheon s-ar învoi ca în schimbul dovezii legale căutate cu atâta înfrigurare să-i restituie bucata de pământ ce aparţinuse bătrânului vrăjitor, dimpreună cu Casa cu şapte frontoane, clădită acum pe ea.

Smintitele legende depănate la gura sobei (pe care istorisirea mea, fără să le copieze aidoma toate fantasmagoriile, le urmăreşte în linii mari), povestesc aci despre o foarte ciudată comportare a portretului colonelului Pyncheon. Trebuie să se înţeleagă că acest tablou era atât de strâns legat de soarta casei şi atât de miraculos zidit în pereţii ei încât, dacă vreodată ar fi fost dat jos, în aceeaşi clipă ţjitreaga clădire s-ar fi prăbuşit c-un bubuit de tunet, într-un morman de ruine. În tot timpul discuţiei purtate mai sus între domnul Pyncheon şi tâmplar, portretul se încruntase, îşi încleştase pumnul şi dăduse felurite asemenea dovezi de nestăpânită mânie, dar fără să atragă atenţia vreunuia dintre cei doi. În cele din urmă însă, la eutezătoarea sugestie a lui Matthew Maule privind transferul Casei cu şapte frontoane, se spune că portretul fantomă şi-a ieşit din sărite şi s-a arătat gata să coboare din ramă. Dar asemenea întâmplări incredibile nu pot fi menţionate decât sub rezervă.

— Să renunţ la casă 1 exclamă domnul Pyncheon uluit de asemenea propunere. Dacă aş face una ca asta, bunicul meu n-ar mai avea linişte în mormânt.

— Nici aşa nu are, dacă ce se povesteşte e adevărat, observă calm tâmplarul. Dar chestiunea aceasta îl priveşte mai mult pe nepotul lui decât pe Matthew Maule. Nu accept alţi termeni.

Oricât i se păruse la început cu neputinţă să admită condiţia lui Maule, totuşi, gândindu-se mai bine, domnul Pyncheon îşi spuse că ar. putea s-o îl măcar în considerare. El personal nu era deloc legat de casă şi nici nu păstra amintiri prea plăcute din copilăria petrecută între zidurile ei. Dimpotrivă, după treizeci şi şapte de ani, prezenţa bunicului său mort părea să umple încă întreaga casă la fel ca în dimineaţa când băieţaşul înspăimântat îl văzuse încremenit în jilţ, cu acea groaznică înfăţişare. Pe de altă parte, lungul său popas în străinătate şi familiarizarea cu multe din castelele şi reşedinţele strămoşeşti din Anglia şi cu palatele de marmură ale Italiei îl făcuseră să privească cu dispreţ Casa cu şapte frontoane, atât în ce priveşte frumuseţea cât şi confortul ei. Era o locuinţă cu totul nepotrivită pentru stilul de viaţă care i s-ar potrivi domnului Pyncheon, după ce ar intra în stăpânirea drepturilor sale teritoriale. Poate că valetul lui ar catadicsi s-o locuiască, dar în niciun caz marele latifundiar în persoană. Într-adevăr, în caz de izbândă, plănuia să se întoarcă în Anglia; de altfel, ca să spunem adevărul, nici n-ar fi părăsit vreodată căminul mai plăcut de acolo, dacă averea lui, precum şi cea a răposatei sale soţii, n-ar fi început să dea semne de vlăguire. O dată confirmată posesiunea asupra pământurilor răsăritene şi aşezată pe o bază statornică, proprietăţile domnului Pyncheon – care de aci înainte s-ar măsura cu milele şi nu cu pogoanele i-ar putea aduce un titlu nobiliar şi l-ar îndreptăţi să solicite sau i-ar da putinţa să cumpere această înaltă demnitate de

la monarhia britanică. Lord Pyncheon! Sau contele de Waldo! Cum ar putea un asemene» magnat să-şi comprime măreţia în jalnicul perimetru al celor şapte frontoane acoperite cu şindrilă? Pe scurt, privind chestiunea dintr-o perspectivă mai largă, condiţia pusă de tâmplar părea ridicol de lesne de împlinit, încât domnul Pyncheon abia se putea stăpâni să nu-i râdă în nas. îi era aproape ruşine, după argumentele de mai sus, să mai ceară vreo micşorare a unei răsplăţi atât de cumpătate, în schimbul unui serviciu atât de uriaş ca acela ce urma să fie înfăptuit.

— Maule, accept propunerea ta, strigă el. Pune-mă în stăpânirea documentului necesar ca să-mi întemeiez- drepturile, şi Casa cu şapte frontoane va fi a ta 1

După unele versiuni ale acestei istorii, se pare că s-ar fi întocmit de către un avocat un contract în toată regula, semnat şi pecetluit în prezenţa martorilor. Alţii spun că Matthew Maule s-ar fi mulţumit cu o simplă învoială scrisă prin care domnul Pyncheon se lega pe cinstea şi onoarea lui să respecte termenii asupra cărora se înţeleseseră; După care gentilomul porunci să se aducă vin, şi bău împreună cu tâmplarul, ca o pecetluire a învoielii lor. În tot timpul discuţiei de mai sus, se pare că portretul bătrânului puritan stăruise în atitudinea sa de mânioasă dezaprobare; dar fără altă urmare decât aceea că domnul Pyncheon, când lăsă pe masă paharul gol, avu impresia că-l vede pe bunicu-său încruntându-se.

— Vinul de Xeres e prea tare pentru mine; mi s-a şi urcat la cap, observă el după ce se uită oarecum intrigat la portret. Când m-oi întoarce în Europa, o să mă limitez la soiurile mai delicate de vinuri italieneşti şi franţuzeşti, dintre care chiar şi cel mai bun nu suferă să fie transportat.

— *My lord* Pyncheon poate să bea-orice vin doreşte, şi oriunde i-ar place, răspunse tâmplarul ghicind. parcă ambiţioasele proiecte ale domnului Pyncheon. Dar mai

înainte de aceasta, sir, dacă doriţi veşti în legătură cu documentul pierdut, trebuie să vă cer favoarea unei mici convorbiri cu frumoasa dumneavoastră fiică Alice.

— Eşti nebun, Maule! exclamă domnul Pyncheon cu trufie; şi de data aceasta, în sfârşit, mândria i se amestecase cu furia. Ce legătură poate avea fiica mea cu o asemenea chestiune?

Într-adevăr, la această nouă cerere a tâmplarului, proprietarul Casei cu şapte frontoane rămase şi mai trăsnit decât în faţa propunerii reci de a-şi ceda locuinţa. Pentru prima condiţie, exista cel puţin un motiv justificator; pentru cea de a doua părea să nu existe niciunul. Cu toate acestea, Matthew Maule stăruia cu dârzenie ca tânăra domnişoară să fie chemată, ba chiar dădu a înţelege tatălui ei, lămurindu-l într-un chip foarte misterios – ceea ce făcu chestiunea şi mai obscură decât la început – că unicul prilej de a dobândi indicaţiile dorite era folosirea mediumului limpede de cristal al unei inteligenţe pure şi. neprihănite ca aceea a frumoasei Alice. Ca să nu mai încărcăm povestirea noastră cu scrupulele domnului Pyncheon, fie ele de conştiinţă, de mândrie, sau de iubire părintească, *e* de ajuns să spunem că în cele din urmă porunci să fie chemată fiică-sa. Ştia foarte bine că – «? aflădin camera ei, fără a fi prinsă în vreo îndeletnicire care să nu poată fi părăsită pe dată; căci, ^ întâmplător, din clipa în care fusese rostit numele Alice, atât tatăl ei cât şi tâmplarul auziseră tot timpul dulcile şi tristele acorduri ale clavecinului? însoţite de şi mai eterica melancolie a glasului ei.

Aşadar, Alice Pyncheon fu chemată şi îşi făcu apariţia. Se spune că un portret al acestei domnişoare, pictat de un artist veneţian şi lăsat de tatăl ei în Anglia, ar fi căzut în mâinile ducelui de Devonshire şi-ar fi păstrat încă şi astăzi la Chatsworth; nu din pricina vreunei legături cu *original* lui, ci pentru valoarea sa artistică şi pentru

marca frumuseţe a modelului. Dacă a existat vreodată o nobilă înnăscută şi izolată de vulgaritatea gloatei omeneşti printr-o certă distincţie aristocratică şi rece, aceea a fost Alice Pyncheon. Şi totuşi, exista în ea şi o vină de feminitate; duioşia, sau, cel puţin, putinţa de a se înduioşa. – De dragul acestei însuşiri care răscumpăra totul, un bărbat cu fire generoasă i-ar fi iertat întreaga mândrie şi s-ar fi mulţumit să se aştearnă în calea ei, pentru ca Alice să-şi pună piciorușul elegant pe inima lui. N-ar fi simţit altă nevoie decât să se încredinţeze că într-adevăr e şi el om, semen al ei, plămădit din aceleaşi elemente ca şi dânsa.

Când Alice intră în odaie, ochii îi căzură pe tâmplar, care stătea în picioare, aproape în mijlocul încăperii, îmbrăcat într-o vestă de lină verde şi pantaloni bufanţi până la genunchi, cu un buzunar lung pentru rigla, al cărei capăt ieşea afară; rigla era emblema meşteşugarului, tot aşa cum sabia ce făcea parte din costumul de gală al domnului Pyncheon, era emblema aroganţei aristocratice a acestui gentilom. Chipul tinerei Alice se lumină de strălucirea satisfacţiei estetice; era cuprinsă de o admiraţie – pe care nu încerca s-o ascundă în faţa neobişnuitei atracţii, a vigoarei şi energiei răspândite de figura lui Maule. Dar tâmplarul nu i-a iertat niciodată acea privire de admiraţie (pe care cei mai mulţi dintre bărbaţi ar fi păstrat-o poate toată viaţa ca o dulce amintire). S-ar fi spus că însuşi diavolul îl făcea pe Maule atât de subtil în percepţiile sale. „Fata asta se uită la mine ca la un animal sălbatic? îşi spuse el încleştându-şi dinţii. Ei bine, va trebui să afle că am spirit omenesc; şi cu atât mai rău pentru dânsa cu cât se va dovedi că spiritul meu e mai puternic decât al ei!”

— Tată, m-ai chemat, spuse Alice cu vocea ei dulce ca un acord de harpă. Dar dacă eşti ocupat cu acest tânăr, îngăduie-mi, rogu-te, să plec. Ştii că nu pot suferi această

încăpere în ciuda lui Claude[11] cu ajutorul căruia încerci să redeştepţi amintiri însorite.

— Vă rog să rămâneţi o clipă, domnişoară, rosti Matthew Maule. Treburile mele cu tatăl dumneavoastră s-au terminat. Dar cu dumneavoastră personal de-abia încep.

Alice privi surprinsă şi întrebătoare spre taică-su.

— Da, Alice, spuse domnul Pyncheon puţin tulburat şi stânjenit. Acest tânăr – numele lui este Matthew Maule – susţine, din câte înţeleg, că e în stare să descopere prin mijlocirea ta o anumită hârtie, sau un pergament care a dispărut mult înainte de a te fi născut tu. Importanţa documentului în cauză nu ne îngăduie să neglijăm niciun mijloc posibil, chiar improbabil, de a-l regăsi. De aceea m-ai îndatora, scumpa mea Alice, răspunzând la întrebările acestei persoane şi împlinindu-i cerinţele cuviincioase şi rezonabile, în măsura în care au în vedere scopul de care ţi-am vorbit. Cum eu voi rămâne de faţă, nu ai a te teme de vreo purtare grosolană – sau nedorită din partea acestui tânăr şi, de bună seamă, la cea mai mică dorinţă a ta, investigaţia, sau cum altfel s-o numim, se va întrerupe imediat.

Domnişoara Alice Pyncheon, observă Matthew Maule cu deplin respect şi totuşi cu o undă de sarcasm, doar pe jumătate ascuns, în privire şi în ton, se va simţi, fără îndoială, în siguranţă în prezenţa tatălui său şi sub oblăduirea acestuia.

— De bună seamă că având-ul pe tatăl meu în preajmă nu am de ce mă teme, spuse Alice cu feciorelnică demnitate. Şi nici nu văd cum o doamnă, atâta timp cât este fidelă faţă de ea însăşi, ar putea să se teamă de cel mai mic lucru din partea oricui ar fi şi în orice împrejurare!

Sărmana Alice! Prin ce impuls nefericit a Sfidat cu

11 Referire la Claude Lorrain (1600—1682), pictor pei- Fagist francez ale cărui pînze au o minunată luminozitate.

vorbele de mai sus o forţă pe care nu o putea aprecia?

— Atunci, jupâniţă Alice, răspunse Matthew Maule oferindu-i un scaun – cu destulă graţie pentru un meşteşugar – vreţi să fiţi atât de bună să luaţi loc şi să-mi acordaţi favoarea (cu totul nemeritată pentru un tâmplar), de a vă uita în ochii mei!

Alice se supuse. Era foarte mândră. Lăsând de o parte privilegiile rangului, fata aceasta frumoasă se socotea înconjurată de o carapace – o anume îmbinare de frumuseţe, de înaltă şi neîntinată puritate şi de putere conservatoare a feminităţii – ce făcea ca sfera ei să fie de nepătruns, atâta timp cât nu o ştirbea vreo trădare lăuntrică. Simţea, poate din instinct, că o altă forţă, sinistră şi nefastă, încerca acum să-i străpungă barierele; dar nu avea să renunţe la luptă. Aşadar, Alice opuse tăria femeii împotriva tăriei bărbatului; o întrecere arareori egală în ce priveşte femeia.

Între timp, tatăl ei: se întorsese cu spatele şi părea absorbit în contemplarea unui peisaj de (laude, în care o panoramă estompată, poleită de soare, se întrezărea de atât de departe în umbra unei păduri seculare, încât n-ar fi de mirare dacă fantezia lui se lăsase cu totul furată de adâncurile ameţitoare ale tabloului. Dar, în realitate, tabloul nu însemna mai mult pentru el, în clipa aceea, decât zidul gol pe care era prins. Mintea îi era frământată de numeroasele şi straniile poveşti pe care le auzise şi care atribuiau acestor Maule puteri misterioase, dacă nu supranaturale, atât nepotului acum de faţă, cât şi părintelui şi bunieului său. Prelungitul popas în străinătate al domnului Pyncheon şi relaţiile şade cu oameni de spirit şi de societate – curteni, mondeni, liber-cugetători – contribuiseră mult să şteargă întunecatele superstiţii puritane, de care, pe atunci, niciun om născut în Noua Anglie nu izbutea să se elibereze cu totul. Dar, pe de altă parte, o întreagă comuniste nu crezuse oare că Maule

fusese vrăjitor? Nu fusese dovedită crima lui? Nu murise vraciul din pricina ei? Nu lăsase o moştenire de ură împotriva familiei Pyncheon, unicului său nepot, care era acum pe cale să exercite o subtilă influenţă asupra fiicei vrăjmaşului său? Nu s-ar putea oare ca însăşi această influenţă să fie ceea ce se numeşte vrăjitorie?

Întorcându-se pe jumătate, surprinse în oglindă imaginea lui Maule. La câţiva paşi de Alice, cu braV «ridicate în aer, tâmplarul făcea gestul de a pogorî asupra fetei o greutate lentă, apăsătoare, invizibilă.

— Opreşte-te, Maule! strigă domnul Pyncheon făcând un pas înainte. Îţi interzic să mai continui;

— Te rog, tată, nu-l întrerupe, spuse Alice fără să-şi schimbe poziţia. Te încredinţez că strădaniile lui se vor dovedi inofensive.

Domnul Pyncheon îşi întoarse din nou ochii spre tabloul lui Claude. Era aşadar voia fiicei sale, în opoziţie cu a lui, ca experienţa să fie dusă până la capăt. Prin urmare el nu făcuse decât să consimtă, nu-i impusese nimic. Şi-apoi izbândă pe care o urmărea nu era mai mult spre binele ei decât spre al lui propriu? O dată găsit documentul, frumoasa Alice Pyncheon, cu îmbelşugata zestre pe care va fi în stare să i-o ofere atunci, va putea să ajungă soţia unui duce englez sau a unui principe german din familia domnitoare, în loc să se mărite ciţ vreun pastor sau avocat din Noua Anglie! Numai la acest gând, şi ambiţiosul părinte aproape donsimţea în inima lui ca Maule să-l invoce şi pe diavol, dac-ar fi fost nevoie de puterile acestuia, pentru împlinirea înaltului ţel. Puritatea lui Alice e fi propriul ci scut.

În timp ce mintea îi colcăia de o grandoare imaginară, domnul Pyncheon auzi o exclamaţie pe jumătate înăbuşită venind dinspre fiica lui. O exclamaţie foarte slabă şi joasă; atât de nedesluşită încât părea dictată de o voinţă pe jumătate amorţită şi avea o

semnificaţie prea neclară pentru a fi inteligibilă. Şi totuşi fusese o chemare de ajutor – conştiinţa lui nu s-a îndoit niciodată de acest lucru – şi, cu toate că nu-i atinsese urechea decât ca o şoaptă, fusese un strigăt de deznădejde, ăla cărui ecouri au răsunat îndelung în bolţile inimii lui! Dar de astă dată, tatăl nu şi-a întors faţa.

După un timp, Maule vorbi:

— Priviţi-vă fiica!

Domnul Pyncheon se apropie în grabă. Tâmplarul stătea ţeapăn în faţa scaunului pe care şedea Alice şi arăta cu degetul spre fată, chipul lui oglindind o expresie de forţă triumfătoare ale cărei limite nu puteau fi definite, tot aşa cum ţelul final se pierdea vag în sfera nevăzutului şi a infinitului. Alice era cufundată într-o atitudine de profundă relaxare, iar genele-i lungi, cafenii, i se lăsaseră peste obraji.

— Iat-o, spuse tâmplarul. Vorbiţi-i.

— Alice! Copila mea! exclamă domnul Pyn (heon. Alice a mea!

Fata nu se clinti.

— Mai tare, îl îndemnă Maule, zâmbind.

— Alice 1 Trezeşte-te 1 strigă tatăl. Mă tulbură să te văd în starea aceasta! Trezeşte-te!

Vorbea tare, cu un glas îngrozit, chiar în urechiuşa delicată care fusese întotdeauna atât de sensibilă la orice discordanţă. Dar era limpede că sunetele nu ajungeau până la ea. Nu se poate descrie senzaţia de îndepărtare, de înstrăinare, de distanţă de neatins între el şi Alice, pe care i-o pricinuia talului această neputinţă de a comunica prin cuvinte cu ea.

— Încercaţi mai bine s-o atingeţi 1 îl îndemnă Matthew Maule. Scuturaţi-o, scuturaţi-o zdravăn 1 Mâinile mele sunt prea bătătorite de topor, de fier. istrău şi rindea, altminteri v-aş fi ajutat!

Domnul Pyncheon luă mina fetei şi o strânse cu cea

mai sinceră şi înmărmurită emoţie. O sărută cu atâta sfâşiere de inimă, încât gândi că nu s-ar putea ea fata să nu simtă. Apoi, într-o izbucnire de mânie în faţa insensibilităţii ei, o scutură pe fată cu o violenţă de care, o clipă mai târziu, îi fu teamă să-şi amintească. Îşi desfăcu braţele în care o încleştase, şi Alice – al cărei trup, deşi flexibil, rămăsese cu totul nesimţitor – reveni la atitudinea de înainte. Cum Maule îşi schimbase poziţia, faţa fetei era acum uşor întoarsă spre el, ide parcă însuşi somnul se supunea îndrumărilor lui.

Ar fi fost o ciudată privelişte să vezi cum acest om al convenţiilor sociale îşi scutura pudra din perucă; să-l vezi pe rezervatul şi semeţul gentilom uitându-şi demnitatea; să-i vezi vesta brodată cu aur zbuciumându-se şi scânteind în lumina focului sub spasmele furiei, groazei, durerii din inima omenească ce bătea sub ea.

— Ticălosule! strigă domnul Pyncheon ameninţându-l pe Maule cu pumnul încleştat. Tu şi diavolul mi-aţi răpit fiica! Dă-mi-o înapoi, prăsilă de vrăjitor ce eşti, că de nu, ai să urci Dealul Spânzurătorilor pe urmele lui bunicu-tău!

— Domol, domnule Pyncheon! spuse tâmplarul cu dispreţuitoare stăpânire de sine. Domol, Înălţimea Voastră, altfel prăpădiţi bogăţia de dantele de la manşete. E oare crima mea dacă v-aţi vândut copila pentru simpla speranţă de a pune mâna pe o bucată de pergament îngălbenit? Iat-o pe jupâniţa Alice dormind liniştită! Acum Matthew Maule o s-o încerce dacă-i la fel de mândră cum se arătase puţin mai înainte faţă de tâmplar.

Maule vorbea şi Alice răspundea cu o supunere blândă, potolită, lăuntrică, şi cu o înclinare a trupului către dânsul, asemenea flăcării unei făclii peste care trece o uşoară adiere. Maule făcu un semn eu mâna, şi mândră Alice, ridicându-se de pe scaun – orbeşte dar fără să şovăie, ca şi cum ar fi fost atrasă spre un focar sigur şi inevitabil, se apropie de el. Maule îi făcu semn să se

întoarcă şi, retrăgându-se, Alice căzu din nou pe scaun.

— E-a mea! rosti Matthew Maule. A mea, prin dreptul spiritului celui mai puternic.

Legenda înşiră mai departe o lungă, grotescă şi pe alocuri înspăimântătoare poveste a farmecelor tâmplarului (dacă astfel pot fi numite) în vederea descoperirii documentului pierdut. Se pare că el urmărise să prefacă spiritul tinerei Alice într-un soi de medium telescopic, prin mijlocirea căruia el şi domnul Pyncheon să poată arunca o privire în lumea de dincolo. După cât se spune, a izbutit să obţină o legătură incompletă, de la distanţă, cu persoanele decedate în a căror custodie se afla încă preţiosul document, dincolo de hotarele pământului. Aflându-se în stare de transă, Alice descrise trei personaje sesizabile pentru percepţiile ei spiritualizate. Unul era un gentilom bătrân, demn şi cu o înfăţişare cruntă, îmbrăcat ca pentru o sărbătorire solemnă, în veşminte întunecate şi scumpe, dar cu o pată mare de sânge pe colereta bogat împodobită; cel de-al doilea, un bărbat în vârstă, îmbrăcat sărăcăcios, cu o faţă întunecată şi răutăcioasă şi în jurul gâtului cu un ştreang rupt; al treilea era mai tânăr decât ceilalţi doi, dar trecut de vârstă mijlocie, îmbrăcat într-o scurtă de lână aspră şi pantaloni de piele, şi cu o riglă de tâmplar care-i ieşea din buzunar. Aceste trei personaje vizionare aveau cunoştinţă despre documentul dispărut. Într-adevăr, unul dintre ei – şi anume cel cu pata de sânge pe piept – părea, dacă nu cumva gestul său a fost greşit înţeles, să deţină documentul asupra sa, dar ceilalţi doi parteneri de mister îl împiedicară să se elibereze de comoară. În cele din urmă, când păru gata să strige secretul în gura mare, îndeajuns de puternic pentru a fi auzit din lumea lui în cea a muritorilor, soţii lui se luptară cu dânsul şi-i apăsară gura cu palma; drept care – fie din pricină că se sufocase, fie că taina era de culoare roşie – pe colereta lui apăru o ţâşnire proaspătă de sânge. După aceasta, cele două personaje

prost îmbrăcate îşi bătură joc şi rânjiră la mult ruşinatul bătrân nobil, şi-i arătară pata cu degetul. La acest punct, Maule se întoarse către domnul Pyncheon.

— Niciodată nu-i va fi îngăduit, spuse el. Păstrarea tainei care i-ar putea îmbogăţi într-atâta pe urmaşii săi e o parte a pedepsei bunicului dumneavoastră. E osândit să se sufoce cu această taină, până când îşi va pierde orice valoare. Şi ţineţi-vă pentru dumneavoastră Casa cu şapte frontoane 1 E o moştenire prea scump dobândită şi prea împovărată de blestemul care atârnă asupră-i pentru a fi îndepărtată din avutul urmaşilor colonelului.

Domnul Pyncheon încercă să vorbească, dar de atâta spaimă şi furie nu izbuti să scoată din gâtlej decât un gâlgâit. Tâmplarul zâmbi.

— Aha, Înălţimea Voastră! Aşadar şi dumneavoastră vă e hărăzit să beţi sângele bătrânului Maule 1 spuse el batjocoritor.

— Diavol cu chip de om! De ce o ţii încă în stăpânire pe copila mea? strigă domnul Pyncheon când vocea-i sugrumată izbuti să se descătuşeze. Dă-mi înapoi fiica! Şi-apoi vezi-ţi de drum; şi fie ca niciodată drumurile noastre să nu se mai încrucişeze 1

— Fiica dumitale! spuse Matthew Maule. Dar acum îmi aparţine mie! Cu toate astea, ca să nu fiu prea aspru cu frumoasa jupâniţă Alice, am s-o las în grija dumitale; dar nu-ţi garantez că nu va avea niciodată prilejul să-şi amintească de Maule, tâmplarul.

Îşi undui mâinile în sus; şi după ce repetă de câteva ori gestul, frumoasa Alice Pyncheon se deşteptă din ciudata ei transă. Se deşteptă fără nicio umbră de amintire a experienţei ei vizionare; asemenea cuiva care, o clipă, s-a pierdut într-o visare şi apoi revine la conştiinţa realităţii, totul petrecându-se într-un răstimp la fel de scurt cât cel în care flacăra din sobă ce dă să se stingă mai pâlpâie o dată, înălţându-se în cămin. Recunoscându-l pe Matthew Maule,

îşi luă un aer de demnitate rece dar amabilă, cu atât mai mult cu cât pe chipul tâmplarului flutura un zâmbet ciudat care aţâţă mândria înnăscută a frumoasei Alice.

Aşa sfârşi de data aceasta încercarea de a descoperi actul de proprietate al familiei Pyncheon asupra teritoriilor răsăritene; şi, cu toate că încercarea a fost reînnoită mai târziu, niciodată vreun Pyncheon n-a izbutit să-şi arunce privirea pe acel document.

Dar, vai de frumoasă, nobila şi prea trufaşa Alice! O putere de care nici nu Visase vreodată pusese stăpânire pe sufletul ei feciorelnic! O voinţă cu totul străină de voinţa ei o silea să-i împlinească poruncile groteşti şi fantastice. După cum s-a arătat, tatăl o jertfise pe sărmana copilă în pofta lui neînfrânată de a-şi măsura pământurile cu milele şi nu cu pogoanele. Şi, drept urmare, atâta timp cât a trăit, Alice Pyncheon a fost sclava lui Maule, redusă la o robie de o mie de ori mai umilitoare decât cea ale cărei lanţuri încătuşează trupul. Aşezat la gura sobei lui mizere, Maule nu avea altceva de făcut decât să-şi unduiască mâna; şi oriunde s-ar fi aflat trufaşa domnişoară – în iatacul ei – sau amuzându-i pe oaspeţii de vază ai tatălui său, sau închinându-se la biserică – în orice loc, sau cu orice s-ar fi îndeletnicit în acea clipă, spiritul i se furişa de sub propria-i stăpânire şi i sesupunea lui Maule. „Alice, râzi! u poruncea tâmplarul de lângă soba lui; sad uneori gândea numai încordat, fără să rostească vreun cuvânt. Şi chiar de era cufundată în rugăciune, sau se afla la o înmormântare, Alice izbucnea într-un râs nebunesc. „Alice, întristează-te!” şi în aceeaşi clipă îi şiroiau lacrimile, stingând veselia tuturor celor din jur, ca o ploaie torenţială peste un foc de tabără. „Alice, dansează şi se pornea să danseze, dar nu cu paşii graţioşi, de la curte, pe care-i învăţase în străinătate, ci ţopăia o jigă îndrăcită sau un dans popular săltăreţ, potrivit pentru fetişcanele vioaie de la o sărbătoare câmpenească. Se părea că intenţia lui Maule nu era s-o

distrugă pe Alice, nici să aducă asupră-i vreo neagră şi uriaşă nefericire care i-ar fi încununat suferinţele cu graţia tragediei, ci numai să-şi descarce pe fiinţa ei un dispreţ greu, necruţător. Alice se simţea însă prea înjosită şi tânjea să-şi schimbe soarta cu aceea a unui vierme. – x într-o seară, în timp ce se afla la o nuntă (dar nu la nunta ei; pentru că, nemaiavând control asupra propriei sale voinţe, ar fi socotit că săvârşeşte un păcat măritându-se), biata Alice fu chemată de tiranul ei nevăzut şi silită s-o pornească pe străzi, în rochia ei albă diafană şi în pantofiorii de atlaz şi să se îndrepte către locuinţa mizeră a unui muncitor. Înăuntru răsunau râsete şi mare veselie; pentru că în acea seară, Matthew Maule trebuia să se însoare cu fiica muncitorului, şi o chemase pe mândra Alice Pyncheon să o slujească pe mireasa lui. Şi aşa se întâmplă; iar când cei doi se contopiră într-o singură fiinţă, Alice se deşteptă din somnul ei vrăjit. Dar lecuită de trufie – umilă, şi cu un zâmbet de sfâşietoare tristeţe – o sărută pe soţia lui Maule şi îşi văzu de drumul ei. Era o noapte nemiloasă; vântul de miazăzi şi răsărit îi biciuia cu stropi de ploaie amestecată cu zăpadă pieptul dezvelit; papuceii de atlaz se udară cu totul în timp ce străbătea cărările noroioase. A doua zi, o răceală; curând, o tuse statornică; după puţin, un chip supt de oftică, o siluetă năruită, aşezată la clavecin şi umplând casa de muzică! O muzică înfiorată de ecouri ale corurilor celeste! O, fericire! Pentru că Alice îndurase ultima ei umilinţă! O, şi mai adâncă fericire! Pentru că îşi ispăşise singurul ei păcat pământesc, şi acum nu mai cunoştea trufia!

Familia Pyncheon a înmormântat-o pe Alice cu mare pompă. Au venit prieteni şi rude, cu mic cu mare, şi toate notabilităţile oraşului… Dar, ultimul din convoi venea Matthew Maule, scrâşnind din dinţi de parcă-şi muşca inima rupând-o în două – cel mai întunecat şi cel mai îndoliat om care a păşit vreodată după un mort! Voise s-o

umilească pe Alice, dar nu s-o ucidă; prinsese în pumnul lui vânjos sufletul plăpând al unei femei, cu gândul să se joace – şi-o strivise.

XIV

PHOEBE ÎŞI IA RĂMAS BUN

Holgrave, cufundat în povestirea sa cu toată energia şi concentrarea firească unui tânăr scriitor, (însoţise de gesturi bogate acele părţi care se pretau a fi întăfite şi exemplificate în acest scop. Acum, observă însă că o anumită toropeală (cu totul de altă natură decât cea care l-a cuprins poate pe cititorul nostru) pusese stăpâire pe simţurile auditoarei lui. Era, fără îndoială, efectul gesticulaţiei mistice prin care încercase să prezinte cât mai viu, în percepţia lui Phoebe, figura tâmplarului hipnotizator. Cu pleoapele lăsate – luptându-se să se înalţe o clipă, dar căzând din nou ca împovărate de plumb – fata se înclina uşor către el şi părea aproape să respire odată cu dânsul. Holgrave o privi în timp ce-şi făcea sul manuscrisul şi recunoscu stadiul iniţial al acelei ciudate condiţii psihologice pe care, după cum îi spusese el lui Pheobe, avea neobişnuitul dar de a o produce. Un val începea să se înfăşoare împrejurul fete, un văl prin care nu-l mai putea vedea decât pe el, şi nu putea trăi decât prin gândurile şi emoţiile lui. Privirea pironită asupra fetei îi devenea, fără voie, din ce în ce mai concentrată; atitudinea lui trăda conştiinţa puterii, investindu-i figura de adolescent cu o demnitate care nu ţinea de manifestările sale fizice. Era limpede că, doar printr-o mişcare a mâinii şi un efort corespunzător al voinţei, şi-ar putea împlini până la capăt stăpânirea asupra spiritului încă liber şi pur al lui Phoebe; ar putea exercita asupra acestei copile bune, neprihănite, simple, o influenţă tot atât de primejdioasă şi poate tot atât de dezastruoasă ca aceea pe care tâmplarul din legenda lui o dobândise şi o dezlănţuise asupra nefericitei Alice.

Pentru o fire ca a lui Holgrave, speculativă şi activă în acelaşi timp, nu există ispită mai puternică decât prilejul de a domina spiritul omenesc; iar pentru un tânăr, nu poate exista idee mai seducătoare decât aceea de a deveni arbitrul destinului unei tinere fete. De aceea – oricare ar fi cusururile firii şi educaţiei artistului, şi în ciuda dispreţului său pentru crezuri şi instituţii – să-i recunoaştem dagherotipistului rara şi înalta calitate a respectului faţă de individualitatea altui om. Să-i recunoaştem şi integritatea în care ne vom putea încrede în orice împrejurare de acum înainte; pentru că nu şi-a îngăduit să înnoade şi acel ultim fir care ar fi făcut ca vraja sa asupra lui Phoebe să devină de neînlăturat.

Îşi undui uşor mâna în sus.

— Vai, draga mea domnişoară Phoebe, mă jigneşti crunt, exclamă cu un zâmbet pe jumătate sarcastic. E limpede că biata mea poveste nu e bună pentru *Godey* sau *Graham*. Gândeşte-te numai, să adormi la lectura bucăţii pe care am sperat că criticii de la reviste o vor găsi strălucită, viguroasă, plină de fantezie, patetică, original adusă din condei! Ei bine, asta înseamnă că manuscrisul e bun să aprinzi lămpile cu el – dacă, bineînţeles, fiind atât de îmbibat de stătuta mea monotonie, mai poate să ia foc 1

— Eu, adormită? Cum poţi spune una ca asta? răspunse Phoebe la fel de inconştientă de criza prin care trecuse pe cât e inconştient copilul de prăpastia peste marginea căreia s-a rostogolit. Nici gând! Eu socotesc c-am fost foarte atentă; şi cu toate că nu-mi amintesc prea limpede amănuntele, z totuşi mi-a rămas impresia unor suferinţe şi a unor nenorociri copleşitoare – aşa încât, fără îndoială, povestirea se va dovedi nespus de atrăgătoare.

Între timp, soarele se mistuise colorând norii dinspre zenit în nuanţele acelea învăpăiate, care nu se ivesc pe cer decât după asfinţit, când orizontul şi-a pierdut bogata strălucire. Iar luna, care de multă vreme îşi începuse

ascensiunea, furişindu-şi în taină discul în albastrul amurgului – asemenea unui demagog ambiţios, care-şi ascunde aspiraţiile de parvenire îmbrăcând culoarea precumpănitoare a simţămintelor populare – începuse acum să strălucească, lătăreaţă şi ovală, la jumătatea traiectoriei cereşti. Razele-i argintii erau îndeajuns de puternice ca să estompeze întârziatele rămăşiţe ale luminii de zi. Îndulceau şi înfrumuseţau contururile bătrânei case; cu toate că umbrele se adunau dense în colţurile numeroaselor frontoane, şi se lăsau greoaie pe sub proeminenţele caturilor, strecurându-se pe uşa întredeschisă. Cu scurgerea fiecărei clipe, grădina devenea tot mai pitorească; petice de umbră opacă se aşternuseră printre pomii fructiferi, boschetele şi tufişurile înflorite. Detaliile banale – care la lumina zilei păreau să se fi acumulat într-un veac de viaţă mizeră – apăreau acum transfigurate de o vrajă romantică. Misterele a o sută de ani şuşoteau printre frunze, ori de câte ori briza uşoară a mării se strecura, înfiorându-le. Clarul de lună poleia ici şi colo frunzişul ce acoperea micul chioşc de vară şi prefira un fascicol de lumină argintată pe podeaua umbrită, pe masă şi pe banca circulară, o lumină în continuă frământare şi unduire, după cum capricioasele goluri şi spărturi dintre ramuri lăsau licăririle să se cearnă sau le închideau calea.

Aerul era atât de proaspăt şi de răcoros, după arşiţa de peste zi, încât ţi-ai fi putut imagina că seara de vară pulverizează rouă şi clar de lună lichid, la gheaţă, dintr-un potir de argint. Ici colo, câţiva stropi de prospeţime se risipeau pe câte-o inimă omenească, înviorând-o de tinereţe şi făcând-o să simtă comuniunea cu întreaga tinereţe a firii. Din întâmplare, artistul era unul dintre aceia asupra cărora se revărsă harul dătător de viaţă. Şi-l făcu să simtă cât era de tânăr, ceea ce el uita adeseori, din pricină că fusese zvârlit la o vârstă atât de fragedă în lupta

omului cu omuk

— Am impresia, spuse el, că niciodată n-am mai văzut o înserare atât de frumoasă şi niciodată nu m-am simţit mai aproape de fericire ca în această clipă. La urma urmelor, lumea asta în care trăim e tare bună! Cât de bună şi cât de frumoasă e! Şi cât de tânără, n-are în ea nimic putred sau măcinat de vreme! Uite, de pildă, casa asta veche, care uneori de-a dreptul m-a sufocat cu mirosul ei de lemnărie mucegăită! Şi grădina în care clisa neagră mi se lipeşte într-una de lopată prefăcându-mă într-un gropar care sapă în cimitir! De-ar fi să pot păstra simţământul pe tare-l încerc acum, grădina asta s-ar preface zi de zi în pământ neîntinat, şi prospeţimea cea dinbi a gliei ar înmiresma seva fasolei şi a dovlecilor; şi casa! Ar fi ca un umbrar în paradis, pe care ar înflori cele dintâi roze pe care le-a plămădit Dumnezeu. Clarul de lună şi simţământul pe care-l naşte în sufletul omenesc sunt cei mai mari înnoitori şi reformatori. Şi bănuiesc că nicio altă reformă sau înnoire nu se va dovedi-mai deplină decât clarul de lună!

— Ba eu am cunoscut clipe mai fericite decât aceasta de faţă; sau cel puţin mai vesele, răspunse Phoebe gânditoare. Cu toate acestea simt vraja clarului de lună din ce în ce mai luminos; şi îmi place să urmăresc felul în care ziua, istovită cum e, mai zăboveşte cât poate şi nu vrea ca atât de curând să fie numită ieri. Niciodată până acum n-am îndrăgit clarul de lună. Ce-o fi având în noaptea asta de-i atât de frumos, mă întreb?

— Şi niciodată nu i-ai mai simţit înrâurirea ca acum? întrebă artistul uitându-se cu seriozitate la fată, prin înserare.

— Niciodată, răspunse Phoebe. Şi acum, când simt astfel, nici viaţa nu-mi mai pare aceeaşi. De parcă până acum aş fi privit totul numai în lumina plină a zilei, sau în văpaia roşiatică a unui foc vesel, licărind şi dansând prin

odaie. Ah, sărmanade mine! adăugă cu un râs voalat de melancolie. N-am să mai fiu niciodată veselă cum eram înainte de a-i fi cunoscut pe verişoara Hepzibah şi pe bietul văr Clifford! în răstimpul ăsta scurt, am devenit mult mai bătrână. Mai bătrână şi, nădăjduiesc, mai înţeleaptă şi – nu chiar mai mohorâtă, dar neîndoielnic mult mai puţin luminoasă la fire. Le-am dăruit lor raza mea de soare şi sunt bucuroasă că le-am dat-o; dar, fireşte, nimic nu poate fi dăruit şi păstrat în acelaşi timp. Cu toate acestea, îi socotesc bfneveniţi.

— Phoebe, n-ai pierdut nimic din ce era vrednic a fi păstrat, sau din ce era cu putinţă a fi păstrat, rosti Holgrave după o pauză. Prima noastră tinereţe n-are nicio valoare; pentru că nu suntem conştienţi de ea decât după ce-a trecut. Dar uneori – întotdeauna, bănuiesc, afară de cazul când cineva e prea nefericit – se iveşte un sens al celei de-a doua tinereţi, care izbucneşte din bucuria inimii de a se fi îndrăgostit; sau care încununează o altă mare sărbătoare a vieţii, dacă mai poate exista şi o alta. Această tânguială a propriului tău eu (căreia i te laşi acum pradă), adică jalea după prima veselie nepăsătoare, superficială, a tinereţii spulberate, precum şi profunda fericire a tinereţii recâştigate – cu atât mai adâncă şi mai bogată decât cea pe care am pierdut-o – sunt esenţiale pentru dezvoltarea vieţii sufletului. În unele cazuri, cele două stări apar aproape simultan, iar tristeţea şi fericirea se amestecă într-o unică emoţie plină de mister.

— Nu prea cred că te înţeleg, spuse Phoebe.

— Nu-i de mirare, răspunse Holgrave zâmbind. Pentru că ţi-am destăinuit o taină pe care şi eu abia dacă începusem s-o cunosc înainte de a o rosti. Oricum, adu-ţi aminte de ea, şi când adevărul o să-ţi devină limpede, gândeşte-te atunci la scena aceasta de sub clar de lună.

— Acum clarul de lună e deplin; nu-l ştirbeşte decât un slab licăr roşiatic, sus, spre asfinţit, între cele două

clădiri, observă Phoebe. Trebuie să intru. Verişoara Hepzibah nu-i prea iute la socoteli şi-o s-o apuce durerea de cap încercând să descurce conturile de azi, dacă nu mă duc s-o ajut.

Dar Holgrave o mai reţinu un pic.

— Domnişoara Hepzibah îmi spune că peste câteva zile te întorci la ţară.

— Da, dar numai pentru scurtă vreme, răspunse Phoebe, fiindcă acuma casa aceasta reprezintă căminul pentru mine. Plec doar ca să-mi aranjez câteva treburi şi să-mi iau rămas bun, de astă dată în urma unei hotărâri ferme, de la mama şi de la prieteni. E plăcut să locuieşti acolo unde eşti dorit şi unde te simţi foarte folositor; şi cred că-mi pot îngădui satisfacţia de a mă simţi astfel în acest loc.

— De bună seamă că da, şi chiar mai mult decât îţi închipui, rosti artistul. Tot ce înseamnă sănătate, bunăstare şi viaţă firească în casa asta, este întruchipat de persoana dumitale. Aceste binecuvântări au apărut odată cu dumneata şi or să dispară în clipa când dumneata ai să treci dincolo de prag. Domnişoara Hepzibah, izolându-se de societate, a pierdut orice legătură reală cu lumea şi, de fapt, e o moartă; cu toate că se autogalvanizează într-o aparenţă de viaţă, şi stă în spatele tejghelei, îndurcrând lumea cu o încruntare profund dezaprobatoare. Sărmanul dumitale văr Clifford e altă persoană moartă şi de mult îngropată, asupra căruia guvernatorul şi consiliul au operat un miracol de necromanţie. Nu m-aş mira dacă într-o dimineaţă, după plecarea dumitale, o să se năruie la pământ şi n-o să mai rămână de pe urma lui nimic decât o grămăjoară de pulbere. Domnişoara Hepzibah, oricum, o să-şi piardă şi puţina flexibilitate pe care o mai are. Amândoi există doar prin dumneata.

— M-ar durea să gândesc astfel, răspunse Phoebe cu gravitate. Dar e adevărat că micile mele priceperi

constituie întocmai lucrul de care au ei nevoie; iar eu ţin cu adevărat să-i fac să se simtă bine – e un soi de ciudat sentiment matern – şi aş dori să nu-ţi baţi joc de ei! Şi dă-mi voie să-ţi spun, domnule Holgrave, câteodată tare aş vrea să ştiu dacă dumneata le doreşti binele său răul.

— Fără îndoială, replică daghereotipistul, îmi inspiră interes această nobilă fată bătrână, demodată şi săracă lipită pământului, precum şi acest gentilom degradat şi cu mintea zdruncinată, acest ratat iubitor al frumosului. Îmi inspiră un interes binevoitor, aşa copii bătrâni şi neajutoraţi cum sunt! Dar dumneata nici nu poţi concepe cât de deosebită e inima mea de a dumitale. În ce priveşte aceste două persoane, eu nu simt imboldul nici să-i ajut, nici să-i stingheresc; ci doar să cercetez, să analizez, să-mi lămuresc mie însumi lucrurile, să înţeleg drama care, de aproape două sute de ani, îşi târăşte prelunga-i umbră peste pământul acesta pe care păşim acum dumneata şi cu mine. Dacă mi se va îngădui să fiu martorul finalului acestei drame, nu mă îndoiesc că voi încerca o mare satisfacţie morală, indiferent cum se vor desfăşura lucrurile. Simt în mine convingerea că sfârşitul e pe aproape. Dar, cu toate că Providenţa te-a trimis pe dumneata aici ca să ajuţi, iar pe mine nu m-a trimis decât ca spectator privilegiat şi detaşat, mă leg să le dau acestor nefericite făpturi tot ajutorul de care voi fi în stare.

— Aş dori să vorbeşti mai limpede, strigă Phoebe, nedumerită şinemulţumită, şi, mai cu seamă, aş dori să ai în mai mare măsură sentimente de creştin şi de om. Cum e posibil să vezi oameni în suferinţă fără să doreşti, mai presus de orice altceva, să-i ajuţi şi să-i alini? Vorbeşti de parcă această casă veche ar fi un teatru; şi s-ar spune că priveşti nefericirile lui Hepzibah şi ale lui Clifford, precum şi pe cele ale generaţiilor

»

dinaintea lor, ca pe una din tragediile acelea din care

am văzut eu jucându-se în holulxunui hotel de la ţară, numai că aceasta de acum pare-se că se joacă exclusiv pentru amuzamentul dumitale. Piesa îi consumă însă prea mult pe actori, iar publicul e prea indiferent.

— Eşti severă, ripostă Holgrave, silit să recunoască o anumită doză de adevăr în această nostimă schiţare a propriului său fel de a fi.

— Şi mai departe, continuă Phocbe, ce înţelegi prin această convingere a dumitale, de care mi-ai vorbit, că sfârşitul ar fi pe aproape? Ai cunoştinţă de vreo nouă nenorocire care ameninţă pe sărmanele mele rude? Dacă-i aşa, spune-mi, rogu-te, imediat, şi atunci nu mai plec!

— Iartă-mă Phoebe, răspunse daghereotipistul, întinzându-i mâna, gest care o sili pe fată să-şi lase mâna într-a lui. Eu am ceva mistic în mine, trebuie să recunosc. Am moştenit în sânge această înclinaţie, odată cu puterea de a hipnotiza, care în binecuvântatele vremuri ale vrăjitoriei m-ar fi dus pe Dealul Spânzurătorilor. Crede-mă, dac-aş cunoaşte într-adevăr vreo taină a cărei dezvăluire ar fi spre folosul prietenilor dumitale – care sunt şi prietenii mei – ai afla-o înainte de a ne despărţi. Dar nu am cunoştinţă de nimic.

— Îmi ascunzi ceva! zise Phoebe.

— Nimic – nicio taină în afara celor care-mi aparţin, răspunse Holgrave. Într-adevăr, pot să-mi dau seama că judecătorul Pyncheon e cu ochii pe Clifford, în distrugerea căruia a jucat un rol atât de însemnat. Totuşi, raţiunile şi intenţiile lui sunt un mister pentru mine. E un om hotărât şi neînduplecat; o adevărată fire de inchizitor; şi dacă trăgându-l pe Clifford pe roată ar avea ceva de câştigat, sunt încredinţat că şi-ai scrânti şi braţele din încheieturi numai ca s-o facă. Dar om avut şi de vază cum e – atât de sigur în ce priveşte propria sa forţă şi sprijinul atotcuprinzător al societăţii – *te* poate spera sau ce se poate teme judecătorul Pyncheon de imbecilul,

stigmatizatul, semiadormitul Clifford?

— Şi totuşi, stărui Phoebe, ai vorbit ca şi cum nenorocirea ar fi de neînlăturat.

— O, din pricină că eu am o gândire bolnăvicioasă, o linişti artistul. Mintea mea e puţin sucită, aşa cum e mintea aproape a tuturor oamenilor, cu excepţia dumitale. De altminteri, e atât de straniu faptul ca eu să fiu un locatar al acestei bătrâne Case Pyncheon, şi să mă aflu în această bătrână grădină (ssst! ascultă cum şuşoteşte izvorul lui Maule!) încât, dacă n-ar fi decât această împrejurare şi tot nu m-aş putea împiedica să gândesc că Soarta pregăteşte actul al cincilea al unei catastrofel

— Poftim! strigă Phoebe cu reînnoită indignare; pentru că prin natura ei era tot atât de ostilă misterelor precum e lumina soarelui ostilă ungherelor întunecate. Mă nedumereşti mai mult ca oricândi

— Atunci, haide să ne despărţim prieteni, spuse Holgrave strângându-i mâna. Sau, dacă nu chiar prieteni, haide să ne despărţim înainte de a ajunge să mă urăşti cu totul. Dumneata care iubeşti pe toţi oamenii din lume!

— Ei, rămâi cu bine, răspunse Phoebe cu sinceritate. Nu am de gând să mă supăr prea tare, şi mi-ar părea rău să gândeşti astfel. Uite-o pe verişoara Hepzibah care stă de un sfert de oră în umbra uşii. Îşi spune că zăbovesc prea mult în grădina umedă. Aşadar, noapte bună şi la revedere.

<. A doua zi dimineaţă, Phoebe putea fi văzută cu pălărioara ei de pai, un şal pe un braţ şi o mică valiză în cealaltă mână, luându-şi rămas bun de la Hepzibah şi de la vărul Clifford. Urma să plece cu primul tren care avea s-o transporte cale de şase mile spre satul ei natal.

Ochii lui Phoebe înotau în lacrimi; un surâs înrourat de o afectuoasă părere de rău tremura în jurul gurii ei frumoase. Se întreba cum de se întâmplase că acele câteva săptămâni petrecute aci, în această reşedinţă veche şi

apăsătoare, puseseră atâta stăpânire pe ea şi se contopiseră în asemenea măsură cu trăirile ei, încât acum păreau să fi devenit un focar al tuturor aducerilor aminte, mai important decât tot ce avusese loc până atunci Cum de izbutise Hepzibah – întunecată, tăcută, opacă la fluxul ei de sentimente calde – să-şi câştige atâta dragoste? Şi Clifford – în decăderea ratării lui, cu misterul unei crime înspăimântătoare planând asupră-i, cu miasma îmbâcsită a închisorii făcându-se încă simţită în respiraţia sa – cum de se prefăcuse în copilul cel mai inocent pe care Phoebe se simţea îndatorată să-l supravegheze, oferindu-i fericirea ceasurilor de uitare! în această clipă a despărţirii, totul se detaşa limpede în viziunea ei. Oriunde şi-ar fi întors privirea, pe orice şi-ar fi lăsat mâna, toate obiectele răspundeau conştiinţei ei de parcă în fiecare dintre ele ar fi pulsat o inimă caldă omenească.

Privea pe fereastră în grădină, şi era mai puternică părerea de rău că părăseşte petecul acesta de pământ negru, viciat de năvala seculară a buruienilor, decât bucuria gândului că o să respire din nou mireasma pădurilor ei de brad şi a lanurilor de trifoi proaspăt. îi strigă pe Chantecler, cu cele două soţii ale sale şi cu venerabilul pui, şi le zvârli nişte firimituri de la micul dejun. După ce acestea fură înfulecate în grabă, puiul îşi desfăşură aripile şi ateriză pe prichiciul ferestrei, lângă. Phoebe, pe care o privi în faţă cu gravitate, dându-şi glas emoţiei într-un cloncănit. Phoebe îi< rugă ca în lipsa ei să fie un bătrân puişor cuminte şi-i făgădui să-i aducă un săculeţ cu grăunţe de hrişcă.

— Vai, Phoebe! observă Hepzibah. Zâmbetul tău nu mai înfloreşte acum la fel de firesc ca în ziua când ai venit la noi. Pe atunci zâmbetul se ivea când îi plăcea lui; acum zâmbeşti când îţi place ţie. E bine că te întorci pentru câtăva vreme în satul tău. Prea multe greutăţi ţi-au împovărat. spiritul aici. Casa e posomorâtă şi singuratică;

prăvălia e un cuib de umilinţe; cât despre mine, eu nu am puterea de a face ca lucrurile să arate mai luminoase decât sunt. Dragul de Clifford a fost unica ta mângâiere!

— Vino aici, Phoebe, strigă deodată vărul Clifford, care şezuse foarte tăcut întreaga dimineaţă. Mai aproape, mai aproape, şi priveşte-mă în faţă!

Phoebe îşi rezemă mâinile pe braţele jilţului său şi îşi înclină faţa spre Clifford, ca acesta să o poată scruta după placul inimii. E cu putinţă ca emoţiile latente ale despărţirii să-i fi redeşteptat, în oarecare măsură, facultăţile înceţoşate şi toropite. Oricum, Phoebe simţi curând că inima ei era cercetată în adâncuri, dacă nu cu intuiţia profundă a unui clarvăzător, dar cel puţin cu o cunoaştere de «subtilitate mai mult decât feminină. Cu o clipă înainte; nu fusese de loc conştientă că ar avea ceva de ascuns. Acum simţi nevoia să-şi plece pleoapele în faţa privirii lui Clifford, de parcă o anumită taină s-ar fi revelat propriei ei conştiinţe prin mijlocirea percepţiilor altei persoane. O împurpurare – cu atât mai aprinsă cu cât se lupta s-o stăvilească – îi năvăli în obraji urcând tot mai sus, într-un flux în plină creştere, până îi năpădi toată fruntea.

— E de-ajuns, Phoebe, rosti Clifford cu un zâmbet melancolic. Când te-am văzut prima oară, erai cea mai drăgălaşă copilă din lume; acum, drăgălăşenia ta s-a copt în frumuseţe. Copila s-a prefăcut în femeie; bobocul s-a deschis în floare. Pleacă 1 Mă simt mai singur decât am fost până acum.

Phoebe îşi luă rămas bun de la mâhniti pereche şi străbătu prăvălia, fluturându-şi pleoapele ca să-şi desprindă o lacrimă de pe gene; căci – ţinând seama ce scurtă urma să-i fie absenţa şi prin urmare că era stupid să se lase doborâtă de atâta lucru – nu voia să-şi ia în scamă lacrimile nici atât cât să şi le şteargă cu batista. În prag, se întâlni cu ştrengarul ale cărui năzdrăvane isprăvi gastronomice au fost relatate mai înainte în povestirea

noastră. Phoebe luă din galantar un specimen zoologic sau altul – ochii fiindu-i prea împăienjeniţi ca s-o informeze exact dacă era un iepuraş sau un hipopotam – îl vârî în mâna copilului ca un dar de despărţire şi plecă mai departe. Moş Venner tocmai trecea pragul porţii lui, cu o capră de tăiat lemne şi un fierăstrău pe umăr; şi târându-şi picioarele pe stradă, nu şovăi s-o însoţească pe Phoebe atâta timp cât drumul lor era acelaşi; şi nici ea nu simţi vreo clipă îndemnul de a trece pe lângă dânsul, în ciuda surtucului său peticit, a pieptarului ponosit, şi a ciudatei croieli a pantalonilor de câlţi.

— *O* să-ţi simţim lipsa în după amiezile de sabat, observă filosoful străzii. E de necrezut cât de puţin timp le trebuie unor oameni să ajungă pentru ceilalţi la fel de fireşti ca aerul pe care-l respiră; şi, să-mi fie iertat, domnişoară Phoebe (cu toate că vorbele unui bătrân n-au ce să te supere), dar asta însemni dumneata pentru mine. Anii’s – au adunat în urma mea, pe când viaţa dumitale de abia începe; şi cu toate astea, îmi eşti la fel de familiară de parcă te-aş fi găsit în uşa mamei mele şi de parcă de atunci mi-ai fi înflorit, într-una în drum, ca o viţă răspândită pe tot lungul cărării mele. Întoarce-te repede, că de nu, ai să mă găseşti la ferma mea; pentru că tăiatul ăsta al lemnelor începe să fie cam anevoios pentru spinarea mea îndurerată.

— Mă întorc foarte curând, Moş Venner, răspunse Phoebe.

— Să fie cât mai curând, Phocbe, şi de dragul celor două suflete de-acolo, urmă însoţitorul ei. Acum ei n-ar mai putea trăi fără dumneata, Phoebe – niciodată – nu mai mult decât dacă unul din Îngerii Domnului ar fi pogorât alături de dânşii ca să faţă din casa lor pustie un cuib plăcut şi îmbietor! Nu gândeşti cât de trist ar fi pentru ei dacă într-o dimineaţă frumoasă de vară ca aceasta, îngerul şi-ar desface aripile şi ar zbura către lăcaşul de unde a venit? Ei

bine, la fel se simt acum, când dumneata te întorci cu trenul acasă! Nu pot să îndure, domnişoară Phoebe; aşa încât întoarce-te negreşit!

— Eu nu sunt înger, Moş Venner, răspunse Phoebe zâmbind, şi cum ajunsese la colţul străzii, îi întinse mâna. Dar cred că oamenii nu se simt niciodată mai aproape de îngeri decât atunci când izbutesc să facă oricât de puţin bine le stă în puteri. Aşa încât am să mă întorc negreşit.

Astfel se despărţiră bătrânul şi fata cea înflorită; iar Phoebe se înălţă pe aripile dimineţii şi-şi. luă zborul aproape cu aceeaşi Viteză ca şi. cum ar fi plutit pe vehiculul aerian al îngerilor cu care Moş Venner o asemuise atât de graţios.

XV

ÎNCRUNTAREA ŞI SURÂSUL

Trecură câteva zile destul de apăsătoare şi de sumbre peste Casa cu şapte frontoane. De fapt (ca să nu atribuim întreaga tristeţe a cerului şi a pământului unei singure împrejurări nefavorabile şi anume plecării lui Phoebe), se stârnise un vânt de furtună dinspre răsărit, care făcea tot ce putea ca acoperişul negru şi zidurile vechii case să arate mai lipsite de veselie ca oricând. Dar exteriorul casei nu era nici pe jumătate atât de trist ca interiorul ei. Bietul Clifford fusese lipsit brusc de puţinele lui resurse de bucurie. Phoebe nu mai era acolo; şi nici lumina soarelui nu se mai cernea pe podea. Grădina cu aleile ei noroioase şi chioşcul cu frunzişul rece, din care picurau stropi de ploaie, alcătuiau o imagine ce-ţi dădea fiori. Nimic nu mai înflorea în atmosfera rece, umedă, nemiloasă, agitată de briza sălcie şi pâcloasă a mării, nimic decât muşchiuj de pe muchiile acoperişului de şindrilă şi mănunchiul de bălării stufoase crescute în ungherul dintre cele două frontoane centrale, şi care în ultima vreme suferiseră din pricina secetei.

În ce-o priveşte pe Hepzibah, arăta nu numai

pătrunsă de vântul de răsărit, dar ai fi zis că însăşi făptura ei întrupează o fază a acestei schimbări de vreme, cenuşie şi ursuză – era însuşi vântul de răsărit, burzuluit şi posac, într-o rochie de mătase neagră veştedă şi pe cap cu un turban împletit din jerbe de nori. Clientela prăvăliei se împuţinase pentru ca «mergea vorba că berea şi alte mărfuri alterabile se acreau numai cât se încrunta asupra lor. Se poate să fie adevărat că lumea avea pricini să se plângă de comportarea ei; dar faţă de Clifford nu era nici ursuză, nici arţăgoasă, iar în inima ei îi nutrea aceeaşi căldură ca întotdeauna; ntimai de-ar fi fost cu putinţă ca aceasta să ajungă până la el 1 Zădărnicia celor mai abile dintre strădaniile ei o paraliza pe sărmana bătrână. Nu putea face altceva decât să şadă tăcută într-un colţ de odaie, în timp ce crengile ude ale părului, măturând geamurile ferestrelor scunde, ţeseau în plină zi un soi de amurg pe care Hepzibah îl întuneca şi mai mult, în mod inconştient, prin înfăţişarea ei îndoliată. Nu era vina ei. Toate – până şi vechile scaune şi mese, care cunoscuseră capriciile vremii de-a lungul unui răstimp de trei sau patru ori mai întins decât viaţa ei, toate arătau atât de jilave şi reci, de parcă intemperia de acum era cea mai urâcioasă din câte apucaseră de-a lungul anilor. Portretul colonelului puritan dârdâia pe zid. Întreaga clădire dârdâia începând eu fiecare din podurile de sub cele şapte frontoane şi până la vatra mare din bucătărie, care slujea doar ca simbol al inimii casei, pentru că, deşi fusese zidită să cică căldură, era acum pustie şi stânjenitoare.

Hepzibah încercase să însufleţească locuinţa aprinzând un foc în salon. Dar demonul furtunii o pândea, şi ori de câte ori se înteţea câte o flacără, împingea fumul înapoi, sufocind cu propria sa suflare gâtlejul plin de funingine al hornului. Cu toate acestea, timp de patru zile din timpul năprasnicei furtuni, Clifford s-a înfăşurat într-un halat vechi, şi a zăcut în jilţul lui obişnuit. În dimineaţa

celei de-a cincea zi, când fu chemat la micul dejun, răspunse doar printr-un murmur deznădăjduit, care exprima hotărârea de a nu părăsi patul. Sora lui nu făcu nicio încercare de a-i schimba intenţia. De fapt, cu toată iubirea ei neştirbită, Hepzibah n-ar mai fi putut îndura sarcina neplăcută – atât de irealizabilă cu săracele şi rigidele ei însuşiri – de a născoci mijloace de distracţie pentru o minte ruinată deşi încă sensibilă, pentru un om-pretenţios şi cu simţ critic, dar lipsit de forţă şi de voinţă. Cel puţin azi avea să fie scutită de clâsica disperare. dacă o să poată şedea tremurând de una singură, fără să încerce mereu câte o nouă durere, câte un nejustificat junghi de remuşcare la fiecare suspin răzleţ al tovarăşului ei de suferinţă.

Dar se părea că, deşi nu coborâse, fratele ei îşi făcuse totuşi de lucru în căutare de amuzamente, în cursul după-amiezii, Hepzibah auzi un acord de muzicăcare (cum în Casa cu şapte frontoane nu exista niciun alt instrument muzical) nu putea proveni decât din clavecinul Alicei Pyncheon. Ştia prea bine că, în tinereţe, Clifford se bucurase de un ales gust pentru muzică şi de un considerabil talent de interpret. Totuşi, era greu de conceput că într-o artă pentru care exerciţiul zilnic este esenţial, putuse păstra asemenea desăvârşire câtă reieşea din acordurile dulci, eterice, gingaşe, deşi nespus de triste, care-i mângâiau acum urechea. La fel de miraculos părea şi faptul că instrumentul amuţit de vreme îndelungată putea dărui încă atâta melodie. Fără voie. Hepzibah se gândi la muzica fantomatică, prevestitoare de moarte în familie, care îi era atribuită legendarei Alice. Dar faptul că după câteva acorduri armonioase coardele părură să plesnească, fiecare în parte, sub propriile lor vibraţii, iar muzica amuţi, era o dovadă că degetele care atinseseră instrumentul nu erau chiar spirituale.

Misterioaselor armonii le urmă însă un zgomot mai

dur; ziua era sortită să nu se scurgă fără a fi marcată de o întâmplare suficientă în sine să otrăvească, pentru Hepzibah şi pentru Clifford, aerul cel mai îmbălsămat pe care l-ar aduce păsările colibri pe aripile lor. Ecoul ultimelor acorduri ale muzicii Alicei Pyncheon (sau a lui Clifford, dacă a lui o fi fost) fură sfâşiate de o disonanţă nu mai puţin vulgară decât însuşi clinchetul clopoţelului de la uşa prăvăliei. Se auzi zgomotul unor tălpi care se ştergeau de noroi în prag, şi apoi un pas greoi pe podea. Hepzibah întârzie un moment să se ridice, strângându-şi în jurul umerilor un şal vechi, care timp de patruzeci de ani fusese armura ei de apărare împotriva vântului de răsărit. Totuşi, un sunet caracteristic – care nu era nici tuse, nici încercare de limpezire a gâtlejului, ci un fel de spasm gâlgâit şi reverberat de un vast coş al pieptului – o făcu să sară în sus cu acea aprigă forţă a slăbiciunii atât de comună femeilor în cazuri de primejdie imediată. Şi în asemenea prilejuri, puţine fiinţe de acelaşi sex cu ea au arătat vreodată mai crunte ca biata noastră Hepzibah cea burzuluită. Dar oaspetele închise încet uşa în urma lui, îşi rezemă umbrela de tejghea, şi întâmpină alarma şi furia stârnite de apariţia sa cu un chip de calmă bunăvoinţă.

Presimţirea n-o înşelase pe Hepzibah. Nu era altcineva decât judecătorul Pyncheon, care după ce încercase în zadar uşa de la intrarea principală, pătrunse se prin prăvălie.

— Ce mai faci verişoară Hepzibah? Şi cum se simte sărmanul nostru Clifford pe această vreme atât de necruţătoare? îşi începu judecătorul vorba; şi părea într-adevăr de mirare că vântul furtunos de la răsărit nu s-a ruşinat, sau că nu s-a muiat măcar un pic, în faţa jovialei bunăvoinţe a surâsului său. N-aş fi avut linişte dacă nu veneam să întreb încă o dată ce-aş putea face pentru bunăstarea lui şi a dumitale.

— Nu poţi face nimic, răspunse Hepzibah stăpânindu-

şi agitaţia atât cât putea. Viaţa mea e închinată lui Clifford. Are tot ce-i trebuie în situaţia lui.

— Dar dă-mi voie să-ţi atrag atenţia, iubită verişoară, reluă judecătorul, că greşeşti – fără îndoială din afecţiune şi din bunătate şi cu cele mai bune intenţii – dar greşeşti ţinându-ţi fratele atât de închis. De ce să-i izolezi de simpatia şi bunătatea oamenilor? Clifford, vai! a avut parte de prea multă singurătate. Lasă-l acum să simtă gustul tovărăşiei – vreau să spun al tovărăşiei rudelor şi vechilor prieteni. De pildă, îngăduie-mi numai să-l văd pe Clifford, şi îţi garantez eu efectul fericit al acestei întrevederi.

— Nu-l poţi vedea, răspunse Hepzibah. Clifford a căzut de ieri la pat

— Ce! Cum! E bolnav? exclamă judecătorul Pyncheon, tresărind şi părând îngrijorat şi alarmat; de fapt, în timp ce vorbea, însăşi expresia mânioasă a bătrânului puritan întunecă odaia. În cazul acesta trebuie şi ţin neapărat să-l văd! Dacă moare?

— Nu e în pericol de moarte, răspunse Hepzibah, şi adăugă cu o amărăciune pe care nu şi-o mai putu stăpâni: Nu e în pericol decât dacă acum va fi din nou împins la moarte de acelaşi om care a mai încercat s-o facă şi în trecut.

— Verişoară Hepzibah, i se adresă judecătorul cu o seriozitate impresionantă, care, pe măsură ce vorbea, se prefăcea în patos înlăcrimat, e cu putinţă să nu-ţi dai seama cât de nedreaptă, cât de lipsită de milă şi de simţire creştină este această constantă, prelungită pică ce-mi porţi pentru un rol pe care am fost constrâns de datorie şi de conştiinţă, prin forţa legii şi spre primejdia mea personală, să-l joc? Am făcut eu, spre răul lui Clifford, ceva ce-aş fi putut să nu fac? Cum ai fi putut dumneata, sora lui – dacă, spre infinita dumitale durere, aşa cum a fost cazul cu mine, ai fi ştiut cele ce-am ştiut cucum ai fi putut să-i arăţi mai multă duioşie? Şi îţi închipui, verişoară, că mie nu mi s-a

strâns inima? Că sufletul nu mi-a fost muşcat de chin din ziua aceea şi până astăzi, în mijlocul întregii prosperităţi cu care m-a binecuvântat cerul? Sau îţi închipui că nu mă bucur acum când, în conformitate cu drepturile justiţiei publice şi ale bunăstării societăţii, s-a considerat că acest îndrăgit neam al meu, acest prieten din copilărie, acest temperament de o constituţie atât de gingaşă şi de frumoasă – atât de nefericit şi... haide să-i spunem pe nume şi s-avem tăria de a o rosti, atât de vinovat – acest Clifford al nostru, a fost redat, în sfârşit, vieţii şi posibilităţilor ei de fericire! Ah, cât de puţin mă cunoşti, verişoară Hepzibah! Cât de puţin îmi cunoşti inima! îmi saltă în piept acum la gândul că îl voi vedea! Nu există fiinţă omenească (în afară de dumneata – şi nici măcar dumneata nu m-ai întrecut) care să fi vărsat mai multe lacrimi pentru năpasta ce-a dat peste Clifford. Şi acum mai poţi vedea unele dintre aceste lacrimi. Şi nimeni nu s-ar bucura mai mult decât mine să contribuie la fericirea lui. Pune-mă la încercare, Hepzibah – pune-mă la încercare, verişoară, pune la încercare omul pe care-l consideri duşmanul dumitale şi al lui Clifford – pune-l la încercare pe Jaffrey Pyncheon, şi ai să vezi că-i sincer până în adâncul inimii!

— În numele cerului, strigă Hepzibah a cărei indignare sporise şi mai mult în faţa acestei debordări de nepreţuită tandreţe din partea unei firi austere, pentru numele lui Dumnezeu pe care-l insulţi – şi a cărui putere aproape că îmi vine s-o pun la îndoială, din moment ce te aude rostind atâtea cuvinte neadevărate şi nu-ţi înţepeneşte limba – renunţă, te implor, renunţă la această respingătoare prefăcătorie de dragoste faţă de victima dumitale! îl urăşti! Vorbeşte deschis, ca un bărbat! în clipa asta nutreşti în inima dumitale o intenţie ticăloasă împotriva lui. Dezvăluie-o pe dată! Sau, dacă-ţi închipui că altminteri vei izbândi mai uşor, ascunde-o până când vei

triumfa. Dar nu-mi mai vorbi niciodată despre dragostea ce-i porţi bietului meu frate! Nu pot îndura să te aud. M-ar înfuria dincolo de limita cuvenită unei femei! M-ar împinge la nebunie! Păzeşte-te. Niciun cuvânt în plus. M-ai face să te dispreţuiesc 1 în sfârşit, o dată, mânia îi dăduse bietei Hepzibah curaj. Vorbise. Dar, la urma urmei, oare această neîncredere de neînvins în ce priveşte integritatea judecătorului Pyncheon, şi această totală negare a dreptului său de a se afla în sfera simpatiilor omeneşti să fi fost întemeiate pe o cunoaştere dreaptă a caracterului său, sau nu erau decât rodul prejudecăţilor iraţionale ale unei femei, şi deci lipsite de orice bază reală?

Judecătorul era, mai presus de orice îndoială, o persoană de înaltă respectabilitate. O confirma biserica; o confirma statul. Nu o contesta nimeni. În cercul vast al celor oare-l cunoşteau fie în viaţa publică fie în cea privată, nu exista niciun om, cu excepţia lui Hepzibah sau a vreunui nelegiuit de mistic precum daghereotipistul, sau, poate, a câtorva oponenţi politici – care să fi visat măcar să-i pună la îndoială dreptul la o înaltă şi onorabilă poziţie în societate. Pe de altă parte (ca să fim drepţi), nici judecătorul Pyncheon nu era muncit de numeroase sau frecvente îndoieli că reputaţia sa, demnă de invidiat, n-ar fi fost pe potriva meritelor sale. Conştiinţa lui, prin urmare acest factor care e socotit de obicei drept cel mai neîndoielnic martor al integrităţii cuiva – conştiinţa lui, zic, cu excepţia poate a unui răstimp de cinci minute din douăzeci şi patru de ore, sau când şi când, a unei zile negre în circuitul unui an întreg, aducea o mărturie în deplin acord cu părerea elogioasă a mulţimii. Şi totuşi, oricât de puternică pare să fi fost această mărturie, noi am şovăi să punem în primejdie propria noastră conştiinţă afirmând că judecătorul şi lumea care-l adula aveau dreptate, iar biata Hepzibah, cu solitarele-i obiecţii, ar fi greşit. Ascuns de ochii oamenilor, uitat de el însuşi sau

atât de adânc îngropat sub un sculptural şi ornamental maldăr de isprăvi ostentative încât viaţa lui cotidiană nici nu mai lua notă de acest element, mocnea în el un germene de neomenie şi de urât. Ba nu, aproape ne-am hazarda să afirmăm că s-ar fi putut să săvârşească zi de zi o faptă vinovată, reînnoită fără încetare şi roşindu-se mereu ca miraculoasa pată de sânge a ucigaşului, fără ca el să fie conştient în mod necesar şi în fiecare minut de acest lucru.

Oamenii cu spirit dur, cu tărie de caracter şi un impermeabil fond de sensibilitate, sunt înclinaţi spre acest gen de greşeli. În genere, sunt oameni pentru care formele au o importanţă covârşitoare. Câmpul lor de activitate este restrâns la sfera fenomenelor exterioare ale vieţii. Ei posedă marea dibăcie de a înşfăca, a mânui şi a-şi însuşi marile, masivele, solidele irealităţi, ca de pildă aurul, proprietăţile funciare, posturile de încredere şi de înaltă retribuţie, ori onorurile publice. Cu asemenea materiale şi cu realizări aparent binevoitoare, înfăptuite în ochii lumii, indivizii din această speţă îşi clădesc o platformă înaltă şi măreaţă, care pentru cei din jur şi, în cele din urmă, chiar şi pentru ei, se confundă cu caracterul omului sau cu însuşi omul.

Priviţi, de pildă, un palat! Sălile somptuoase, apartamentele luxoase, pavate cu un mozaic din marmură scumpă; ferestrele înalte cât zidul fiecărei odăi, lăsând lumina soarelui să pătrundă prin transparenţa geamurilor ferecate în armătură de plumb, cornişele aurite, tavanele minunat pictate; o cupolă semeaţă – prin care, dacă stai în rotonda centrală a mozaicului, poţi privi cerul fără ca niciun obstacol să-ţi împiedice ochiul – încununează întregul edificiu. Sub ce emblemă mai frumoasă şi mai nobilă ar putea dori un om să-şi ascundă caracterul? Ah, dar într-un ungher pitit şi întunecos – într-o cămăruţă strâmtă de la subsol, încuiată, zăvorâtă şi ţinută sub un

lacăt a cărui cheie a fost de mult zvârlită; sau dedesubtul lespezilor de marmură, într-o băltoacă stătută, acoperită de cea mai bogată lucrătură de mozaic, s-ar putea să zacă un stârv pe jumătate putrezit şi continuând să putrezească, răspândind miasma descompunerii în întregul palat! Stăpânul palatului nu-şi dă seama de duhoare, pentru că ele multă vreme o respiră zi de zi. Nici oaspeţii nu o simt, pentru că nările lor sunt pline de aromele bogate cu care stăpânul, plin de râvnă, îşi parfumează palatul, sau de mireasma de tămâie adusă şi aprinsă de ei, cu mare bucurie, în faţa lui. Numai câteodată, din întâmplare, pătrunde în palat câte un clarvăzător, şi în faţa ochiului său vrăjit întregul edificiu se spulberă în vânt, lăsând în urmă-i doar ungherul pitit, cămăruţa ferecată, cu uşa ţesută în gidigiuri de pânză de păianjen, sau cu groapa mortuară de sub lespedea de mozaic şi stârvul putred în ea. Şi atunci, în acest loc ar trebui căutat adevăratul simbol al caracterului stăpânului şi al faptelor care dau vieţii sale dramul de realitate pe care-l are. Şi, sub faţada palatului de marmură, băltoaca aceea de apă stătută, duhnind a putregai şi, poate, înroşită de sânge – acea tainică grozăvie deasupra căreia îngenunchează rostindu-şi rugăciunile, fără să-şi mai aducă aminte ce zace dedesubt, aceea este mizerabila inimă a stăpânului.

Ca să aplicăm mai îndeaproape observaţiile de mai sus la judecătorul Pyncheon, am putea spune (fără nici cel mai mic gând de a imputa o crimă unei personalităţi de o atât de marcantă respectabilitate) că în viaţa lui se găseau destule nimicuri strălucitoare care ar fi putut să înăbuşe şi să paralizeze chiar o conştiinţă mai activă şi mai subtilă decât cea a judecătorului. Rectitudinea caracterului său judiciar când se afla în scaunul prezidenţial; onestitatea în împlinirea sarcinilor publice revenite din profesiunea lui; devotamentul faţă de partidul politic din care făcea parte şi rigiditatea cu care aderase la principiile acestuia sau cu

care, în orice caz, ţinea pasul cu mişcările organizate ale acestuia; remarcabilul său zel în calitate de preşedinte al Societăţii Biblice; neştirbita integritate cu care administra un fond destinat văduvelor şi orfanilor; binefacerile pe care le aducea horticulturii prin producţia a doua foarte preţuite varietăţi de pere, şi zooculturii prin mijlocirea faimosului taur Pyncheon; puritatea comportării sale morale de mulţi ani încoace; severitatea cu care privise şi, în cele din urmă, izgonise un fiu risipitor şi costisitor, amânând să-i acorde iertarea până nu va suna ultimul sfert de oră din viaţa tânărului; rugăciunile rostite dimineaţa şi seara şi binecuvântările la orele de masă; strădaniile lui pentru progresul cauzei antialcoolismului şi limitarea, de când avusese ultimul atac de gută, la cinci pahare de vin vechi de Xeres pe zi; albeaţa de nea a rufăriei sale, lustrul ghetelor, eleganţa bastonului cu măciulie de aur, tăietura dreaptă şi comodă a pardesiului, fineţea materialului din care era confecţionat, şi, în general, decenţa studiată a veşmintelor şi echipamentului său; scrupulozitatea cu care acorda atenţie pe stradă, printr-o plecăciune, o înălţare a pălăriei, o înclinare a capului sau un semn din mână, tuturor celor pe care-i cunoştea, bogaţi sau săraci, fără excepţie; zâmbetul de atotcuprinzătoare bunăvoinţă cu care ţinea să înveselească întreaga omenire; s-ar mai găsi oare loc şi pentru trăsături întunecate într-un portret schiţat din asemenea contururi? Iar când se uita în oglindă, acesta era chipul pe care-l vedea şi el. Zi de zi devenea tot mai pătruns de viaţa lui minunat orânduită. Şi aşa stând lucrurile, nu era el îndreptăţit să se considere rezultatul şi suma acestei vieţi şi să-şi spună sieşi şi întregii comunităţi: „Luaţi pildă de la judecătorul Pyncheon!”

Şi presupunând că în urmă cu mulţi, mulţi ani, în prima şi nesăbuita lui tinereţe, ar fi săvârşit un act condamnabil – sau că acum, inevitabila forţă a

împrejurărilor l-ar fi împins din când în când să comită câte o faptă îndoielnică printre o mie de alte isprăvi vrednice de laudă sau, cel puţin, fără de cusur – v-aţi încumeta să-l caracterizaţi pe judecător numai pe temeiul acestei fapte singulare, sau pe cel al actului pe jumătate uitat, şi aţi îngădui ca aspectele luminoase ale unei întregi vieţi să fie umbrite? De ce oare atârnă răul atât de greu, încât un pumn de fapte rele cântăreşte mai mult decât un morman de fapte obişnuite, îngrămădite în celălalt talger al balanţei? Sistemul echilibrului balanţei este folosit cu predilecţie de către cei de-o teapă cu judecătorul. Un om dur, rece, aflat în asemenea nefericită situaţie, care nu-şi cercetează decât foarte rar sau poate niciodată adâncurile sufleteşti şi care-şi formează părerea categorică despre el însuşi din ce pare a fi imaginea sa reflectată de oglinda opiniei publice, nu poate ajunge decât foarte greu la adevărata cunoaştere de sine, şi numai pierderea averii şi a reputaţiei îl poate duce la această cunoaştere. Boala nu-l poate ajuta în acest sens; şi uneori nici ceasul morţii.

Dar pe noi ne interesează judecătorul Pyncheon aşa cum sta acum, înfruntând cumplita izbucnire de mânie a lui Hepzibah. Fără voie, spre propria ei surpriză, ba chiar groază, fata bătrână dăduse grai urii inveterate pe care o nutrea de treizeci de ani încoace acestui neam al ei.

Până aci, chipul judecătorului nu oglindise decât o blindă îndurare – o solemnă dar blajină dezaprobare a violenţei lipsite de cuviinţă manifestată de verişoara sa, o liberă şi creştinească iertare a nedreptăţii cuprinse în vorbele ei. Dar când acele cuvinte fură irevocabil rostite, pe chipul lui se astemură severitatea, conştiinţa puterii, hotărârea de neînduplecat; şi transformarea se petrecu în chip atât de imperceptibil, încât ai fi zis că omul de piatră fusese tot timpul prezent acolo, iar cel blajin nici nu se ivise. Era la fel ca atunci când norii uşori, vaporoşi, cu coloritul lor luminos, se risipesc brusc de pe creştetul de

piatră al unui munte râpos, lăsând în locule stânca aridă şi cruntă de care ştii pe dată că e una cu eternitatea!

Hepzibah se lăsă aproape în voia impresiei nebuneşti că îşi revărsase amarul inimii asupra vechiului ei strămoş puritan, şi nu asupra modernului judecător. N-a existat vreodată om care să înfăţişeze o mai puternică dovadă a genealogiei sale, decât judecătorul Pyncheon în acel moment de criză, prin asemănarea uluitoare cu portretul aflat în încăperea alăturată.

— Vară Hepzibah, spuse el cu un glas foarte liniştit, e timpul să terminăm cu toate astea!

— O doresc din adâncul inimii, răspunse ea. Atunci de ce continui să ne persecuţi? Lasă-ne în pace pe mine şi pe bietul Clifford. Niciunul dintre noi nu ne dorim altceva.

— Nu plec din această casă până nu-l văd pe Clifford, urmă judecătorul. Hepzibah, nu te comporta ca o femeie nebună! Sunt singurul lui prieten, şi un prieten cu puteri depline. Nu ţi-a dat niciodată prin minte – eşti oare până într-atât de oarbă încât n-ai putut vedea că fără un numai asentimentul meu, dar fără strădaniile mele, demersurile mele, exercitării întregii mele influenţe politice, oficiale şi personale, Clifford n-ar fi fost niciodată ceea ce numeşti liber? Socoţi cumva că eliberarea lui înseamnă o victorie asupra mea? Lucrurile nu stau astfel, buna mea verişoară; în niciun caz nu stau astfel. Nici pe departe! Nu; eliberarea lui a fost împlinirea unei năzuinţe ale mele, pe care am nutrit-o vreme îndelungată. Eu l-am eliberat!;

— Dumneata! strigă Hepzibah. Asta n-am s-o cred niciodată. Dumitale îţi datorează întemniţarea; libertatea i-o datorează Providenţei divine.

— Eu l-am eliberat! repetă judecătorul Pyncheon cu cea mai calmă stăpânire de sine. Şi am venit acum aici ca să hotărăsc dacă merită sau nu să-şi păstreze libertatea. Depinde numai de el. În acest scop trebuie să-l văd.

— Niciodată! Şi-ar ieşi din minţi dacă te-ar vedea!

exclamă Hepzibah, dar de astă dată cu un dram de şovăială perceptibil pentru ochiul ager al judecătorului; pentru că, deşi n-avea nici cea mai mică încredere în bunele lui intenţii, nu ştia dacă-i mai primejdios să se supună sau să se opună. Ce nevoie ai să-l vezi pe omul ăsta doborât, dărâmat, care abia de mai păstrează o scânteie de gândire – şi până şi pe aceasta o s-o ascundă în faţa unui ochi lipsit de dragoste?

— Dacă-i vorba numai de atâta lucru, o să vadă destulă dragoste în ochii mei, zise judecătorul cu o bine-întemeiată încredere în aspectul său plin de bunăvoinţă. Dar, verişoară Hepzibah, dumneata mi-ai făcut acum o seamă de mărturisiri foarte legate de ceea ce mă interesează. Acum, te rog să mă asculţi şi am să-ţi lămuresc deschis pricinile pentru care stărui să-l văd. Cu treizeci de ani în urmă, la moartea unchiului nostru Jaffrey, s-a constatat – nu ştiu dacă această împrejurare ţi-a atras în mod deosebit atenţia, date fiind celelalte triste întâmplări care s-au adunat în jurul acestei morţi – s-a constatat, spuneam, că bunurile sale materiale, de orice natură, erau mult sub ceea ce se apreciase că ar fi fost. El trecea drept un om extrem de bogat. Nimeni nu se îndoia că era unul dintre oamenii cei mai avuţi din zile acelea. Dar avusese pornirea excentrică – lucru care nu-i chiar atât de nebunesc pe cât pare – să ascundă totalul la care se ridicau posesiunile sale, prin investiţii în ţări străine şi îndepărtate, făcute poate chiar sub alt nume, sau prin alte diverse mijloace obişnuite marilor capitalişti şi pe care nu-i nevoie să le amintesc acum. După cum ştii, prin ultimul testament al unchiului Jaffrey, întreaga lui avere îmi revenea mie, cu excepţia unui interes limitat la durata vieţii, care-ţi revenea dumitale, în legătură cu această reşedinţă strămoşească şi terenul aferent.

— Şi urmăreşti să ne deposedezi şi de aceasta? întrebă Hepzibah, neizbutind să-şi stăpânească dispreţul

amar. Acesta-i preţul pe care-l ceri ca să încetezi de a-l mai persecuta pe Clifford?

— Fără îndoială, nu, draga mea verişoară, replică judecătorul cu un zâmbet binevoitor. Dimpotrivă, cred că ai să-mi faci onoarea de a recunoaşte că m-am arătat în mod constant gata de a-ţi întrei veniturile, în orice clipă te-ai fi hotărât să accepţi asemenea amabilitate din mâna rudei dumitale. Nu, nu! Dar aici se află miezul întregii chestiuni. Aşa cum ţi-am spus, după moartea unchiului meu, nu au putut fi concret inventariate nici jumătate – ba sunt convins că nici măcar o treime – din proprietăţile sale, a căror imensă întindere e neîndoielnică. Ei bine, eu am cele mai întemeiate motive să cred că fratele dumitale Clifford mi-ar putea da o indicaţie ca să pot recupera şi restul.

— Clifford! Clifford să aibă cunoştinţă de bogăţii ascunse? îmbogăţirea dumitale să stea în puterea lui Clifford? strigă bătrâna domnişoară, care simţea ridicolul acestei idei! Cu neputinţă! Te amăgeşti singur! E un lucru vrednic să stârnească râsul.

— E un lucru la fel de neîndoielnic ca şi prezenţa mea aici, afirmă judecătorul Pyncheon, lovind în podea cu bastonul său cu măciulie de aur şi izbind totodată cu piciorul, ca să-şi exprime şi mai puternic convingerea, întărind-o parcă prin întreaga greutate a substanţialei sale persoane. Clifford mi-a mărturisit-o singur!

— Nu, nu! exclamă Hepzibah cu neîncredere. De bună seamă că visezi, vere Jaffrey!

— Eu nu fac parte dintre oamenii care visează, răspunse judecătorul, cumpănit. Cu câteva luni înainte de moartea unchiului, Clifford s-a împăunat în faţa mea că deţine taina unor bogăţii nemăsurate. Urmărea să mă zeflemisească şi să-mi aţâţe curiozitatea. Ştiu prea bine. Dar întrucât îmi amintesc foarte limpede amănuntele discuţiei noastre de atunci, sunt cu totul încredinţat că spusele lui erau adevărate. Acum a sosit momentul ca

vărul Clifford, dacă vrea – şi trebuie să vrea – să mă informeze unde pot fi găsite inventarul, documentele, dovezile, în orice formă ar exista ele, care să ateste vasta parte nedescoperită din proprietăţile unchiului Jaffrey. El deţine taina. Lăudăroşeniile lui nu erau vorbe goale. Aveau o anume spontaneitate, o tărie, o particularitate care denota că sub exprimarea lui misterioasă se ascundea miezul solid al adevărului.

— Şi de ce ar fi tăinuit Clifford acest lucru atâta amar de vreme?

— Unul dintre impulsurile nefaste ale naturii noastre pământeşti, replică judecătorul înălţându-şi privirile spre cer. Vedea în mine un duşman. Mă socotea drept pricina covârşitoarei sale dizgraţii, a iminentei primejdii de moarte, a iremediabilei sale prăbuşiri. Nu exista nicio probabilitate ca din adâncul temniţei să fi furnizat de bunăvoie unele informaţii care m-ar fi înălţat pe mine şi mai mult pe scara prosperităţii. Dar acum a sosit momentul când trebuie să dezvăluie secretul.

— Şi dacă refuză? întrebă Hepzibah. Sau dacă – aşa cum cred cu tărie – n-are habar de toată această comoară?

— Scumpa mea verişoară, replică judecătorul Pyncheon cu un calm pe care avea puterea de a-l face mai cumplit decât orice violenţă. Din momentul revenirii fratelui dumitale, mi-am luat toate măsurile de prevedere (foarte potrivite în calitatea mea de rudă apropiată şi de păzitor firesc al unei persoane în poziţia lui) pentru a-i supraveghea în mod constant şi atent comportarea şi deprinderile. Vecinii dumitale au fost martori oculari la tot ce s-a petrecut în grădină. Măcelarul, brutarul, vânzătorul de peşte, unii dintre clienţii din dugheana dumitale, o serie de babe care îşi vâră nasul peste tot, mi-au istorisit multe din cele ce se petrec în casa dumitale. Şi un cerc mult mai larg de martori – printre care mă număr şi eu – pot confirma ciudăţeniile pe care le-a săvârşit la fereastra

boltită. Mii de oameni l-au văzut, cu o săptămână sau două în urmă, când a fost pe punctul să se arunce în stradă. Din toate aceste dovezi, sunt nevoit să trag concluzia – împotriva voinţei mele şi cu adâncă amărăciune – că nenorocirile lui Clifford i-au zdruncinat în asemenea hal mintea – care niciodată n-a fost prea întreagă – încât lăsarea sa în libertate nu prezintă nicio siguranţă. Cred că-ţi dai seama că alternativa – adică adoptarea ei atârnă în întregime de hotărârea pe care o voi lua eu acum – alternativa nu poate fi alta decât închiderea lui, poate pentru tot restul vieţii, într-un ospiciu pentru persoanele aflate în jalnica sa stare mintală.

— Nu se poate să vorbeşti serios! ţipă Hepzibah.

— Dacă vărul meu Clifford, continuă total netulburat judecătorul Pyncheon, din simplă răutate şi din ură faţă de un om ale cărui interese ar trebui în mod firesc să-i fie foarte dragi – deci dintr-o stare de spirit care, la fel ca oricare alta indică o dezordine mintală – ar refuza să-mi dea aceste informaţii atât de preţioase pentru mine, atunci aş considera refuzul lui ca ultima dovadă necesară ca să-l pot declara nebun. Şi din momentul în care conştiinţa mea îmi indică o cale de acţiune, mă cunoşti prea bine, verişoară Hepzibah, ca să nutreşti cea mai vagă speranţă că nu voi urma această cale.

— Oh, Jaffrey, vere Jaffrey! strigă Hepzibah, eu jale şi cu mânie. Mintea dumitale e bolnavă, nu cea a lui Clifford. Ai uitat că o femeie ţi-a fost mamă – că ai avut vreodată surori, fraţi, copii – că a existat vreodată un simţământ de afecţiune între om şi om, sau de milă de la un om la altul, în lumea aceasta păcătoasă! Altminteri, cum ţi-ar fi trecut măcar prin vis asemenea gând? Nu mai eşti tânăr, vere Jaffrey – nu, nici măcar de vârstă mijlocie – ci eşti un om bătrân. Capul ţi-e acoperit de păr alb. Câţi ani îţi mai rămân de trăit? Nu eşti îndeajuns de bogat pentru un răstimp atât de scurt? Ţi-e teamă că ai să flămânzeşti, că

n-o să ai ce îmbrăca sau că-ţi va lipsi adăpostul unui acoperiş în anii care te mai despart de groapă? Nu! Chiar de ai avea numai jumătate din ce stăpâneşti acum şi tot, te-ai putea desfăta în mâncăruri şi vinuri alese, tot ai putea clădi o casă de două ori mai strălucitoare decât cea pe care o locuieşti, şi ai face şi mai multă paradă în ochii lumii – şi încă ai putea lăsa destule bogăţii unicului dumitale fiu, încât să binecuvânteze ceasul când ai închis ochii! Atunci de ce să săvârşeşti o cruzime atât de cumplită? Un lucru atât de nebunesc, încât nu ştiu dacă să-l numesc ticălos. Vai, vere Jaffrey, de două sute de ani purtăm în sânge spiritul acesta hrăpăreţ! Nu faci decât să repeţi sub altă formă ceea ce a săvârşit străbunul dumitale şi să transmiţi mai departe posterităţii blestemul pe care l-ai moştenit de la el.

— Hebzibah, pentru numele lui Dumnezeu, vino-ţi în fire! exclamă judecătorul cu iritarea firească omului chibzuit care în toiul unei discuţii de afaceri aude nişte absurdităţi ca cele de mai sus. Ţi-am comunicat hotărârea mea. Nu mi-e cu putinţă s-o schimb. Clifford trebuie sau să-mi dezvăluie secretul sau să suporte consecinţele. Şi va trebui să se decidă repede. Pentru că în această dimineaţă mă aşteaptă diverse alte treburi, şi am făgăduit să iau parte la un dejun important cu câţiva prieteni politici.

— Clifford nu are niciun secret! răspunse Hepzibah, şi Dumnezeu n-o să-ţi îngăduie să înfăptuieşti lucrul la care îţi stă gândul.

— Vom vedea! răspunse neclintitul judecător, între timp, alege dacă-l chemi aici pe Clifford şi îngădui o lămurire prietenească a chestiunii, printr-o întâlnire între două rude, sau dacă mă împingi să iau măsuri mai drastice, pe care m-aş simţi fericit să le pot evita. Răspunderea îţi aparţine în întregime.

— Eşti mai puternic decât mine, spuse Hepzibah după un scurt răgaz de gândire, şi în puterea dumitale eşti

lipsit de orice milă! în clipa de faţă Clifford nu e nebun; dar întâlnirea asupra căreia stărui s-ar putea să-i întunece minţile. Cu toate acestea, aşa cum te cunosc, cred că lucrul cel mai cuminte ar fi să-ţi dau prilejul să apreciezi singur imposibilitatea ca bietul Clifford să deţină vreun secret preţios. Am să-l chem. Fii îndurător în discuţia pe care-ai s-o porţi cu el – vădeşte mai multă îndurare decât te îndeamnă inima să arăţi – pentru că ochiul lui Dumnezeu e treaz, Jaffrey Pyncheon!

Judecătorul îşi urmă vara, ieşind din prăvălie, unde a avut loc dialogul de mai sus, şi intrând în salon; aci, se cufundă greoi în jilţul strămoşesc. Mulţi dintre reprezentanţii de odinioară ai familiei Pyncheon aflaseră răgaz între braţele cuprinzătoare ale jilţului! copii îmbujoraţi după joaca pe-afară; tineri visători, îndrăgostiţi; adulţi osteniţi de griji; bătrâni împovăraţi de ierni – au şezut pe gânduri, au moţăit, au plecat către un somn mai profund. O veche legendă, deşi îndoielnică, grăia că acesta era însuşi jilţul din care cel mai vechi dintre strămoşii din Noua Anglie ai judecătorului – cel al cărui portret atârna încă pe zid – îşi întâmpinase cu tăcerea cruntă a morţii năvala de oaspeţi aleşi. S-ar putea ca din ceasul acela blestemat şi până în clipa de faţă – cu toate că noi nu cunoaştem taina inimii judecătorului – dar s-ar putea totuşi ca niciodată să nu se fi cufundat în acest jilţ om mai frământat şi mai posomorât decât chiar însuşi judecătorul Pyncheon, pe care numai cu puţin înainte l-am văzut atât de neînduplecat în asprimea şi hotărârea lui. De bună seamă, plătise scump ca să-şi poată fereca sufletul în oţel. Un calm atât de desăvârşit presupune un efort mai trudnic decât violenţa oamenilor slabi. Şi totuşi trebuia să facă faţă unei grele misiuni. Era oare lucru de nimic – un fleac pentru care te pregăteai doar într-o clipă şi de care te eliberai în altă clipă – acela de a trebui acum să revadă, după treizeci de ani, un văr redeşteptat dintr-un mormânt

în care fusese îngropat de viu, şi căruia trebuia sau să-i smulgă un secret, sau să-l îngroape iarăşi de viu?

— Ai spus ceva? întrebă Hepzibah oprindu-se în pragul salonului; i se păruse că judecătorul murmurase ceva ce dânsa era gata să interpreteze drept un impuls de îmbunare.

— Nu, nu! mormăi judecătorul, încruntându-se în timp ce fruntea-i căpătă o nuanţă purpurie întunecată în penumbra din încăpere. De ce te-aş fi chemat îndărăt? Timpul zboară! Cere-i lui Clifford să vină aici!

Judecătorul îşi scosese ceasul din buzunarul vestei şi-l ţinea acum în mână, măsurând răstimpul care avea să se scurgă până la ivirea lui Clifford!

XVI
ODAIA LUI CLIFFORD

Niciodată casa cea veche nu i se păruse atât de sumbră lui Hepzibah, ca acum când o străbătea, pornită în dureroasa ei misiune. Plutea o atmosferă stranie. În timp ce păşea prin coridoarele tocite de paşi, şi deschidea o uşă şubredă după alta, ori drca treptele care scârţâiau, privea în jur, îngândurată şi temătoare. Pentru mintea ei înfierbântată, n-ar fi fost un miracol dacă ar fi desluşit în spate, sau alături, foşnetul veşmintelor celor morţi, sau dacă ar fi întâlnit chipuri de năluci aşteptând-o în capul scării. Nervii îi zbârnâiau în urma scenei de furie şi de teroare prin care abia trecuse. Discuţia purtată cu judecătorul Pyncheon, care întruchipa cu atâta perfecţiune personalitatea şi însuşirile întemeietorului familiei, stârnise în mintea ei înfiorătorul trecut. îi apăsa inima. Tot ce auzise până acum de la legendare mătuşi sau bunici cu privire la soarta fastă şi nefastă a diverşilor Pyncheon – poveşti pe care le păstrase până acum calde în aducerea aminte pentru că erau asociate cu dogoarea de la gura

sobei – îi reveneau de astă dată în minte, tenebroase, înfricoşătoare, îngheţate, aşa cum îţi apar cele mai multe episoade din istoria unei familii, când meditezi asupră-le într-o dispoziţie amară Totul părea să nu fi fost decât un şir de calamităţi, reproducându-se din generaţie în generaţie, păstrând acelaşi fond întunecos şi variind prea puţin, doar în contur. Dar acum Hepzibah simţea că judecătorul, şi Clifford, şi ea însăşi – ei trei laolaltă erau pe punctul de a adăuga un nou episod la analele familiei, un episod marcat de o mai pronunţată dezlănţuire de nedreptate şi de suferinţă, care-l va face să se detaşeze clar de tot restul. Aşa se întâmplă uneori când durerea unei clipe trecătoare se desprinde, făurindu-şi o individualitate proprie şi o intensitate de punct culminant, pe care e sortită să le piardă însă curând, pălind şi confundându-se în urzeala neagră-cenuşie a tuturor întâmplărilor triste sau vesele din anii trecutului. Doar o singură clipă, totul îţi pare straniu şi cutremurător – e momentul adevărului care cuprinde în sine şi amărăciunea şi dulceaţa.

Dar Hepzibah nu se putea elibera de senzaţia că în clipa aceea se petrecea şi urma să se desăvârşească ceva fără precedent. Nervii îi vibrau. Instinctiv, se opri în faţa ferestrei boltite şi privi în jos, ca să poată cuprinde cu mintea permanenţele străzii, şi astfel să oprească în loc vârtejul şi clătinarea care învolburau sfera ei imediată. Îşi reveni, am putea spune, cu un şoc, când văzu că toate arătau la fel ca ieri, ca în alte nenumărate zile din urmă, cu excepţia deosebirii dintre vremea însorită şi cea ursuză. Privirile ei alunecau de-a lungul străzii de ia un prag de uşă la altul, observând trotuarele umede, cu câte un ochi de baltă ici, colo, în gropi care nu fuseseră vizibile până nu le umpluse apa. Îşi încorda ochii slabi până la punctul maxim, în speranţa de a desluşi ceva mai limpede o anumită fereastră, unde pe jumătate vedea şi pe jumătate ghicea prezenţa unei ucenice de croitorie, aplecată peste

lucrul ei. Chiar de la atâta distanţă, Hepzibah se agăţa de tovărăşia acestei necunoscute. Apoi privirile îi fură atrase de o trăsură care trecea în viteză, şi-i urmări poclitul ud şi lucios, roţile care împroşcau noroiul, până se pierdu după colţ, refuzând să-i ducă mai departe gândurile zăbavnice şi fugare totodată, de atâta groază câtă le împovăra. Când trăsura dispăru din văz, îşi mai îngădui să zăbovească un moment; pentru că acum se ivise silueta peticită a lui moş Venner, târându-şi picioarele dinspre capătul străzii în jos, şontăcâind din pricina reumatismului, pentru că vântul de răsărit îi răzbise în încheieturi. Hepzibah ar fi vrut să-l vadă înaintând şi mai încet, ca să-i încălzească o clipă mai mult singurătatea. Orice o smulgea din durerea momentului imediat, interpunând făpturi umane între ea şi ceea ce avea să urmeze; orice întârzia, măcar cu o secundă, misiunea inevitabilă pe care o avea de înfăptuit; orice asemenea obstacole întâmplătoare şi uşuratice erau binevenite. Nimic nu-i mai uşuratic – în. afară de inima uşoară – decât inima grea.

Hepzibah avea prea puţin curaj să înfrunte propria-i suferinţă şi mult mai puţin pentru a înfrunta suferinţa ce urma să i-o provoace lui Clifford. Pentru o natură atât de fragilă şi atât de zguduită în urma nenorocirilor din trecut, confruntarea cu omul dur, neînduplecat, care întruchipase pentru el vitregia destinului, nu putea însemna altceva decât distrugerea totală. Chiar dacă n-ar fi fost crudele amintiri, chiar dacă n-ar fi fost acum între ei în joc un interes ostil, simpla repulsie a unei firi sensibile faţă de masivitatea, greutatea şi rigiditatea alteia, ar fi fost dezastruoasă în sine. Ca şi cum ai fi zvârlit un vas de porţelan, cu o crăpătură mai veche în el, într-o coloană de granit. Niciodată până acum nu preţuise Hepzibah cu atâta exactitate caracterul puternic al vărului ei Jaffrey – puternic prin intelect, prin energia voinţei, îndelunga deprindere de a acţiona printre oameni şi; mai gândea

dânsa, prin urmărirea lipsită de scrupule a împlinirii unor scopuri: egoiste pe calea unor mijloace necurate. Aceasta nu făcea decât să sporească dificultatea faptului că judecătorul Pyncheon se înşela cu privire lasecretul pe care presupunea că-l deţine Clifford. Când unui om ambiţios şi de obicei perspicace i se întâmplă să adopte o părere greşită într-o chestiune de afaceri, o fixează şi o împlântă atât de solid printre lucrurile ştiute a fi adevărate, încât a i-o smulge din minte nu-i cu nimic mai uşor decât a dezrădăcina un stejar. Aşadar, cum judecătorul cerea o imposibilitate de la Clifford, acesta din, urmă, neputând să-l satisfacă trebuia neapărat să piarăi Căci, odată înşfăcată în gheara unui asemenea om, ce s-ar fi ales din natura duioasă, poetică; a lui Clifford, care n-ar fi trebuit să aibă altă menire pe pământ decât aceea a unei vieţi de frumoase desfătări; în fluenţa şi ritmul acordurilor de muzică? Într-adevăr, ce s-a ales şi până acum de ea? Sfărâmată! Măcinată! Doar că nu fusese încă nimicită. Dar în curând avea să fie din plin!

O clipă, pe Hepzibah o fulgeră gândul dacă nu cumva o fi adevărat că Clifford are cunoştinţă despre averea nedescoperită a unchiului lor, aşa cum pretindea judecătorul. Îşi aminti de unele aluzii vagi făcute de fratele ei care – dacă presupunerea nu era fundamental absurdă – puteau fi interpretate în acest sens. Făurise unele planuri de călătorii şi de stabilire în străinătate, visuri cu ochii deschişi despre o minunată viaţă acasă, şi splendide castele de nisip care ar fi necesitat bogăţii fără margini ca să le clădeşti şi să le realizezi. Dacă toate aceste bogăţii ar fi fost în posesia lui Hepzibah, cu câtă bucurie le-ar fi cedat vărul ei cu inima de piatră, ca să răscumpere libertatea lui Clifford şi singurătatea acestuia în posomorâta casă veche! Dar Hepzibah ştia că planurile făurite de fratele ei erau la fel de inconsistente şi de iraţionale ca şi planurile unui copil care visează ce-o să fie

când o să crească mare, în timp ce şade pe-un scăunaş lângă poala mamei.

Clifford nu dispunea decât de aurul visurilor; or acesta nu era suficient ca să-l satisfacă pe judecătorul Pyncheon. Oare nimeni nu putea să-i ajute în acest greu impas? E ciudat să nu găseşti pe nimeni când un oraş întreg se întinde în juru-ţi. Ar fi fost atât de simplu să deschidă larg fereastra şi să strige – strigătul agoniei din care oricine ar alerga s-o salveze, înţelegând că e chemarea unui suflet omenesc aflat în chin cumplit. Dar, printr-o fatalitate crudă, aproape ridicolă – şi totuşi, gândi Hepzibah, o fatalitate care revine mereu în lumea asta răsturnată asemenea imaginiloi dintr-un delir – oricine ar sări în ajutor şi chiar cu intenţiile cele mai bune, e sigur că ar lua partea celui mai tare. Când forţa se îmbină cu răul, capătă irezistibila putere de atracţie a fierului magnetizat. De o parte ar fi judecătorul Pyncheon – o personalitate eminentă a vieţii publice, cu o înaltă poziţie socială şi o mare avere, un filantrop, membru al Congresului şi enoriaş de frunte, implicit asociat cu toate acţiunile care conferă un bun renume – atât de impunător, în această lumină avantajoasă, încât însăşi Hepzibah cu greu îşi putea menţine părerile oroorii cu prin Vire la integritatea lui. Deci, de o parte judecătorul! Iar de cealaltă parte, cine? Clifford cel vinovat! Cândva, de râsul lumii! Acum, o dezonoare aproape pierdută în uitare!

Cu toate acestea, în pofida convingerii că judecătorul şi-ar fi atras de partea sa orice om venit în ajutor, Hepzibah era atât de neobişnuită să acţioneze singură, încât cel mai mărunt sfat ar fi făcut-o să-şi schimbe hotărârea. Micuţa Phoebe Pyncheon ar fi iluminat pe dată întreaga scenă, dacă nu printr-o sugestie preţioasă, dar măcar prin calda vioiciune a firii ei. Lui Hepzibah îi veni în minte artistul. Tânăr şi necunoscut, aşa aventurier nomad cum era, totuşi Holgrave o făcuse pe Hepzibah conştientă

că avea în el o tărie ce l-ar putea ajuta să domine un moment de criză. Cu mintea stăpânită de acest gând, dădu la o parte drugul care bara o uşă năpădită de pânze de păianjen şi de multă vreme scoasă din funcţiune, uşă care odinioară stabilea comunicaţia între partea ei de locuinţă şi aripa în care rătăcitorul daghereotipist îşi stabilise vremelnicul cămin. Tânărul nu era acasă. O carte cu faţa-n jos pe masă, un sul de manuscris, o foaie de hârtie pe jumătate scrisă, un ziar, câteva ustensile legate de ocupaţia lui din prezent şi câteva clişee de daghereotip aruncate ici şi colo, creau impresia că artistul s-ar afla prin preajmă. Dar la această oră din zf, artistul se găsea la atelier, lucru la care Hepzibah ar fi trebuit să se aştepte. Minată de impulsul cuviozităţii, care licări o clipă printre gândurile ei apăsătoare, îşi lăsă privirile pe un clişeu şi dădu cu ochii de judecătorul Pyncheon care se încrunta la ea. Ursita o privea în faţă. Cu inima grea de dezamăgire, se întoarse din zadarnica-i încercare. Niciodată în toţi anii ei de solitudine, nu simţise ea acum ce înseamnă să – fii singur. De parcă vechea fii casă s-ar fi înălţat într-un deşert, sau poate că prin cine ştie ce vrajă devenise invizibilă pentru ochii celor care trebăluiau în jur or treceau pe lângă zidurile ei; aşa încât, acolo înăuntru, s-ar fi putut petrece orice soi de nenorocire, orice accident îngrozitor, orice crimă. În durerea şi în mândria ei rănită, Hepzibah îşi trecuse viaţa privându-se de prietenii; îndepărtase de bunăvoie sprijinul pe care Dumnezeu l-a hărăzit omului poruncind creaturilor sale să aibă nevoie unele de altele; şi acum, drept pedeapsă. Cliford şi ea aveau să cadă cu mare uşurinţă victime ale duşmanului care le era neam.

Întorcându-se la fereastra boltită, îşi înălţă ochii – burzuluindu-se, sărmana, mioapa Hepzibah, în faţa cerurilor – şi se luptă din răsputeri să transmită o rugăciune prin stratul compact de nori cenuşii. Se

adunaseră ceţurile pentru a simboliza parcă masa grea, ameninţătoare, de dureri omeneşti, de îndoieli, nedumeriri şi rece nepăsare, care se interpune între pământ şi tărâmurile mai fericite. Credinţa ei era prea firavă; iar ruga prea grea ca să se poată înălţa. Căzu înapoi, ca o bucată de plumb, peste inima ei. O izbi gândul păcătos că Providenţa nu se amestecă niciodată în necazurile mărunte pe care un individ le provoacă altuia, şi nici nu oferă vreun balsam pentru micile chinuri ale unui suflet solitar; divinitatea îşi împarte dreptatea şi. mila pe o rază vastă, aşa cum îşi propagă soarele lumina pe jumătate din univers dintr-odată. Şi această imensitate o reduce la zero. Dar Hepzibah nu-şi dădea seama că, aşa cum o rază caldă de soare se strecoară pe fereastra fiecărei cocioabe, tot astfel câte o rază iubitoare din grija şi mila Domnului se iveşte pentru fiecare nevoie în parte.

În cele din urmă, nemaigăsind niciun alt pretext ca să amâne tortura la care avea să-l supună pe Clifford – repulsia faţă de această acţiune era adevărata cauză a zăbovirii în faţa ferestreia căutării artistului şi chiar a rugăciunii, ratate – temându-se, de asemenea, să nu audă vocea rigidă a judecătorului. Pyncheon chemând-o de jos şi dojenind-o pentru atâta întârziere, se târî încet – siluetă de femeie lividă, răpusă de suferinţă, deznădăjduitâcu picioare amorţite, îndreptându-se greoi spre uşa fratelui ei. Ciocăni.

Niciun răspuns!

Şi cum ar fi putut să fie? Mina ei, tremurând din pricina intenţiei care o călăuzea, bătuse atât de slab în – uşă, încât surie tul nu putuse răzbi înăuntru. Ciocăni din nou. Iarăşi niciun răspuns! Nici de astă dată nu era de mirare. Bătuse în uşă cu întreaga forţă a pulsaţiilor inimii, comunicând, printr-un magnetism subtil, toată teroarea făpturii ei. Clifford s-o fi răsucit în aşternut, înfundându-şi faţa în pernă, şi şi-o fi tras plapuma peste cap, ca un copil

speriat în toiul nopţii. Ciocăni a treia oară, trei bătăi regulate, uşoare, dar perfect distincte, pătrunse de tâlc; căci, cu oricâtă grijă am încerca să modulăm bătaia în uşă, mâna nu se poate opri să nu cânte pe lemnul încremenit melodia simţirilor care ne agită.

Clifford nu răspunse.

— Clifford! Frate drag! rosti Hepzibah. Pot să intru?

Tăcere.

Hepzibah îi repetă numele încă de două sau de trei ori, dar fără rezultat; până când, gândind că somnul fratelui ei e neobişnuit de adânc, deschise uşa şi, intrând în cameră, o află goală. Cum şi când a putut ieşi, fărăştirea ei? Să fie cu putinţă ca, în ciuda vremii rele, plictisit să tot stea între patru pereţi, să fi pornit la obişnuita lui vagabondare prin grădină, iar acum să dârdâie sub adăpostul rece al chioşcului de vară? Deschise în grabă o fereastră, îşi scoase afară capul înfăşurat în turban şi jumătate din silueta-i scheletică, şi scrută întreaga grădină, atât cât îi îngăduia privirea ei mioapă. Putea desluşi interiorul chioşcului de vară cu banca circulară, udă din pricina stropilor care picurau prin acoperiş. Înăuntru nu era nimeni. Clifford nu era în grădină; doar dacă se ascunsese (şi, o clipă, Hepzibah îşi spuse că s-ar putea să fie astfel) într-un umbrar mare şi ud, alcătuit dintr-o încâlceală de frunze late şi dintr-un vălmăşag de cârcei de bostan căţăraţi în neştire pe nişte bârne vechi de lemn rezemate întâmplător de-a curmezişul gardului. Totuşi nu era cu putinţă; nu se afla acolo; căci, în timp ce Hepzibah privea într-acolo, un ciudat motan bătrân ieşi chiar din locul acela, şi porni să străbată grădina. Se opri de două ori să adulmece aerul, apoi îşi îndreptă paşii spre fereastra salonului. Fie din pricina mişcărilor furişe, iscoditoare, specifice rasei, fie din pricină că pisica asta părea să nutrească gânduri mai rele decât cele obişnuite semenelor ei, bătrână domnişoară, în pofida uimirii, simţi

un îndemn să alunge animalul, şi zvârli în el cu un beţişor. Pisica o privi asemenea unui hoţ sau a unui ucigaş încolţit şi, o clipă mai târziu, o luă la goană. Nicio altă fiinţă vie nu mai putea fi văzută în grădină. Chantecler şi familia lui, fie că nu-şi părăsiseră de loc cuibarul, descurajaţi de interminabila ploaie, fie că procedaseră la un act deopotrivă de înţelept retrăgându-se în adăpost la momentul potrivit. Hepzibah închise fereastra.

Dar unde să fi fost Clifford? Oare era posibil ca dându-şi seama de prezenţa Destinului său nefast, să se fi strecurat în tăcere pe scară în timp ce judecătorul şi Hepzibah discutau în prăvălie, să fi împins cu băgare de seamă zăvoarele uşii din faţă şi să fi evadat în stradă? La gândul acesta, Hepzibah văzu parcă în faţa ochilor figura lui cenuşie, zbârcită, şi totuşi cu o mină copilărească, în hainele demodate pe care le purta prin casă; o apariţie din acelea sub a căror înfăţişare te vezi uneori pe tine, cu toţi ochii lumii aţintiţi asupră-ţi, în coşmarurile care-ţi bântuie somnul. Această apariţie a nefericitului ei frate avea să rătăcească prin oraş, atrăgând privirile, mirarea şi scârba oricui, asemenea unui strigoi, cu atât mai respingător cu cât se ivea în plină zi. Răbdând batjocura celor tineri, care nu-l cunoşteau, şi dispreţul şi indignarea mult mai crudă a celor câtorva bătrâni care-şi vor aminti de trăsăturile lui cândva familiare! Să ajungă de hazul puştanilor care, când sunt destul de mari ca să bată străzile, nu mai au pic de respect pentru ceea ce-i frumos şi sfânt, şi pic de milă pentru ceea ce-i trist – nu au mai multă înţelegere pentru suferinţa sacră, ce sanctifică făptura omenească în care s-a întrupat, decât dacă însuşi Satana le-ar fi părinte! Întărâtat de zeflemelele lor, de ţipetele stridente, ascuţite, de râsul necruţător, mânjit de glodul străzilor cu care aveau să arunce în el – sau poate că năucit doar de ciudăţenia situaţiei, chiar dacă nimeni n-avea să-l insulte nici măcar c-o vorbă negândită – n-ar fi de mirare ca bietul Clifford să

facă cine ştie ce năzbâtie care, de bună seamă, ar fi interpretată drept dovadă de nebunie. Şi în felul acesta, planul duşmănos al judecătorului Pyncheon şi-ar găsi uşor realizarea.

Apoi Hepzibah îşi spuse ca oraşul era aproape în întregime încercuit de apă. Cheiurile se întinueau până spre centrul golfului şi, pe această vreme nemiloasă, erau golite de obişnuitul furnicar al negustorilor, muncitorilor, marinarilorfiecare chei era o pustietate, cu vasele fixate la un capăt şi la celălalt, de-a lungul întinderii pâcloase. Dacă paşii rătăcitori. ai fratelui ei îl vor călăuzi spre chei, şi dacă se va apleca, doar o clipă, deasupra talazurilor înalte şi întunecate nu-şi va spune, oare, că acesta-i adevăratul refugiu care i se oferă la îndemână şi că nu-i nevoie decât de un pas, sau de o uşoară smucire a. trupului, ca să fie mântuit pe veci de gheara-vărului său? Ah, ce ispită! Să-şi făurească din povara suferinţei un mijloc de salvare! Să se scufunde, târât de greutatea de plumb a durerii, şi să nu mai iasă nicicând la suprafaţă!

Groaza acestui din armă gând o covârşi pe Hepzibah. Acum trebuia s-o ajute chiar şi Jaffrey Pyncheon! Coborî scările în goană, strigând:

— Clifford a plecat! Mi s-a pierdut fratele! Ajutor, Jaffrey Pyncheon! O să i se întâmple o nenorocire!

Deschise uşa salonului. Dar din pricina umbrei aruncate de ramurile ce loveau în geam, a tavanului afumat, şi a pereţilor îmbrăcaţi în lambriuri de stejar negru, în cameră nu pătrundea destulă lumină, încât vederea beteagă a lui Hepzibah să poată desluşi limpede silueta judecătorului. Era convinsă, totuşi că-l vede şezând în jilţul strămoşesc, aproape în mijlocul odăii, cu faţa puţin întoarsă, privind pe o fereastră. Sistemul nervos al unor oameni ca judecătorul Pyncheon este atât de stăpânit şi de calm, încât e posibil ca de la plecarea ei să nu se fi clintit din loc mai mult de-o singură dată, iar structura rigidă a

temperamentului său să-l fi închistat în poziţia pe care adoptase întâmplător.

— Îţi spun, Jaffrey, strigă Hepzibah cu nerăbdare ieşind din salon ca să cerceteze alte încăperi, fratele meu nu-i în camera lui! Trebuie să-mi ajuţi să-l caut!

Dar judecătorul Pyncheon nu era omul care să sară cu grabă dintr-un jilţ – gest care nu concorda nici cu demnitatea caracterului său, nici cu dimensiunile părţii sale sedentare – la strigătul de alarmă al unei femei isterice. Totuşi, ţinând seama de propriul său interes în această problemă, ar fi putut să manifeste ceva mai multă vioiciune.

— Jaffrey Pyncheon, mă auzi? strigă Hepzibah când se apropie din nou de uşa salonului, după o căutare zadarnică prin toate odăile. Clifford a dispărut!

În clipa aceasta, în pragul salonului apăru, venind chiar din interiorul încăperii, Clifford în persoană! Faţa lui era de o paloare cu totul nefirească; avea o albeaţă atât de spectrală încât cu tot semiîntunericul din coridor, Hepzibah putea să-i distingă trăsăturile de parcă ar fi căzut o rază de lumină asupra lor. Însăşi expresia lor arzătoare şi sălbatică ar fi fost de-ajuns ca să le ilumineze; era o expresie de dispreţ şi de batjocură ce coincidea cu simţământul pe care-l trăda şi gestul său. Aşa cum stătea în prag, cu faţa parţial întoarsă spre încăpere, arăta cu degetul către ceva ce se afla înăuntru, şi totodată îşi scutura uşor degetul de parcă ar fi provocat-o nu numai pe Hepzibah, ci întreaga omenire, să privească la un obiect de un ridicul fantastic. Gestul acesta, atât <de nelalocul lui şi de extravagant – însoţit de o privire care oglindea mai curând veselie decât orice altă emoţie – o făcu pe Hepzibah să se teamă că vizita blestemată a neîmblânzitului ei văr îl împinsese pe sărmanul Clifford în ghearele nebuniei curate. Nici n-ar fi putut să-şi explice altminteri tăcerea judecătorului, decât presupunând că

pândea cu viclenie, în timp ce Clifford manifesta aceste simptome de boală mintală.

— Stai liniştit, Clifford, îi şopti soră-sa ridicând o mână în semn de avertizare. Oh, pentru numele lui Dumnezeu, stai liniştit!

— Să stea el liniştit! Ce altceva mai bun are de făcut? răspunse Clifford, arătând cu un gest şi mai nebunesc spre încăperea din care dădea să iasă. Iar noi, Hepzibah, de acum înainte putem dansa – putem cânta, râde, juca, putem face orice am avea chef! Povara s-a dus, Hepzibah! S-a dus din această lume bătrână şi silnică, şi acum ne putem simţi la fel de uşori ca micuţa Phoebe!

Şi, potrivit cu vorbele rostite, se porni să râdă, continuând să arate cu degetul către obiectul din salon, invizibil pentru Hepzibah. Deodată, simţământul că se întâmplase un lucru înspăimântător puse stăpânire pe ea. Trecu glonţ pe lângă Clifford şi intră în cameră; dar aproape în aceeaşi clipă se întoarse, cu un strigăt sugrumat în gâtlej. Aruncând fratelui ei o privire îngrozită şi întrebătoare îl văzu că dârdâia şi se zgâlţâia din cap până în picioare, dar printre aceste indicii de emoţii? sau de teamă, încă mai răzbea veselia lui tumultuoasă.

— Dumnezeule mare! gâfâi Hepzibah. Ce-o să se întâmple acuma cu noi?

— Vino! spuse Clifford pe un ton de imediată hotărâre, care nu se potrivea cu felul lui de a fx. Stăm prea mult aci! Să-i lăsăm vechea casă vărului nostru Jaffrey! El o s-o îngrijească bine.

Hepzibah observă că Clifford purta o manta – un veşmânt vechi – în care se înfofolise mereu în zilele acestea vântoase. îi făcu semn cu mâna cerându-i – atâta cât îl putea ea înţelege – să iasă împreună din casă. În viaţa fiinţelor lipsite de tărie, există unele momente haotice, oarbe sau bete – momente de grea încercare când curajul ar trebui de fapt să se afirme – dar în care

asemenea fiinţe, dacă-s lăsate de capul lor, bâjbâie fără ţintă, sau urmează orice îndrumare li se oferă, fie şi cea a unui copil. Orice îndrumare, oricât de absurdă sau de nebunească, e un dar ceresc. Hepzibah ajunsese la acest punct. Neînvăţată să acţioneze sau să-şi ia vreo răspundere – îngrozită de ceea ce văzuse şi temându-se să întrebe sau măcar să-şi imagineze ce s-a putut întâmpla – înspăimântată de fatalitatea care părea să-l urmărească pe fratele ei – sufocată de atmosfera de groază, tenebroasă, densă, asfixiantă, care umplea casa cu un iz de moarte şi-i împăienjenea contururile gândurilor – se supuse pe dată, fără nicio întrebare, voinţei lui Clifford.

În ce-o privea, acţiona ca în vis, când voinţa ţi-e adormită. Iar Clifford, de obicei atât de lipsit de voinţă, îşi regăsise energia acum în tensiunea momentului de criză.

— De ce zăboveşti atâta? strigă cu asprime. Pune-ţi paltonul şi gluga sau orice altceva îţi place să porţi. N-are importanţă ce îmbraci; oricum tu nu poţi arăta frumoasă sau strălucitoare, biata mea Hepzibah! Ia-ţi geanta, cu bani în ea, şi vino!

Hepzibah se supuse acestor instrucţiuni, ca şi cum n-ar fi existat nimic altceva de făcut, sau nu te-ai fi putut gândi la altceva. E adevărat, începu să se întrebe de ce oare nu se deşteaptă din somn, şi din ce adâncuri de ameţeală şi buimăceală de neîndurat va trebui să se smulgă spiritul ei, până să devină conştientă că nimic din toate astea nu s-a întâmplat cu adevărat. De bună seamă, nu era o realitate; nu a existat aievea o zi ca asta, întunecoasă şi bătută de vântul din răsărit; judecătorul Pyncheon nu stătuse de vorbă cu ea; Clifford nu râsese, nu arătase cu degetul, nu-i făcuse semn să vină cu el; fusese doar năpăstuită în somn – aşa cum sunt adesea oamenii singuratici când dorm – cu un vis absurd şi amarnic, din acelea pe care le visezi în zori.

„Acuma – acuma – de bună seamă că mă deştept!

gândea Hepzibah în timp ce se vânzolea prin casă, făcându-şi măruntele pregătiri. Nu mai pot îndura! Trebuie să mă trezesc!”

Dar momentul deşteptării nu sosi. Nu sosi nici atunci când, înainte de a părăsi casă, Clifford se duse la uşa salonului şi făcu o plecăciune de adio unicului ocupant al încăperii.

— Ce mutră caraghioasă face acum bătrânul, îi şopti el lui Hepzibah. La ţanc, în clipa când credea că a pus laba pe mine! Haide, haide, grăbeşte-te, că altfel e-n stare să se scoale asemenea uriaşului Deznădejde pe urmele lui Cristian şi a lui Nădejde şi să ne mai prindă!

Când ieşiră în stradă, Clifford îi atrase lui Hepzibah atenţia asupra unui stâlp care susţinea uşa principală. Acolo erau gravate iniţialele numelui său, săpate în tinereţe, cu acea graţioasă caligrafiere a literelor ce-i era caracteristică. Fratele şi sora se îndepărtară, şi-l lăsară pe judecătorul Pyncheon să zacă singur în vechea reşedinţă a strămoşilor săi; zăcea atât de greoi şi de apatic, încât nu l-am putea asemui mai bine cu nimic decât cu un coşmar decedat, consumat în propria-i urâciune, şi lăsându-şi leşul vlăguit pe pieptul victimei torturate, ca să se descotorosească de el cum o şti!

KVII

DOUĂ BUFNIŢE ÎŞI IAU ZBORUL

Cu toate că era vară, vântul de răsărit făcea ca dinţii lui Hepzibah – atâţia câţi mai avea – să-i clănţăne în cap, când trebui să-l înfrunte împreună cu Clifford de-a lungul străzii Pyncheon, îndreptându-se spre centrul oraşului. Dar nu era numai tremurul acela cu care şfichiuirea nemiloasă îi zgâlţâia făptura (cu toate că picioarele şi mai ales mâinile nu-i fuseseră niciodată mai îngheţate ca acum), ci o senzaţie psihică, amestecată cu răceala fizică, şi care o făcea să dârdâie mai curând sufleteşte decât trupeşte. Nemărginita, pustia atmosferă a lumii e atât de

neprimitoare! Într-adevăr, aceasta este impresia pe care o face asupra oricărui om ce se lansează pentru prima oară în aventură, chiar dacă în clipa când plonjează în necunoscut îi pulsează în vine cel mai fierbinte flux de viaţă. Ce trebuie să fi simţit atunci Hepzibah şi Clifford – atât de vârstnici cum erau şi totuşi atât de copilăroşi în lipsa lor de experienţă – când trecură pragul şi ieşiră de sub cuprinzătorul adăpost al neamului Pyncheon! Porniseră să cutreiere lumea în lung şi-n lat – într-un soi de pelerinaj de felul acelora la care visează adesea copiii, având în buzunar poate o monedă de şase pence şi un pişcot. În nuntea lui Hepzibah stăruia senzaţia îngrozitoare că e lăsată în voia valurilor. Pierduse facultatea de a se călăuzi singură; dar, ţinând seama de greutăţile care o înconjurau, simţea că e aproape zadarnic să facă vreo strădanie de a o recuceri şi, de altminteri, nici nu era în stare să încerce vreuna.

În timp ce înaintau în ciudata lor expediţie, îi arunca din când în când câte o privire piezişă lui Clifford şi nu putea observa la el decât că era posedat şi dominat de o puternică agitaţie nervoasă. Aceasta îi insufla posibilitatea de control care se înstăpânise atât de repede şi de irezistibil pe mişcările sale. Era aidoma freneziei pe care ţi-o dă vinul. Sau ar putea fi asemuită mai sugestiv cu o melodie veselă, cântată cu o vioiciune sălbatică, la un instrument dezacordat. Şi aşa cum se aude într-una nota spartă, discordantă, care zdrăngăne cu atât mai puternic cu cât melodia se avântă mai exaltat, tot astfel şi Clifford era scuturat de un tremur continuu, care-l făcea să se bâţâie în timp ce arbora un zâmbet triumfal, părând mereu gata să ţopăie în mers.

Întâlniră puţini oameni pe drum, chiar atunci când, ieşind din împrejurimile retrase ale Casei cu şapte frontoane, dădură în arterele de obicei mai populate şi mai agitate ale oraşului. Trotuare lucind în ploaie, cu ochiuri

de haltă risipite ici şi colo, pe suprafaţa denivelată; umbrele expuse ostentativ în vitrine, de parcă toată viaţa comerţului se concentrase în acest unic articol; frunze ude, căzute din castani sau din ulmi, smulse timpuriu de vântoasă şi împrăştiate pe caldarâm; în mijlocul străzii, o glodăric mizerabilă, care, în chip pervers, devenea tot mai murdară pe măsură ce ploaia o spăla cu mai mare râvnă – acestea erau punctele mai definit conturate dintr-un tablou foarte sumbru. Singura mişcare sau prezenţă umană se manifesta doar prin huruitul grăbit al unei trăsuri sau al unui cupeu, cu vizitiul apărat de o glugă impermeabilă trasă peste cap şi peste umeri; prin silueta abătută a vreunui bătrân, care părea să fi ieşit la lumină dintr-un canal subteran, încovoindu-se deasupra rigolei şi scormonind cu un baston prin gunoaiele ude, în căutare de cuie ruginite; prin vreun negustor sau doi, împreună cu un patron de ziar şi un politician cu păreri amestecate, aşteptând în uşa oficiului poştal sosirea unui jurnal întârziat; prin figurile câtorva căpitani de vas ieşiţi la pensie, adunaţi în fereastra unui birou de asigurări, privind cu ochi pustii la strada pustie, blestemând vremea păcătoasă, plini 4® neastâmpăr din pricina sărăciei de veşti noi şi de bârfeli locale. Ce comoară pentru aceşti venerabili colportori de zvonuri dac-ar fi ghicit taina pe care o duceau cu ei Hepzibah şi Clifford! Dar siluetele acestora le atraseră mult mai puţin atenţia decât aceea a unei fete tinere, care trecea în aceeaşi clipă şi, ca din întâmplare, îşi sumesese fusta cu o idee prea sus peste glezne. Dac-ar fi fost o zi veselă şi însorită, cei doi n-ar fi putut străbate strada fără să se facă remarcaţi în chip necuviincios. Acum însă, probabil că se confundau cu dezolarea şi vremea rea, astfel încât nu se prea detaşau de fond; de parcă i-ar fi dogorit soarele topindu-i în tristeţea cenuşie şi făcându-i uitaţi de îndată ce treceau.

Biata Hepzibah! Dac-ar fi înţeles acest lucru s-ar fi

simţit puţin mai consolată; căci – ciudat de spus! – la toate necazurile ei se adăuga şi e stinghereală feminină, de fată bătrână, izvorâtă din senzaţia că se ştia prost îmbrăcată. Din această pricină, era pe cale să se închircească tot mai adânc în ea însăşi ca şi cum ar fi nădăjduit să-i facă pe oameni să creadă că ceea ce vedeau nu erau decât un palton şi o glugă, jerpelite şi jalnic de roase, care ieşiseră singure să ia puţin aer în toiul furtunii, fără să aibă vreun purtător în interior.

În timp ce înaintau, senzaţia de imaterial şi de ireal continua s-o obsedeze în chip nelămurit şi se infiltrase până-ntr-atât în întreaga-i făptură, încât propria ei mână devenise impalpabilă la atingerea celeilalte mâini. Orice fel de certitudine ar fi fost preferabilă acestei stări. Îşi murmura iar şi iar: „Sunt trează? Sunt oare trează?” şi uneori îşi expunea faţa şfichiuirii îngheţate a vântului, ca să primească o aspră încredinţare că nu doarme. Dacă fusese sau nu în intenţia lui Clifford, sau era o simplă întâmplare, cert e că se pomeniră sub intrarea boltită a unui edificiu mare din piatră cenuşie. Interiorul era foarte încăpător şi de la podea la tavan era un spaţiu mare, umplut acum în parte cu trâmbe de fum şi aburi, care se învolburau în sus alcătuind o zonă de nori artificiali deasupra capetelor. Un tren cu vagoane se afla tocmai gata de pornire; locomotiva fremăta şi pufnea ca un bidiviu nerăbdător să se avânte în galop; iar clopotul îşi scutura clincănitul rapid, simbolizând atât de plastic scurtele chemări pe care viaţa binevoieşte să ni le adreseze din mersu-i grăbit. Fără nicio şovăială sau zăbavă – cu acea irezistibilă hotărâre, dacă nu nesăbuinţă, care în chip atât de straniu pusese stăpânire pe el şi, prin el, pe Hepzibah – Clifford o împinse spre vagoane şi o ajută să se urce. Semnalul fusese dat; motorul pufăia cu respiraţii scurte, sacadate; trenul se puse în mişcare; şi, laolaltă cu alţi o sută de pasageri, aceşti doi călători neobişnuiţi se

avântâră în viteză, ca vântul.

În sfârşit, după o atât de lungă înstrăinare de toate faptele şi bucuriile lumii, fuseseră şi ei zvârliţi în marele torent al vieţii umane, şi pieriră din văz, de parcă însăşi soarta i-ar fi absorbit.

Urmărită într-una de ideea că niciuna din întâmplările care avuseseră loc, inclusiv vizita judecătorului Pyncheon, nu putea fi reală, solitara din Casa cu şapte frontoane murmură în urechea fratelui ei:

— Clifford, Clifford! Nu-i aşa că-i un vis?

— Un vis, Hepzibah? repetă el aproape râzându-i în faţă. Dimpotrivă, e prima oară când sunt treaz de-a binelea.

Între timp, privind pe fereastră, vedeau lumea gonind pe lângă ei. Ba treceau printr-un loc pustiu; ba răsărea în jurul lor un sat; numai cât respirai şi iată-l că pierea ca înghiţit de un cutremur. Turlele clădirilor publice păreau să joace desprinse de fundamentele lor; dealurile cu poate masive lunecau pe alături. Toate fuseseră dezrădăcinate din repausul de veacuri şi alergau acum cu o viteză ameţitoare în direcţia opusă lor.

În interiorul vagonului se desfăşura viaţa obişnuită a trenului, oferind prea puţin material de observaţie celorlalţi pasageri, dar plină de inedit pentru această pereche ciudată de prizonieri descătuşaţi. Era într-adevăr destul de nou faptul că sub acelaşi acoperiş lung şi îngust se găseau cincizeci de făpturi omeneşti în strânsă relaţie cu ei, minaţi înainte, laolaltă, de aceeaşi forţă care-i prinsese în mreje şi pe ei doi. Era uluitor cum de puteau toţi aceşti oameni să şadă liniştiţi pe locuri, în timp ce atâta energie zgomotoasă se dezlănţuia în jur, spre folosul lor. Unii dintre ei, cu biletele înfipte în panglica pălăriei (aceştia erau călători vechi, cu sute de mile de cale ferată la activul lor), se adânciseră în lectura cărticelelor care zugrăveau peisaje englezeşti şi felurite aventuri, şi acum le

ţineau tovărăşie ducilor şi conţilor. Alţii, care n-aveau răgazul necesar ca să se dedice unor studii atât de profunde, îşi amăgeau plictiseala drumului cu fiţuici de un penny. Câteva fete, împreună cu un tânăr, aşezaţi în colţuri opuse ale vagonului se distrau de minune jucându-se cu o minge. Şi-o azvârleau de la unii la alţii, în hohote de râs care puteau fi măsurate cu lungimea milelor; căci veselii jucători zburau, fără să-şi dea seama, mai repede decât mingea sprinţară, lăsând la mare depărtare în urmă dâra veseliei lor, şi sfârşindu-şi jocul sub un cer diferit de cel sub care îl începuseră. La fiecare oprire trecătoare, urcau în tren băieţandri cu mere, turte, zaharicale şi rulouri de pastile colorate – mărfuri care-i aminteau lui Hepzibah de prăvălia ei părăsită – vânzându-şi bunătăţile în goană, sau lăsându-se păgubaşi de teamă ca piaţa de desfacere să nu se pună în mişcare, răpindu-i odată cu ea. În vagon intrau mereu oameni noi. Vechile cunoştinţe – căci curând deveneau vechi cunoştinţe în acest ritm rapid de desfăşurare a evenimentelor – coborau mereu. Ici, colo, în mijlocul vacarmului şi al tumultului, câte cineva dormea. Somn; distracţie; negustorie; studiu mai profund sau mai superficial; şi direcţia înainte, comună şi inevitabilă! Era însăşi viaţa! Emoţiile arzătoare ale lui Clifford erau stârnite. Absorbea coloritul a tot ce trecea pe lâpgă el şi îl restituia mai aprins decât îl percepuse, dar alterat totuşi de o vină lividă şi înnegurată. Hepzibah, pe de altă parte, se simţea mai izolată de omenire chiar decât fusese în adânca singurătate pe care tocmai o părăsise.

— Hepzibah, tu nu eşti fericită! îi şopti Clifford pe un ton de reproş. Ţi-e gândul tot la casa aceea îngrozitoare şi la vărul Jaffrey – la aceste cuvinte, tremurul puse din nou stăpânire pe el – la vărul Jaffrey care zace acolo, singur! Ascultă sfatul meu – ia exemplu de la mine – uită de toate astea. Hepzibah, iată, am intrat în lume – în miezul vieţii – în mulţimea semenilor noştri, oamenii. Haide să fim

fericiţi! La fel de fericiţi ca tânărul acela şi ca fetele acelea drăguţe care se joacă cu mingea!

„Fericiţi! gândi Hepzibah, pe care acest cuvânt o făcea amarnic conştientă de inima ei pustiită şi grea, îngheţată de suferinţă. Fericiţi? El a şi înnebunit şi, dac-aş putea să mă trezesc şi eu de-a binelea, aş înnebuni la rându-i meu!”

Dacă o idee fixă înseamnă nebunie, atunci poate că Hepzibah nu era prea departe de ea. Oricât de repede şi de departe s-ar fi zgâlţâit şi bâţâit pe calea ferată, Hepzibah, în ce priveşte, fixitatea imaginilor mintale, s-ar fi putut afla tot atât de bine pe strada Pyncheon. Cu toate că se interpuneau mile şi mile de privelişti variate, pentru ea nu exista alt tablou decât ascuţişurile celor şapte frontoane acoperite de muşchi, şi tufa de buruieni ce năpădise unul din colţuri, şi galantarul prăvăliei, şi un muşteriu, încercând uşa şi făcând clopoţelul să se scuture strident, dar fără să-l tulbure pe judecătorul Pyncheon! Casa veche îi apărea pretutindeni! îşi transporta greutatea masivă şi scheletul de lemn cu o viteză mai mare decât a drumului de fier, şi se plasa imperturbabilă în orice colţişor pe care-şi lăsa ea privirea. Structura minţii lui Hepzibah era prea rigidă ca să poată recepta noile impresii cu aceeaşi Repeziciune ca şi Clifford. El avea o natură înaripată, ca de pasăre; ea ţinea mai curând de regnul vegetal şi, dacă o smulgeai din rădăcini, nu mai putea trăi. Astfel se explică faptul că relaţiile existente până atunci între ea şi fratele ei se schimbaseră. Acasă, ea îi fusese păzitor; aici, Clifford devenise păzitorul ei şi părea să sesizeze cu o neobişnuită rapiditate de înţelegere tot ce ţinea de noua lor situaţie. Se deşteptaseră în el bărbăţia şi vigoarea intelectuală; sau, dacă nu, se afla măcar într-o condiţie care le semăna, deşi era cu putinţă să fi fost o stare nesănătoasă şi trecătoare.

Conductorul le cerea acum biletele; iar Clifford, care

luase punga asupra lui, îi puse în mână o bancnotă, cum îi văzuse şi pe alţii făcând.

— Pentru doamna şi pentru dumneavoastră? întrebă conductorul. Şi până unde?

— Până unde ne duce trenul ăsta, răspunse Clifford. N-are importanţă. Călătorim de plăcere.

— Ciudată zi aţi ales pentru asemenea călătorie, observă un bătrân cu ochi sfredelitori, aşezat peste drum de ei, privindu-i pe Clifford şi pe însoţitoarea lui de parc-ar fi vrut să ştie ce se ascundea dedesubt. Pe o zi ploioasă ca asta, bătută de vântul de la răsărit, singura posibilitate de plăcere, după mine, e să stai la tine acasă, în tihnă, cu un foc bun în cămin.

— Nu pot fi de părerea dumneavoastră, răspunse Clifford înclinându-se politicos spre domnul bătrân şi preluând pe dată firul conversaţiei începută de celălalt. Dimpotrivă, mie mi-a dat prin gând că această minunată invenţie a drumului de fier – cu. vastele şi inevitabilele îmbunătăţiri care sunt de aşteptat atât în ce priveşte viteza cât şi confortul – e menită să pună capăt ideilor stătute despre cămin şi gura sobei, şi să le substituie alte lucruri mai plăcute.

— Dar în numele raţiunii, întrebă domnul bătrân vrând parcă să-l pună la încercare, ce poate fi mai plăcut pentru un om decât propria lui odaie şi colţul sobei?

— Toate aceste lucruri nu au chiar atâta merit cât le atribuie mulţi, ripostă Clifford. Pe scurt, s-ar putea spune că n-au făcut decât să slujească neputincios un scop îndoielnic. Impresia mea este că mijloacele noastre de locomoţie, extinse şi din ce în ce mai largi, sunt menite să ne readucă la starea de nomazi. Sunteţi conştient, domnule – şi de bună seamă că aţi observat din propria dumneavoastră experienţă – că orice progres omenesc se desfăşoară în cerc; sau, ca să folosesc o expresie mai potrivită şi mai frumoasă, traiectoria progresului uman

străbate o curbă în spirală, ascendentă. În timp de noi ne imaginăm că mergem drept înainte şi că atingem cu fiecare pas o stare de lucruri cu totul nouă, nu facem în realitate decât să ne întoarcem la o fază de multă vreme încercată şi abandonată, la o fază pe care acum însă o aflăm înălţată pe o treaptă superioară, sublimate şi perfecţionatăpână la idealul ei. Trecutul nu este decât o profeţie grosolană şi senzorială a prezentului şi a viitorului. Ca să aplicăm acest adevăr la subiectul pe care-l discutăm acum: în etapele timpurii ale dezvoltării speciei umane, oamenii locuiau vremelnic în colibe, în adăposturi de frunze şi crengi, construite la fel de fragil ca şi cuiburile de păsări, şi pe care şi le clădeau – dacă poate fi vorba de clădit când de fapt aceste plăcute cămine menite să dureze cât un solstiţiu de vară mai curând creşteau singure decât efâu făurite de mâna omului – pe care Natura, să spunem, îi ajuta să le ridice în locurile unde era belşug de fructe, unde se găsea peşte şi vânat din abundenţă, şi mai cu seamă unde simţul frumosului putea fi satisfăcut prin umbra arborilor ceva mai plăcută decât în altă parte şi printr-o mai încântătoare îmbinare de apă, pădure şi deal. Viaţa. aceasta avea un farmec care – de când omul a părăsit-o – s-a evaporat cu totul din existenţa lui. Şi totodată, prefigura ceva mai bun. Avea desigur şi neajunsuri: foamea şi setea, vremea aspră, arşiţa dogoritoare, mersul obositor, dureros pentru picioare, peste pământurile pustii şi aride care se întindeau între sălaşurile alese pentru rodnicia şi frumuseţea lor. Dar în spirala noastră ascendentă, am scăpat de toate aceste neajunsuri. Iar trenurile – numai de şi-ar face şuieratul mai muzical şi de s-ar descotorosi de huruit şi zgâlţâit – sunt realmente cea mai mare binefacere pe care ne-au dăruit-o secolele. Ne dau aripi; anihilează truda şi praful cu care se luptă pelerinul; spiritualizează călătoria; trecerea dintr-un loc în altul fiind atât de uşoară, de ce s-ar mai simţi omul

ispitit să se statornicească într-un singur loc? Prin urmare, de ce şi-ar clădi o locuinţă împovărătoare şi nu una pe care s-o poată transporta cu el? De ce să se întemniţeze pe viaţă în cărămidă şi piatră şi lemn ros de carii, când ar putea tot atât de bine să locuiască, într-un anumit sens, nicăieri – şi într-un sens mai bun, acolo unde comodul şi frumosul îi oferă cămin?

În timp ce Clifford îşi expunea teoria, faţa îi radia; dinlăuntrul lui se iriza o tinereţe care-i prefăcea zbârciturile şi colbul cenuşiu al vârstei într-o mască aproape transparentă. Fetişcanele vesele îşi lăsaseră mingea să cadă pe jos şi acum se uitau la el. Îşi spuneau poate, în sinea lor, că omul acesta năruit, înainte ca părul să-i fi încărunţit şi laba gâştei să-i fi încreţit tâmplele, o fi întipărit în multe inimi de femei imaginea chipului său. Dar, vai! Niciun ochi de femeie nu-i văzuse faţa atâta vreme cât fusese frumoasă.

— Eu unul n-aş numi o condiţie superioară de viaţă aceea de a locui pretutindeni şi nicăieri, observă noua cunoştinţă a lui Clifford.

— Socotiţi că nu e? exclamă Clifford cu o energie neobişnuită. Pentru mine e limpede ca lui –, mina soarelui – ah de-ar exista acum cât de puţină pe cer! – că cele mai mari piedici care barează calea fericirii şi a progresului uman sunt aceste mormane de cărămidă şi piatră, legate între ele cu mortar, sau cu bârne de lemn şi fixate cu piroane, pe care oamenii le-au inventat spre propria lor tortură şi pe care le numesc casă şi că –, min! Sufletul are nevoie de aer; aer cât mai deschis şi cât mai des schimbat. Influenţe morbide, sub o mie de chipuri variate, se împletesc în jurul vetrelor şi viciază viaţa căminelor. Nu există atmosferă mai nesănătoasă decât aceea a unei case vechi, otrăvită de suflul strămoşilor şi al neamurilor. Vorbesc din proprie experienţă. Printre amintirile mele de familie, figurează o anumită casă, unul din edificiile acelea

cu frontoane ascuţite (ba chiar cu şapte frontoane) şi cu caturile proiectate în afară, aşa cum pot fi văzute uneori în oraşele noastre mai vechi – o temniţă veche, ruginită, şubredă, scârţâind din încheieturi, mâncată de carii, de putregai, îmbâcsită, întunecoasă şi deprimantă, cu o fereastră boltită deasupra portalului, o uşă de prăvălie într-o aripă, şi un ulm. uriaş şi melancolic în faţă! Ei bine, domnule, ori de câte ori mă duce gândul la aceasta clădire cu şapte frontoane (faptul este atât de curios încât trebuie neapărat să-l pomenesc), pe dată mi se iveşte în faţa ochilor viziunea sau imaginea unui bărbat în vârstă, cu un chip extrem de sever, aşezat într-un jilţ de stejar, mort, încremenit în moarte, şi cu o pată urâtă de sânge pe pieptul cămăşii! Mort, dar cu ochii larg deschişi! Otrăveşte întreaga casă, din cât îmi amintesc. N-aş putea niciodată să prosperez în locul acela, sau să fiu fericit, sau să realizez or să mă bucur de ceea ce mi-a hărăzit' Domnul să realizez şi să mă bucur!

Faţa i se întunecă şi păru să se contracteze, să se închircească, să se veştejească de bătrâneţe.

— Niciodată, domnule! repetă el. Niciodată n-aş putea respira liniştit acolo!

— Cred şi eu, spuse domnul bătrân privindu-l pe Clifford cu seriozitate şi cu oarecare îngrijorare. Nici n-aş putea să-mi închipui aşa ceva, domnule, atâta timp cât ai asemenea idei în cap.

— Desigur că nu, urmă Clifford, şi ar fi o mare uşurare pentru mine dacă acea casă s-ar prăbuşi, sau ar lua foc; în felul ăsta pământul s-ar descotorosi de ea şi iarba i-ar cotropi temeliile. Şi nici n-aş mai călca vreodată pe locul acela! Căci, domnule, cu cât mă îndepărtez mai mult de el, cu atât mai mult simt că-mi naşte bucuria, zvelteţea prospeţimii, inima zglobie, scânteierea intelectului, tinereţea, pe scurt – da, tinereţea, tinereţea mea! Nu mai departe de azi dimineaţă, eram bătrân. Îmi

amintesc că mă priveam în oglindă şi mă minunam de părul meu cenuşiu, de brazdele numeroase şi adânci de pe frunte, de şanţurile care-mi sapă obrajii, de fantastica labă a gâştei care mi-a încreţit tâmplele. Era prea devreme! N-o puteam îndura! Bătrâneţea n-avea drept să vină! Nu trăisem încă! Dar acum, mai arăt eu bătrân? Dacă da, atunci înfăţişarea mea mă dezminte în chip ciudat! pentru că – întrucât mi s-a luat o grea povară de pe inimă – mă simt în plină floare a tinereţii, cu lumea înainte şi cu cele mai frumoase zile încă în faţă!

— Vă doresc să fie într-adevăr aşa, răspunse domnul, care părea mai degrabă încurcat şi doritor să evite atenţia celorlalţi pasageri pe care vorbele nebuneşti ale lui Clifford o atrăgea asupra lor. Vă urez din inimă să fie astfel.

— Clifford, pentru numele lui Dumnezeu, taci! îi şopti soră-sa. Te iau drept nebun.

— Taci tu, Hepzibah! îi răspunse fratele. Nu-mi pasă de ce cred ei. Nu sunt nebun. Pentru prima oară de treizeci de ani încoace, gândurile îmi ţâşnesc la suprafaţă şi găsesc cuvinte pregătite care le aşteaptă. Trebuie să vorbesc şi voi vorbi!

Se întoarse din nou către domnul bătrân şi reînnoi conversaţia.

— SDA, dragul meudomn, este convingerea mea fermă şi speranţa mea că termenii aceştia de acoperiş şi de vatră, care atâta amar de vreme au fost consideraţi ca simbolizând o noţiune sacră, vor ieşi în curând din vocabularul cotidian şi vor fi daţi uitării. Gândiţi-vă numai, cât de multe dintre relele omenirii se vor risipi numai prin această schimbare! Ceea ce numim proprietate funciară – terenul solid pe care durezi o casă – este vasta temelie pe care se sprijină aproape toată nedreptatea acestei lumi. Omul ar fi în stare să comită orice ticăloşie – ar îngrămădi un morman imens de mârşăvii, dur ca granitul, şi care i-ar

atârna de-a pururi la fel de greu în suflet – numai ca să-şi poată clădi o locuinţă mare, posomorâtă, cu odăi întunecoase, în care să moară el şi-n care să i se chinuiască urmaşii. Îşi îngroapă propriul cadavru sub temelie, cum s-ar spune, şi-şi spânzură portretul chipului încruntat pe zid şi, astfel, după ce se preface în duhul rău al casei, aşteaptă ca stră-strănepoţii lui să huzurească de fericire între zidurile ei. Nu spun vorbe goale! Port în minte viziunea unei astfel de case!

— Atunci, domnule, răspunse bătrânul, doritor să schimbe subiectul de discuţie, nu sunteţi de condamnat că o părăsiţi!

— În chiar răstimpul de viaţă al acestui copil proaspăt născut al progresului, continuă Clifford, se va isprăvi cu toate ororile astea. Lumea se sublimează şi se spiritualizează prea tare ca să mai poată îndura multă vreme asemenea enormităţi. Pentru mine – deşi eu am trăit o considerabilă perioadă de timp cu totul izolat şi toate aceste lucruri îmi sunt mai puţin cunoscute decât semenilor mei – dar chiar şi pentru mine vestitorii unei ere mai bune sunt perfect vizibili. Să luăm, de pildă, hipnotismul! Credeţi că acesta nu va avea nicio influenţă în ce priveşte purificarea vieţii omeneşti de orice zgură de materialitate?

— Aiureli! răspunse bătrânul domn.

— Spiritele care ne ciocănesc în geam, cum spunea micuţă Phoebe acum câteva zile, urmă Clifford, ce sunt acestea decât mesagerii lumii spirituale, bătând la poarta materiei? Şi poarta li se va deschide larg.

— Altă aiureală! strigă domnul cel bătrân, din ce în ce mai irascibil în faţa acestor străfulgerări ale metafizicii lui Clifford. Mie mi-ar plăcea să-i ciocănesc pe spinarea goală cu un ciomag pe toţi nătărăii care fac să circule asemenea absurdităţi.

— Pe urmă, electricitatea – demonul, îngerul, forţa

fizică atotputernică, inteligenţa atotpătrunzătoare! exclamă Clifford. Şi asta e o aiureală? E adevărat – sau am visat eu – că prin mijlocirea electricităţii lumea materiei a devenit o imensă masă nervoasă vibrând într-o singură clipită pe întinderi de mii de mile. Sau, mai degrabă, întregul glob a devenit o minte uriaşă, un creier pătruns de inteligenţă! Sau, să spunem mai bine, că lumea este gândirea, că a devenit gândirea în sine şi a încetat a mai fi materie, aşa cum o consideram.

— Dacă te referi la telegraf, replică bătrânul domn, îndreptându-şi privirea spre sârmele ce însoţeau linia ferată, e un lucru foarte bun, asta cu condiţia să nu pună mâna pe el speculanţii de bumbac şi politicienii. Într-adevăr, domnule, e un lucru mare, mai ales în ce priveşte posibilităţile de prindere rapidă a spărgătorilor de bancă şi a ucigaşilor.

— Din punctul acesta de vedere nu-mi prea place, răspunse Clifford. Un spărgător de bancă precum şi ceea ce numiţi un ucigaş au şi ei drepturile lor, pe care oamenii înzestraţi cu un înalt simţ al umanităţii şi cu conştiinţă trebuie să le privească într-un spirit mai liberal, cu atât mai mult cu cât marea majoritate a societăţii e înclinată să le nege existenţa. Un mediu aproape spiritual, cum e telegraful electric, trebuie să fie închinat unor misiuni înalte, profunde, fericite şi sfinte. Îndrăgostiţii ar putea să-şi transmită prin el bătăile de inimă zi de zi, ceas de ceas – dacă le dă iubirea ghes – din Maine în Florida, prin cuvinte de acest fel: „Te iubesc pe vecie „Inima mea e inundată de iubire „Te iubesc mai mult decât sunt în stare să iubesc!” iar la următorul mesaj: „A mai trecut un ceas şi te iubesc de două ori mai multă au, când un om de inimă pleacă undeva, prietenul său rămas la depărtare trebuie să simtă o vibraţie electrică, venită parcă din lumea senină a spiritelor, care-i împărtăşeşte: „Prieteniei tău drag e fericit!”. Sau unui soţ absent ar trebui să-i ajungă veşti de

felul acesta: „O fiinţă nemuritoare, căreia îi eşti tată, ne-a fost dăruită în această clipă de către Tatăl ceresc!” şi pe dată i se va părea că glăsciorul pruncului răzbate până la el, şi că-i aude ecoul în inimă. Dar în ce-i priveşte pe acei sărmani pungaşi, spărgătorii de bănci, care, la urma urmelor, sunt tot atât de cinstiţi ca nouă din zece semeni ai noştri cu singura excepţie că fac abstracţie de anumite formalităţi şi preferă să trateze afacerile la miezul nopţii şi nu în „orele de serviciu, precum şi pe acei ucigaşi, cum i-aţi numit dumneavoastră, ale căror fapte au adeseori justificare, şi care ar merita mai curând să fie socotiţi în rândui binefăcătorilor omenirii dacă ar fi să-i judecăm numai după rezultatele faptelor, în ce-i priveşte pe aceşti indivizi nefericiţi, realmente nu pot să fiu de acord cu folosirea unei forţe imateriale şi miraculoase ca telegraful, în vânătoarea universală pe care societatea o organizează pe urmele lor.

— Nu puteţi, nu? strigă domnul bătrân cu o privire cruntă.

— Categoric, nu! răspunse Clifford. Prea îi pune în neputinţă de a se apăra. De pildă, domnule, să presupunem că într-o încăpere întunecoasă, joasă, cu bârne încrucişate pe tavan şi pereţii îmbrăcaţi în lambriuri, aflată într-o casă vei che, să presupunem că ar zăcea un mort, aşezat într-un jilţ, şi cu o pată de sânge pe pieptii cămăşii; şi să mai presupunem că un alt om ar pleca din această casă pe care o simte încărcată de prezenţa mortului; şi să ni-l mai închipuim pe acesta din urmă că fuge, Dumnezeu ştie unde, cu viteza uraganului, pe drumul de fier! Ei bine, domnule, dacă fugarul coboară în vreun oraş îndepărtat şi acolo îi găseşte pe toţi pălăvrăgind exact despre acelaşi mort, de care a fugit atât de departe doar ca să nu-l mai vadă şi să nu se mai gândească la el, nu sunteţi de părere că drepturile fireşti ale acestui nefericit au fost încălcate? A fost privat de refugiul pe care şi l-a

ales şi, după umila mea părere, a fost cât se poate de nedreptăţit.

— Sunteţi un om ciudat, domnule, spuse bătrânul fixându-şi ochii sfredelitori asupra lui Clifford, de parcă era hotărât să-l foreze. Nu pot să văd limpede în dumneavoastră.

— Sunt convins că nu, strigă Clifford râzând. Şi totuşi, scumpul meu domn, sunt străveziu ca apa din izvorul lui Maule. Haide, Hepzibah! Pentru prima dată, am zburat destul de departe. Haide să poposim, aşa cum fac şi păsările, să ne cocoţăm pe ramura cea mai apropiată, şi să ţinem sfat încotro să zburăm mai departe.

Tocmai atunci trenul intrase într-o gară singuratică. Profitând de scurta oprire, Clifford părăsi vagonul, târând-o pe Hepzibah după el. O clipă mai târziu, trenul – cu întreaga viaţă a interiorului său în care Clifford se făcuse atât de remarcat – luneca spre depărtări, micşorându-se repede până la dimensiunile unui punct care, după o altă clipă, se mistui. Lumea îi părăsise pe cei doi rătăcitori. Priviră mohorâţi în jur. Puţin mai departe se ridica o bisericuţă din lemn, înnegrită de vreme, jalnic de părăginită şi de ruinată, cu ferestrele sparte, o despicătură adâncă în corpul clădirii, şi o scândură bălăngănindu-se în vârful turnului pătrat. Mai departe se vedea o casă de fermă, de tip vechi, la fel de venerabil înnegrită ca şi biserica, cu un acoperiş înclinat care se lăsa în jos, până la înălţimea unui om. Casa părea nelocuită. E adevărat că lângă uşă erau rămăşiţele unei stive de lemne, dar printre surcelele şi buştenii împrăştiaţi răsărise iarba. Picăturile mărunte de ploaie biciuiau pieziş; vântul nu era puternic, dar ursuz şi îmbibat de o umezeală rece.

Clifford tremura din creştet până-n tălpi. Frenetica lui efervescenţă – care-i stârnise cu atâta uşurinţă gânduri, fantezii şi o ciudată dibăcie a vorbirii, îmboldindu-l să converseze din simpla nevoie de a da grai şuvoiului

tumultuos al ideilor – secase cu totul. O puternică tulburare îi inoculase energie şi vitalitate. O dată ce aceasta încetase, începuse să se scufunde.

— Hepzibah, acum tu trebuie să preiei conducerea! murmură el, rostind cuvintele amorţit şi anevoios. Fă cu mine ce pofteşti!

Hepzibah îngenunche pe peronul unde se aflau, şi îşi înălţă spre cer mâinile împreunate. Pânză deasă de nori cenuşii făcea cerul invizibil; dar nu era momentul să se îndoiască – nu era o împre – jurare potrivită să se întrebe dacă exista într-adevăr un cer. deasupra, şi un Părinte atotputernic care-i privea de acolo.

— Oh, Dumnezeule, exclamă sărmana, scheletica Hepzibah, apoi făcu o scurtă pauză, întrebându-se ce-ar trebui să ceară. Oh, Dumnezeule… Tatăl nostru… nu suntem noi oare copiii tăi? Fie-ţi milă de noi!

XVIII

GUVERNATORUL PYNCHEON

În timp ce verii săi îşi luaseră tălpăşiţa cu atâta nechibzuită grabă, judecătorul Pyncheon continuă să şadă în vechiul salon, făcând de strajă, cum se spune, în lipsa ocupanţilor ei obişnuiţi. La el şi la venerabila Casă cu şapte frontoane se întoarce acum povestirea noastră, ca o cucuvea ameţită de lumina zilei, care se grăbeşte să se înapoieze la copacul ei scorburos.

De vreme îndelungată judecătorul nu se mai clintise din poziţia lui. De când paşii lui Hepzibah şi ai lui Clifford făcuseră să scârţâie scândurile coridorului, şi de când uşa de afară se închisese cu grijă în urma lor, mâna sau piciorul judecătorului nu tresăriseră, privirea lui nu deviase nici cu o miime de la colţul pe care se pironise. Continua să-şi ţină ceasul în mâna stângă, dar încleştat în aşa fel încât nu-i puteai vedea cadranul. Ce profundă stare de meditaţie! Sau, presupunând că doarme, ce conştiinţă nevinovată ca a unui prunc, şi ce perfectă ordine a

regiunilor gastrice denotă un somn atât de netulburat de tresăriri, de convulsii, crispări, bolboroseli în vis, sunete de trompetă emise pe organul nazal, sau de cea mai infimă accelerare a respiraţiei!

Ca să-ţi poţi da seama dacă respiră sau nu, trebuie să-ţi reţii propria răsuflare. Este cu totul inaudibilă. Auzi ticăitul ceasului; dar nu-i auzi respiraţia. Un somn înviorător, fără îndoială! Şi totuşi, nu e cu putinţă ca judecătorul să doarmă! Ochii îi sunt deschişi! Un vechi politician cum e el n-o să-şi îngăduie niciodată să adoarmă cu ochii larg deschişi, ca nu cumva vreun duşman sau răuvoitor, luându-l prin surprindere, să-i privească prin aceste ferestre drept în conştiinţă şi să facă stranii descoperiri printre amintirile, planurile, speranţele, temerile, slăbiciunile şi tăriile pe care până atunci nu le împărtăşise nimănui. Zicala spune că omul prudent doarme c-un ochi deschis. Poate că-i un lucru înţelept. Da, dar nu cu amândoi; asta ar fi o nesocotinţă! Nu, nu! Nu se poate ca judecătorul Pyncheon să doarmă!

Dar, în acelaşi timp, e curios ca un gentleman atât de copleşit de angajamente – şi renumit pentru punctualitatea sa – să zăbovească atât de mult într-o casă veche şi singuratică, pe care se pare că n-o vizita cu prea multă plăcere. Desigur că jilţul de stejar putea să-l ispitească prin comoditatea lui. E într-adevăr un loc de odihnă îmbietor şi, ţinând seama de epoca grosolană în care a fost cioplit, destul de confortabil, în orice caz suficient de încăpător ca să nu constrângă în vreun fel lărgimea temeliei judecătorului. Chiar şi un om mai voinic s-ar fi simţit la ilargul lui. Străbunul lui, cel pictat pe perete, cu toată robusteţea sa englezească, tot nu putea prezenta un tors care să se extindă de la un braţ la celălalt al fotoliului, şi nicio bază care să acopere întreaga pernă. Dar există totuşi şi jilţuri mai bune decât acesta – din lemn de mahon, lemn negru de nuc, lemn de trandafir, fotolii pe arcuri,

capitonate, cu perne din damasc, cu speteze înclinate, cu nenumărate artificii meniţe să le asigure comoditatea şi totodată să împiedice plictiseala unui confort prea lasciv şi douăzeci de asemenea jilţuri se puteau afla la dispoziţia judecătorului Pyncheon. Da! în douăzeci de saloane în care ar fi. fost mai mult decât binevenit! Mama familiei i-ar fi ieşit în întâmpinare cu mâna întinsă; fiica fecioară, l-ar fi primit pe acest domn mai vârstnic – un văduv bătrân, cuap îi place să-şi spuie, zâmbind – i-ar fi netezit perna şi şi-ar fi dat toată silinţa să-l facă să se simtă bine. Căci judecătorul e un om prosper. El nutreşte anumite năzuinţe, ca şi alţii de altminteri, dar năzuinţe oarecum mai strălucite decât ale multor altora; sau, cel puţin, nutrise în această dimineaţă, în timp ce stătea în pat, picotind plăcut, plănuindu-şi treburile zilei şi speculând asupra probabilităţilor din următorii cincisprezece ani.

Cu sănătatea lui robustă, cu ravagiile atât de slabe pe care le făcuse vârstă asupră-i, cincisprezece ani sau douăzeci – ba, poate chiar douăzeci şi cinci – nu înseamnă un răstimp mai mare decât cel pe care se poate conta cu certitudine. Douăzeci şi cinci de ani în care să se poată bucura de proprietăţile lui de la oraş şi de la ţară, de acţiunile pe care le posedă – ale căilor ferate, ale băncilor, ale asigurărilor, de depozitul lui din Statele Unite – pe scurt, de averea, indiferent cum e investită, de care dispune sau de cea pe care urma să o dobândească în curând, de onorurile care i se acordaseră şi de cele mult mai substanţiale care i se vor acorda în viitor. E bine! E minunat! E suficient!

Şi totuşi zăbovea încă în jilţul acela! Dacă judecătorul are puţin timp liber de pierdut, cum de nu face o vizită la biroul de asigurări, cum obişnuieşte de-atâtea ori. ca să se odihnească un pic în fotoliile de piele, ascultând bârfelile la zi şi scăpând câte o bine chibzuită vorbă întâmplătoare, care va deveni cu siguranţă obiectul bârfelii de mâine! Şi

nu trebuie să aibă astăzi loc o întrunire a consiliului bancar, la care judecătorul intenţiona să ia parte şi pe care avea misiunea să o prezideze? Ba are loc; şi ora e notată pe o invitaţie care se găseşte, sau ar trebui să se găsească, în buzunarul din dreapta a vestei judecătorului Pyncheon. N-are decât să se ducă acolo şi să se tolănească pe sacii lui cu bani! A huzurit destul în vechiul jilţ!

Azi urma să fie o zi atât de plină! în primul rând, întrevederea cu Clifford. Asta urma să-i ia o jumătate de oră, după calculele judecătorului; poate, chiar mai puţin, dar ţinând seama că trebuia să trateze mai întâi cu Hepzibah şi că femeile astea sunt în stare să se întindă la vorbărie lungă acolo unde ar fi nimerite vorbe cât mai puţine, cel mai bine era să conteze pe o jumătate de oră. Numai o jumătate de oră? Dar bine, domnule judecător, e oră două, după cronometrul dumitale atât de fără greş! Aruncă-ţi privirea şi constată! Ah! Nici nu-şi dă osteneala să-şi aplece capul sau să-şi ridice mâna, astfel încât să poată vedea fidelul măsurător al timpului! Dintr-odată, timpul pare să nu mai aibă nicio importanţă pentru judecător.

Şi să fi uitat de toate celelalte puncte din agenda lui? După ce avea să isprăvească treaba cu Clifford, urma să se vadă cu un agent de schimb, care îşi luase sarcina să-i facă rost de un procentaj considerabil asupra celor mai bune poliţe, în schimbul câtorva miişoare pe care judecătorul le avea din întâmplare asupra lui, încă neinvestite. Bătrânul cămătar va fi făcut degeaba călătoria cu trenul. O jumătate de oră mai târziu, pe o stradă învecinată cu aceasta unde se afla acum, urma să aibă loc vânzarea la licitaţie a unor terenuri incluzând şi o porţiune din vechea proprietate Pyncheon, care aparţinuse la obârşie vechii grădini a lui Maule. În ultimii optzeci de ani terenul fusese înstrăinat din posesiunile familiei Pyncheon; dar judecătorul fusese cu ochii pe el şi-şi pusese în gând să-l reanexeze la micul

domeniu aparţinând Casei cu şapte frontoane; ori acum, în timpul acestei crize de uitare, de bună seamă că ciocanul vânzării la mezat o fi căzut de mult, transferândvechiul nostru patrimoniu cine ştie cărui proprietar străin! Sau se poate ca vânzarea să fi fost amânată pentru altă zi cu vreme mai bună. Dacă-i aşa, oare o să caute judecătorul să fie de faţă la viitorul prilej, şi să-şi facă oferta?

Mai departe pe lista treburilor din acea zi, urma să cumpere un cal pentru trăsura sa. Calul său favorit se poticnise chiar în această dimineaţă, în drum spre oraş, şi trebuia deci să renunţe de îndată la el. Gâtul judecătorului Pyncheon e prea preţios ca să rişte să şi-l rupă din pricina unui cal care se poticneşte. După ce avea să ducă la bun sfârşit toate aceste treburi de mai sus, s-ar putea să ia parte la întrunirea unei societăţi de caritate – dar uitase însuşi numele acesteia, amestecându-l în multitudinea de aspecte ale bunăvoinţei sale; aşa încât, s-ar putea ca acest angajament să nu fie dus la împlinire, ceea ce nu-i mare pagubă. Şi dacă o să-i mai rămână timp printre celelalte treburi presante şi mult mai urgente, va trebui să ia măsuri pentru schimbarea pietrei de mormânt a doamnei Pyncheon, care, după cum îl informase paracliserul, se prăbuşise peste lespedea de înarmură şi crăpase în două. A fost o femeie destul de cumsecade, gândea judecătorul, în ciuda nervozităţii ei, a lacrimilor care-i stăteau mereu gata să ţâşnească, şi a pasiunii pentru cafea; şi cum avusese grijă să plece din lumea asta la momentul potrivit, judecătorul n-avea nimic împotrivă să-i facă altă piatră de mormânt. Oricum, mai bine două pietre decât să nu fi fost – nevoie de niciuna. Următorul punct pe listă era comanda unor puieţi de pomi fructiferi, dintr-o specie rară, care să fie sădiţi la toamnă în livada reşedinţei lui de la ţară. Da, domnule judecător Pyncheon, cumpără-i neapărat; şi fie ca piersicile să ţi se topească în gură! După aceasta venea ceva mult mai important. Un comitet din partidul lui politic

îi solicitase o donaţie de o sută sau două de dolari, peste cotizaţiile anterioare, în vederea organizăriicampaniei electorale de toamnă. Judecătorul e un patriot; întreaga soartă a ţării va fi pusă în joc la alegerile din noiembrie; şi, în afară de aceasta, aşa cum se va arăta într-un paragraf ulterior, vor fi în joc, în acelaşi mare joc, şi interesele lui – de loc mărunte. Va accepta ceea ce comitetul cere de la el; ba mai mult, se va arăta darnic peste aşteptările lor. Le va oferi un cec de cinci sute de dolari, sau bani gheaţă dacă e nevoie. Ce urmează mai departe? O văduvă amărâtă, al cărei soţ fusese în tinereţe prieten cu judecătorul Pyncheon, îi scrisese o epistolă mişcătoare, în care-i înfăţişa starea ei mizeră. Ea şi buna ei fiică erau lipsite aproape şi de pâinea cea de toate zilele. Se gândeşte să-i facă şi ei azi o vizită – poate că se va duce, poate că nu – depinde dacă o să-i rămână timp şi vreo bancnotă măruntă de prisos.

O altă îndatorire pe care, însă, nu pune prea mare preţ (mă rog, e bine să fii prevăzător dar nu excesiv de preocupat în ce priveşte sănătatea) – deci o altă îndatorire ar fi să-l viziteze pe medicul de familie. Dar de ce, pentru Dumnezeu? Ei, e cam greu să descrie simptomele. Un fel de împăienjenire a vederii şiz a creierului – sau mai curând o neplăcută senzaţie de sufocare, de înăbuşire, un gâlgâit, un clocot în regiunea toracelui „cum spun anatomiştii – sau să fi fost nişte palpitaţii puternice şi oagitaţie a inimii, mai curând vrednice de laudă, fiind o dovadă că acest organ nu fusese omis din alcătuirea fizică a judecătorului? Nu are importanţă ce anume era. Doctorul o să zâmbească probabil când o să constate, cu urechea lui de specialist, asemenea fleacuri; judecătorul o să-i întoarcă zâmbetul; şi întâlnindu-şi ynul altuia ochii, or să râdă amândoi din toată inima! Ei, nici nu se sinchisea de sfatul medical. Judecătorul n-o să aibă niciodată nevoie de el.

Domnule judecător Pyncheon, te rog, te rog, priveşte-

ţi ceasul! Cum aşa – nicio privire! mai sunt zece minute până la ora prânzului! De bună seamă, n-ai uitat că dejunul de azi urmează să fie unul dintre cele mai importante – în ce priveşte urmările – din toate la care-ai luat parte vreodată. Da, întocmai, cel mai important; cu toate că, de-a lungul strălucitei dumitale cariere, ai fost aşezat, din ce în ce mai aproape de capul mesei, la minunate banchete, şi ţi-ai revărsat sărbătoreasca elocinţă în urechi în care mai răsunau încă ecourile orgii din Webster. Totuşi, acesta de acum nu e un dejun oficial. E o simplă reuniune a vreo doisprezece prieteni din diferite districte ale statului; oameni de distincţie şi de influenţă, care se întâlnesc, aproape întâmplător, în casa unui prieten comun, om de aceeaşi distincţie, care le oferă o masă ceva mai aleasă decât cea de toate zilele. Departe de bucătăria franţuzească dar, oricum, un dejun excelent. Broască ţestoasă de mare, veritabilă pare-se, somon, tautog[12], sitari, porc, berbec englezesc, friptură de vacă în sânge, sau alte delicatese din acestea serioase, potrivite pentru nişte robuşti proprietari rurali, cum erau cea mai mare parte dintre aceşti onorabili domni. Pe scurt, trufandalele de sezon, stropite cu un vin vechi de Madeira, care a fost mândria multor sezoane. Marca Juno; un vin delicios, cu buchet. îmbătător şi o plăcută tărie; o doză de fericire îmbuteliată, oferită spre folosinţă; un lichid auriu, mai preţios decât aurul lichid; atât de rar şi de minunat, încât băutorii veterani socotesc drept un eveniment epocal faptul de a-l fi gustat. Înlătură durerea din inimă şi n-o înlocuieşte cu durere de cap. De-ar putea acum judecătorul să golească un pahar, s-ar simţi poate în stare să se scuture din neaşteptata toropeală care (pentru *că* au şi trecut cele zece minute ba chiar încă. cinci în plus) l-a făcut să întârzie atât la importantul dejun. E un vin în stare să deştepte pe oricine – numai pe-un mort nu. Ai dori să-l

12 Varietate de pește negru, din America de Nord.

sorbi, domnule judecător Pyncheon?

Vai, prânzul de azi! Ai uitat într-adevăr care-i obiectivul lui real? Atunci îngăduie-ne să ţi-l şoptim, ea să sari brusc din jilţul acesta de stejar ce pare vrăjit, ca jilţul lui Comus1, sau acela în care Moll Pitcher2 l-a ţintuit pe bunicul dumitale. Dar ambiţia e un talisman mai puternic decât vrăjitoria. Smulge-te, aşadar şi, gonind pe străzi, dă buzna la masă, ca prânzul să poată începe până nu se arde peştele. Te aşteaptă cu toţii; şi nu-i în interesul dumitale să te laşi. aşteptat. Domnii aceştia – e nevoie să ţi-o mai spunem? – au venit din toate colţurile ţării nu fără un anumit scop. Sunt politicieni cu experienţă, fiecare dintre ei, şi iscusiţi în uneltirea acelor măsuri preliminare care răpesc poporului – fără ştirea acestuia – dreptul de a-şi alege singur conducătorii. La viitoarele alegeri guvernatoriale, vocea poporului, deşi răsunătoare ca tunetul, nu va fi decât un ecou a ceea ce vor discuta, în şoaptă, aceşti domni la prânzul oferit de prietenul comun. Se întrunesc ca să hotărască persoana candidatului. Acest grup restrâns de subtili plănuitori va exercita control asupra adunării deputaţilor şi, prin aceasta, va dicta partidului. Şi ce alt candidat mai valoros – mai înţelept şi mai experimentat, mai renumit pentru generozitatea filantropică, mai fidel principiilor solide, mai încercat în responsabilităţi publice, mai imaculat în viaţa particulară, cu un mai larg interes în bunăstarea comună, şi mai adânc înrădăcinat prin obârşie şi ereditate în principiile şi practicile puritane – ce altă persoană îmbinând

1 Comus, pastorală scrisă de *John Milton* în 1634 pentru sărbătorirea numirii contelui de Bridgewater ca „Lord President” al districtului Wales. Zeul păgân Comus, inventat de Milton, deţinea puteri vrăjite şi un jilţ vrăjit

2 Moll Pitcher (1744 – 1832), eroină revoluţionară americană, despre care legenda spune că ar fi luptat în bătălia de la Monmouth (1778).

atât de strălucit toate aceste deziderate ale conducerii guvernatoriale ar putea fi prezentat de sufragiile poporului, în afară de judecătorul Pyncheon, pel din faţa noastră?

Grăbeşte-te, aşadar! Preia-ţi rolul! Răsplata pentru care ai trudit, ai luptat, te-ai căţărat, te-ai târât, e gata să-ţi pice în palmă! Ia parte la acest prânz – bea un pahar sau două din vinul acela nobil – oferă-le toate garanţiile, cât mai în şoaptă cu putinţă – şi te vei ridica de la masă guvernator virtual al bătrânului stat glorios! Guvernatorul Pyncheon din Massachusetts!

O asemenea certitudine nu-ţi oferă un stimulent suficient de puternic şi de înviorător? Jumătate din viaţă ai năzuit spre aceasta. Şi acum, când nu-i nevoie aproape de nimic altceva decât să-ţi exprimi acordul, de ce zaci fără vlagă în jilţul de stejar al stră-străbunicului dumitale, de parcă l-ai prefera jilţului guvernatorial? Am auzit cu toţii de Regele. Buştean; dar în zilele noastre când e nevoie să dai din coate, nu prea credem că vreun membru al acestei dinastii să câştige cursa pentru o înaltă demnitate electivă.

Ei bine! Acum e realmente prea târziu pentru dejun. Broasca ţestoasă, somonul, tautogul, sitarii, rasolul de curcan, friptura de berbec, de porc, carnea de vacă în sânge s-au mistuit cu totul, sau mai există doar sub fermă de resturi, cu cartofi aproape reci şi sosuri cu crustă de grăsime sleită. Judecătorul, chiar dacă n-ar fi realizat nimic altceva la această masă, tot ar fi făcut minuni cu furculiţa şi cuţitul. Ştiţi, despre el se zicea, în legătură cu pofta-i de căpcăun, că Dumnezeu îl făcuse animai, dar ora mesei îl prefăcea în fiară. Persoanele cu vaste însuşiri senzoriale, aşa ca el, trebuie tratate cu îngăduinţă la orele de masă. Dar iată că şi judecătorul Pyncheon a întârziat o dată la masă! Ne temem că-i prea târziu ca să-i mai prindă pe musafiri măcar la vin! Oaspeţii sunt înfierbântaţi şi veseli; l-au dat uitării pe judecător; ajungând la concluzia că-i

omul opoziţiei, or să se fixeze asupra altui candidat. Dacă prietenul nostru ar păşi acum în mijlocul lor, cu privirea lui holbată, sălbatică şi indiferentă în acelaşi timp, prezenţa lui sinistră le-ar schimba pe dată buha dispoziţie. Dar nici n-ar cadra cu judecătorul Pyncheon, în general atât de îngrijit în ţinuta sa, să apară la un dejun cu pata aceea stacojie pe piepţii cămăşii. Fiindcă veni însă vorba, cum a ajuns pata aceea acolo? Oricum, e o privelişte urâtă; şi cel mai înţelept lucru pentru judecător ar fi să-şi încheie strâns redingota peste piept şi, scoţându-şi calul şi şareta din grajdul comunal unde le lăsase, să se întoarcă în cea mai mare viteză acasă. Acolo, după un pahar de rachiu cu apă, o costiţă de berbec, un biftec, un fazan fript, sau o altă asemenea masă încropită în grabă, care să-i ţină loc şi de prânz şi de cină, ar face mai bine să-şi petreacă seara la gura sobei. Ar trebui să-şi prăjească lungă vreme papucii la sobă până să poată scăpa de răceala asta a atmosferei din casa veche şi blestemată, care-i îngheţase sângele în vine.

Hai, scoală-te, domnule judecător Pyncheon, scoală-te! Ai pierdut o zi. Curând va sosi ziua de mâine. Nu vrei să te trezeşti din timp ca să profiţi de noua zi? Mâine! Mâine! Mâine! Noi, cei în viaţă, ne putem trezi mâine din vreme. Dar pentru cel ce-a trecut azi din lumea celor vii, mâine înseamnă zorii judecăţii de apoi.

Între timp, amurgul se furişează melancolic, urcând dinspre colţurile camerei. Umbrele aruncate de mobilele masive se întunecă tot mai mult, conturându-se la început mai distinct; apoi se lăţesc, destrămându-şi conturul în masa cenuşie a uitării care înfăşoară treptat feluritele obiecte şi unica prezenţă umană aflată în mijlocul lor. Întunericul nu a venit din afară; a dospit – înăuntru întreaga zi, şi acum, cu inevitabila-i încetineală, se înstăpâneşte peste tot. Numai faţa judecătorului, încremenită şi neasemuit de albă, refuză să se topească în

umbra ce dizolvă totul. Lumina e tot mai scăzută. Ca şi cum cineva a împrăştiat în văzduh doi pumni de întuneric. Acum nu mai e cenuşie ci îndoliată. La fereastră se mai întrezăreşte ceva foarte vag – nu-i lucire, nici scânteiere, nici licăr – orice cuvânt din sfera luminii e mult prea strălucitor pentru a sugera acea percepţie difuză, acel simţ mai curând, că acolo se află o fereastră. A pierit cu totul? Nu! Da! Nu de tot! Dar dăinuie încă acea albeaţă pământie – ne încumetăm să împreunăm aceste două cuvinte care nu se împacă – albeaţa pământie a feţei judecătorului Pyncheon. Trăsăturile s-au şters cu totul; nu a mai rămas decât paloarea. Şi cum arată? Fereastra a pierit. Faţa a pierit. O beznă nesfârşită, de nepătruns, a anihilat totul. Unde e universul nostru? S-a spulberat în întregime; iar noi, plutind în haos, ascultăm răbufnirile vântului pribeag, scormonind în căutarea a ceea ce a fost o îndva o lume.

Dar nu se desluşeşte niciun alt sunet? Se mai aude unul şi e înspăimântător. Tic-tacul ceasului pe care judecătorul îl ţine în mână din clipa când Hepzibah a ieşit să-l caute – pe Clifford. Oricare ar fi pricina, acest mărunt, calm, neîncetat puls al Timpului, repetându-şi bătăile cu atâta regularitate plină de râvnă în mâna neclintită a judecătorului, are un efect de groază pe care nu-l întâlnim la niciunul din elementele ce însoţesc scena.

Dar ascultă! S-a auzit o răbufnire de vânt mai puternică; are alt ecou decât bocetul mohorât, posac, cu care s-a văicărit, umplând de jale întreaga omenire, de cinci zile încoace. Vântul şi-a răsucit direcţia! Acum bate violent dinspre miazănoapte şi apus şi, înşfăcând schelăria bătrână a Casei cu şapte frontoane, o zgâlţâie zdravăn, ca un luptător care-şi măsoară puterile cu rivalul său. Încă o încleştare viguroasă şi încă una, la fiecare rafală! Casa cea veche scârţâie din încheieturi şi scoate un muget strident dar neinteligibil din gâtlejul ei înecat de funingine (adică pe burlanul cel mare al hornului larg), pe de o parte

văitându-se de vântul necruţător, dar mai curând sfidându-l, aşa cum e şi firesc după un secol şi jumătate de intimitate ostilă. Din spatele burlanului răzbeşte un vacarm bubuitor. Undeva, pe sus, s-a trântit o uşă. Poate că a rămas vreo fereastră deschisă, sau poate că o smulge vântul din ţâţâni. Nici nu ne putem închipui ce minunate instrumente de vânt sunt aceste vechi case de lemn; cum le bântuie cele mai stranii sunete, cum încep pe dată să cânte, să suspine, să hohotească, să ţipe – să lovească cu ciocane grele, aeriene dar puternice, în odăi îndepărtate – să tropăie cu paşi apăsaţi prin coridoare – să foşnească pe scări în sus şi-n jos valuri de mătăsuri nefiresc de ţepene – ori de câte ori furtuna le surprinde cu vreo fereastră deschisă prin care să se poată strecura înăuntru. Ah, de n-am fi fost şi noi o fantomă la pândă în această casă! E prea sinistru! Vaierul vântului prin casa pustie; nemişcarea judecătorului devenit invizibil; şi tic-tacul stăruitor al ceasului.

În ce priveşte invizibilitatea judecătorului, aceasta nu va fi de lungă durată. Vântul de nord-est a limpezit cerul, izgonind norii. Fereastra se conturează clar. Prin ochiurile de geam, se desluşeşte freamătul frunzişului negru, des, unduind în clătinări neregulate şi lăsând „să pătrundă câte o clipire din lumina stelară, când ici, când colo şi aceste străfulgerări iluminează cel mai des faţa judecătorului. Dar iată o lumină mai stăruitoare. Observaţi dansul de sclipiri argintii pe ramurile de sus ale părului, iată-le acum că se lasă ceva mai jos, poleind întreaga împletitură de crengi, în timp ce, prin spărturile din frunzişul fremătător, razele lunii pătrund pieziş în casă. Se furişează pe silueta judecătorului şi ni-l arată că nu s-a clintit în tot lungul ceasurilor de beznă. Fugăresc umbrele într-un joc schimbător pe trăsăturile lui neschimbate. Fac să scânteieze ceasul. Pumnul lui ascunde cadranul, dar noi ştim că cele două ace conştiincioase s-au împreunat;

pentru că unul dintre ceasornicele oraşului bate miezul nopţii.

Un om cu idei robuste, ca judecătorul Pyncheon, nu se sinchiseşte de ora douăsprezece noaptea mai mult decât de corespondenta sa de la miezul zilei. Oricât ar fi fost de exactă, paralela dintre el şi străbunul său puritan, pe care am schiţat-o în urmă cu câteva pagini, dă greş la acest punct. Capul familiei Pyncheon de acum două veacuri, ca şi majoritatea contemporanilor săi, credea din plin în ceremoniile spiritelor, deşi le considera că ar fi avut un caracter malefic. Capul familiei Pyncheon de acum, cel care zace în jilţ, nu crede în astfel de absurdităţi. Cel puţin aceasta era convingerea lui până în urmă cu câteva ore. De aceea, lui nu i s-ar fi zbârlit părul la auzul poveştilor care – în vremea când vetrele aveau în jur bănci pe care şedeau bătrânii scormonind în cenuşa trecutului şi zgândărind legendele ca pe jăraticul de sub spuză – se depanau chior în această încăpere din străvechea casă. De fapt, aceste poveşti sunt prea năstruşnice ca să sperie măcar un copil. De pildă, ce sens, ce înţeles sau ce morală – căci până şi poveştile cu stafii sunt susceptibile de o morală – s-ar putea afla în ridicola legendă că, la miezul nopţii, toţi morţii din familia Pyncheon se adună chiar în acest salon? Şi cu ce scop, mă rog? Cum aşa, ca să controleze dacă portretul strămoşului lor îşi păstrează locul pe perete, conform cu prevederile sale testamentare! Dar merită oare să-ţi părăseşti mormântul pentru atâta lucru?

Suntem ispitiţi să facem puţin haz pe această idee. Azi poveştile cu stafii nu mai pot fi tratate cu seriozitate. Să ne închipuim, aşadar, că reuniunea familiei Pyncheon se desfăşoară în felul următor: Întâi soseşte însuşi strămoşul, în mantia sa neagră, cu pălăria cât o turlă, pantalonii legaţi sub genunchi, cingătoare în jurul mijlocului, cu un brâu de piele de care atârnă sabia cu miner de oţel; în mină ţine un baston lung, aşa cum obişnuiesc să poarte

domnii în vârstă, atât pentru demnitatea obiectului în sine cât şi pentru sprijinul pe care-l află în el. Priveşte la portret; o făptură lipsită de substanţă privind la propria sa imagine pictată. Totul. e în regulă. Portretul se află încă la locul său. Dorinţa lui a fost respectată cu sfinţenie atâta amar de vreme după ce omul în sine a încolţit în iarba din cimitir. Ia să vedem! îşi ridică mâna imaterială şi pipăie rama. Totul e în regulă. I s-a ivit pe faţă un zâmbet? Nu, mai degrabă o încruntare de o importanţă mortală, care întunecă până şi umbra aşternută peste trăsăturile sale. Semeţul colonel e nemulţumit! Expresia lui de nemulţumire e atât de clară, încât îi face mai distincte trăsăturile; prin care, totuşi, trec razele lunii, iluminând zidul din spate. Un anumit lucru l-a indignat pe străbun! Scuturând sever din cap, se întoarce. Iată că vin alţi membri ai familiei Pyncheon, întregul trib, împărţit pe şase generaţii, îmbrâncindu-se şi împingându-se unii pe alţii ca să ajungă la tablou. Vedem printre ei bătrâni şi doamne în vârstă, un prelat cu austeritatea puritană în mers şi pe chip, un ofiţer cu mantie roşie de pe vremea vechiului război francez; iată-l şi pe Pyncheon care a fost negustor cu un secol în urmă, purtând manşetele suflecate peste încheieturile mâinilor; apoi gentlemanul cu perucă şi vestă de brocart din legenda artistului, cu frumoasa şi gânditoarea Alice, care vine lipsită de trufie din mormântul ei virginal. Cu toţii încearcă rama tabloului. Ce caută făpturile acestea fantomatice? O mamă îşi înalţă copilul pentru ca mânuţele lui să poată atinge rama. Fără îndoială, în jurul tabloului pluteşte un mister care îi nedumereşte pe toţi aceşti Pyncheoni şi nu le dă pace în mormânt. În tot acest timp, într-un colţ, stă un om mai în vârstă, cu un pieptar de piele şi pantaloni bufanţi, cu o riglă de tâmplar, care-i iese afară din buzunarul lateral; îi arată cu degetul pe colonelul bărbos şi pe urmaşii săi, dând din cap, rânjind, bătându-şi joc şi, în cele din urmă, izbucnind într-

un râs zgomotos dar inaudibil.

Dând frâu liber fanteziei noastre să vagabondeze la bunul plac, am pierdut în parte puterea de a o mai struni şi a o călăuzi. În viziunea noastră desluşim acum o figură neaşteptată. Printre aceşti străbuni, apare un tânăr, îmbrăcat după ultima modă a zilelor noastre: poartă o redingotă neagră, nebutonată, pantaloni cenuşii, ghete de lac cu ghetre, un lanţ de aur frumos lucrat de-a curmezişul pieptului şi ţine în mână un baston din os cu miner de argint. Dacă am fi întâlnit această siluetă în plină zi, am fi recunoscut în el pe tânărul Jaffrey Pyncheon, unicul fiu al judecătorului, care şi-a petrecut ultimii doi ani în străinătate. Dacă e încă în viaţă, ce caută această umbră aici? Dacă a murit, vai, ce nefericire! Atunci cui revin vechea proprietate Pyncheon, împreună cu întinsele terenuri cumpărate de tatăl tânărului? Sărmanului, zăpăcitului de Clifford, prăpăditei de Hepzibah şi micuţei Phoebe de la ţară? Dar o altă minune şi mai mare ne întâmpină. Ne putem oare crede ochilor? Un domn trupeş, mai vârstnic, îşi face apariţia; are o înfăţişare extrem de respectabilă, poartă o redingotă neagră şi pantaloni destul de largi, şi i-ai putea considera ţinuta ca foarte îngrijită dacă nu s-ar vedea o largă pată purpurie ce-i însângerează cravata albă ca neaua şi piepţii cămăşii. Să fie judecătorul, sau nu e el? Dar cum ar putea fi judecătorul Pyncheon? Doar îi distingem – cu atâta claritate câtă ne îngăduie razele pâlpâitoare ale lunii – trupul aşezat încă în jilţul de stejar! Indiferent a cui nălucă o fi, înaintează spre portret, pare să apuce rama, încearcă să privească dedesubt, şi se întoarce iarăşi cu o încruntare la fel de tenebroasă ca aceea a străbunului.

Scena fantastică pe care am sugerat-o mai sus nu trebuie considerată în niciun caz ca făcând parte reală din povestirea noastră. Ne-am lăsat ispitiţi în această scurtă extravaganţă de pâlpâirea razelor de lună; s-au prins în

dans, mână în mină cu umbrele, şi se răsfrâng în oglinda care, după cum ştiţi, simbolizează întotdeauna o fereastră sau o poartă spre lumea spiritelor. De altminteri, simţeam nevoia unei digresiuni de la îndelunga şi exclusiva contemplare a siluetei din jilţ. Pe de altă parte, şi vântul sălbatic ne-a învălmăşit gândurile, încâlcindu-le, dar fără să le îndepărteze cu totul de la focarul lor central. Judecătorul de plumb de acolo, zace încremenit drept pe sufletul nostru. Oare n-o să se mai urnească niciodată? Dacă nu se mişcă o dată, ne pierdem minţile! Aţi putea să-i judecaţi mai lesne nemişcarea după curajul unui şoricel, care s-a proptit pe lăbuţele dindărăt, într-o fâşie de lumină, chiar lângă piciorul judecătorului Pyncheon, părând să reflecteze la o expediţie de explorare a acestei uriaşe mase negre. Ha! Dar ce l-a speriat pe isteţul şoricel? Capul motanului bătrân, dincolo de fereastră, unde pare să se fi postat voit la pândă. Cotoiul ăsta are o mutră tare urâtă să fie un motan care pândeşte un şoarece, sau diavolul la pândă după un suflet omenesc? Ah, de-am putea să-l izgonim de la fereastră!

Slavă cerului, noaptea e pe sfârşite I Razele lunii nu mai au o sclipire atât de argintie şi nu mai contrastează atât de tăios cu negrul umbrelor printre care se strecoară. Sunt ceva mai pale; iar umbrele au devenit cenuşii şi nu negre. Vântul vâjâitor s-a potolit. Ce oră să fie? Ah! Ceasul a încetat să mai ticăie; pentru că degetele uituce ale judecătorului au omis să-l întoarcă la zece, ca de obicei, adică aproximativ o jumătate de ceas înainte de ora culcării, şi ceasul a stat, pentru prima oară de cinci ani încoace. Dar orologiul universal al Timpului continuă să bată. Sinistra noapte – căci, oh, cât de sinistră pare bântuita-i pustietate, îndărătul nostru! – face loc unei dimineţi – proaspete, transparente, fără nori! Binecuvântată, binecuvântată splendoare! Strălucirea zilei – chiar puţinul care răzbeşte în acest salon dintotdeauna

întunecos – pare să ţină de binecuvântarea universală, care nimiceşte răul, şi face bunătatea posibilă şi fericirea accesibilă.

Oare cum o să se ridice judecătorul Pyncheon din jilţ? O să păşească înainte ca să-şi scalde fruntea în primele raze ale dimineţii? O să înceapă oare această zi nouă – asupra căreia Dumnezeu a zâmbit, şi a binecuvântat-o, şi a dăruit-o omenirii – o ş-o înceapă oare cu gânduri mai bune decât le-a început pe toate celelalte, irosite până acum? Sau nu cumva planurile urzite ieri sunt înrădăcinate în inima sa cu aceeaşi îndărătnicie, şi-i sunt la fel de active în minte?

În acest caz, are multe de făcut. O să mai stăruie judecătorul pe lângă Hepzibah să-i prilejuiască întâlnirea cu Clifford? O să cumpere un cal de încredere, potrivit pentru un domn mai în vârstă? O să-l convingă pe cumpărătorul proprietăţii Pyncheon să renunţe la achiziţie în favoarea lui? O să-l viziteze pe medicul de familie, şi o să capete un leac menit să-l ţină în viaţă – spre onoarea şi binele neamului său – până la adânci, adânci bătrâneţi? Şi, mai presus de toate, o să-şi prezinte judecătorul Pyncheon scuzele cuvenite acelui grup de prieteni onorabili, asigurându-i că absenţa sa de la masa festivă a fost de neînlăturat, reabilitându-se atât de total în stima lor, încât să mai ajungă încă guvernator în Massachusetts? Şi, o dată înfăptuite toate aceste planuri măreţe, o să străbată din nou străzile, cu zâmbetul acela zăpuşitor, de bunăvoinţă studiată, atât de dogoritoare încât ispiteşte muştele să bâzâie în ea? Sau poate că, după izolarea sepulcrală din ziua şi noaptea trecută, o să devină umil şi pocăit, un om îndurerat, blând, care nu goneşte după profit, se fereşte de onorurile pământeşti, abia cutezând să-l adore pe Domnul-Dumnezeu, dar iubindu-şi cu ardoare semenii şi ajutându-i din toate puterile? Oare n-o să mai arboreze rânjetul acela odios de făţarnică bunăvoinţă, insolent în ceea ce pretinde

a fi, respingător în falsitatea sa, ci, dimpotrivă, o să se învăluie în melancolia duioasă a unei inimi pline de căinţă, sfărâmate, în sfârşit, sub propria-i povară de păcate? Pentru că suntem încredinţaţi că, oricâtă cinste de paradă şi-o fi stivuit în inimă, la temelia acestui om e îngropat un păcat greu.

Deşteaptă-te, domnule. judecător Pyncheon! Soarele dimineţii scânteiază prin frunziş şi, frumos şi sfânt cum e, nu se fereşte să-ţi lumineze faţa. Deşteaptă-te, tu, ipocrit viclean, păcătos, egoist, cu inima de piatră, şi alege dacă continui să fii tot. viclean, păcătos, egoist, cu inima de piatră, şi ipocrit, sau te hotărăşti să smulgi aceste păcate din firea ta, cu toate că odată cu ele o să-ţi sece şi sângele în vine. Răzbunarea atârnă asupră-ţi! Deşteaptă-te, până nu-i prea târziu!

Cum! Nici această ultimă chemare nu te-a răscolit? Nu, niciun pic! Şi iată o muscă – o muscă obişnuită, din acelea ce-ţi bâzâie în geam – l-a mirosit pe judecătorul Pyncheon şi i se lasă întâi pe frunte, pe urmă pe bărbie, şi acum – Doamne apără-ne! – se caţără pe muchia nasului, spre ochii holbaţi ai celui ce ar fi trebuit să fie guvernator! Nu poţi alunga musca? Eşti prea trândav? Tu, care aveai ieri atâtea proiecte zeloase? Eşti prea slab, lu’ care erai atât de puternic? Să nu poţi alunga o muscă? Dacă-i aşa, atunci te lăsăm în plata Domnului!

Ssst! Sună clopoţelul prăvăliei. După ce povestea noastră ne-a purtat prin asemenea ceasuri lugubre ca acelea care tocmai au trecut, *e* o plăcere să-ţi reaminteşti că există o lume vie, şi că până şi această casă veche şi singuratică menţine într-un fel legătura cu ea. Ieşind din influenţa prezenţei judecătorului Pyncheon, afară în stradă, în faţa celor şapte frontoane, respirăm mai uşuraţi.

KIX

BUCHETELE ALICEI

A doua zi după furtună, prima persoană care se ivi

prin vecinătate, împingând o roabă, a fost moş Venner.

Strada Pyncheon, în faţa Casei cu şapte frontoane, îi oferea desigur o privelişte mult mai plăcută decât te-ai putea aştepta să-i ofere vreo stradelă lăturalnică, împrejmuită de garduri părăginite şi mărginită de căsuţele de lemn ale sărăcimii. Dimineaţa aceasta era o dulce scuză a naturii pentru cele cinci zile urâcioase care o precedaseră. Merita să trăieşti numai ca să poţi privi la imensa binefacere a cerului, sau măcar la frântura care se putea zări printre case, un cer iarăşi înveselit de soare. Fiecare lucru avea o înfăţişare plăcută, fie că-l priveai din mers, sau îl cercetai mai amănunţit. De pildă, prundişul bine spălat şi pavajul trotuarului; până şi băltoacele din mijlocul drumului, care reflectau cerul; şi iarba, de un verde fraged crescută.pe lângă gardurile dincolo de care, dacă aruncai o privire, vedeai culturile variate din grădini. Legumele de orice fel păreau mai mult decât fericite în căldura mustoasă şi îmbelşugată a vieţii lor. Ulmul Pyncheon era viu în întreaga-i circumferinţă groasă, şi plin de soarele dimineţii şi de o adiere molcomă care i se cuibărise prin cununa de verdeaţă şi înfiora o mie de limbi de frunze, ce şuşoteau toate odată. Copacul acesta venerabil părea să nu fi suferit de pe urma furtunii. Ramurile-i rămăseseră neştirbite, ca şi întreaga-i bogăţie de frunze; şi totul de un verde perfect, cu excepţia unei singure crengi, care, prin acea timpurie prefacere a ulmilor vestind toamna, se transmutase în aur scânteietor. Era asemenea crengii de aur cu ajutorul căreia Eneas şi Sibila au putut intra în Infern.

Şi această ramură fermecată atârna în faţa uşii principale a celor şapte frontoane, atât de aproape de pământ, încât orice trecător care s-ar fi înălţat în vârful Fecioarelor ar fi putut s-o rupă. Şi dacă. ar fi prezentat-o la uşă, ar fi fost simbolul dreptului său de a intra şi de a cunoaşte toate tainele din infernul casei. Aparenţele

externe sunt atât de înşelătoare, încât acest venerabil edificiu avea un aspect într-adevăr îmbietor, care-ţi dădea impresia că istoria sa ar trebui să fie frumoasă şi fericită, o poveste din acelea pe care-i o plăcere să le asculţi la gura sobei. Ferestrele-i străluceau vesel în bătaia piezişă a soarelui. Dungile şi smocurile de muşchi verde, care se zăreau ici-colo, păreau peceţi ale familiarităţii şi înfrăţirii cu Natura; de parcă această locuinţă omenească, fiind atât de străveche, dobândise prin prescripţie, ca şi stejarii antici ori alte monumente naturale, dreptul de a fi prezervată în virtutea îndelungii sale continuităţi. O persoană înzestrată ou imaginaţie, care ar fi trecut pe lângă casă, s-ar fi întors o dată şi încă o dată ca să o cerceteze cu atenţie: numeroasele-i vârfuri, încercuind în sânul lor coşurile îmbulzite; puternica proeminenţă a caturilor superioare faţă de fundament; fereastra boltită, dând un aspect dacă nu de grandoare, dar de veche nobleţe portalului crăpat peste care se deschidea; luxurianţa de brusturi uriaşi de lângă prag; ar observa toate aceste trăsături caracteristice şi ar fi conştient că sub ceea ce se vede se ascunde ceva mult mai adânc. Şi-ar închipui că aceasta a fost reşedinţa bătrânului puritan vajnic, „Integrdl”, care, murind într-o generaţie uitată, trebuie să fi lăsat moştenire o binecuvântare ce umple toate odăile şi încăperile casei, şi ale cărei urmări pot fi descoperite. În religiozitatea, cinstea, cumpătarea sau sărăcia onestă şi fericirea solidă ale descendenţilor săi, până în ziua de azi.

Dar mai presus de toate, o anumită trăsătură s-ar întipări în memoria persoanei cu imaginaţie. Bogata tufă de flori – bălării le-ai fi spus până acum două săptămâni – tufa de flori stropite cu pete roşii, care cresc în unghiul dintre cele două frontoane centrale. Bătrânii le numesc Buchetele Alicei, în amintirea frumoasei Alice Pyncheon care ar fi adus, se crede, seminţele din Italia. Astăzi se

înfoiesc în bogata lor frumuseţe şi în plină floare, părând expresia mistică a faptului că acolo, înăuntrul casei, ceva s-a consumat.

Abia răsărise soarele când moş Venner îşi făcu apariţia, cum am mai spus, împingând de-a lungul străzii o roabă. Îşi făcea runda matinală pentru colectarea foilor de varză, cotoarelor de gulii, cojilor de cartofi şi a altor diverse rămăşiţe de la cină, pe care gospodinele econoame din vecini obişnuiau să le pună deoparte, ca bune de hrănit porcul. Porcul lui moş Venner era îndopat şi menţinut în formă prin aceste contribuţii filantropice; până-ntratâta, încât filosoful în zdrenţe făgăduia mereu că, înainte de a se retrage la ferma lui, va organiza din pântecosul guiţător un ospăţ la care vor fi invitaţi vecinii, ca să se înfrupte din hălcile şi costiţele la a căror îngrăşare contribuiseră cu toţii Gospodăria domnişoarei Hepzibah Pyncheon cunoscuse asemenea dezvoltare de la întoarcerea lui Clifford în sânul familiei, încât partea ei la banchet avea să fie una dintre cele mai substanţiale; prin urmare moş Venner fu adânc dezamăgit când nu găsi cratiţa de lut, plină cu resturi comestibile, care-l aştepta de obicei la uşa din spate a Casei cu şapte frontoane.

„Niciodată până acum n-am ştiut-o uitucă pe domnişoara Hepzibah, îşi spuse patriarhul în sinea lui. Trebuie să fi mâncat ieri seară – nici vorbă! în ultima vreme prepară cina în fiecare zi. Aşadar, unde-s resturile din supă şi cojile de cartofi? întreb. Să bat, să văd dacă s-a trezit? Nu, nu, nu merge. Dacă mica Phoebe era acasă, nu m-aş fi împotrivit să bat; dar domnişoara Hepzibah, mai mult ca sigur, o să se burzuluiască la mine pe fereastră şi o să arate îmbufnată chiar dacă o să se simtă încântată. Las' că mai bine mă întorc la prânz”.

Cu aceste reflecţii, bătrânul închise poarta curţii din dosul casei. Scârţâitul balamalelor – căci şi portiţa aceasta scârţâia ca toate celelalte porţi şi uşi ale casei – ajunse la

urechile locatarului din aripa de nord, a cărui fereastră dădea spre curte.

— Bună dimineaţa, moş Venner, strigă dagherofipistul, aplecându-se pe fereastră. Auzi vreo mişcare în casă?

— N-aud nimic, răspunse omul în zdrenţe. Dar nu-i de mirare. N-a trecut nici jumătate de oră de la răsăritul soarelui. Mă bucur că te văd, domnule Holgrave! Partea asta a casei are un aer ciudat şi pustiu; aşa că inima mi-e muncită de presimţiri şi simt ceva de parcă n-ar fi niciun suflet viu înăuntru. Faţada arată mult mai veselă; şi buchetele Alicei înfloresc frumos; dac-aş fi tânăr, domnule Holgrave, iubita mea ar purta la piept o floare din astea, chiar dac-ar fi să-mi rup gâtul căţărându-mă după ea! Ei, nu-i aşa că vântul te-a ţinut treaz noaptea trecută?

— Aşa a fost, într-adevăr! răspunse artistul zâmbind. Dac-aş crede în stafii – şi încă nu ştiu sigur dacă cred ori nu – aş fi zis că toţi morţii din familia Pyncheon s-au dezlănţuit de-a valma în odăile de jos, mai ales în aripa locuită de domnişoara Hepzibah. Dar acum e linişte deplină.

— Da, se vede că domnişoara Hepzibah o fi dormind mai târziu după ce toată noaptea a tulburat-o hărmălaia. Dar ar fi lucru curios, nu-i aşa, ca judecătorul să-i fi luat pe amândoi verii lui cu el la ţară? L-am văzut ieri intrând în prăvălie.

— La ce oră? întrebă Holgrave.

— O, în cursul dimineţii, răspunse bătrânul Ei, ei! Trebuie să ne vedem de drum, şi eu, şi roaba mea. Dar mă întorc la prânz. Pentru că porcului meu îi place şi masa de prinz ca şi gustarea de dimineaţă. Nicio oră de masă şi niciun fel de bucate nu-i cad greu la stomac porcului meu. Îţi urez o dimineaţă bună! Şi, domnule Holgrave, dac-aş fi tânăr ca dumneata, aş rupe o floare din buchetele Alicei şi aş ţine-o în apă până la întoarcerea lui Phoebe.

— Am auzit, spuse daghereotipistul trăgându-şi capul înăuntru, că apa din izvorul lui Maule le prieşte cel mai bine.

Aici discuţia luă sfârşit şi moş Venner îşi văzu de drum. Preţ de jumătate de oră, nimic nu tulbură odihna celor şapte frontoane; nici nu se ivi vreun vizitator, în afară de un vânzător de ziare care, trecând prin faţa uşii principale, azvârli în prag un jurnal; pentru că, în ultima vreme, Hepzibah le lua înăuntru. După un timp, apăru o femeie grasă, în mare viteză, poticnindu-se la urcuşul treptelor prăvăliei. Faţa-i dogorea ca para focului şi, pentru că dimineaţa era fierbinte, femeia sfârâia şi şuiera de parcă se prăjise la căldura plitei, la căldura verii, şi la căldura propriei ei agitaţii planturoase. Încercă uşa prăvăliei; era încuiată. O încercă din nou, scuturând-o cu atâta furie, încât clopoţelul îi răspunse indignat.

— S-o ia naiba pe babornița asta de Pyncheon! bombăni gospodina arţăgoasă. Are pretenţia că ţine o dugheană de mărunţişuri şi zace-n pat până la douăsprezece. Astea-s aere de nobleţe, aşa zic! Dar sau o scol din pat pe înălţimea sa, sau dărâm uşa!

Începu să zgâlţâie uşa, iar clopoţelul, care la rându-i său avea un temperament îndărătnic, clincăni furios făcându-şi protestele auzite – nu de urechile celor cărora le erau. destinate – ci de o doamnă cumsecade care locuia în casa de peste drum. Aceasta deschise fereastra şi i se adresă nerăbdătoarei cliente:

— Doamnă Gubbins, nu găseşti pe nimeni acolo.

— Ba trebuie să găsesc pe cineva! se oţărî doamna Gubbins scandalizând din nou clopoţelul. Am nevoie de o litră de grăsime să frig nişte plătici grozave pentru gustarea domnului Gubbins; şi fie ea cât de cucoană o fi, am de gând s-o scol pe babornița Pyncheon şi s-o fac să mă servească!

— N-o nedreptăţi, doamnă Gubbins! răspunse femeia

de peste drum. Ea şi fratele ei au plecat la judecătorul Pyncheon, la casa lui de la ţară. Nu-i suflet de om în casă, în afară de daghereotipistul acela tânăr care locuieşte în aripa de miazănoapte. I-am văzut ieri pe bătrâna Hepzibah şi pe Clifford plecând; şi erau ca două raţe bălăcindu-se prin băltoacele de noroi. Nu-s acasă, crede-mă!

— Şi de unde ştii că s-au dus la judecător? întrebă doamna Gubbins. Ala-i om bogat; şi a fost o ceartă mare între el şi Hepzibah, cu multă vreme în urmă, pentru că nu voia s-o ajute. Asta-i pricina pentru care a deschis dugheana.

— Ştiu eu asta, răspunse vecina. Dar de plecat au plecat – e sigur. Şi cine altul, decât o rudă de sânge, care n-are încotro, o să-şi ia în casă pe îmbufnata asta de fată bătrână şi pe îngrozitorul ăla de Clifford? Acolo s-au dus, îţi garantez.

Doamna Gubbins plecă, revărsându-şi în continuare obida pe Hepzibah cea absentă. Urmă o altă jumătate de oră, sau poate mai mult, în care casa rămase învăluită în aceeaşi linişte, afară ca şi înăuntru. Numai ulmul scotea şoapte plăcute, Vesele, însorite, ca răspuns la adierea altminteri imperceptibilă; un roi de gâze bâzâiau frenetic în umbra aşternută de copac şi se prefăceau în stropi de – lumină ori de câte ori ţâşneau în soare; o lăcustă ţiui o dată sau de două ori, pe undeva, într-un adăpost ascuns în frunziş; şi o mică pasăre solitară, cu pene de aur şters, veni şi dădu târcoale buchetelor Alicei.

În cele din urmă, micul nostru prieten, Ned Higgins, îşi târşi picioarele de-a lungul străzii în drum spre şcoală; şi curb se întâmpla ca pentru prima oară de două săptămâni încoace să fie posesorul unei monede de un cent, nimic pe lume nu l-ar fi putut face să treacă de uşa prăvăliei cu şapte frontoane. Dar uşa nu se deschidea. Cu toate acestea, îşi reînnoi strădaniile de a pătrunde înăuntru, iar şi iar, şi încă de vreo şase ori, cu inexorabila

perseverenţă a unui copil preocupat de un lucru foarte important pentru el. Fără îndoială, îi căzuse cu tronc la inimă un elefant; sau poate că, intenţiona, ca şi Hamlet, să înghită un crocodil. Drept răspuns la atacurile lui cele mai violente, clopoţelul, scotea din când în când câte un clinchet potolit; oricât se străduia puştiul, puterea lui de copil înălţat în vârful picioarelor nu putea stârni mare zarvă cu ajutorul clopoţelului. Agăţându-se de mânerul uşii, ştrengarul furişă o privire prin crăpătura perdelelor, şi văzu că uşa interioară, cea care dădea în coridorul dinspre salon, era închisă.

— Domnişoară Pyncheon, strigă copilul bătând în geam, vreau un elefant.

Cum chemările lui repetate nu căpătau niciun răspuns, Ned începu să-şi piardă răbdarea, şi cum mica lui furie când fierbea dădea repede în foc, luă o piatră de pe jos, cu intenţia turbulentă de a zvârli cu ea în geam; plângea şi în acelaşi timp scăpăra de mânie. Un om – unul din cei doi care treceau din întâmplare pe acolo – îl prinse pe şoltic de braţ.

— Ce s-a întâmplat, bătrâne?

— Vreau să iasă bătrâna Hepzibah, sau oricare din ei! răspunse Ned, sughiţând. Nu vor să deschidă uşa; şi nu pot să-mi cumpăr elefantul!

— Întinde-o la şccală, puşlama! mai e o altă dugheană după colţ. Curios, Dixey, se adresă el apoi tovarăşului său de drum, ce s-o fi întâmplat cu toţi Pyncheonii ăştia? Smith, îngrijitorul deda grajdul comunal, mi-a spus că judecătorul Pyncheon şi-a lăsat ieri calul acolo, zicând că-l scoate după masa de prânz, şi nu l-a luat nici până acuma. Şi unul din argaţii judecătorului a venit azi dimineaţă la el să întrebe de stăpânu-su. Se zice că judecătorul e un om care nu-şi schimbă tabieturile şi că nu obişnuieşte să înnopteze în oraş.

— Las’ că se întoarce el teafăr, n-ai grijă, răspunse

Dixey. Iar bătrână Pyncheon, ascultă ce-ţi spun eu, s-o fi înglodat în datorii şi a şters-o ca să tragă chiulul creditorilor. Adu-ţi aminte ce ţi-am prezis în prima dimineaţă când a deschis prăvălia: ţi-am spus eu că mutra ei încruntată ca dracu' o să gonească muşteriii. N-au putut-o răbda!

— N-am crezut c-o s-o scoată la capăt. Dughenele astea de mărunţişuri depăşesc puterile femeilor. A încercat şi nevastă-mea şi până la urmă tot s-a ales cu cinci dolari daţi din buzunar.

— Amărâtă treabă, comentă Dixey scuturând din cap. Amărâtă treabă!

Pe măsură ce dimineaţa înainta, au mai avut loc diferite alte încercări de a se intra în comunicaţie cu presupuşii locatari ai tăcutei şi impenetrabilei locuinţe. Veni omul cu bere, aducând vreo două duzini de sticle pline ca să le schimbe pe cele goale; brutarul, cu o cantitate de biscuiţi pe care Hepzibah îi comandase ca să-i vândă cu de-amănuntul; măcelarul cu o delicatesă de care era sigur că o s-o cumpere imediat pentru Clifford. Dacă cineva care ar fi urmărit toată această activitate ar fi aflat cumplitul secret pe care-l ascundea casă, ar fi fost cuprins de o groază cu totul neobişnuită, văzând cum şuvoiul vieţii omeneşti se rotea în mici vârteju Rj – învolburind beţe, paie şi alte nimicuri – de jur-împrejur şi deasupra adâncului întunecat unde zăcea nevăzut un cadavru

Măcelarul era atât de hotărât să-şi plaseze bunătatea de miel sau ce altă delicatesă o fi fost, încât încercă fiecare uşă a Casei cu şapte frontoane în parte, şi în cele din urmă reveni la uşa prăvăliei, pe unde intra de obicei.

— E o bucăţică gustoasă şi ştiu că domnişoara bătrână ar lua-o pe loc, spunea el. Nu se poate să fi plecat! De cincisprezece ani de când îmi min căruciorul pe strada Pyncheon, o dată n-am văzut-o să plece de acasă; cu toate că, uneori, ai putea să baţi o zi întreagă fără s-o faci să

vină la uşă. Dar asta se întâmpla pe vremea când nu se avea în grijă decât pe ea.

Privind prin aceeaşi despicătură a perdelelor pe unde se uitase numai cu puţin înainte puştiul cu apetituri elefantine, măcelarul văzu că uşa interioară nu era închisă, ci crăpată, ba chiar aproape larg deschisă. Oricum s-ar fi petrecut lucrurile, aceasta era realitatea. Prin întunericul coridorului se putea vedea în interiorul sumbru, dar oricum ceva mai luminat, al salonului. I se păru măcelarului că desluşeşte ceea ce s-ar fi zis că-i o pereche ţie picioare robuste, îmbrăcate în pantaloni negri, aparţinând unui bărbat aşezat într-un jilţ masiv de stejar, a cărui spetează îi ascundea restul trupului. Calmul dispreţuitoi cu care acest ocupant al casei primise neobositele sale încercări de a atrage atenţia, îl ofensă atât de tare pe vânzătorul de carne, încât hotărî să se retragă.

„Va să zică aşa, îşi spuse el, în timp ce eu îmi scuip sufletul bătând, păcătosul de frate al babonniţei Pyncheon zace acolo. Zău aşa, să văd eu un porc că se poartă în felul ăsta cu mine, l-aş înjunghia pe loc. Înseamnă să te înjoseşti ca să mai ai de-a face cu asemenea oameni; de azi înainte, dacă au poftă de cârnaţi sau de-o uncie de ficat, n-au decât s-alerge după cărucior!

Azvârli delicatesa în căruţ şi porni morocănos mai departe.

La scurt timp Jupă aceea, se auzi un zvon de muzică venind de după coli. Şi apropiindu-se, cu câteva întreruperi de tăcere, după care urmă o izbucnire de melodie săltăreaţă. O ceată de copii înaintau sau se opreau, în pas cu muzica, ce părea să vină chiar din mijlocul îmbulzelii; astfel încât copiii erau legaţi laolaltă prin lanţuri de sunete, care-i mânau ca pe un grup de captivi; căruia i se adăuga, din când în când, câte un nou omuleţ în şorţ şi pălărioară de pai, dând buzna pe uşa sau pe poarta casei. Când mulţimea ajunse sub umbra ulmului Pyncheon, se

dovedi că era vorba de tânărul italian cu maimuţa şi cu teatrul lui de păpuşi, care-şi mai învârtise cândva flaşneta sub fereastra boltită. Faţa plăcută a lui Phoebe – şi, fără îndoială, generoasa răsplată pe care i-o aruncase – stăruiau încă în mintea lui. Trăsăturile expresive i se iluminară când recunoscu locul unde se petrecuse acea măruntă întâmplare din existenţa lui de vagabond. Intră în curtea lăsată de izbelişte (acum mai sălbatică decât oricând, cu invazia ei de bălării şi de brusturi), se opri în pragul uşii principale, şi deschizându-şi cutia cu minuni, dădu drumul la muzică. Fiecare dintre membrii micii comunităţi automate se porni pe lucru, potrivit cu propria-i vocaţie; maimuţa, scoţându-şi de pe cap bereta scoţiană, se înclină şi se linguşi servil pe lângă spectatori, pândind să înhaţe orice monedă rătăcită; şi, chiar tânărul străin, în timp ce învârtea manivela flaşnetei, îşi înălţă privirea spre fereastra boltită, în aşteptarea unei prezenţe care i-ar fi făcut muzica mai vioaie şi mai dulce. Mulţimea de copii se ţinea pe-aproape; unii pe trotuar; alţii intraseră în curte; doi sau trei se înfipseseră chiar pe trepte; şi unul se ghemuise în prag. În tot acest timp, lăcusta continua să ţârâie în ulmul Pyncheon.

— N-aud pe nimeni în casă, spuse unul din copii către altul. Maimuţa n-o să se aleagă cu nimic.

— Ba e cineva în casă, îl contrazise puştiul de pe prag. Aud un pas.

Dar ochii tânărului italian continuau să privească în sus; şi, într-adevăr, se părea că o înfiorare de emoţie curată, deşi uşoară şi mai curând jucăuşă, înviora cu o dulce sevă serenada searbădă a acestui trubadur mecanic. Asemenea vagabonzi sunt receptivi la orice semn de bunătate firească – fie chiar şi un zâmbet, sau un cuvânt neînţeles pentru ei, dar cald – pe care-l pot culege în drumul vieţii lor. Îşi aduc aminte de toate aceste semne, deoarece constituie micile bucurii care pentru o frântura

de clipă – atâta cât se oglindeşte o privelişte frumoasă într-un balon de săpun – clădesc în jurul lor imaginea unui cămin. De aceea, tânărul italian nu se lăsa descurajat de tăcerea grea cu care bătrâna casă părea hotărâtă să înfrâneze vioiciunea instrumentului său. Stăruia în chemările-i melodioase şi continua să se uite în sus, încrezător că figura lui brună, străină, va fi în curând încălzită de înfăţişarea însorită a lui Phoebe. Şi n-ar fi vrut să plece fără să-l mai zărească o dată şi pe Clifford, a cărui sensibilitate, ca şi surâsul lui Phoebe, comunicase cu străinul într-un fel de limbaj al inimii. Îşi repetă repertoriul muzical iarăşi şi iarăşi, până când auditorii osteniră. Osteniră şi omuleţii de lemn din cutia cu minuni, şi, mai mult ca toţi, maimuţa. Şi nu venea niciun alt răspuns, decât ţiuitul lăcustei.

— În casa asta nu-i niciun copil, spuse în cele din urmă un şcolar. Aici nu locuieşte decât o domnişoară bătrână şi un bătrân. N-ai să capeţi nimic aicea. De ce nu mergi mai departe?

— Prostule, de ce-i spui? îl mustră în şoaptă un yankeu mititel, care nu se sinchisea de muzică, dar se bucura de pleaşca ce-i picase. Lasă-l să cânte cât i-o plăcea! Dacă nu-i nimeni care să-l plătească, asta-i treaba lui.

Cu toate acestea, italianul îşi mai epuiză încă o dată repertoriul complet. Pentru un observator obişnuit – care n-ar distinge altceva decât muzica şi strălucirea soarelui de o parte şi de alta a uşii – ar fi fost poate amuzant să urmărească perseverenţa flaşnetarului. Va izbuti până la urmă? Se va da în lături uşa aceea îndărătnică? Şi va izbucni din casă un grup de copii, cei mai mici, ţopăind, strigând, râzând în aer liber, îmbrâncindu-se în jurul flaşnetei, privind cu gălăgioasă veselie păpuşile de lemn, şi zvârlind, fiecare dintre ei, câte o monedă ca s-o înhaţe Mammon cel cu coadă lungă?

Dar pentru noi, cei care cunoaştem inima tainică a Casei cu şapte frontoane tot aşa de bine cum îi ştim şi faţada, această repetare de cântece populare vesele, în pragul casei, are un efect de groază. Ar fi cumplit, într-adevăr, dacă judecătorul Pyncheon (care nu s-ar fi sinchisit nici cât negru sub unghie să asculte vioara lui Paganini, în cea mai armonioasă dintre interpretările sale) s-ar fi ivit în uşă, cu cămaşa însângerată şi o expresie mânioasă pe faţa lui de o paloare pământie, şi l-ar fi izgonit pe vagabondul străin!

Au mai fost oare vreodată măcinate zadarnic atâtea jocuri şi atâtea valsuri, într-un loc unde nimeni nu se înghesuia să danseze? Da, adeseori. Acest contrast, această continuă îmbinare de tragic şi comic are loc zi de zi, ceas de ceas, minut de minut. Casa mohorâtă şi părăsită, pustiită de viaţă, cu hidoasa Moarte crunt statornicită în singurătatea ei, e simbolul multor inimi omeneşti care, asemenea ei, sunt silite să asculte freamătul şi ecoul veseliei lumii din jur.

Înainte ca italianul să-şi fi încheiat reprezentaţia, doi oameni trecură pe acolo din întâmplare, în drum spre masă.

— Hei, măi franţuzule! strigă unul dintre ei. Pleacă din faţa casei ăşteia şi cară-ţi drăcoveniile în altă parte. Aici locuieşte familia Pyncheon care acuma trece printr-un mare necaz. N-au ei chef de muzică, astăzi. În tot oraşul s-a răspândit vestea că judecătorul Pyncheon, proprietarul casei, a fost asasinat; şi şeful poliţiei e pe calc să facă cercetări. Aşa încât cară-te degrabă!

Când italianul îşi trase pe umăr curelele flaşnetei, zări în prag un cartonaş care zăcuse toată dimineaţa acoperit de ziarul pe care-l aruncase vânzătorul, şi numai acum ieşise la iveală. îl ridică, şi văzând că era scris cu creionul, îl dădu omului ca să-l citească. Într-adevăr, era cartea de vizită a judecătorului Pyncheon, pe dosul căreia

îşi făcuse cu creionul câteva însemnări privitoare la diferitele treburi pe care le avusese de îndeplinit cu o zi înainte. Era un rezumat al istoriei acelei zile în perspectivă, numai că socotelile de acasă nu se prea potriviseră cu cele din târg. Probabil că judecătorul scăpase cartonaşul din buzunarul vestei când încercase să intre în casă pe uşa principală. Deşi fusese muiată de ploaie, cartea de vizită era încă în parte lizibilă.

— Hei, Dixey, ia uită-te aici, strigă omul. Asta are legătură cu judecătorul Pyncheon. Ia priveşte! Aici e tipărit numele lui; şi aicea, cred, e scris de mâna lui.

— Hai să mergem cu ea la poliţai! zise Dixey. Poate că-i tocmai urma de care are nevoie… Mai ştii, şopti el în urechea tovarăşului său, n-ar fi de mirare ca judecătorul să fi intrat pe această uşă şi să nu mai fi ieşit; Poate că un anumit văr al lui s-a apucat de n nou de vechile lui pozne. Şi bătrâna Pyncheon, fiind la ananghie cu dugheana ei – şi portofelul judecătorului fiind burduşit – şi ură fiind între ci de multă reme! Pune-le toate cap la cap şi vezi ce iese!

— Sst! Ssst! şopti celălalt. Săvârşeşte un păcat cine vorbeşte primul de lucruri din astea! Dar cred şi eu ca tine, că mai bine ne-am duce la poliţie.

— Da, da, întări Dixey. Ei, întotdeauna am spus eu că femeia asta avea ceva drăcesc în felul cum se încrunta.

Prin urmare, cei doi făcură cale întoarsă. Italianul porni şi el la drum. Îndreptând o ultimă privire de bun rămas spre fereastra boltită. Iar copiii, o luară la sănătoasa, toţi odată, şi alergară de parcă vreun uriaş sau vreun căpcăun era pe urmele lor. Numai când ajunseră la o bună depărtare de casă, se opriră la fel de brusc, toţi odată, aşa cum porniseră. Nervii lor sensibili intraseră într-o nedesluşită panică în urma celor auzite. Privind îndărăt la vârfurile groteşti ale frontoanelor şi la ungherele umbroase ale casei, simţiră că o învăluie un giulgiu de tristeţe pe care lumina soarelui nu putea să-l destrame. O

Hepzibah imaginară se încrunta la ei şi-i ameninţa cu degetul, din mai multe ferestre în acelaşi timp. Un Clifford imaginar – pentru că Clifford (şi acest lucru l-ar fi îndurerat profund dacă l-ar fi cunoscut) fusese întofileauna o figură de groază pentru aceşti micuţi

— Stătea în spatele irealei Hepzibah, îmbrăcat într-o haină de casă ponosită, şi făcea gesturi înfiorătoare. Copiii sunt şi mai susceptibili decât adulţii

— Dacă aşa ceva e cu putinţă – să se molipsească

Ue panică. În tot restul zilei, cei mai sfioşi dintre ei ocoliră străzi întregi numai ca să nu treacă prin fa|a celor şapte frontoane; în timp ce curajoşii îşi manifestau bărbăţia provocându-şi partenerii de joacă la întreceri de fugă prin faţa casei.

Nu trecuse mai mult de jumătate de oră de la dispariţia italianului cu cântecele lui care picaseră atât de prost, când pe strada Pyncheon se ivi o trăsură. Trăsura se opri sub ulmul Pyncheon; birjarul dădu jos de pe acoperiş o valiză, un sac de pânză, şi o cutie de pălării, şi le depuse în pragul vechii case; o pălăriuţă de pai şi apoi silueta graţioasă a unei fete tinere se iviră din interiorul trăsurii. Sosise Fhoebe! Cu toate că nu mai arăta chiar atât de înfloritoare ca atunci când a păşit pentru prima oară în povestirea noastră – pentru că în cele câteva săptămâni care s-au scurs, experienţele trăite au făcut – o mai gravă, mai femeie, şi i-au adâncit ochii în chip de oglinzi ale unei inimi ce începuse să-şi bănuiască adâncurile – totuşi, radia încă dulcea şi fireasca strălucire a soarelui. Şi nu-şi uitase darul ei caracteristic de a face ca tot ce o înconjura să pară real, şi nu fantastic. Totuşi, simţim că până şi pentru Phoebe, a trece în această împrejurare pragul Casei cu şapte frontoane ar fi. fost o aventură de temut. Oare prezenţa ei sănătoasă e destul de robustă ca să alunge hoarda de năluci livide, hidoase şi blestemate care a pătruns acolo de când a plecat ea? Sau, asemenea lor, şi că

o să se ofilească, o să se îmbolnăvească, o să se îndurereze, o să se desfigureze şi o să ajungă o altă nălucă lividă, lunecând mută pe scări, în sus şi-n jos, şi speriind copiii când s-ar opri o clipă la fereastră?

Am vrea cu dragă inimă cel puţin s-o prevenim pe fata nebănuitoare că n-o va întâmpină în casă nimic cu formă sau substanţă omenească, în afară de trupul judecătorului Pyncheon – oribil spectacol şi înfricoşătoare amintire pentru noi, după noaptea noastră de veghe petrecută cu el – judecătorul care continuă să-şi păstreze locul în Jilţul de stejar.

Phoebe încercă mai întâi uşa prăvăliei. Nu cedă sub apăsarea mâinii; şi, cu uşurinţa ei de a pătrunde situaţiile, consideră că perdeaua albă, trasa peste geamul care alcătuia partea superioară a uşii, era un lucru bizar. Fără a mai încerca să intre pe acolo, se îndreptă spre portalul mare, de sub fereastra boltită. Aflându-l şi pe acesta încuiat, bătu. Bătăile în uşă fură reverberate de hăul dinăuntru. Bătu a doua oară, şi a treia oară; şi ascultând încordată, îşi închipui că aude podeaua scârţâind, de parcă venea Hepzibah, păşind ca de obicei în vârful picioarelor, să-i dea drumul înăuntru. Dar după acest zgomot imaginar urmă o tăcere atât de mortală, încât Phoebe începu să se întrebe dacă nu cumva greşise casă, oricât de familiar i se părea exteriorul.

Atenţia îi fu atrasă de vocea unui copil, la oarecare depărtare. O striga pe nume. Privind în direcţia de unde venea vocea, îl văzu pe micul Ned Higgins, aflat la o bună distanţă în josul străzii, şi care bătea cu furie din picioare, scutura cu violenţă din cap, făcea gesturi dezaprobatoare cu ambele mâini, şi striga la ea cât îl ţinea gura:

— Nu, nu, Phoebe 1 Nu intra! Acolo-i ceva rău! Nu – nu – nu intra!

Dar cum micul personaj nu se lăsa convins să se apropie de ea ca să-i explice, Phoebe deduse că la una

dintre vizitele lui la prăvălie, se speriase rău de verişoara Hepzibah; pentru că, într-adevăr, manifestările bunei domnişoare erau deopotrivă în măsură să-i sperie pe copii de să-i facă să-şi iasă din minţi, sau să le provoace hohote nestăvilite de râs. Totuşi, acest incident o făcu să simtă şi mai mult ce nefiresc de tăcută şi de impenetrabilă devenise casa.

Ca încercare imediat următoare, Phoebe intri în grădină unde, pe o zi caldă şi senină ca aceasta, nu se îndoia că-l va găsi pe Clifford, şi poate chiar pe Hepzibah, petrecându-şi amiaza alene, în umbra boschetului. De îndată ce pătrunse pe poarta grădinii, familia galinaceelor îi ieşi în întâmpinare jumătate alergând, jumătate zburând; în timp ce un motan ciudat, care dădea târcoale pe sub fereastra salonului, îşi luă tălpăşiţa, se căţăra iute pe gard şi se făcu nevăzut. În chioşc nu se afla nimeni, iar podeaua, masa şi banca circulară erau încă umede şi presărate cu rămurele şi alte vestigii ale furtunii din ajun. Vegetaţia grădinii păi-a să fi spart toate graniţele; bălăriile profitaseră de absenţa lui Phoebe şi de ploaia nesfârşită ca să potopească florile şi legumele. Izvorul lui Maule se revărsase peste zăgazul de piatră şi se întinsese într-o băltoacă formidabilă ce inunda colţul grădinii.

Impresia pe care ţi-o dădea întreaga scenă era aceea a unui loc unde nu călcase picior de om de multe zile încoace – poate chiar de când plecase Phoebe – pentru că zări sub masa din chioşc un pieptănaş al ei, scăpat probabil în ultima după masă când şezuse acolo împreună cu Clifford.

Fata ştia că verii ci erau în stare de ciudăţenii mai mari decât aceea de a se închide în vechea lor casă, cum se părea că făcuseră acum. Cu toate acestea, cu presimţirea nedesluşită că ceva nu era în ordine, şi muncită de temeri cărora nu le putea da formă, se apropie de uşa care stabilea comunicaţia între casă şi grădină. Era

încuiată pe dinăuntru, ca şi celelalte două uşi pe care le mai încercase. Cu toate acestea, bătu; şi „pe loc, ca şi cum apelul ei ar fi fost aşteptat, uşa se deschise prin strădania considerabilă a unei persoane invizibile; nu se deschise larg, ci doar atât cât să poată intra. Cum Hepzibah deschidea întotdeauna în acest fel uşile, ca să nu se expună inspecţiei celor de afară, Phoebe deduse în chip firesc că verişoara ei era cea care îi dăduse drumul în casă.

De aceea, păşi pragul fără cea mai mică şovăială; de îndată ce intră, uşa se închise în urma ei.

XX

FLORILE PARADISULUI

Intrând atât de brusc din lumina soarelui, Phoebe fu orbita de umbrele dese care pândeau prin mai toate coridoarele vechii case. La început, nu-şi dădu seama cine o primise înăuntru. Înainte ca ochii să i se fi obişnuit cu întunericul, îşi simţi mâna prinsă de altă mină, care i-o strânse puternic, dar cu blândeţe şi căldură, urându-i în acest fel un buţx sosit ce făcu să-i tresalte inima şi să vibreze de bucurie. Se simţi condusă, nu spre salon, ci spre o încăpere mare şi neocupată, care fusese pe vreriâuri sala mare de recepţii a Casei cu şapte frontoane. Lumina soarelui năvălea nestăvilită pe toate ferestrele fără de perdele ale acestei mari încăperi şi scălda podeaua îmbâcsită de praf; aşa încât, Phoebe văzu limpede acum – ceea ce într-adevăr nu mai era un secret după ce mâna aceea caldă o întâlnise pe a ei – că nu fusese întâmpinată de Hepzibah, şi nici de Clifford, ci de Holgrave. Intuiţia subtilă sau, mai curând, impresia vagă, nedesluşită, că era nevoie să i se comunice un anumit lucru, o făcu să se supună fără rezerve îndrumării lui Holgrave. Fără să-şi retragă mâna, îl privea febrilă, nu pentru că ar fi presimţit o nenorocire, ci pentru că, inevitabil, era conştientă că situaţia familiebse schimbase de la plecarea ei şi prin

urmare aştepta cu nerăbdare o explicaţie.

Artistul arăta mai palid ca de obicei; fruntea îi era brăzdată de o cută severă ce-i dădea o mină îngândurată şi-i săpa o linie adâncă, verticală, între sprâncene. Dar zâmbetul îi strălucea de o căldură sinceră şi de o bucurie mai aprinsă decât orice altă expresie ce văzuse Phoebe mijind vreodată de sub flegmatismul englezesc cu care Holgrave masca tot ce-i încolţea prin regiunea inimii. Era \ expresia unui om care, aflat singur într-o pădure întunecoasă sau într-un deşert nemărginit, unde i s-ar fi înfăţişat o privelişte de groază, ar recunoaşte deodată figura familiară a celui mai drag prieten, ce aduce cu el gândurile senine ale căminului şi intimitatea plăcută a vieţii de fiecare zi. Şi totuşi, în faţa necesităţii de a răspunde privirii ei întrebătoare, zâmbetul lui Holgrave pieri.

— N-ar trebui să mă bucur că te-ai întors, Phoebe, i se adresă el. Ne întâlnim într-un moment greu.

— Ce s-a întâmplat? exclamă fata. De ce-i casa atât de pustie? Unde sunt Hepzibah şi Clifford?

— Au plecat. Nu-mi pot închipui unde s-au dus. Ne aflăm singuri în casă!

— Hepzibah şi Clifford au plecat? strigă Phoebe. Dar nu-i cu putinţă! Şi de ce m-ai adus în camera asta şi nu în salon? Ah, pesemne că s-a întâmplat ceva îngrozitor! Trebuie să fug să văd.

— Nu, nu, Phoebe! o reţinu Holgrave. E aşa cum ţi-am spus. Au plecat şi nu ştiu unde. S-a petrecut într-adevăr ceva îngrozitor, dar nu cu ei şi, sunt convins, nu din vina lor. Dacă îţi ghicesc bine caracterul, Phocbe, urmă el ţinându-şi ochii pironiţi asupra ochilor ei cu o privire în care se amestecau duioşia şi o serioasă îngrijorare, aşa blândă cum eşti şi cu preocupări care nu par să depăşească lucrurile comune, ai totuşi o tărie deosebită. Posezi o admirabilă stăpânire de sine, şi o anumită

facultate care, când va fi pusă la încercare, se va dovedi capabilă să înfrunte unele chestiuni ce depăşesc sfera obişnuitului.

— O, nu, sunt foarte slabă, replică Phoebe tremurând. Dar spune-mi ce s-a întâmplat?

— Eşti tare! stărui Holgrave. Trebuie să fii şi tare şi înţeleaptă; pentru că eu nu ştiu ce să fac şi am nevoie de sfatul dumitale. Poate că vei fi în stare să sugerezi exact lucrul care trebuie făcut.

— Spune-mi, spune-mi odată, îi ceru Phoebe tremurând toată. Mă copleşeşte… mă înspăimântă… misterul! Suport mai uşor orice grozăvie!

Artistul şovăi. În pofida celor spuse cu privire la stăpânirea de sine pe care părea s-o aibă Phoebe, socotea totuşi c-ar fi o ticăloşie să aducă la lumină hidoasa taină a trecutului. Era ca şi cum ar fi târât un hoit oribil în faţa vetrei dintr-o odăiţă veselă şi curată, un hoit care ar arăta şi mai odios în mijlocul frumuseţii din jur. Şi totuşi nu putea să-i ascundă; trebuia să afle tot.

— Phoebe, începu el, îţi aminteşti de miniatura aceasta?

Îi puse în mână un clişeu de daghereotip; acelaşi pe care i-l arătase în prima după masă când discutaseră în grădină, clişeul ce revela atât de uimitor trăsăturile aspre şi neînduplecate ale originalului.

— Ce legătură are clişeul ăsta cu Hepzibah şi cu Clifford? întrebă Phoebe iritată de faptul că Holgrave o tratează cu asemenea fleacuri într-un astfel de moment. E judecătorul Pyncheon! Mi l-ai mai arătat!

— Dar iată aceeaşi faţă luată acum o jumătate de oră, spuse artistul prezentându-i o altă miniatură. Tocmai o terminasem când te-am auzit la uşă.

— Asta-i moartea! se cutremură Phoebe devenind foarte palidă. Judecătorul Pyncheon mort I

— Aşa cum îl vezi aici, reluă Holgrave, zace în

camera alăturată. Judecătorul e mort, iar Clifford şi Hepzibah au dispărut! mai mult nu ştiu. În refer, toate sunt presupuneri. Aseară când m-am întors în cămăruţa mea singuratică, am observat că nu ardea nicio lumină, nici în salon, nici în odaia lui Hepzibah, nici în cea a lui Clifford; în casă nu se auzea niciun pas, nicio mişcare. Azi dimineaţă domnea aceeaşi linişte de moarte. De la fereastra mea am auzit ^mărturisirile unei vecine cum că rudele dumitale au fost văzute părăsind casa ieri, în mijlocul furtunii. Pe de altă parte am auzit un zvon că, judecătorul Pyncheon ar fi dispărut. Un simţământ pe care nu ţi l-aş putea descrie – senzaţia nedesluşită a unei catastrofe, a unui act săvârşit, m-a îndemnat să pătrund în această parte a casei, unde am descoperit ceea ce vezi. Ca o dovadă care i-ar putea fi de folos lui Clifford, şi ca o aducere aminte pentru mine – căci, Phoebe, există anumite raţiuni strămoşeşti ce leagă în chip straniu soarta mea de soarta acestui om – m-am folosit de mijloacele care-mi stau la dispoziţie pentru a fixa imaginea morţii judecătorului Pyncheon.

Chiar în marea ei tulburare, Phoebe nu se putu împiedica să nu observe calmul purtării lui Holgrave. Ce-i drept, părea să resimtă întreaga grozăvie a morţii judecătorului, totuşi acceptase faptul fără surpriză, ca pe un eveniment predestinat, ineluctabil, potrivindu-se atât de exact cu anumite împrejurări (lin trecut, încât ar fi putut aproape să fie prevăzut.

— De ce n-ai deschis larg uşile, să chemi martori înăuntru? întrebă fata cu un tremur dureros. E îngrozitor să fim singuri aici!

— Dar Clifford? replică artistul. Clifford şi Hepzibah? Trebuie să judecăm ce-i mai bine pentru ei. Faptul c-au dispărut e o cumplită fatalitate! Fuga lor o să arunce lumina cea mai funesta asupra acestei întâmplări. Şi totuşi, pentru acei care-i cunosc, explicaţia e atât de simplă Uluiţi

şi îngroziţi de similitudinea dintre moartea aceasta şi una care s-a petrecut mai de mult, şi care a adus după sine urmări dezastruoase pentru Clifford, nu s-au priceput să facă altceva decât să fugă de la faţa locului. Ce greşeală nefericită! Dacă Hepzibah ar fi strigat în gura mare – dacă Clifford ar fi deschis larg uşa şi ar fi anunţat moartea judecătorului – lucrurile, oricât de neplăcute în sine, ar fi avut urmări bune pentru ei. După cât îmi dau eu seama, ar fi contribuit mult să şteargă pata neagră de pe trecutul lui Clifford.

— Cum poate să aibă urmări bune un lucru atât de înfiorător?

— Pentru că, dacă împrejurările sunt judecate onest şi interpretate fără rea-voinţă, este un lucru evident că moartea judecătorului Pyncheon nu s-a produs prin mijloace necurate. De generaţii întregi, această formă de moarte a devenit o idiosincrazie în familia sa; nu survine prea des, e adevărat, dar când survine, atacă de obicei indivizi cam de vârstă judecătorului şi se produce în general în tensiunea unei crize de încordare cerebrală sau, poate, într-un acces de furie. Profeţia bătrânului Maule a fost probabil întemeiată pe o cunoaştere a acestei predispoziţii fizice în familia Pyncheon.

Există o asemănare aproape exactă, până la amănunt, între aparenţele morţii survenite ieri şi cele legate de moartea unchiului lui Clifford, întâmplată acum treizeci de ani. E adevărat, a existat un anume aranjament de circumstanţe, pe care nu-i nevoie să le redau, şi care a făcut să se creadă posibilba, ţinând seama de felul cum privesc oamenii asemenea chestiuni, a făcut să se considere probabil, ba chiar sigur – că bătrânul Jaffrey Pyncheon a murit ucis de mâna lui Clifford.

— De unde proveneau toate acele circumstanţe, din moment ce Clifford era nevinovat, aşa cum ştim prea bine că este? întrebă Phoebe.

— Au fost înscenate, răspunse Holgrave, cel puţin eu nutresc de multă vreme această convingere – au fost aranjate după moartea unchiului său, şi înainte de a fi făcute publice, de omul cure zace acum în salon. Propria lui moarte, atât de asemănătoare cu cealaltă, dar neînsoţită de ulei una din acele circumstanţe menite să atragă bănuiala, apare ca o răzbunare divină căzută sau prăi, o pedeapsă pentru mârşăvia lui şi, în acelaşi timp, o dovadă a nevinovăţiei lui Clifford. Dar fuga lor – fuga asta întoarce totul pe dos. S-ar putea să se ascundă pe undeva prin apropiere. Dacă i-am putea aduce înapoi înainte de a se descoperi moartea judecătorului, răul ar putea fi îndreptat.

— Nu trebuie să mai ascundem niciun moment toate astea! spuse Phoebe. E îngrozitor să ţinem asemenea lucruri în inimă 1 Clifford este nevinovat. Dumnezeu va face ca acest adevăr să fie văzut. Să deschidem larg uşile şi să chemăm pe toţi vecinii să vadă adevărul!

— Ai dreptate Phoebe, răspunse Holgrave. Fără îndoială că ai dreptate.

Totuşi artistul nu simţea acea groază, proprie firii blânde şi iubitoare de ordine a lui Phoebe, la gândul de a se afla în litigiu cu societatea, şi de a fi pus faţă-n faţă cu un eveniment care depăşea normele obişnuite. Şi nici nu se grăbea că Phoebe să reintre cât mai repede între graniţele vieţii comune. Dimpotrivă, încerca o sălbatică bucurie – ca o floare de o stranie frumuseţe, ce creşte într-un loc singuratic şi înfloreşte în bătaia vântului – o astfel de floare a fericirii de o clipă culegea din situaţia în care se afla acum. îi izola pe el şi pe Phoebe de lume, şi-i lega unul de celălalt faptul că numai ei doi aveau cunoştinţă de moartea misterioasă a judecătorului Pyncheon şi că erau nevoiţi să ţină sfat cu privire la ea. Această taină, atâta timp cât putea fi păstrată ca taină, îi ţinea într-o vrajă, o solitudine în mijlocul omenirii/ o izolare deplină ca aceea a

unei insule în inima oceanului; o dată divulgată taina, oceanul va năvăli între ei, despărţindu-i fiecare pe alt ţărm. Până atunci însă, toate elementele situaţiei lor păreau să-i apropie cât mai mult; erau ca doi copii care înaintau mână în mână, strângându-se unul în celălalt, printr-un coridor bântuit de umbre. Spectrul cumplit al morţii, care invadase toată casa, îi ţinea încleştaţi în pumnu-i ţeapăn.

Aceste influenţe grăbesc înflorirea unor emoţii care altminteri n-ar fi cunoscut asemenea dezlănţuire. Poate că, într-adevăr, Holgrave intenţionase să le înăbuşe în germene.

— De ce întârziem atâta? întrebă Phoebe. Taina aceasta mă sufocă! Haide să deschidem uşile!

— În toată viaţa noastră nu se va mai repeta un moment ca acesta! observă Holgrave. Phoebe, să fie numai spaimanimic altceva decât spaima? Nu simţi nicio bucurie, aşa cum simt eu, care face din acest moment unicul punct din viaţa pentru care merita să trăieşti?

— Găsesc că-i un păcat să te gândeşti la bucurie într-un asemenea moment, răspunse Phoebe tremurând.

— Dac-ai şti, Phoebe, prin ce-am trecut cu o oră înainte de sosirea ta! exclamă artistul. O oră neagră, mizeră şi rece! Prezenţa mortului de colo arunca o imensă umbră întunecată peste tot; prefăcea universul – atâta cât puteam eu să înţeleg – într-o scenă de faptă şi răsplată mai îngrozitoare încă decât fapta. Înţelegerea acestui lucru mi-a spulberat dintr-odată tinereţea. Nu mai nădăjduiam să mă mai simt vreodată tânăr! Lumea părea ciudată, sălbatică, mârşavă, duşmănoasă; trecutul meu îmi apărea singuratic şi mohorât; viitorul, o tristeţe fără formă, pe care urma s-o torn în forme triste. Dar, Phoebe, ai apărut tu în prag şi odată cu tine s-au ivit şi speranţa, căldura, bucuria! Clipa cea neagră a devenit dintr-odată clipa fericirii. Şi nu trebuie să treacă această clipă fără să rostesc adevărul. Te iubesc 1

— Cum poţi iubi o fată simplă ca mine? întrebă Phoebe, pe care sinceritatea lui o sili să vorbească. Ai o sumedenie de idei pe care eu m-aş strădui în van să le pot accepta. Şi eu… eu la rându-i meu am o serie de înclinaţii pe care tu n-ai putea să le accepţi. Dar asta are mai puţină importanţă. Eu nu am destulă pricepere ca să te fac fericit.

— Eşti unica mea posibilitate de fericire! răspunse Holgrave. Nu cred în fericire decât dacă mi-o dăruieşti tu.

— Şi-apoi, mi-e teamă, urmă Phoebe apropiindu-se tot mai mult de Holgrave chiar în timp ce-i mărturisea cu atâta francheţe îndoielile ce-o munceau. Mi-e teamă că ai să mă îndepărtezi de pe cărarea liniştită a vieţii mele. Ai să mă faci să te urmez prin locuri nestrăbătute de nicio cărare. Şi nu pot s-o fac. Nu-mi stă în fire. Am să mă prăbuşesc şi am să pier.

— Ah, Phoebe! exclamă Holgrave cu un suspin şi un surâs îngândurat. Va fi cu totul altfel decât prevezi tu. Toate impulsurile care fac să meargă omenirea înainte sunt datorate oamenilor frământaţi de nemulţumiri. Omul fericit se închide între hotarele străvechi. Am o presimţire că de aci înainte destinul meu va fi să cultiv pomi, să fac garduri – poate, la momentul potrivit, să zidesc o casă pentru o altă generaţie – într-un cuvânt, să mă conformez legilor şi practicilor paşnice ale societăţii. Stabilitatea ta va fi mai puternică decât toate tendinţele mele oscilatorii.

— Dar nu vreau să se întâmple astfel! răspunse Phoebe cu sinceritate.

— Mă iubeşti? o întrebă Holgrave. Dacă ne iubim unul pe celălalt, atunci în clipa de faţă nu mai încape nimic în afară de dragostea noastră Să ne oprim asupră-i şi să ne simţim mulţumiţi. Mă iubeşti, Phoebe?

— Citeşti în inima mea, spuse Phoebe lăsându-şi privirile în jos. Ştii că te iubesc.

Şi în acest ceas atât de măcinat de îndoieli şi de groază, s-a împlinit miracolul fără de care existenţa omului

e pustie. Fericirea care face toate lucrurile adevărate, frumoase şi sfinte îi ilumină pe aceşti doi tineri. Nu mai erau conştienţi de nimic din ce-i trist, de nimic din ce-i lipsit de tinereţe. Transfiguraseră pământul, transmutându-l din nou în paradis, iar pe ei doi în primii oameni din rai. Mortul aflat atât de aproape, fusese dat uitării. În asemenea clipe, nu există moarte; în asemenea clipe ţi se relevă nemurirea, care învăluie totul în suflarea-i sacră.

Darcât de curând se statorniceşte iarăşi greoiul vis pământesc!

— Ssst! făcu Phoebe. E cineva ia uşa de afară!

— Acum, vom porni să înfruntăm lumea. exclamă Holgrave. Fără îndoială, vestea despre vizita judecătorului Pyncheon în această casă şi despre fuga lui Hepzibah şi a lui Clifford o să-i determine să facă cercetări la faţa locului. N-avem altă cale decât să-i înfruntăm. Să deschidem imediat uşa!

Dar, spre surprinderea lor, înainte de a ajunge la uşa dinspre stradă, chiar înainte de a părăsi încăperea în care se petrecuseră cele înfăţişate mai sus, se auziră paşi în coridorul cel mai îndepărtat. Prin urmare, uşa pe care o ştiau bine ferecată, pe care Holgrave o văzuse încuiată, iar Phoebe o încercase zadarnic, fusese deschisă pe dinafară. Zgomotul de paşi nu era puternic, cutezător, hotărât şi inoportun, aşa cum ar fi în mod firesc mersul unor străini intraţi cu forţa într-o locuinţă în care ştiu că nu sunt bineveniţi. Erau paşii uşori ai unor persoane, fie firave, fie vlăguite; de asemenea, se auzea murmurul amestecat a doua glasuri, familiare celor doi care trăgeau cu urechea.

— Să fie cu putinţă? întrebă Holgrave.

— Ei sunt! răspunse Phoebe. Slavă Domnului! Slavă Domnului!

Şi apoi, răspunzând parcă exclamaţiei şoptite a lui Phoebe, auziră vocea lui Hepzibah rostind mai desluşit:

— Slavă Domnului, frate drag, că am sosit acasă!

— Bine! Da! Slavă Domnului! răspunse Clifford. Posomorâtă casă, Hepzibah! Dar ai făcut bine că m-ai adus înapoi! Stai! Uşa salonului e deschisă. Nu pot să lrec pe lângă ea. Dă-mi voie să mă duc în chioşc, unde mă odihneam – oh, câtă vreme îmi pare că a trecut de atunci, acum cu năpasta care a dat peste noi – unde eram atât de fericit cu mictfţa Phoebe!

Dar casa nu era chiar atât de posomorâtă cum şi-o închipuia Clifford. Abia făcuseră câţiva paşi – de fapt zăboveau încă lângă uşa de la intrare cu acea apatie a oamenilor care şi-au ajuns un scop şi nu ştiu ce-ar trebui să facă mai departe – când Phoebe le alergă în întâmpinare. Când o zări, Hepzibah izbucni în lacrimi. Încercase cu toate puterile ei să meargă înainte, împleticindu-se sub povara necazurilor şi răspunderilor, până în clipa aceasta, când îşi putea în sfârşit îngădui să azvârle povară de o parte. De fapt, nu avea suficientă energie ca s-o zvârle, dar măcar încetase s-o mai ducă înainte, preferând să se lase strivită sub greutatea ei. Clifford păru să fie cel mai tare dintre ei doi.

— Iat-o pe mica noastră Phoebe! Ah, şi Holgrave e lângă ea, exclamă Clifford cu o privire de pătrunzătoare şi delicată intuiţie, însoţită de un zâmbet frumos, bun, dar melancolic. M-am gândit la voi doi, urmă el, în timp ce coboram strada şi priveam buchetele Alicei în plină floare. Aşadar, Florile Paradisului s-au deschis astăzi şi în această casă veche şi sumbră.

XXI

PLECAREA

Moartea subită a unei personalităţi atât de marcante în viaţa socială, ca onorabilul judecător Jaffrey Pyncheon, a stârnit o senzaţie (cel puţin în cercurile legate nemijlocit de răposat) care după două săptămâni era departe de a se fi potolit cu totul.

Totuşi, trebuie remarcat că, dintre toate evenimentele care constituie biografia unei persoane, nu există vreunul – de fapt niciunul de asemenea importanţă – cu care să se împace lumea mai uşor, decât cu moartea respectivei persoane, în cele mai multe întâmplări şi împrejurări ale vieţii, omul este prezent printre noi, amestecat cu evoluţia zilnică a lucrurilor, oferind un punct cert de observaţie. Odată cu moartea sa, nu rămâne decât un gol, o învolburare de o clipă – foarte măruntă în comparaţie cu magnitudinea obiectului înghiţit de valuri – câteva vălurele, înălţându-se din adâncurile negre şi izbucnind la suprafaţa apei. În ce-l priveşte pe judecătorul Pyncheon, s-ar părea, la prima vedere, că felul în care-şi luase rămas bun de la viaţă era apt să-i creeze o faimă postumă mai amplă şi mai lungă decât cea care însoţeşte de obicei memoria unei personalităţi distinse. Dar, când cu ajutorul celor mai competente autorităţi profesionale, lumea a înţeles că nu s-a petrecut decât un fapt natural şi că – în afară de câteva amănunte neesenţiale ce denotau o idiosincrazie a familiei – moartea judecătorului nu era nicidecum ieşită din comun, publicul, cu promptitudinea ce-l caracterizează, uită că măcar existase vreodată. Pe scurt, onorabilul judecător deveni un subiect dat uitării chiar înainte ca jumătate dintre jurnalele districtuale să fi avut timp să arboreze doliu în coloanele lor şi să publice panegiricul de preaslăvire.

Cu toate acestea, prin locurile pe care acest strălucit personaj le frecventase în timpul vieţii, răzbea acum un curent de şoapte subterane, dintre acelea care nu pot fi discutate cu glas tare, la colţ de stradă, fără a încălca elementara bună cuviinţă. Este ciudat cum adeseori moartea cuiva parc să prilejuiască o imagine mai clară asupra răposatului – în favoarea sau în defavoarea acestuia – decât şi-au putut-o forma vreodată oamenii atâta timp cât trăise şi activase în mijlocul lor. Moartea este un fenomen

atât de pur încât exclude falsitatea, sau îi dezvăluie zădărnicia; este piatra de încercare cu ajutorul căreia se dovedeşte ce-i aur şi ce-i metal inferior. Dacă decedatul, oricine ar fi el, s-ar putea reîntoarce la o săptămână după moarte, s-ar regăsi, invariabil, fie la un nivel mai ridicat, fie la unul mai scăzut decât cel pe care-l ocupase în Viaţă în ierarhia opiniei publice. Dar discuţiile sau scandalul despre care vorbim acum, se refereau la evenimente ce avuseseră loc nu mai puţin cu treizeci sau patruzeci de ani în urmă, şi anume la presupusa ucidere a unchiului răposatului judecător. Avizul medicilor cu privire la recenta şi regretata moarte a judecătorului înlăturase aproape cu totul ideea că în primul caz s-ar fi săvârşit un omor. Şi totuşi, din cât îşi amintea lumea, existaseră nişte indicii incontestabile că cineva avusese acces în apartamentul personal al bătrânului Jaffrey Pyncheon în clipa sau în preajma morţii acestuia. Sertarele biroului său, aliat într-o cameră vecină cu dormitorul, fuseseră răvăşite; dispăruseră bani şi anumite obiecte de valoare; pe cămaşa bătrânului se găsise amprenta unei mâini însângerate; şi, printr-un întreg lanţ de deducţii puternic închegate, acuzarea de furt şi de crimă căzuse asupra lui Clifford, care locuia pe atunci împreună cu unchiul său în Casa cu şapte frontoane.

Ori de unde o fi luat naştere, cert e că acum se răspândi o teorie care explica toate aceste circumstanţe, excluzând mijlocirea lui Clifford. Mulţi afirmau că întreaga istorie şi luminare a faptelor, atâta amar de vreme învăluite în mister, ar fi fost obţinute de daghereotipist cu ajutorul unui medium din aceia ai hipnotismului, care, în zilele noastre, modifică atât de ciudat aspectele întâmplărilor omeneşti şi fac de ruşine punctele de vedere fireşti ale oricăruia dintre noi prin minunile pe care le văd ei cu ochii închişi.

Potrivit cu această versiune, judecătorul Pyncheon,

oricât de exemplar a apărut în portretul schiţat de povestirea noastră, ar fi fost, zice-se, în tinereţe, o secătură incorigibilă. Aşa cum se întâmplă de multe ori, instinctele brutale, animalice, i se dezvoltaseră mult mai de timpuriu decât calităţile intelectuale şi tăria de caracter care l-au făcut, mai târziu, atât de remarcabil. Se dovedise pe atunci crud, desfrânat, iubitor de plăceri josnice, cu înclinaţii bestiale, nesăbuit de risipitor şi lipsit de alte resurse materiale în afară de dărnicia unchiului său. Purtările lui îi înstrăinaseră afecţiunea bătrânului holtei, cândva foarte legat de nepot. Şi a ieşit la iveală – dar nu pretindem să fi investigat dacă afirmaţiile se bazează pe probe ce ar putea fi susţinute în faţa unei curţi cu juri – că, într-o noapte, tânărul ar fi fost ispitit de diavol să scotocească prin scriarefe secrete ale unchiului său, prilej care i se ivise pe nebănuite. În timp ce se afla prins în această îndeletnicire criminală, uşa se deschise brusc. Bătrânul Jaffrey Pyncheon, în cămaşă de noapte, se afla în prag! Surpriza unei atari descoperiri, tulburarea, alarma, groaza, i-au provocat bătrânului criza unei boli pentru care avea predispoziţii ereditare; păru să se înece în sânge, şi se prăbuşi pe podea, lovindu-se cu tâmpla de colţul mesei. Ce era de făcut? Bătrânul, neîndoielnic, murise. Ajutorul medical ar fi sosit prea târziu. Dai ce nefericire ar fi fost să fi sosit la timp, căci dacă şi-ar fi recăpătat cunoştinţa, bătrânul şi-ar fi adus aminte de mârşăvia asupra căreia îşi surprinsese nepotul.

Nu a mai revenit însă la viaţă. Cu îndrăzneala rece care-l caracteriza, tânărul continuă percheziţionarea sertarelor şi găsi un testament, de dată recentă, în favoarea lui Clifford, pe care îl distruse numaidecât, şi unul mai vechi, în favoarea sa, pe care-l lăsă la vedere. Dar înainte de a se retrage, Jaffrey se gândi că sertarele răvăşite erau o dovadă că cineva vizitase cu scopuri necinstite acea încăpere. Bănuiala, dacă nu era inteligent

abătută, ar fi putut să cadă asupra adevăratului vinovat. De aceea, în chiar prezenţa mortului, a pus la cale o înscenare ce urma să-l absolve pe el şi să-l implice pe Clifford, rivalul său, pentru al cărui caracter nutrea în acelaşi timp dispreţ şi repulsie. Ca să fim drepţi, nu credem că a acţionat cu intenţia premeditată de a-l implica pe Clifford într-o acuzaţie de omor. Ştiind că unchiul său nu murise asasinat, e posibil ca în graba înscenării să nu-i fi trecut prin minte că s-ar putea trage o asemenea concluzie. Dar când cazul a luat aceasta. Întorsătură, primul pas fiind făcut, Jaffrey nu ar mai fi putut da înapoi. Urzise totul cu atâta iscusinţă, încât la judecarea lui Clifford, vărul său aproape că nu fu nevoit să jure fals, ci doar să se abţină de a oferi unica explicaţie care ar fi hotărât totul, şi anume ce înfăptuise şi ce văzuse el însuşi.

În felul acesta, păcatul lăuntric săvârşit de Jaffrey Pyncheon împotriva lui Clifford, era într-adevăr negru şi cumplit; în timp ce manifestarea lui exterioară, adică faptele concrete, erau cele mai mici care pot fi vreodată asociate cu asemenea crimă. Acesta este genul de păcat de care conştiinţa unui om de înaltă respectabilitate se poate descotorosi foarte uşor. În privirea de ansamblu a onorabilului judecător Pyncheon de mai târziu asupra propriei sale vieţi, faptul de mai sus a fost trecut cu vederea sau socotit o chestiune scuzabilă. S-a amestecat printre uitatele şi iertatele rătăciri ale tinereţii şi arareori i-a mai acordat vreun gând.

Să-l lăsăm pe judecător odihnei sale de veci. Nu putem afirma că a fost norocos în ceasul morţii. Fără ştirea sa, murea fără să lase copii în urmă, cu toate că se căznise atâta să sporească avuţiile pe care le-ar fi moştenit unicul său fiu. La numai o săptămână după moartea sa, unul din vapoarele din Cunard aduse vestea morţii, în urma holerei, a fiului, judecătorului Pyncheon, tocmai când se pregătea să se îmbarce pentru patrie. În urma acestei nenorociri,

Clifford deveni un om bogat; la fel şi Hepzibah; la fel şi fetişcana de la ţară şi, prin ea, deveni bogat şi acel jurat vrăjmaş al oricărei forme de avuţie şi de conservatorism, vajnicul reformator – Holgrave.

Viaţa lui Clifford era prea aproape de capăt ca să mai merite osteneala şi emoţia unei reabilităţi oficiale în stima opiniei publice. Lucrul de care avea el nevoie era dragostea câtorva, puţini la număr; şi nu admiraţia sau chiar respectul unor necunoscuţi mulţi la număr. Poate că şi aceştia din urmă ar fi fost câştigaţi, dacă cei cărora le revenea grija pentru bunăstarea lui Clifford ar fi socotit indicat să-l expună la o amarnică reînviere a trecutului, acum când condiţia slabei mângâieri pe care o mai putea el cunoaşte consta tocmai în calmul uitării. O nedreptate ca aceea suferită de el, nu mai cunoaşte remediere. Simulacrul jalnic pe care lumea ar fi fost poate gata şi i-l ofere, venind la atâta vreme după ce suferinţa îl zdrobise cu tot plinul ei, nu ar fi fost potrivit decât să stârnească un râs mult mai amar decât putea bietul Clifford să îndure. E o realitate (şi ar fi una foarte tristă dacă n-ar sugera şi unele speranţe) că nicio greşeală mare, săvârşită sau îndurată în răstimpul vieţii noastre muritoare, nu poate fi cu adevărat reparată. Timpul, continuele vicisitudini ale împrejurărilor şi invariabila inoportunitate a morţii fac acest lucru cu neputinţă. Dacă, după o lungă scurgere a anilor, dreptatea pare să se afle din nou în puterea noastră, nu găsim nicio firidă în care s-o aşezăm la vedere. Cel mai bun leac pentru acela care a suferit este să meargă înainte, lăsând departe, în urmă-i, ceea ce socotise cândva a fi distrugerea sa ireparabilă.

Şocul morţii judecătorului Pyncheon a avut un efect permanent înviorător şi în cele din urmă binefăcător asupra lui Clifford. Omul acela dur şi masiv fusese coşmarul lui. Nu putuse nici să-şi tragă respiraţia atâta timp cât trăise în zona acestei influenţe malefice. Prima

consecinţă a libertăţii, aşa cum ne-a dovedit fuga fără ţel a lui Clifford, a fost o vibrantă exuberanţă. După ce aceasta se potoli, nu căzu din nou în vechea lui letargie intelectuală. E adevărat că niciodată nu a măi atins întreaga măsură a ceea ce ar fi putut să fie capacitatea sa. Dar şi-a recăpătat-o îndeajuns cât să-i ilumineze caracterul, să dezvăluie ceva din contururile minunatei sale graţii ratate, şi să-l facă obiectul unui interes nu mai puţin adânc, deşi mai puţin melancolic, al celor din jur. Era neîndoielnic fericit. Dacă ne-am putea îngădui răgazul de a schiţa un nou tablou al vieţii sale zilnice, cu toate mijloacele de care dispunea acrim pentru a-şi satisface simţul înnăscut al frumosului, scenele din grădină care-l bucuraseră atât de mult, ar apărea, prin comparaţie, meschine şi sordide.

Curând după cotitura intervenită în soarta lor, Clifford, Hepzibah şi mica Phoebe, cu aprobarea artistului, hotărâră să se mute din mohorâtă Casă cu şapte frontoane şi să se stabilească, deocamdată, în eleganta reşedinţă de la ţară a răposatului judecător Pyncheon. Chantecler şi familia sa fuseseră transportaţi mai de mult în acest loc, unde cele două găini se porniră pe un neobosit proces de ouare, cu scopul evident – ca o chestiune de datorie şi de conştiinţă – de a-şi perpetua ilustra specie sub auspicii mai favorabile decât avuseseră de o sută de ani încoace. În ziua fixată pentru plecare, eroii principali ai povestirii noastre, inclusiv bunul moş Venner, se aflau reuniţi în salon.

— Casa de la ţară e foarte frumoasă în ce priveşte planul arhitectonic, observa Holgrave pe când discutau viitoarele aranjamente. Mă mir numai că judecătorul – om cu atâta stare şi cu o perspectivă rezonabilă de a-şi transmite averea urmaşilor săi direcţi – nu a simţit nevoia să materializeze în piatră şi nu în lemn un specimen atât de frumos de arhitectură. Atunci fiecare generaţie a

familiei ar fi putut modifica interioarele, după gustul şi moda epocii; în ttmp ce exteriorul, odată cu scurgerea timpului, ar fi adăugat o patină de venerabilă vechime la permanenţa pe care o socotesc esenţială pentru a asigura fericirea fiecărui moment trecător.

— Vai, ce miraculos ţi s-au schimbat ideile 1 strigă Phocbe privindu-l cu uimire în ochi. O casă de piatră, nu zău; N-au trecut nici două sau trei săptămâni de când doreai ca oamenii să trăiască în adăposturi la fel de fragile şi vremelnice ca un cuib de pasăre!

— Ah, Phoebe, ţi-am prezis cum o să fie 1 răspunse artistul cu un râs puţin nostalgic. Ai şi constatat că am devenit conservator. Şi n-aş fi crezut vreodată să ajung astfel. E un lucru de neiertat, mai cu seamă în acest sălaş al nefericirii ereditare şi sub ochii portretului de colo, al acestui model de conservatorism, care, în virtutea principiului său, s-a transformat în secularul geniu rău al familiei!

— Portretul acela! exclamă Clifford părând să se ferească de privirea-i încruntată. Ori de câte ori îl privesc, mi se năluceşte o amintire nedesluşită, ce refuză să iasă la lumină. Pare să-mi spună: bogăţii – bogăţii nemărginite – bogăţii de neînchipuit! Am senzaţia că pe vremea când eram copal, sau poate tânăr, portretul mi-ar fi vorbit, şi mi-ar fi destăinuit o taină a bogăţiei, sau mi-ar fi întins mâna în care ţinea documentul scris al unei comori ascunse. Dar toate aceste chestiuni vechi sunt atât de înceţoşate în mintea mea! Ce vis să fi fost ăsta?

— Poate că voi izbuti să-ţi reamintesc eu, răspunse Holgrave. Iată! Pun rămăşag pe o sută contra unu că niciodată vreo persoană care nu cunoaşte taina, n-o să atingă acest arc.

— Un arc secret! strigă Clifford. Ah, îmi amintesc acum! Eu l-am descoperit, într-o clipă amiază de vară, de mult, de mult de tot, când rătăceam prin casă yisând. Dar

înţelesul misterios îmi scapă.

Artistul îşi apăsă degetul pe dispozitivul de care vorbise. Odinioară, probabil, această manevră făcea ca portretul să se depărteze de perete. Dar după o atât de lungă perioadă de nefolosinţă, maşinăria fusese mâncată de rugină; astfel încât, sub apăsarea lui Holgrave, portretul, cu ramă cu tot, se prăbuşi deodată cu faţa la pământ. În felul acesta ieşi la iveală o ascunzătoare în zid, în care se afla un obiect acoperit de atâta colb secular, încât cu greu putu fi recunoscut ca fiind un pergament făcut sul. Holgrave îl despături, şi le arătă un document străvechi, semnat cu hieroglifele câtorva căpetenii de triburi indiene, care-l înstăpâneau pe colonelul Pyncheon şi urmaşii săi, pe veci, asupra unui întins teritoriu din răsărit.

— Acesta este documentul pentru dobândirea căruia a fost jertfită fericirea şi viaţa Alicei Pyncheon, spuse artistul, referindu-se la legenda scrisă de el. Este documentul pe care l-au căutat Zadarnic toţi din familia Pyncheon, atâta timp cât avea vreo valabilitate; şi în clipa de faţă, când comoara a fost regăsită, şi-a pierdut de mult. orice valoare.

— Bietul văr Jaffrey! De aici pornea amăgirea lui! exclamă Hepzibah. Pe vremea când erau amândoi tineri, se vede că Clifford o fi plăsmuit vreun basm în jurul acestei descoperiri. Mereu rătăcea prin casă visând, şi înnobila ungherele întunecoase născocind poveşti. Şi sărmanul Jaffrey, care le lua pe toate de adevărate, şi-a vârât în cap că fratele meu a descoperit averea ascunsă a unchiului nostru. A murit cu amăgirea aceasta în minte!

— Spune-mi, i se adresă cu voce înceată Phoebe lui Holgrave, cum se face că tu cunoşteai secretul?

— Prea iubită Phoebe, răspunse artistul, cum ţi-ar plăcea dacă numele tău de familie va fi Maule? Cât despre secret, este. unica moştenire care mi-a revenit de la

străbunii mei. Ar fi trebuit să ştii mai de mult (numai că mi-era teamă să nu te sperii şi să te pierd) că în această lungă dramă de faptă şi răsplată, eu îl reprezint pe bătrânul vraci, şi probabil că sunt la fel de vraci cât o fi fost şi el. Fiul osânditului Matthew Maule, care a clădit această casă, a avut prilejul să zidească firida în zid şi să ascundă acolo documentul indian de care atârnau imensele pretenţii teritoriale ale familiei Pyncheon. În felul acesta, Pyncheonii au cumpărat peticul de grădină al lui Maule cu pământurile lor din răsărit.

— Şi acum, interveni moş Venner, bănuiesc că toate revendicările lor nu valorează nici cât lotul unui singur om la ferma mea.

— Moş Venner, strigă Phoebe luând mâna filosofului în zdrenţe, nu trebuie să mai vorbeşti niciodată de ferma dumitale! Câte zile o să ai n-ai să te retragi acolo! în noua noastră grădină e o căsuţă – cea mai drăgălaşă căsuţă cafeniu-gălbuie pe care ai văzut-o vreodată; şi e cel mai dulce loc, pentru că, arată de parcă ar fi clădită din turtă dulce; avem de gând să o mobilăm şi să o pregătim special pentru dumneata. Şi n-ai să mai faci decât ce te trage inima, şi ai să fii fericit câtu-i ziua de lungă, şi ai să-l înveseleşti r>e vărul Clifford cu înţelepciunea şi hazul care ţi se desprind într-una de pe buze!

— Ah, scumpa mea copilă, grăi moş Venner copleşit de emoţie, dacă ai vorbi vreunui bărbat tânăr aşa cum mi-ai vorbit mie, om bătrân, şansa lui de a-şi mai păstra un minut în plus inima n-ar mai valora nici cât un nasture de pe haina asta a mea. Şi – pe sufletul meu! – suspinul adânc pe care mi l-a stârnit, a făcut să-mi sară şi ultimul nasture al hainei. Dar nu face nimic! A fost cel mai fericit suspin pe care l-am scos în viaţa mea; şi ca să scot asemenea suspin, se vede treaba că am tras în piept o gură de aer din cer. Bine, bine, domnişoară Phoebe! Or să-mi simtă lipsa vecinii prin grădinile din jur şi pe la uşile din dosul caselor;

şi mi-e teamă că strada Pyncheon n-o să mai fie aceeaşi fără moş Venner, care şi-o aminteşte de când într-o parte *a* ei se întindea un câmp cosit, şi de cealaltă parte grădina Casei cu şapte frontoane. Dar ori vin eu la casa voastră de la ţară, ori trebuie să veniţi voi la ferma mea – una din două; vă las vouă alegerea!

— O, moş Venner, vino cu noi, numaidecât îl rugă Clifford care avea o mare slăbiciune pentru judecata blândă, domoală şi simplă a bătrânului. Vreau să hoinăreşti pe aproape de jilţul meu, să te pot chema oricând. Eşti unicul filosof pe care l-am cunoscut vreodată a cărui înţelepciune nu are la fund un strop amar.

— Vai de mine! strigă moş Venner începând să-şi dea seama în parte de valoarea lui. Şi când te gândeşti că în tinereţea mea oamenii mă socoteau printre cei săraci cu duhul. Se vede c-oi fi ca merele creţeşti de Roxbury; cu cât le păstrezi mai mult, cu atât se fac mai gustoase. Da; şi vorbele mele de duh, de care pomeneaţi dumneata şi

Phoebe, sunt ca gălbinelele de aur, care nu înfloresc niciodată în lunile calde, dar pot fi văzute uneori licărind chiar şi în decembrie printre firele veştede de iarbă sau pe sub frunzele uscate. Şi voi, prieteni, sunteţi cu toţii bineveniţi la puzderia mea de gălbinele, chiar de-ar fi de două ori pe atâtea I

O trăsură obişnuită, dar frumoasă, de un verde închis, trase în faţa portalului părăginit al vechii case. Grupul ieşi afară şi (cu excepţia lui moş Venner care trebuia să-i urmeze câteva zile mai târziu) luară loc în trăsură. Discutau între ei şi râdeau voioşi; şi – aşa cum se întâmplă adeseori în momentele când ar trebui să fim sufocaţi de sensibilitate – Clifford şi Hepzibah îşi luară de la reşedinţa strămoşească un ultim rămas bun, la fel de lipsit de emoţie de parcă urmau să se întoarcă acolo să-şi ia ceaiul la ora cinci. Câţiva plozi dădeau târcoale, atraşi de spectacolul neobişnuit ai unei trăsuri cu doi cai cenuşii.

Recunoscându-l printre ei şi pe micul Ned Higgins, Hepzibah îşi vârî mâna în buzunar şi-i dărui puştiului – primul şi cel mai devotat muşteriu al ei – destui bănuţi de argint cât să-şi poată popula domdanielul[13] cavernei sale gastrice cu o procesiune de patrupede la fel de variată ca aceea din arca lui Noe.

Tocmai când trăsura se puse în mişcare, doi oameni trecură prin faţa casei.

— Ei, Dixey, ce spui de asta? întrebă unul dintre ei. Nevastă-mea a ţinut trei luni de zile o dugheană de mărunţişuri şi a mai dat cinci dolari din buzunar. Bătrână Pyncheon, după cam tot atâta timp, poftim că pleacă cu trăsura ei proprie şi cu vreo două sute de mii în buzunar – ţinând seama de partea ei, a lui Clifford şi a lui Phoebe – ba unii zic că chiar de două ori pe atâta! Dacă vrei să-i spui baftă, mă rog; dar dacă trebuie să vedem în asta voia Celui de Sus, atunci nu prea pot să înţeleg.

— Frumoasă treabă! Frumoasă treabă! comentă înţeleptul Dixey.

În tot acest timp, izvorul lui Maule, deşi lăsat în părăsire, închega o serie de imagini caleidoscopice, în care un ochi iscusit ar fi putut descifra prevestiri în legătură cu soarta lui Hepzibah şi a lui Clifford, cu cea a urmaşului legendarului vraci, şi a fetei de la ţară asupra căreia acesta aruncase urzeala vrăjitorească a Iubirii. De altminteri, ulmul Pyncheon, cu atâta frunziş cât îi mai lăsase furtuna de septembrie, şoptea şi el profeţii de neînţeles. Iar înţeleptului moş Venner, târşâindu-şi paşii pe sub portalul dărăpănat, i se năzări că aude un zvon de muzică, şi îşi închipui că duioasa Alice Pyncheon – după ce fusese martora tuturor acestor isprăvi, a nefericirilor trecute şi a fericirii prezente hărăzite neamurilor ei încă în viaţă – atinsese cu bucurie clapele clavecinului, ca semn de

---

13 Domdaniel — în mitologia orientali, o fabuloasă peșteră submarină, unda vrăjitorii aduc omagiu anual mai- marelui lor.

adio al unei năluci, şi se înălţase, plutind către ceruri, din Casa cu şapte frontoane.

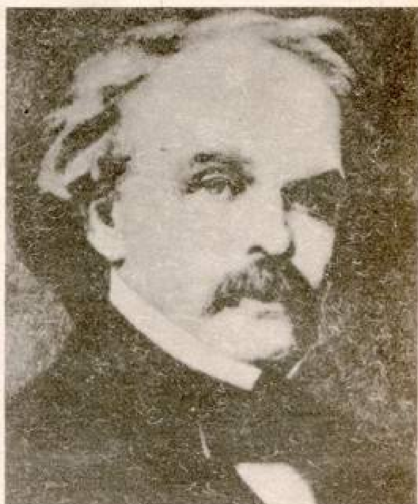
UPRPNS

Redactor: NICOLAE TEICA Tehnoredactor: TRAIAN ARGETOIANU

Apărut 1969. Tiraj 80 175. ex. broşate. Hârtie ziar de 50 g/ms. Format 700X920/32. Coli ed. 18, 73. Coli tipar 13, 50. A. nr. 12 770/1969. C.Z. pentru bibliotecile mari şi mici 82 – 32 = 59.

Tiparul executat sub comanda nr. 90 789 la Combinatul Poligrafie „Casa ScânteiiM, Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti – Republica Socialistă România

n. hawthorne

«Literatura americană cunoaşte prima ei perioadă de afirmare în lucrările unor scriitori — poeţi, prozatori şi eseişti — printre care, alături de R.W. Emerson, E.D.Thoreau, H.W. Longfellow, Edgar Allan Poe, H. Melville şi Walt Whitman, numele lui Nathaniel Hawthorne ocupă un loc de mare cinste. Aceşti „şapte mari" de la mijlocul secolului al XIX-lea au făcut primii paşi ce aveau să ducă, în cele din urmă, la eliberarea scrisului american de aservirea faţă de cultura europeană — îndeosebi faţă de cea britanică — şi la plasarea literaturii americane pe orbita literaturii universale.»

MIHAIL BOGDAN

Lei 5

editura pentru literatură